פרשת **במדבר-שבועות** תשפ"ב לפ"ק | גליון תתנ"א שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

וקדשתם היום ומחר

בבית רעוע וקטן אשר דלתותיו עקורות חלונותיו שבורות וקירותיו מושחרות, היה דר כפרי עני עם משפחתו ימים רבים, אוכל ומשקה לא הי' בבית, ובני הבית חיים וניזונים מכל הבא לידם, הדלות משוועת, העירום וחוסר כל שואג מכל פינה ופינה.

יום אחד מגיעו בשורה על ביאתו של המלך להתאכסן דווקא בביתו למשך כמה ימים, מה עשה הכפרי הזה למען קבלת פני אורחו המלך, רחץ את כל קירות הבית, ותיקן את הדלתות ואת החלונות, והציע את מיטת האורח כמיטב יכולתו, ומילא את חדר האוכל בכל מה שידו משגת, יום ולילה לא שבת על מנת להכין את ד' אמותיו לקראת ביאתו של המלך.

עבר שם איש אחד ובראותו הכפרי עסוק כל כולו בניקוי והכנת ביתו לרגל ביאתו של המלך, נענה ואמר לעומתו: מה לך לטרוח טירחות של חינם, הלא ממילא לא תצליח במשימתך להכשיר את ביתך כראוי וכיאות לכבודו של מלך, ואם כן איפוא הרי כל עמלך לריק המה.

השיבו הכפרי: אכן הצדק עמך, אלא מאחר שהנני מכיר בכך שאיני יכול במצב זו לקבל את פני המלך, לכן אין ביכולתי לשבת בחיבוק ידים, ועל אף כי קצרה ידי מלהכשיר ביתי כראוי, ואני משתדל לעשות לכה"פ מה שבידי עשות.

והנמשל מובן, דהנה מקרא מלא דיבר הכתוב "היו נכונים ליום השלישי", דבר אשר לא מצאנו בשום מצוה חובה מן התורה, והלא כה דברי חכמינו ז"ל כאש אשר כל מצות ספירת העומר מהותה וכוונתה היא הכנה מתמשכת של ארבעים ותשעה יום לקראת יום הגדול והנורא זמן מתן תורתינו, הרי לנו שלחג השבועות הועידה התורה מצוה מדאורייתא של הכנה דרבה.

אכן אל יאמר האדם במה יוכל איש שפל וקרוץ מחומר להתכונן למעמד הנשגב של קבלת התורה אשר בו יתגלה האורות שירדו לעולם בשעת מתן תורה, הרי לא יועיל לי שום הכנה להשלים את עצמי כראוי וכנכון לקראת קבלת התורה הק', אך לפי האמור מי שיודע ומכיר את מך ערכו יודע גם יודע שאע"פ שלא יספיק להגיע אל שלימות הראויה מ"מ לא יוכל לשבת בחיבוק ידים בלי שום הכנה לקבלת פני השכינה.

ובכן כאשר עומדים אנו ביומא דשבתא שלפני קבלת התורה הרי חובה מוטלת עלינו להכין את עצמינו בהכנה דרבה, וכמ"ש בספה"ק בית אהרן וז"ל: בשבת זה שקודם מתן תורה צריך כל אחד לראות ולהכין עצמו לקבלת התורה, כי השבת הוא גדול מחג השבועות ואיך יהיה הכנה לו, רק מזה השבת צריך להמשיך הארה גדולה להחג, ויראה כל אחד להכין עצמו בקדושה ובשמחה לקבלת התורה, ובזכות זה נזכה לכל ההשפעות אכי"ר.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תפרים - לקיטת תפרים ..... ב
קדו"ש יצ"ר כ"ו ..... ג
שרגא דנהורא ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
חוקים להורותם ..... ו
שעשועי תורה ..... ח
לוח ההילולא ..... ט
דבר בעתו ..... י
נועם שיחתן ..... יא
למען ציון לא אחשה ..... יג
פשוטו של מקרא ..... יג
דברי הקודש ..... יד

אגרת פרק ו'

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
נתיסדה ע"י רבינו הגה"ק
פתחי ט"ב זצוקללה"ה
בני ברק
בנשיאות
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
שליט"א

קהל יטב לב ד'סאטמאר

בנשיאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

ברוך הבא בשם ה'

באותות כבוד ואהבה, הננו מקדמים בברכת ברוך הבא, את פני רב דאי גאון וגדול, מבצר מעוז ומגדל, נאה דורש ונאה מקיים, בהרבצת תורה ויראת שמים, המאור הגדול לממשלת התורה, מרביץ תורה בעוז ובתפארה, איש האשכולות, פה מפיק מרגליות, יום ולילה יביע אומר, דמתה לרחמ"ר, ענף עץ אבו"ת, נזר יופי כליל תפארת, לבית אבותיו עטרת, עומד לנגד עדתו, על ישראל הדורתו, בפי ישרים תרוממו

יקירו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

הגאון הצדיק

רבי יואל טייטלבוים

שליט"א

הרב הראשי"ד בית ברוך בקרית ויאלי יע"א

לרגל הופעתו כבוד בתוכינו
בשליחת הקודש
של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
לפאר ולרומם את חג השבועות הבעל"ט
בקרב אנשי שלומינו קהל עדתינו פה בני ברק יצ"ו

יהא בואו לברכה, ויזכה לרומם קרן התורה והיראה אלף פעמים ככה, מתוך הרחבת הדעת ורוב שמחה, ובכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, וימשיך בהרבצת התורה ברביה והמשכה, ועוד רבות בשנים יפאר וירומם קרן עדתו מתוך תענוג ונחת והרווחה, עד ביאת מלכא משיחא, אבי"ר

המקדימים פנים בחדרת כבוד ויקר

הנהלת
הקהילה

להורות דרך תשובה מתוך הכנעה ושמחה גם יחד

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני וגו'. "נראה דהתורה מלמדת לאדם [איך] שיתנהג עצמו, **כי להיות שהתורה ניתנה בסיני, למען ילמד אדם להיות תמיד מוכנע גדול ונבזה בעיניו,** כדרך שעשה השי"ת ב"ה שמאם בהרים הגבוהים ובחר בהר סיני הנמוך מכולם (מגילה כט.), וזהו: 'במדבר סיני'. **רק לזה צריך האדם שלא יתעצב, מחמת גודל הכנעה יפול בעצבות, וזה הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא ית',** "**לכן הזהירה תורה עליו שיראה להיות תמיד בשמחה" כי אין השכינה שורה מתוך עצבות** (שבת ל:). וזהו '**באהל מועד,** פי' שיכנים עצמו לאהלו של מועד, הוא לשון שמחה, כי 'מועד' היא לשון יום טוב. ואם יאמר האדם, ואיך אוכל לשמוח כיון שהרביתי לפשוע, ולזה אמרה תורה, אעפ"כ יראה לעשות תשובה בשמחה ויתחזק עצמו לאמר: **הרי אני כאילו נולדתי היום הזה ולא אשוב עוד לכסלה,** וזה נקרא חידוש שנתחדש כבריה חדשה. וזהו: '**באחד לחודש השני**', כי האדם הזה הוא נתחדש ב' פעמים, **האחד ביום שנולד והשני ביום שעושה התשובה ונתכפר לו.**

נועם אלימלך

אפילו השפל שבשפלים יתעלה ע"י התוה"ק

במדבר סיני באוהל מועד וגו'. זה מורה לנו על קדושת התורה שהולכת ממקום גבוה למקום נמוך, כי **אפילו השפל שבשפלים יוכל לבוא לעבודת ה' על ידי התורה הקדושה,** ולזה בא לנו הכתוב לומר, שדיבורו ית"ש היה במדבר, שהוא מקום פחות מאוד, ומקום תוקף הקליפות, כמו שנאמר (דברים ח, טו) נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים, (במדבר כ, ה) לא מקום זרע ותאינה וגפן, **ועם כל זה במקום הפחות הנרוע הזה, שם היה דיבורו ית"ש, ושם היה משכן השכינה הקדושה ואוהל מועד, כי זאת הוא השלימות [של] התורה הקדושה, שתוכל להתפשט לכל מיני שפלים ועומקים, ולהעלות כל הבחינות, אפילו הפחותים מתעלים על ידי התורה הקדושה.**

זרע קודש

קריאת פרשת דגלים הכנה לקבלת התורה

איש על דגלו באותות לבית אבותם ובתנחומא זה שאמר הכתוב '**הביאני אל בית היין**', כיון שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כו' מרכבות מלאכים כו', **והיו עשוין דגלים דגלים.** כיון שראו אותן ישראל כו' התחילו מתאוים לדגלים, אמרו: **ולואי שאנו נעשין דגלים כמותן** וכו', אמר להם הקב"ה: **התאויתם בדגלים, חייכם, הריני עושה משאלותיכם** וכו'. עיי"ש. "**ואם כן כיון שנתאוו ישראל לדגלים כמו המלאכים בהר סיני, א"כ בכל שנה בשעת מתן תורה נתעורר זה, ונעשו ישראל לדגלים,** והיינו דאמר: 'דגל מחנה יהודה לצבאותם', רצה לומר **מהמלאכים אשר נבראו ממצוות ומעשים טובים של ישראל עם קדושו נעשו דגלים.** ועל כן נראה לי העני והשפל והבזוי, **אשר קודם קבלת התורה מסדרין ישראל הדגלים למעלה ע"י קריאת התורה שאנו קורין פרשת במדבר דהוא סידור הדגלים קודם חג השבועות, כדי שיהיו מוכנים לקבלת התורה כמו שהיה אז.** וזהו: '**וכן חנו לדגליהם**' (ב, לו), היינו דגלים של מעלה שנתהוו ע"י מצוות ומעשים טובים של ישראל מלאכים הקדושים שנעשו דגלים, וכן עתה מסודרין למעלה המלאכים שנעשו מישבט ראובן ונעשו דגל מחנה ראובן, וכן דגל מחנה יהודה, **וכן שאר דגלים נתהוו בכל שנה ונתעורר על ידי קריאת התורה וע"י מעשיהם הטובים, על כן קורין פרשת במדבר קודם שבועות. השם ירחם לקבל תורתו באמת בלי שום מכשול אמן.**

דביר המוצנע

לישששכר, 'נתן-אל' את התורה, מפני ענותנותו

לישששכר נתנאל בן צוער. "**צוער**" הוא לשון קטנות ושפלות; "**ישששכר**" רומז לבעלי תורה (רש"י לקמן ז, יט) ו"**נתנאל**" הוא צירוף: נתן א–ל. הרמז בזה, כי ליששכר נתן א–ל את התורה (זה הוא 'בן' היינו תוצאה) מחמת מדת קטנות ושפלות '**צוער**' שהיה לו, וכמאמר חכמינו ז"ל (עירובין נד.) "**אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, תורה ניתנה לו במתנה**".

חסד לאברהם

בקדושת התורה טמון גם קדושת מלכות וכהונה

ופרשו בגד כליל תכלת מלמעלה. במדרש (במדב"ר ד, יג) רבי שמעון אומר, שלשה כתרים הם כו', מעשה **הארון** כנגד בעלי תורה שהם ספונים, **שכל הזוכה לתורה כאילו זוכה למלכות וכהונה,** וכן הוא אומר (משלי ח, טו) "בי מלכים ימלוכו". ענין **כליל תכלת** הוא, דהנה מבואר בקדמונים כי על אף שגבולות חלק הקב"ה בעולמו, ואין ישראל יכול להיות כהן או לוי וכדו' (ראה במדב"ר יח, ז) זהו דוקא בפועל ממש, **ברם 'בכח' אפשר לזכות לכל הקדושות על ידי לימוד התורה.** וזהו ענין "**כליל תכלת**" שהיו כלולות בארון – שהוא התורה, כל הקדושות (עיי"ש במדרש) **שכל הזוכה לתורה זוכה גם לקדושת מלכות וכהונה.**

הה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה

לחג השבועות

עוצם מעלת היום שכולל כל טובות וסגולות רוחניות

גודל מעלת קבלת התורה ביום חג השבועות אשר בו מגיע לכל השלימות מכל התרי"ג מצות. משל למה הדבר דומה ע"פ הנראה מחכמי הרופאים שיצוה לבשל לחולאים רוטב מכל מיני בשר אשר עולה לסך עצום, ומחמת כח השמנונית מכל מיני בשר עולה לתרופה לחזק כוחות כל הגוף. **כן נוכל להבין גודל מעלות יום הזה זמן מתן תורתינו,** כי בכל המועדים שיש בהם מצות פרטיות; מצה ולולב וכדומה אנו מברכין על כל מצוה ומצוה הברכה הראויה לה על נטילת לולב או על אכילת מצה וכדומה, וזמנו של מצוה זו איננו בזמנו של זו, וכל דבר ודבר בעתו מה טוב. **לא כן בחג הזה בקבלת התורה הנה נכללים בו כל התרי"ג מצות ביחד, טועמיה חיים זכו לא תחסר כל בה.**

תפארת שלמה

בחג השבועות כלולים קדושת כל המועדים

כל הימים טובים צריכין להיות להם רמז בחג השבועות, שהוא זמן מתן תורה, ובתורה כלול כל הימים טובים, ואם כן בעת נתינתה מהכרח שיכלול כל הימים טובים בו. **וראש השנה** מרומז בו 'וקול שופר חזק מאוד' (שמות יט, טז) במתן תורה, ובראש השנה גם כן שופר. **וסוכות** מרומז דישיבת סוכה תחות גדפיה שכינתיה (זה"ק ח"ג קג, ב), וכן במתן תורה, [וגם אי אפשר להחזיק שבועות רק אחר ספירות ז' שבועות כמאמר בזוהר הקדוש (ח"ג צז, ב), דהכוונה הוא על ז' ימי הבנין. וענין נטילת לולב גם כן כוונה זו]. **ופסח** גם כן כוונה אחת עם שבועות, כמבואר בדברי האריז"ל דשבועות הוא יום שמיני של פסח כמו **שמיני עצרת** מסוכות. אמנם ענין יום הכיפורים צריך לדעת האיך מרומז בו, אפס חכמינו ז"ל אמרו בגמרא (ע"י ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג; רש"י בראשית לו, ג) בג' דמוחלין עוונותיהם ואחד מהם הוא חתן, וכיון דמוחלין לחתן וודאי מוחלין גם כן לכלה, דמאי בינייהו, תרוייהו נשואים זה לזה. וחכמינו ז"ל אמרו **'ביום חתונתו' זה מתן תורה, נמצא כיון דהיה נשואין בשבועות, ואנו הכלה, נמחל לנו עוונותינו, אם כן זהו רומז ליום הכפורים בשבועות, דביום הכפורים מוחלין עוונות גם כן.**

קדושת לוי

נעשה ונשמע הוא קבלת מסירות נפש של כל ישראל

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה מי גלה רז זה לבני לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר (תהלים ק"ג, כ) גבורי כח עושי דברו והדר לשמוע בקול דברו. ביאור הענין דהנה למלאכים שייך זה, כי הלא הם אינם בעלי תאוה ורצון, על כן יכולין לקבל עול עבודתו לעשותו טרם השמיעה. כי ודאי יעשו כל אשר ישמעו אחר כך. **ואמנם איש הישראלי המקבל עליו לאמר לנפשו שחי ונעבורה בשביל אהבת הבורא. ולא יעכבנו ולא יעצרנו כל חפצי עולם הזה כולם מעבודתו יתברך.** הרי גם הוא יכול לומר נעשה קודם לנשמע. **כיון שמקבל עליו לעשות כל אשר ישמע שבגדר האדם לעשותו עד כלות נפשו ונשמתו. ועל כך אמרו אז כל ישראל נעשה ונשמע כי קבלו עול מלכות שמים עליהם באהבה בכל לבבם ונפשם ומאודם. וזאת נחת רוח גדול לפני מי שאמר והיה העולם. כי הוא מעלה זה לפניו כאילו מסרו נפשם וגופם ומאודם לעבודתו יתברך.**

באר מים חיים

מאכלי חלב לסימנא טבא שע"י התוה"ק בודאי יושפע לנו שפע פרנסה וכלכלה בלי יגיעה

איתא ברמ"א (או"ח סי' תצ"ד): **"ונוהגין לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות"** יש לדקדק אמאי מאכלי חלב ולא חלב בלבד לרמז על "דבש וחלב תחת לשונך" כפי שכתבו בזה הטעם. אמנם ידוע אשר בשעת חטא הקדמוני נתקלקל האדם **בל"ט קללות,** ולכן צריך **ל"ט מלאכות** כי אין לך שום מאכל בעולם שלא יצטרך בו איזה ענין מלאכה כי אפילו דבר שגדל מעצמו, בלי שום נטיעה מ"מ צריך תלישה ואפילו ביצה שנולדה מעצמה יש בה ענין מוקצה בשבת הנוגע ג"כ באיסור מלאכה, **והיוצא מכלל כולם הוא החלב** אשר אין בו שום איסור מלאכה ומותר לכתחילה לחלוב בשבת ויו"ט לתוך מאכל [ורק כשחולב שלא לתוך מאכל יש בזה איסור מפרק].

והנה, בשעת קבלת התורה פסקה זוהמתן, ולולא שחטאו אחריו היו נפטרים מכל הל"ט קללות. וזהו שאמרו: **"לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן"** כי המן היה ג"כ בלי שום מלאכת אדם. **ועל כן לרמז זה אוכלין מאכלי חלב דייקא "שנזכה ע"י התורה להשפיע פרנסה בלי עמל ויגיעה ללא צורך עשיית מלאכה".**

אמרי נועם

אל יתייאש מחלקו בתורה אפי' אדם שפל שבשפלים

משום כן ניתנה התורה במעמד הנבחר והנפלא הזה בתחלת צאתינו מעבודת מצרים, בעת שלא היינו כדאים לזה, **להורות כי אין מעצור, ולא יתייאש אדם מחלקו בתורה אפי' אם יהי' בשפל המדריגה מ"מ כמוהו כמו הגדול שבגדולים.**

דרשות חת"ס

קח את הלוים תחת כל בכור וגו' והיו לי הלוים אני ה': ודקדקו מה דכתיב אני ה' בסוף, וע"ל דכתיב בקהלת מה שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה, דהי"ם דכל מי שנדחה משום איזה עבירה א"כ לעתיד כאשר יתהפך הכל לזכות יחזור לשירותו כמו הבכורים שנדחו מפני חטאם כמבואר במדרש, וכן מבואר כי לעתיד לבוא יהיה העבודה בבכורות, והיינו מה שהיה כבר הוא, ר"ל הוא גם עכשיו, משום ואשר להיות כבר היה, כי מה שיהיה בעתיד הוא אצלו כאילו כבר היה בעבר, והנה שם הויה מורה על עבר והוה ועתיד שהם אצלו כאחד, וזה אשר להיות כבר היה הוא בבחינת הויה, והנה אכן שהבכורות יחזרו לעתיד מכל מקום אם עלה לא ירד והלוים ג"כ לא ירדו, והיינו והיו לי הלוים אין לי אלא עולמות כמבואר במדרש דהיינו שתמיד אף לעתיד לא ירדו, אני ה' ר"ל אף בזמן שאתנהג בבחיי שמי שם הוי"ה המורה שהכל אחד הוא אצלי ולפי זה יחזרו הבכורות לשירותן ולעבודתן מי"מ הלוים לא ירדו.

(ישמח משה)

☆

ושא את מספר שמותם. גי' במסורה ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאותי, ושא עיניך ימה וגו', וי"ל דהנה מבואר במדרש דהשבטים נקראים ע"ש גאולתן של ישראל ראובן ע"ש ראה ראיתי, שמעון ע"ש וישמע אלקים, לוי ונלוו גוים רבים, יששכר ע"ש יש שכר לפעולתך, יוסף ע"ש יוסף ה' שנית ידו, ע"ש, וביפ"ת כתב ששמות שמרמזין על הגאולה העתידה נכתבו שם בבואם למצרים כי גאולת מצרים פתח תקוה על הגאולה העתידה, וזשי"ה וידבר ה' וגו' לצאתם מארצ"מ שהוא פועל דמיוני על העתיד שאו את ראש כל עדת בנ"י וגו' לתת להם קרן כדאי' במדרש לקיים מה שנאמר וירם קרן לעמו, במספר שמות הרומז לתגאולה העתידה, וזאת תורת המסורה כי ידוע כי אלמלא היה נכנם משה לארץ לא חרבה עירנו ולא גלינו מארצינו, ומאז אמר ה' למשה ושא עיניך ימה וצפונה וגו' כי לא תעבור נצמח הגלות, ולכן מבקשים עתה להקב"ה ראה עניי ועמלי ושא לכל חטאותי, ע"י ושא את מספר שמותם המורה על הגאולה.

(ייטב לב)

☆

שאו את ראש כל עדת בני ישראל. ובמדרש ההי"ד מגיד דבריו ליעקב וגו' לא עשה כן לכל גוי, כי הנה בדבר ה' שמים נעשו וכל עשיותיו של ה' המה רק בדיבורו ואמירה בעלמא וכח הדיבור הזה מסר לישראל עם קרובו שע"י דבורם יוכלו לפעול ישועות וכמו שדיברו של הקב"ה עושה רושם כמו עשיה ממש כמו כן יש כח ביד ישראל לעשות נפלאות בדיבורם בלבד, וזן נודע שהמנין והמספר מזיק מאד, אמנם יש בכח ביד ישראל להמתיק כל אלה שאדרבה מה שמזיק עפ"י הטבע נצמח לחם התנשאות וכל זה רק ע"י הכח שבפיהם ולכן הסמיך לכאן דברי המדרש מגיד דברי"ו ליעקב היינו דיבורו של הקב"ה שהם עשיה גמורה אותן הדברים הגיד ומסר לבנ"י שיהי גם בכוחם לפעול עשיה בדיבורם לא עשה כן לכל גוי שאצל אוה"ע אין עשיה כלל בדבריהם, ולכן שא"ו את עדת וגו'.

(קדושת יו"ט)

☆

איש על דגלו באותות לבית אבותם אשר יחנו בנ"י מנגד סביב לאוהל מועד יחנו. ו"ל לפי דברי הזוהר"ק שהקשו כי אסור להקריב קרבן רק בביהמ"ק בירושלים אשר שם נתקדש בעשר קדושות וזהו איסור קדשים בחוץ א"כ האיך הקריבו קרבנות בכל ארבעים שנה שהיו

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבות ה"ק עצי התמרים

'כאשר יחנו' כפי שנוהג בי"ש בביתו, 'כן יסעו' כן יהיה בעת הנסיעה

ונסע אהל מועד מחנה הלוים בתוך המחנות כאשר יחנו כן יסעו איש על ידו לדגליהם. שמעתי מפי אבא מארי הגאון הצדיק (רבי אלעזר ניסן) זלה"ה שהיה מרגלא בפומי' לפרש 'כאשר יחנו' כלומר בביתו, 'כן יסעו' כלומר כן יהיה בעת הנסיעה. ובזה פי' אחי הרב מה"ר שמואל שי' ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ואלה מסעיהם למוצאיהם (במדב' לג, ב) שהוא כפל, אבל בא לומר שהיה במקום מסעיהם דומה למה שהיה במקום מוצאיהם, היינו בביתם, ולא שינו טעמם, וריחם לא פג מטורח הדרך.

וזה שאמרו (ראה ילקוט שמעוני תורה רמז תתל"ז ד"ה ואהבת) שלא יהיה לבך חלוק (מאתו ית') על המקום, כלומר בשביל המקום, כלומר בשביל היותך באיזה מקום לא בביתך, כי אם גם בלכתך בדרך לא יצר צעדך, כי אם יהיה לבך דבוק בו ית' בכל עת ובכל שעה ובכל רגע.

ייטב לב (ואתחנן, ד"ה בכל לבבך)

במדבר, ותירצו כמו שמצינו אצל יעקב אבינו שקיפל הקב"ה כל א"י והניחו תחתיו כמו כן בנ"י בצאתם ממצרים בכל מקום שהיה חנייתם וגם בנסעם נסע עמהם א"י ונמצא שהקריבו הקרבנות באי"י, וזש"ה איש על דגלו באותות לבית אבותם ופירש"י באות שמסר להם יעקב, וי"ל דאות שמסר לנו יעקב היינו אשר קיפל הקב"ה א"י תחתיו כן גבי בנ"י בעת חנייתם במדבר נחלו מדה זו, אשר יחנו בנ"י ר"ל אפי' בעת שיסעו בנ"י ממקום למקום נקרא חנייה כי בכל הזמן הם עומדים במקום אחד באי"י, מנגד כפירש"י מרחוק דאפי' בחיותם מרחוק מארצם עכ"ז סביב לאוהל יחנו כי בכ"מ שהם נמצאים הוא בקרוב לאהל מועד.

(עצי חיים)

☆

וידבר ה' אל משה במדבר סיני. ודקדקו המפרשים מה בא לאשמיענו שהדיבור היה במדבר סיני, ויובן לפי דברי החת"ם כי הקב"ה נתן לנו את התורה שהיא אש ועי"ז מהראוי שנהיה עומדים נגד הכל כאש, ולעומת זאת מצינו בגמ' למה נמשלו דברי תורה למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכים למקום נמוך אף ד"ת אין מתקימות אלא במי שדעתו שפלה, ובנ"י משתמשים בהחפצים האלו במקום הראוי ובזמן הראוי לעבודת ה', דהיינו נכנעים וממעטים עצמם כמים, ומגביהים לבם ברכי ה' כאש, והנה בפסוק שאו את ראש כנ"י כתב הרמב"ן כי שאו הוא לשון גדולה, ולדרכינו נרמז לישראל שינשאו ראשם ויגביהו לבם בעבודת ה', ולכן פתח ואמר וידבר ה' אל משה במדב"ר סיני"י ומבואר בגמ' כי מדבר רומז על מדת ענוה שהכל דשין אותו ואין בו גסות כלל ובא ללמדינו שצריכין להשתמש בשני מדות אלו במקום הראוי ובזמן הראוי לפעמים במדת הענוה למעט עצמם כמדבר ולפעמים במדת הגאוה להגביה לבם בדרכי ה'.

(ברך משה)

☆

ויתילדו על משפחתם. במדרש בשעה שקבלו בני ישראל את התורה נתקנאו בהם אומות העולם ואמרו מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם הקב"ה פיהם ואמר להם הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין, שנאמר ויתילדו על משפחתם לבית אבותם, ויבואר בהקדם דברי הגמ' דעל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצאה נשמתן של ישראל והקשה ביד יוסף על מה עשה ה' ככה הרי בידו לעשות שיוכלו להתקיים ולא יצא נשמתן, וי"ל כי כתב בקדושת יו"ט דאברהם אבינו בגודל אהבתו לעשות רצון קונו בהקרבת בנו יחידו לעולה תמימה הוליד גם בלב בנו יחידו התעוררות להקריב עצמו לעולה אשה ריח ניחוח לה' והגם שאחרי שצוה עליו הקב"ה שלא לשחוט את בנו לא עשה דבר בפועל ממש אבל אהבה זו נשאר גם אחרי כן בבנו יחידו ובזרעו אחריו שגם הם ימסרו נפשם לה' ע"כ, ובכן י"ל דלכן יצא נשמתן בעת מתן תורה למען יקבלו את התורה במסירות נפש להורות להם שצריכים למסור הנפש על כל מוצא פי ה', וזהו ביאור המדרש בשעה שקבלו בנ"י התורה בדרך נעלה זו שיהיו מוכנים למסור נפשם על קדושת שמו, אמרו מה ראו להתקרב דאחז"ל דהנהרגין על קידוש ה' אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן, וע"ז נתקנאו דהרי הם אינם מצוין על קדושת ה' (סנהדרין עד:), סתם הקב"ה את פיהם הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שמביאין בני, כי בנ"י זרע אברהם יצחק ויעקב אשר השרישו כח מסירות נפש בבנ"י עד סוף כל הדורות וכח זה נשאר בבנ"י להיות מוכן ומזומן תמיד למסור נפשם למען קדושת שמו יתברך.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

החץ שירו הרשעים נעצר אצל הפסוק 'והכהנים העומדים על משמרתם'

והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו שומרים משמרת המקדש למשמרת בני ישראל והזר הקרב יומת. סיפר רבינו זללה"ה ביומא דהילולא של מרן הקדושת יו"ט ביום כ"ט שבט שנת תשכ"ה לפ"ק, שביום רביעי י"ב ניסן תש"ד לאחר שכבר תכפו הצרות בימי מלחמת העולם השנית, והרשעים ארורים הדייטשן ימ"ש כבשו את מדינת אונגארין, וכידוע שארבו על רבנים ומנהיגי העדה. פחדו אנשי ביתו של רבינו, ובקשו את רבינו שלא ישאר בדירתו מגודל שנאת הרשעים לרבינו, ואחר מנחה ומעריב הלך רבינו ללינת לילה לבית איש אחד ר' פנחס איזראעל ע"ה, ובבית רבינו נשארה רק האשה המבשלת ועוד שכינה. ופתאום באמצע הלילה, באו הרשעים הארורים החיילים הגרמנים עם חיילי אונגארן ימש"ו לבית רבינו, ואיימו על הנשים שיאמרו היכן מחבואו של רבינו, והנשים ענו להם שאינם יודעים. וחפשו בכל הבית, וגם עלו על העלי' (בוידעם) ובמרתף וגם בביהמ"ד, ואחר חיפוש של שתי שעות הלכו להם בכעס, ומגודל כעס של רציחה ירו חץ באויר, והחץ הגיע לארון הספרים ונכנס לתוך ספר מצות גדול [סמ"ג], ולפלא שהחץ נעצר באמצע הספר בתיבות 'והכהנים עומדים על משמרתם', וראו בזה רמז שאף לגודל הרדיפות יינצל רבינו אשר הוא כהן לקל עליון, ויעמוד על משמרתו משמרת הקודש מבלי שישלטו עליו ידי הרשעים, וע"פ השגחה עליונה נסתבב מהמסבב כל הסיבות שהספר סמ"ג הלז בא לידי רבינו אחר המלחמה, ושמח בו מאוד.

מחזור דברי יואל (פסח עמ' צ"ו)

לחג השבועות

כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע. ובמסי שבת מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, ונל"פ לפ"ד הגמ' דאף דתרי קלא לא משתמעי, מ"מ בהלל ובמגילה אפילו עשרה קורין כאחד דכיון דחביבי יהבי דעתייהו ושמעו, ונראה דמזה יש ללמוד על הכלל כולו, דבדבר חשוב מאוד אין שום טרדה מבטלו ונהנה, והנה אם התורה היי בעינינו כאילו היום ניתנה, לא היי שום טרדה מבטל, וז"ש הפסוק נחלתי עדותיך לעולם, ר"ל בלי ביטול רגע אחת, כי ששוין לבי המה דאז אין שום דבר מבטל דכיון דחביב יהיב דעתי, אבל נטית"י לבי לעשות חקיך דהיינו שכופה יצרו, אבל אינו חביב, אז לעולם הוא בעקב דהיינו כשיפנה מכל הטרדות בסוף הכל אז פונה להתורה, משא"כ כשיש לו איזה טרדה לא יוכל למיהב דעתייהו, והנה בני ישראל כשקבלו את התורה אמרו נעשה ונשמע, והפירוש דאף אם נעשה איזה דבר מ"מ נשמע דכ"כ חביב היא אצלינו דלא יבטלנו שום דבר, וע"ז יובן מי גילה לבני רז זה לשון שמלאכי השרת משתמשין בו דהיינו שמלאה"ש אין עשוי מבטלתן, וכן ישראל אמרו נעשה ונשמע דעשיי לא יבטלו אותם מלשמוע עוד.

(ישמח משה)

☆

ויחן שם ישראל נגד ההר וגו' ועתה אם שמוע תשמעו וגו'. ויבואר לפי"מ שפי' המפורשים אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו שהשיגו מעצמן מצותי של תורה כמו שמצינו אצל אברהם שקיים כל התורה עד שלא ניתנה וכמו כן בקבלת התורה הגיעו ישראל למעלה זו, וז"ש ויחן שם ישראל נגד ההר, יתכוין נגד ההר זה אברהם, כדמפרש במדרש ויקרא אליו מן ההר בזכות אברהם, דהיינו שהגיעו למדריגת אברהם, אלא שאז היו רק בבחיי אינו מצווה ועושה ולכן ניתנה התורה שיהיו בבחינת מצווה ועושה וז"ש כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, והקדימו עשיה לשמיעה כי כבר ראו והשיגו טרם ששמעו אלא שאמרו נעשה המושג לנו, ונשמע להיות מצווה ועושה, וזש"ה אתם ראיתם וגו' ואביא אתכם אלי היינו אל ההר הזה ועי"ז השגתם תורתי מעצמכם ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ועכ"ז ושמרתם את בריתי כלומר בבחיי מצווה ועושה והייתם לי סגולה.

(ייטב לב)

☆

בנוסח ברכת התורה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. ויש להבין הרי הקב"ה בוחר בנמוכים וע"כ בחר בהר סיני הנמוך מכל ההרים ובזה שאנו משבחין אשר בחר בנו מכל העמים נראה כיוהרא שרק בנו בחר לצד מעלתינו, ואפי"ל עפי"מ דבתיב כי באת אלי להזכיר את עוני ופיי המפוי שעד שלא באת אתה הייתי נחשב לצדקת נגד מעשה בני עירי וכו', היוצא לנו מזה דאם האדם אינו שלם במידותיו וצדיק עכ"ז בהעריך אותו נגד אחרים הפחותים ממנו במדרגה נקרא צדיק, ובזה פיי האלשיך הקי אתה בחרתנו מכל העמים ר"ל בהעריך אותנו נגד העמים כידוע, זזהו ביאור הברכה ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדלנו מן התועים ואיך אפשר לשבח ע"ז דנחשב כיוהרא, עז"א והבדלנו מן התועי"ם דייקא, דהיינו עבור שאוה"ע ההם תועים ולכן הבדלנו מהם, אבל אם לא כן אין אנו נחשבים לכלום שיכחר בנו כמאמר הכתוב אל תאמר בצדקתי הביאני כי ברשעת הגוים, וז"ש ג"כ אשר בחר בנו מכל העמים, היינו דייקא בהערך אותנו נגד העמים התועים לכן בחר הי להיות לו לעם קדוש אך אין זה מצד מעלתינו.

(קדושת יו"ט)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ד רבות ית"ק עצי התמרים

מיסודי היסודות לקבל התורה, הוא עבודת האכילה כראוי

רביה"ק זי"ע אמר פעם בחג השבועות, לפרש דברי המדרש (שמות רבה כה-א) **כשעלה משה למרום נתקנאו בו מלאכי השרת וכו' צר קלסתר פניו דומה לשל אברהם, ואמר להם לא זה שאכלתם אצלו** וכו' ואמר רבינו ז"ל שכוונת המדרש, שהקב"ה אמר להמלאכים לא זה שאכלתם אצלו, הרי אתם הייתם אצל אברהם אבינו וראיתם את עבודתו הקדושה בשעת האכילה, וע"כ בדין הוא שבניו יזכו לקבל את התורה [ובל"ק "עטין האט דאך געזעהן ווי אזוי ער עסט"], **כי מיסודי היסודות לזכות להתורה הקדושה, הרי הוא עבודת האכילה שיהיה בקדושה ובטהרה.**

מושיען ש"י (ח"ו עמ' תמ"ט)

ואני קרבת אלקים לי טוב

פעם בליל חג השבועות אמר רבינו אהא דאמרו חז"ל "פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם", דלפי זה **אם רואין שאין עדיין פתח כפתחו של אולם, אז הוא סימן שעדיין לא פתחו אפילו כחודו של מחט.** עוד אמר רבינו **שרגע אחת של התקרבות להשי"ת חשוב יותר מכל העוה"ז,** (ובמשנה באבות פ"ד: "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, ויפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז").

תפארת יואל (ח"א)

ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי וגו' אלה הדברים אשר תדבר אל בני"י. ופירש"י אלה הדברים לא פחות ולא יותר, וי"ל דאיתא במדרש שבעת מתן תורה ראו ישראל מלאכי השרת עשויים דגלים התאוו להם ומלא הקב"ה משאלותם, אמנם במדרש אחר איתא להיפוך דבשעת מתן תורה התאוו לשור שבמרכבה ועשו העגל, ויש להתבונן מדוע בבקשת הדגלים נתקבל מבוקשתם ובבקשת השור שבמרכבה היה להם למכשול ויצא העגל, אכן י"ל בהקדם דברי המדרש עה"פ איש על דגלו בשעה שנפטר יעקב אבינו טמר להם יהודה ויששכר וכו' ואם תעשו כן הקב"ה עתיד להשרות אתכם דגלים דגלים, והנה כלל גדול שנו חכמים דחדש אסור מן התורה בכל מקום ואסור לשנות מדרכי אבותינו, ולכן י"ל דמאחר שהיתה מסורת ביד בנ"י מיעקב אבינו שעתיד הקב"ה לעשות להם דגלים ע"כ הותר להם להתאות לזה ונתמלא מבוקשתם אבל על השור שבמרכבה לא היה להם מסורת מאבותיהם ע"כ היה למכשול מה שנתאוו לה, וזשי"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי"י שהרים את בנ"י מעלה מעלה עד שיכלו להביט במרכבה העליונה לכן בא האזהרה ועתה אם שמוע תשמעו לקולי ושמרתם את ברית"י וע"ד אמרם ברית אבות לא תמה, והיינו שאין להם להתאוות אלא על מה שקבלו מאבותיהם חק' ולא זולת וסיים אלה הדברים אשר תדבר אל בנ"י לא פחות ולא יותר שלא יפחתו מן הדברים שקבלו מאבותיהם מדור דר ולא יוסיפו להתאוות מה שלא קבלו מאבותיהם.

(ברך משה)

☆

ויתיצבו בתחתית ההר.. ובגמי' מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, וי"ל הכוונה דהנה אמרו חז"ל לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וכו' יזכיר לו יום המיתה, והקשו המפרשים דאם יום המיתה היא הבחינה המועילה הו"ל להזכיר מיד יום המיתה, והתי' שיש כמה מעלות טובות אם ינצח את האדם את היצ"ר ע"י התורה שפקודי ה' ישרים משצחי לב משא"כ ע"י הזכרת יום המיתה יתעצב תמיד, ובזה יש לרמז דהנה היצה"ר נקרא הר כמאמרם צדיקים נדמה להם כהר, וזהו שכפה עליהם ההי"ר כגיגית היינו שכפה עליהם היצה"ר, ואמר להם אם אתם מקבלים את תורתי מוטב, היינו שמוטב ביותר לנצחו ולהתגבר עליו ע"י לימוד התורה, ואם לאו שם תהא קבורתכם דרק אז יתגבר עליו בעצת יום המיתה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

להשיג מתיקות קרבת אלקים
צריך מקודם לעמול בעבודת ה' ביגיעה

סיפור הרה"ג האב"ד (שליט"א) [זצ"ל]: בראשית ימי ממלכת מרן רביה"ק מסאטמאר זי"ע כשהי' אב"ד בעיר אורשיווע יע"ו, בא אליו בשנה אחד על חג השבועות איש חשוב וחסיד ות"ח גדול שדר בפולין, והי' מחסידי סטרעטין, ובימים ההם נהג מרן ז"ל שביום א' דשבועות אחר התפלה נכנס לביתו וקידש שם על מיני מזונות, ואח"כ בא שוב לביהמ"ד לומר "הקרעפיל פשעטיל", ולקידוש הזמינו רק אנשים חשובים ומכובדים, וחסיד הזה הי' גם כן מן הקרואים, וכאשר ישבו שם בחדר רבינו ושתו י"ש נעשה אותו החסיד בגילופין, ובדה דעתי' כדרך החסידים, ואמר ש"**אמירת ההלל ששמע היום יוצאים מפי מרן ממש אין כדוגמתו**", וככה הרבה לדבר בהתפעלות רבה מתפלת מרן ז"ל.

ומרן ז"ל בשמעו דברים אלו לא ענה כלום, רק סיפר שמרן הק' משינאווע זי"ע הי' חתן הרה"ק מראזלע זי"ע, וידוע דהרה"ק משינאווא היה מגדולי חסידי הרה"ק מבעלזא זי"ע וכאשר הגיע פרשת יתרו הי' בדעתו ליסע לבעלזא לקבלת התורה, וגיסיו בני חותנו בקשוהו ש'אל יסע לבעלזא, שהרבה חסידים היו באים להרה"ק מראזלא על שבת קודש זו, ואם כן יהי' בזיון לחותנו שחתנו יסע לרבי אחר, אבל הוא באחד, שנוסע לבעלזא, ע"כ ביקשו גיסיו את אביו מרן הק' מצאנז זי"ע שיכתוב לבנו שמצוה לו בגזירת כיבוד אב שיבא אצלו לצאנז על שבת זה, (שזה אין כ"כ בזיון שסוכ"ס נוסע לאביו ולא לרבי אחר). וכן הוה, ונסע לצאנז, ובשבת קודש בבוקר בשעת קריאת התורה שהרה"ק מצאנז קרא בעצמו בתורה, **וכאשר הגיע להעשרת הדברות שמע הרה"ק משינאווע ממש כל סדר קבלת התורה כמו שהי' באמת, וראה את הקולות ואת הלפידים, ואת ההר עשן.**

ואח"כ באותו שנה על חג השבועות בא מעצמו לצאנז, והכין עצמו בהכנה דרבה לקראת קבלת התורה, אבל בשעת הקריאה לא ראה כלום, ושאל את אביו אח"כ פשר הדבר, על מה זה ועל מה זה לא זכה נם עכשיו לקבלת התורה כמו בפרשת יתרו. ענה לו אביו הקדוש, **אסביר לך במשל, איש אחד פתח למסחר בית אופה, והיות שרצה שבני העיר יבואו לקנות מאתו, ע"כ הכריז שמי שיבא יתן חתיכת מזונות בחינם אין כסף, והי' שם אחד שאחר שאכל החתיכה הראשונה ביקש עוד חתיכה, אמר לו בעל האופה, בפעם הראשון נתתי לך כדי שתרגיש הטעם הטוב אבל לחתיכה השנית צריכים לשלם, וכן הוא כאן בנידון דידן המשיך הרה"ק מצאנז להסביר לבנו הק בפעם הראשון נתתי לך שתרגיש כי טוב הוא, אבל אח"כ צריכין לעבוד את השי"ת ביתר שאת כדי שיוכלו להגיע למדריגה זו לשמוע קבלת התורה כמו שהי' על הר סיני ע"כ.**

והי' נראה שבזה מכוון מרן ז"ל להסביר לאותו חסיד שמה שהרגיש מתיקות התפלה היום הוי בלי הכנה כראוי מקודם, אבל בפעם הבא יהי' צריך לזה הכנה כדבעי.

'מבאר רבותינו' (שבועות)

בא ברוך ה'

בכבוד והוקרה, נקדם בזאת השורה, בשפה נעימה וברורה, את פני מע"כ פרי צדיק עץ חיים,
בהרבצת תורה ויראת שמים, איש חי ורב פעלים מקבציאל, צדקתו כהררי קל, איש האשכולות,
פה מפיק מרגליות, בדרשותיו הנלהבים ושיעוריו היקרים, באהבה מגולה ותוכחת מוסרים,
נודע ומפורסם בשערים, אר"י שבחבורה, ויוא"ל לשבת באהלה של תורה, ריבא בר ריבא
בהרמת קרן התורה והחסידות לשם ולתפארה, נערץ בארצי קודש הילולו בנזר ועטרה

הגאון הצדיק

רבי יואל טייטלבוים

שליט"א

רב דביהמ"ד בית ברוך בקרית יואל יע"א
בנו יקירו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל בואו בשערי עירינו

בשליחות הקודש של אביו הגדול כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לפאר ולרומם את חג השבועות הבעל"ט
בקרב קהילתינו הק' פה בני ברק יצ"ו

יהא בואו לברכה, ויזכה לרומם קרן התורה והיראה אלף פעמים ככה, מתוך
הרחבת הדעת ורוב שמחה, ובכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, וימשיך בהרבצת
התורה ברביה והמשכה, מתוך תענוג ונחת והרווחה, עד ביאת מלכא משיחא

המוקבלים פניו ביקרא דאורייתא

הנהלת
המוסדות

פנינים מתורתן של מרן רגי"ה וצאלה"ק בעלי דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ויהיו בני ראובן בכור ישראל תולדותם למשפחותם לבית אבותם במספר שמות לגלגלותם וגו' (ג כ). הקשו בדעת זקנים לבעלי התוספות למה נאמר לגלגלותם בראובן ושמעון יותר מכל השבטים, ותירצו לפי שקנטרן יעקב כשאר בניך את בניו, והוצרכו לכפרה, וגבי שקלים הבאים לכפרה כתיב (שמות לח כו) בקע לגלגלת, על כן נקט הלשון לגלגלותם, עכ"ד.

הרי לכן קרא לשון לגלגלותם דייקא, על שם שמציאו בכפרה בקע לגלגלת, ממנה מכאי יש לעיין למה נקט הלשון לגלגלותם דייקא, הלא הרבה דברים נתנה התורה לכפרה, כגון הקרבנות, ורמא מודם, ולפי זה למה נקט הכתוב דייקא הענין של בקע לגלגלת.

[**ויתירה** מזו יש לתמוה, דהא רש"י (שמות ל טז) פירש הטעם שנתנו השקלים לכפרה, משום שבהם קנו קרבנות ציבור, והרי הקרבנות לכפרה הם באים. וכן כיון דעיקר הכפרה הוא משום קרבנות, היה לו להזכיר הקרבנות, ולא השקלים שבהם קנו הקרבנות]

ונראה לפרש על פי מאמר הכתוב (בראשית ו ג) וגם משלח מן בעיני ה', ושמיך ליה (שם ט) אלה תולדות נח, ודרשו חז"ל (ב"ר פכ"ט ס"ה) מנין שהקב"ה עושה עם הרשעים בזכות הצדיקים, וגם משלח מן בעיני ה', בגיזו זכות, בזכות תולדותיו. וכעין זה מיתא במדרש (שם פס"ג ס"ג) שבראם לץ גילוי מכבדן הוא אלץ בזכותו של יעקב, הה"ד (ישעיה כט כג) לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם, יעקב פדה את אברהם [ואף כי גדולי היה אברהם מגיזו גדול מאוד גם בלי זכות יעקב אבינו, מכל מקום היה עיקר זכותו בשביל שהעמיד דורות ישרים ומצורכים, ועל ידי זה נאמר כח הקדושה בעולם]. וכמו כן יש לומר לענין רחובן ושמעון, שהרי קנטרן יעקב והוצרכו לכפרה, והיתה תקנתן בזכות הדורות שהיו עתידין לצאת מהם.

והנה כדי להעמיד דורות כשרים זקוקים לשקלים, כשביל להקים בהם תלמודי תורה ובתי חינוך לגדלם ולחנכם על דרך התורה, לזה הזכיר הכתוב לשון לגלגלותם כמו שנאמר בפרשת שקלים בק"ע לגלגלותם, להורות דכיון שהוצרכו לכפרה תקנתן להרבות בשקלים, כדי שיוכלו להקים בתי חינוך לגדל את בניהם מחריבם בדרך התורה כרחוי, ואז יהיה להם תקנה בזכותם.

(דרשה א' במדבר תשכ"ו בקרוינהייטם יצ"ו)

איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאוהל מועד יחנו (ב ב). יש

לצאת הכוונה בזמנו מנג"ד, ורש"ל פירש מנגד, מרחוק מיל. ממנו עוד למלוה מילין.

ואפשר לומר בדרך רמז, דהנה העיקר מה שמצינו את המלט להתקרב אל הקדושה, הוא בכח גודל התגברותו שמתגבר על התנגדות ילדו הרע, אשר הוא מציא עליו כמה מניעות ועיכובים לבטלו מעבודת ה', ואף על פי כן הוא עומד בשלו ואינו נפרע מעבודתו, ועל ידי זה זוכה המלט להתקרב אליו יתברך כראוי וכיאות.

[וק"ו זלה"ה בישמח משה (פ' וירא עה"פ והוא יושב פתח האוהל) המליץ בענין זה, וכתב שזהו ענין השמש, כי השמש ים לה ג' תנועות, תנועה הישרה שלה היא ממערב למזרח, אלא שבגלגל היומי מכריחה להקיף ממזרח למערב, ואף על פי כן איננה מניחה את שלה לגמרי אחד, והולכת לאט את תנועתה ממערב למזרח כמו שכתב בתנועת חוז (קלא ג גבעול ע), וזהו מוסר ויסוד גדול בעבודת הש"ת, כי אף אם תנועות הפכיות המרמיזות, היינו היצר הרע, מקיפין אותו, אם כל זה ברצות הזמנים ישליט חוקו המימי ועל מקומו יבא בשלום, עי"ש בתוכן].

וזהו שרמז הכתוב, מנג"ד, כלומר על ידי שים לו למלט התנגדות מילדו הרע והוא מתגבר עליו, על ידי זה סביב לאוהל מועד יחנו, הוא מתקרב אל הקדושה.

ס"ג במדבר תשכ"ג

כל הפקודים למחנה דן מאת אלף ושבעה וחמשים אלף ושש מאות לאחרונה יסעו לדגליהם (ב לא). יש לדקדק במה שסיים הכתוב למחרונה יסעו לדגליהם, לכאורה שהיו שם רק מרבע מחנות, וכבר פירט לעיל סדר הנסיעות של שלש מחנות הראשונות, למה הוצרך לפרט למחנה הרביעית יסעו למחרונה, הא ממילא ידעינן זה.

ונראה לפרש בהקדם מה שביאר ברבינו בחיי (ר"פ מסעי) הענין שהתריכה התורה בפרשת מסעי בסיפור המסעות, כי זה גם לרמז על לעתיד לבא, שהרי לבני הגבילים כולם מוכיחים שגאולה האחרונה תהיה כדמיון גאולה הראשונה, ולכן גם לרמז בזה, לכאם שביארו ממנים הללו המדברה, כן תהיה בגאולה האחרונה, שיארו רבים מבני עמנו המדברה ויעברו במקומות אלו, והקב"ה יכלכלם וינהלם אם כמו שעשה גם בזה בשלחינו ממצרים, עכ"ד. וכן כתב הרלב"ד ז"ל (עדיות פ"ב מ"ט) דלימות המשיח כשיגאלם הקב"ה, לא יכנסו לארץ מיד, רק יוליכם הקב"ה תחלה למדבר העמים, עכ"ד (ועי' בדברי יואל פ' מסעי עמוד רח). ולפי זה יתכן דכמו דביציאת ממצרים נסעו ישראל לדגליהם בסדר המחנות כמפורש בפרשתן, כן יסעו לדגליהם בסדר הזה בגאולה האחרונה.

ועל פי זה יש לומר דדברי הכתוב לאחרונה יסעו לדגליהם, לא קאי על מחנה הרביעית, רק זה קאי על גאולה העתידה, והיינו דאחרי שפירט הכתוב סדר הדגלים של המחנות, מסיים ואומר לאחרונ"ה יסעו לדגליהם, פירוש דכשנזכה לעלות לציון בריבה בגאולה האחרונה, אז יסעו עוד הפעם לדגליהם בסדר המחנות הללו על דרך שנסעו כשיצאו ממצרים.

ס"ג שבת חוה"מ סוכות תשכ"ה

הפטורת במדבר: והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי (הושע ב א). נראה לפרש על פי מאמרם (פסי"ר פי"ח ס"ו) והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם (הושע ב ג), והיכן נאמר להם, כשעשו חומו מעשה קרח חומם עמו של משה, לך רד כי שחת עמך (שמות לב ז). מבואר מזה כי בעשות ישראל את העגל ילדו ממדריגתם, ונאבד מהם שמם עם ה'.

אמנם כבר אמרו ז"ל (עבודה זרה ד:) לא היו ישראל רואין לחומו מעשה, אלא כדי להורות תשובה לבניס, וילוע (רמב דוד פ' אמור) דתשובה מועלת מטעם שיש לישראל בין בניס למקום, נמצא דמחטא העגל מוכח דיש לישראל בין בניס למקום. ומעתה אף שעל ידי חטא העגל נאבד מישראל שמם עם ה', מכל מקום מוכח מחטא העגל עצמו דלפחות נקראים בניס למקום.

וזהו פירוש הפסוק, והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם, היינו כי בכשלון העגל נאבד מהם שמם עם ה', יאמר להם בני אל חי, דמזה עצמו מוכח דלפחות נקראים בניס למקום.

יגל יעקב (מהגה"צ חיים מרדכי יעקב גאטליעב ז"ל, אבדק"ק מישקאלץ יצ"ו) פ' במדבר ד"ה ואגב אזכיר וכתב שם בזה"ל: ואגב אזכיר בזה דבר נכון ששמעתי בזה מפי פרי קודש הה"צ מהרי"ו טב"ם מארשיווא.

זכרון עולם בהיכלך ח'

בשב"ק ערב שבועות

יחול יום היארצייט של האשה החשובה

מרת **חי' שרה שטערן** ע"ה

בת הרה"ח ר' משה הכהן ז"ל

אשת הרה"ח ר' יהודה שטערן ז"ל

אשר נדבו מעזבונם הוספת הקומה החדשה בבנין הת"ת

אשר נקרא לשמם ולזכרם

"קומת ר' יהודה שטערן וזוגתו מרת חי' שרה"

ובהיות שלא השאירו אחריהם זש"ק

על כן מתבקשים בזה ציבור אנשי שלומינו שיחיו

ללמוד משניות ביום שב"ק לעילוי נשמתה

משנ"ה אותיות נשמ"ה, זכות לימוד משניות בוודאי יהיה לעילוי נשמתה בגנזי מרומים

שתהא נשמתה צרורה בצרור החיים

וְנָתַתִּי לָהֶם
בְּבֵיתִי
וּבְחוֹמֹתַי
יָד וָשֵׁם
טוֹב מִבָּנִים
וּמִבָּנוֹת
שֵׁם עוֹלָם
אֶתֵּן לוֹ

(ישע' נו, ה)

כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, ובתיקו"ז (דף יד.) מפרש דקאי על פסוק שמע ישראל שיש בו כ"ה אותיות.

וי"ל על פי מה דמתאמרא משמיה דק"ז הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע לפרש לשון המשנה (ברכות ב.) מאימתי קורין את שמע, על פי המבואר בשו"ע (או"ח ס"א ס"א) שצריכין לקרות את שמע ולקבל עליו עול מלכות שמים באימה וביראה מפחד ה' והדר גאונו. וזהו מאימת"י מלשון אימה ופחד, קורין את שמע, עכ"ד.

ובזה יש ליתן טעם על מצות קריאת שמע שהוא בתחלת היום ובתחלת הלילה [ואף דמה"ת קריאת שמע דערבית זמנו כל הלילה ציוו חכמים עד חצות כמבואר בגמרא], דהנה מצות לימוד התורה הוא כל היום וכל הלילה, כדכתיב (יהושע א ח) והגית בו יומם ולילה, אך אמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ט) כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שאין יראת חטאו קודמת לחכמתו אין חכמתו מתקיימת. על כן המצוה מדאורייתא לקרות את שמע בתחלת היום ובתחלת הלילה, כדי שבתחלה יקבל עליו עול מלכות שמים באימה וביראה, ועל ידי זה יכול לעסוק בתורה במשך כל היום וכל הלילה, ויתקיים התורה בידו.

ולכן כאשר רצה הקב"ה ללמד לבני ישראל תורה ומצות, צוה למשה רבינו כ"ה תאמר לבית יעקב, רמז על פסוק ראשונה של קריאת שמע, שבתחלה יהיו קורין את שמע באימה ובפחד, ואחר כך תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, דהיינו ללמד תורה לבני ישראל, בכדי שתהיה יראת חטאם קודמת לחכמתם, ואז תהיה חכמתם מתקיימת, ועל זה כתב רשיז"ל בלשון הזה וכסדר הזה, כלומר שכסדר הזה צריך להיות בכל עת, קריאת שמע תחלה ואחר כך עסק התורה, כדי שתהיה יראת חטאו קודמת לחכמתו ואז חכמתו מתקיימת. (תשע"ד)

ויחן שם ישראל נגד ההר, איתא במדרש (רבינו בחיי פ' יתרו) ויחן שם ישראל, דא ישראל סבא. וצריך ביאור למה בא יעקב אבינו אל מעמד הנבחר.

ויתבאר בהקדם דברי מרן הבעל שם טוב הקדוש זללה"ה אשר היום הוא יומא דהילולא דיליה (הובא בייטב לב פ' משפטים), על מאמרם ז"ל (קידושין סט.) ארץ ישראל גבוה מכל הארצות, ר"ל דאפילו הארציות של ישראל, גבוה מכל הארצות, עכ"ד. וכך הנהיג הבעש"ט והורה לאחרים שיש עיקר גדול בעבודה שתהיה האכילה ושתיה לשם שמים, והענין מבואר בספה"ק, כי אכילה צער להנשמה והתענית לגוף, אבל אכילה לשם שמים הוא שלום בין הגוף והנפש.

והנה כתב החיד"א בכסא דוד (דרוש ד) כי מלאכי השרת היו מקטרגים והיו רוצים לקבל התורה מכח טענת דינא דבר מיצרא, עי"ש. ואפשר לסתור טענת המלאכים על פי המבואר בספה"ק מעלת עבודת ה' על ידי אכילה ושתיה לשם שמים, ומעתה י"ל שזה היה פסידא למוכר במתן תורה, כי המלאכים אינם יכולים לקיים עבודת ה' באכילה ושתיה, ובכן באם היה הקב"ה נותן את התורה להמלאכים, היה נחסר עבודה זו כלפי מעלה, ואיכא פסידא למוכר, ושוב לא שייך לומר טענת בר מצרא, ועל כן שפיר זכו בני ישראל לקבל התורה ולא המלאכים.

ובדרך זה יש לפרש מקראי קודש בפ' תולדות, ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה', ופירש"י רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודת אלילים, עשו מפרכס לצאת. ותאמר אם כן למה זה אנכי, ופירש"י מתפללת. ותלך לדרוש את ה', לבית מדרשו של שם. והוא על פי מה שהביא א"ז זללה"ה בייטב לב (ר"פ וישב) בשם דודו הגה"ק האריה דבי עילאי

זללה"ה לפרש הכתוב (בראשית יד יח) ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון, כי שם הוא מלכי צדק (נדרים לב:), הוציא ענין זה, לחם ויין, ר"ל אפילו בהיותו עוסק במאכל ומשתה בלחם ויין, והוא עצמו באותו שעה כהן עובד לאל עליון, עכ"ד. ואולי נרמז זה במה שנקרא רבינו אור שבעת הימים הבעל ׳שם׳ טוב, כי הוא הורה לעם ה׳ דרך ׳שם׳ בן נח, לעבוד את ה׳ בשעת אכילה ושתיה.

ובזה יתבאר הכתוב ויתרוצצו הבנים בקרבה, ופירש"י כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס לצאת, ולכאורה צריך ביאור, הלא כשתינוק במעי אמו למידין עמו כל התורה כולה, ומדוע היה יעקב אבינו רץ ומפרכס לצאת, אך היות שהמלאכים אינם יודעים עבודת ה׳ על ידי אכילה ושתיה, על כן כשעברה רבקה על פתחי תורה של שם ועבר, אשר שם עבדו את ה׳ על ידי אכילה ושתיה, היה יעקב רץ ומפרכס לצאת, ולכוונה זו אמרה רבקה אמינו אם כן למה זה אנכ"י, כלומר מאיזה טעם מגיע לנו התורה ולא למלאכי השרת, ותלך לדרוש את ה׳, לבית מדרשו של שם בן נח, שהוא המציא אופן עבודת ה׳ באכילה ושתיה, ובזה נתיישבה דעתה כי בדין מגיע לנו התורה.

וזה ביאור הכתוב ויחן שם ישראל נגד ההר, דא ישראל סבא, דיעקב אבינו היה שם אצל מתן תורה, כי הוא היה מפרכס לצאת כדי לעבוד את ה׳ באכילה ושתיה, ועל ידי זה נסתרה טענת המלאכים וקבלו ישראל התורה. (תשע"ב)

ויבואו מדבר סיני ויחן שם ישראל נגד ההר, ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה׳ מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב וגו׳, ופירש"י כה תאמר, בלשון הזה וכסדר הזה. ודקדק א"ז זללה"ה בעצי חיים (פ׳ יתרו) מהו ענין כסדר הזה.

ונראה בהקדם מה דמתאמרא משמיה דהרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זללה"ה לפרש אמרינו והסר שטן מלפנינו ומאחרינו, דהנה דרך היצר הרע דבעת שאדם רוצה לעשות מצוה אז מראה לו שפלותו ופחיתותו ואומר לו שאינו ראוי והגון לקיים מצוה זו, ובסברא ענוה פסולה כזו רוצה להסיתו ולמונעו מקיום מצות הבורא יתברך, ואחר שכבר עשה וקיים המצוה אז מראה לו גדולותו וחשובתו עבור שעשה וקיים מצות ה׳ ומכניס בלבו מדת הגאות המגונה מאד, ועל זה מתפללים והסר שטן מלפנינו ומאחרינו, הן פיתוי היצר קודם עשיית המצות ומאחריו, שאינם דומים להדדי, עכ"ד.

ובזה יל"פ מה דאיתא בילקוט ראובני (פ׳ יתרו) שבשעת מתן תורה הביא הקב"ה את הר המוריה להר סיני, כדי שתנתן התורה על מקום המקדש. וביאור הענין על פי מה שכתב בערוגת הבשם (פ׳ וירא) בענין נסיון עקידת יצחק, שהקשו המפרשים מאי רבותא דאברהם אבינו שקיים מצות קונו אשר בידו נפש כל חי, וי"ל דעיקר הנסיון היה לאברהם אם לא יתפעל מזה בהתפארות וגדלות, ויהא נשאר במדריגתו שהוא עפר ואפר גם אחר הנסיון הזה, ובאמת אשכחן (במד"ר פי"ז ס"ב) שאברהם אבינו אחר שעמד בנסיון העשירי לא האמין בעצמו שאם ינסהו השי"ת עוד הפעם שיהיה באפשרותו לעמוד בנסיון, ועל זה אמר המדרש (ב"ר פנ"ה ס"א) נתת ליראיך נס להתנוסס (תהלים ס ו), נסיון אחר נסיון, פי׳ דהנסיון היה מה שלא התפעל אברהם אבינו אחר הנסיון, עכ"ד.

ולכן כיון שעמדו בני ישראל לפני הר סיני, והחזיר הקב"ה את התורה על כל אומה ולשון והם לא ירצו לקבלה, והיה גלוי וידוע לפני השי"ת שבני ישראל מרצון הלב יבקשו לקבלה ויאמרו בחפץ ובתשוקה כל אשר דיבר ה׳ נעשה ונשמע, על כן היה החשש שמא אחר קבלת התורה יתגאו ויתפארו בלבבם על מדריגתם, על כן הביא הקב"ה את הר המוריה, כדי שילמדו בני ישראל מאברהם אבינו שלא להתפאר משום עבודה, ויהא נחשב בעיניהם כאילו אין בהם שום חשיבות יותר ממה שהיה מלפנים.

וזהו ביאור הכתוב ויבואו מדבר סיני ויחן שם ישראל נגד הה"ר, הוא הר הידוע הר המוריה שבא לשם, ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה׳ מן ההר לאמר כ"ה תאמר לבית יעקב ופירש"י בלשון הזה וכסדר הזה, רמז שכמו שמצינו בהר המוריה שבו נעקד יצחק אבינו ולא

התגאה אברהם אבינו ולא התפאר כלום על עבודתו, כסדר הזה צריכים בני ישראל לקבל התורה, ולא יהא בלבבם שום התפארות על זה. (תשע"ה)

במס' פסחים (דף סח:) **אמר רבי אלעזר הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם**, מאי טעמא, יום שניתנה בו תורה הוא, רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא, אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא. וצריך ביאור הלשון אי לאו הא"י יומ"א דקגרים, ולא אמר בפירוש אי לאו קבלת התורה ביום הזה, ומשמע שהוא מחמת ענין אחר ענין מיוחד שהיה ביום הזה.

ואפ"ל בהקדם מה דאיתא במדרש (שוחר טוב מזמור קיט) שהתפאר הקב"ה באברהם כשאמרתי לו קח נא את בנך וכו' והעלהו שם לעולה היה לו להשיב אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע, ועכשיו אתה אומר לי והעלהו לעולה, ולא השיב כלל רק נזדרז למצותי, ע"כ. וכתב על זה א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' וירא) דלפי זה יש זכות גדול לאברהם במה שלא הקשה כלום אף שהיה יכול להקשות, ולכן מודד לו הקב"ה מדה כנגד מדה בשעה שאין לישראל זכות והמקטריגים מקשים קושיות על ישראל למה עושין כך וכך, משיב להם הקב"ה והלא אברהם אביהם היה לו להקשות עלי ולא הקשה כלום, על כן הדין נותן שבמדה זו יתנהג עם בניו שאין להקשות עליהם כלל, עכ"ד.

ובזה יש לפרש המדרש ילקוט (במדבר רמז תרפד) בשעה שקבלו ישראל את התורה, נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם הקב"ה את פיהן, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם כו'. וצריך ביאור הלשון סת"ם הקב"ה את פיהן, היה לו לומר השיב להם או ענה להם. ולפי האמור יובן, כי אומות העולם באו בטענה מה ראו בני ישראל להתקרב יותר מן האומות, והגם שיש כמה תירוצים על קושיא ותביעה זו למה גדלה חיבתן של ישראל יותר מכל האומות, אבל האמת יורה דרכו שעם כל התירוצים עדיין הקושיא במקומה עומדת, הלא הקב"ה ברא תבל ומלואה וכל היצורים, ובני ישראל הם מעט מכל העמים, ומה ראה לקרב אותנו לעבודתו ית' בקירבות יתירה אשר אף אלמלי אומות העולם היו מקבלים התורה לא היו זוכים לזה, אבל התשובה לזה אמר להם הקב"ה הביאו לי שטר יוחסין שלכם כשם שמביאין בני, והיינו שבני ישראל הם זרע אברהם דאע"פ שהיה לו להקשות על הקב"ה בעקידת יצחק עם כל זה לא הקשה כלום, ולכן מדה כנגד מדה אין הקב"ה מניח להקשות קושיות על בני ישראל, ונתן להם קירבות יתירה אף שיש קושיות על זה. ומדוקדק היטב לשון המדרש סת"ם הקב"ה את פיהם, והכוונה שסתם את פיהם ולא הניח להם להקשות שום קושיא על בני ישראל.

ובזה יש לתת טעם לשבח על מה שמצינו (שבת פז.) יום אחד הוסיף משה מדעתו, ולכאורה יש בזה קושיא גדולה על משה רעיא מהימנא קדישא מה ראה לדבר זה לדחות מתן תורה ליום המחרת, אחר שכבר קבע הקב"ה בעצמו לתת התורה בששי בסיון, אמנם בני ישראל מחמת רוב האמונה שהיה להם בהקב"ה ובמשה עבדו, לא הקשו כלום על פסקו של משה רבינו, אלא שמעו בקולו וקיימו מצות פרישה עוד יום אחד, שקבלו על עצמם לקיים מצות השי"ת ומצות חכמים ודברי חז"ל בתמימות ובפשיטות.

וזהו ביאור דברי הגמרא, אמר רבי אלעזר הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכ"ם, והוא על דרך שאמרו (ביצה כח:) לכם לכל צרכיכם, כי בחג השבועות יורד שפע גדול מן השמים לכם לכל צרכיכם, בזכות זה שביום ששי בסיון הסכימו בני ישראל וצייתו לדברי משה רבינו בלי שום קושיות, ובזכות זה נסתם פי המקטריגים המקשים קושית על בני ישראל שמא אינם ראויים, והיינו דאמר רב יוסף אי לאו הא"י יומ"א דקא גרים, הוא יום ששי בסיון שבו נדחה מתן תורה על פי מאמר משה רבינו, ובני ישראל הראו שהם מקבלים עליהם ככל אשר צוה ה' וכל אשר מוסיפים חכמי ישראל ואינם שואלים כלום, כמה יוסף איכא בשוקא, להתייגע על פרנסה בדוחק, אך האי יומא דקא גרים שקבלו בני ישראל התורה ודברי חז"ל ולא הקשו כלום, לכן נשפע כל טוב לבני ישראל בלי שום קטרוג, בני חיי ומזוני רויחי. (תשע"ה)

ברכת אהבה רבה

אבינו מלכינו בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חקי חיים לעשות רצונך בלבב שלם כן תחננו ותלמדינו.

אפ"ל על פי מה דאיתא בגמרא (יבמות סד.) מפני מה היו אבותינו עקורים מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים, וכתב בייטב לב (פ' תולדות) שהענין מפורש בזוה"ק (תולדות דף קלז.) עשרין שנין אשתהי יצחק עם אתתיה ולא אולידת עד דצלי צלותיה, בגין דקב"ה אתרעי בצלותהון דצדיקיא, מאי טעמא, בגין דיתרבי ויתוסף רבות קודשא מאן דאצטרך בצלותהון דצדיקיא. הרי שהקב"ה מתאוה לתפלתם, כדי שעל ידי תפלתם יפתח הצינור לכל מי שצריך לאותו דבר, עכ"ד.

והנה בחג השבועות ארובות השמים נפתחו להשפיע אורה והשפעתה של מעמד הנבחר, אך אי אפשר לזכות להשפעה זו רק על ידי תפלה, אמנם דא עקא כי מצד עצמינו אין אנו ראויים שתתקבל תפלותינו.

ולזה אנו אומרים אבינו מלכינו בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חקי חיים לעשות רצונך בלבב שלם, שנתקבלה תפלתם ברחמים וברצון וזכו לכתרה של תורה, על כן אף שאין אנו ראויים שתתקבל תפלותינו מצד עצמינו, עם כל זה בעבור אבותינו שבטחו בך ונתקבלה תפלתם, כן תחנ"ו ותלמדינו במתנת חנם בזכות תפלת אבותינו, ועל תפלותיהם יסמוך לבינו בה' לשפוך שיח והאר עינינו בתורתך ודבק לבינו במצותיך ויחד לבבינו לאהבה וליראה את שמך, כי האבות כבר התפללו על זה, וממילא תפלה זו כבר מוכנת לפנינו ובכחם גם אנחנו זוכים להתפלל מעומק הלב אבינו אב הרחמן המרחם רחם נא עלינו ותן בלבינו בינה להבין ולהשכיל וכו', והשי"ת מקבל תפלותינו להשפיע לנו השפעת התורה והשפעת של מתן תורה המתעורר ביום הזה. (תשס"ז)

ותן בלבינו בינה להבין ולהשכיל לשמוע. אפ"ל בהקדם דברי מרן הבעש"ט הק' זי"ע (הובא בתולדות יעקב יוסף פ' ויקרא) על המשנה (אבות פ"ו מ"ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, ולכאורה ממה נפשך, אם אי אפשר שישמע אדם הכרוז הזה למה יוצא בת קול כלל, ואם אפשר שישמע מדוע באמת לא נשמע לשום אדם, וביאר כי מה שמגיע לאדם הרהורי תשובה בכל יום הוא מן הכרוז ההוא, ואם יטה אוזן לשמוע קול הקריאה אפשר לכל אדם שישמע והיינו במחשבה, אך אם הוא בר דעת להבין שזה המחשבה הוא קול הכרוז והבת קול יטה אזנו לשמוע בלימודים לעשות רצון קונו, אבל הפתי כשבא לו הרהורי תשובה מהכרוז נתעצב והולך לבית היין לומר תנו שכר למרי נפש ואינו שומע לקול הבת קול לשוב אל בוראו, עכ"ד.

וזה שאנו מתפללים ותן בלבינו בינה להבין ולהשכיל לשמוע, כי אנו מבקשים שיתן השי"ת בינה להבין ולהשכיל לשמוע, היינו שנזכה לשמוע הבת קול ויהיה לנו לב מבין להשכיל כי אותו הרהור תשובה שמתעורר מן הבת קול אינו מרה שחורה, אלא הוא הבת קול היוצאת מהר חורב, ועל זה עצמו צריכים להתפלל להשי"ת ולבקש ממנו שיתן לנו בינה להבין ולהשכיל דבר זה ולשמוע את הבת קול. (תשע"ג)

ותן בלבינו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים. יש להבין הבקשה ללמוד וללמד, בשלמא הבקשה ללמוד, שייך לכל אחד ואחד להתפלל שיזכה ללמוד בכל יום, אבל אומרו ללמד דהיינו ללמד לאחרים צריך ביאור, דלאו כל אנפין שוין, ולא כל אחד מוכשר לזה להרביץ תורה לזולתו. אמנם הכוונה בזה, על פי מה שכתב בבינה לעתים (דרוש סד) לפרש מאמרם (ברכות ו:) כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, כלומר האדם שמתנהג עצמו ביר"ש, דבריו נשמעים מאליהם מהתעוררות לבו לבד בלי ניב שפתים, ומה ששאר בני אדם יצטרכו דיבור ואמירה כדי להוכיח את זולתם, יעשה הוא בלא דיבור, שהנהגתו עושה רושם בלב כל רואהו להתדמות אליו בכל דרכיו הישרים כאילו היה תוכחת מגולה, עכ"ד.

וזהו ללמוד בעצמו וללמד לאחרים, כי העוסק בתורה למדים ממנו אחרים וגם הם מוסיפים בלימודם לעשות כמותו, נמצא הוא מלמד תורה לעם ישראל, וגדול המעשה יותר מן העושה, וזכות הרבים תלוי בו. (תשע"ד)

לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים. יתבאר על פי מה שכתב באור ישע (לשבועות) לפרש מאמר הרה"ק הרבי ר' מנחם מענדל מרימנוב זללה"ה, שבשעת מתן תורה לא שמענו מאתו יתברך רק קמץ אל"ף דאנכי, ומזה השגנו כל עשרת הדברות. וביאר באור ישע את דבריו הקדושים, כי עיקר קיום התורה הוא על ידי שמירת ראשי האברים שהן העינים אזנים לב פה, שיעצים עיניו מראות ברע, ולא ישמע שמע שוא, וישמור לבו מהרהורים רעים, ולא יוציא מפיו שום דיבור אסור שקר ורכילות וחנופה או דברים בטלים, ובזה רוב גופי התורה תלויין. וזה ששמעו במתן תורה רק את הקמ"ץ אל"ף, דהיינו שיקמוץ האדם את האל"ף, ראשי תיבות א'וזן ל'ב פ'ה ושלש אלה גימטריא עינים עם הכולל, ולא ישתמש בהם בדרך איסור, שזהו היסוד לקיום כל התורה כולה, עכ"ד.

וזה שאנו מבקשים, ותן בלבינו בינה וכו' לשמוע ללמוד וללמד לשמו"ר ולעשות ולקיים, שנזכה לשמירת ראשי האברים, חוש השמועה וחוש הראיה, ושמירת הדיבור ושמירת המחשבה, שיהיו מנופים מכל דבר רע, ועל ידי זה נזכה להארת מתן תורה המתעורר בכל שנה ושנה.

לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים. י"ל על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (זמן מתן תורתינו אות יח) בטעם הקרבת שתי הלחם חמץ בחג השבועות, ובשאר ימות השנה אסור להקריב חמץ, שזה בא להורות על מעלת התורה, אשר המאור שבה מחזיר את היצר הרע למוטב, וכמו שאמרו (קידושין ל:) בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין, והיינו שעל ידי התורה נעשה היצר הרע בעצמו תבלין לשבח, והנה חמץ רומז ליצר הרע (זוהר בא מ:), לכן ביום שניתנה תורה הותר להביא חמץ לפני ה', שבכח התורה נעשה יצר הרע קודש לה', עכ"ד.

וזה שאנו מתפללים ותן בלבינו בינה וכו' לשמוע ללמוד וללמד, ובכח זה לשמור, היינו להנצל מפיתויי היצר הרע, ואחר כך למדריגה יותר גבוה, ולעשו"ת מלשון תיקון כמו (בראשית א ז) ויעש אלהים את הרקיע ופירש"י תקנו על עמדו. והיינו שנזכה לתקן את היצר הרע ולהפכו לטוב בכח התורה. (תשס"ט)

לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים. יש לדקדק דלכאורה תיבת ולקיים הוא מיותר, שכבר אמר מקודם לשמור ולעשות.

וי"ל הכוונה על הקבלות טובות מה שהאדם מקבל על עצמו בחג השבועות זמן מתן תורתינו, דרך חדשה ועצה נכונה להיות דבוק בה' בכל נימי נפשו בחיות ובהשתוקקות חדשה, ועל זה אנו מבקשים שנזכה לשמור ולעשות ולקיי"ם את כל קבלות טובות אלו, להיות דבוק בתלמוד תורתך באהבה. (תש"ע)

עוד י"ל הכוונה על אופן קיום המצות שצריך להיות בשמחה, כמ"ש (דברים כח מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב, ועבודת ה' שהוא בשמחה מתקיימת לעד וטעמו לא פג ממנו, וזהו לשמור היינו הלאוין, ולעשות היינו העשין, ולקיי"ם, שיהיה עבודה נצחית ומתקיימת, והוא על ידי קיום המצוה בשמחה. (תשס"ג)

והאר עינינו בתורתך ודבק לבינו במצותך. אפ"ל על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בקדושת יום טוב (פ' חיי) שבעת שהיצר הרע צובע את העבירה למצוה או המצוה לעבירה, אז בזכות עסק התורה יוכל לעמוד כנגדו, כי התורה הקדושה היא מלמדו להועיל לדעת את הדרך ילך בה ואת המעשה אשר יעשה, לידע ולהכיר האסור והמותר מהו מצוה ומהו עבירה, עכ"ד.

וזה שאנו מתפללים בכל יום, והאר עינינו בתורתיך, והיינו שיאר השי"ת את עינינו לדעת הדרך האמיתי אשר נלך, ובמה יאר עינינו, בתורתך, על ידי התורה הקדושה, ועל ידי זה ודבק לבינו במצותך, לדעת מהו מצוה ומהו עבירה, כי המאור שבה להאיר עינים להבחין אם הוא מצוה לפי האמת. (תשס"ז)

קהל ומוסדות יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פעיה"ק ירושלם תובב"א

ברוך הבא בשם ה'
ברכנוכם מבית ה'

באותות יקר וכבוד, בהדר והוד, מקדמים אנו את פני אורחינו הדגול יזרח אור לישרים, עומד לנס הרים, עדת חבלו שמו מפארים, פה מפיק מרגליות ופנינים יקרים, אוצר כל כלי חמדתא, מלא מדע וחכמתא, חן הוצק בשפתותיו, פה מפיק מרגליות בנועם אמרותיו, נאה דורש ונאה מקיים, פרי צדיק עץ חיים, גן הדסים ערוגת הבושם, מגזע רבותה"ק אראלים וקדושים, ה"ה

הגה"צ רבי יואל טייטלבוים שליט"א

בנו חביבו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

רב דבית המדרש בית ברוך קרית יואל

לרגל בואו לברכה בשערי ארה"ק

הגה"צ שליט"א יופיע אי"ה לביקור כבוד
בהיכלי מוסדותינו הק' פעיה"ק תובב"א

ביום שלישי פר' בהעלותך הבעל"ט

בשליחות קדשו של אביו הגדול כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ובכן נרים ונישא קולינו בברכה אל מול מעב"ת שליט"א, שיזכה לראות בטוב ירושלים כל ימי חייו, ועוד רבות בשנים יזכה לעמוד ולשרת בשם ה' אלוקיו את כל אחיו בית ישראל, ולהגדיל תורה ולהאדירה, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו, ומלכינו בראשינו, אמן.

החותמים מתוך כבוד והערצה

הנהלת הקהילה • הנהלת המוסדות

סיפורי צדיקים, גבי אזור הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

איש על מחנהו ואיש על דגלו

פעם אחת בעת הגזירה של מלכות רוסיה להרחיק היהודים מגבולי המדינה שלשים מיל, והיה הדבר נוגע להרבה בני ישראל אזי אמר אא"ז הרה"ק רבי שמואל אליהו זצוק"ל מזוואלין בליל שבת קודש על הזמר כל מקדש שביעי כראוי לו וכו' שכרו הרבה מאוד על פי פעלו איש על מחנהו ואיש על דגלו דקשה, אם על פי פעלו הרי שכרו במדה ובמשקל ואיך אמר שכרו הרבה מאוד. אלא הפירוש הוא שכרו הרבה מאוד על פי פעלו על פי גזירת אמרי פיו של הצדיק הנקרא פעלו של הקב"ה כמו"ש יראה אל עבדיך פעליך עי"ז שכרו הרבה מאוד כי צדיק גוזר והקב"ה מקיים לכך אני גוזר להיות איש על מחנהו ואיש על דגלו לא עברו ימים מועטים ונתבטלה הגזירה.

(ישא ברכה מאדזיץ)

ואלה תולדות אהרן ומשה

מסופר על הגאון מהר"מ מרגליות שכשהי' בן חמש והתחיל ללמוד מסכת בבא מציעא לימדו המלמד את המשנה "אבידתו ואבידת אביו אבידתו קודמת, אבידת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת, מפני שאביו הביאו לחיי עלם הזה ורבו שלימדו תורה מביאו לחיי העולם הבא". והי' נהוג אז בימיהם שבשבת הראשונה להתחלת לימודו, היו עושים קידוש והילד חתן השמחה הי' יושב בראש המסובים, והיה חוזר על המשנה הראשונה שלמד, והנה כאשר התחיל ללמוד את המשנה בפני הציבור שקע פתאום בהרהורים, שאלו אביו: במה הוא מהרהר, ענה לו הילד: הנה כשחזרתי על דברי המשנה נתקשיתי בדברי רש"י בפרשתן עה"פ "ואלה תולדות אהרן ומשה" ופרש"י ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפי שלמדו תורה מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, ולכאורה מדברי המשנה שלמדתי עכשיו מוכח כי יפה כח המלמד מכח האב, כיון שהאב מביאו לחיי עוה"ז ורבו מביאו לחי עוה"ב, וא"כ למה זה כותב רש"י כי המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב "כאילו ילדו", ותו לא, לאחר שהרהר קצת, קרנו לפתע פני הילד, ואמר: אני חושב שכוונת רש"י הוא לא כפי שלמדני רבי, אלא כך הוא הפי' האמיתי: המלמד את בן חבירו תורה מעל"ה עליו הכתוב היינו שהכתוב מעלה ומרומם אותו הרבה יותר מאביו, שחוץ ממה שמביאו לחיי עוה"ב הוא גם נחשב "כאילו ילדו" הוא בעצמו ובכן דברי רשי"ל ודברי המשנה יהיו עולים בקנה אחד.

אל תכריתו את שבט הקהתי

פעם באו פרנסי העיר לאניק להתדיין עם רב העיר בפני הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע הרב טען כי אין הוא יכול להתקיים מהקיצבה הזעומה של הקהל, והפרנסים טענו שיש לו די צרכו, ולא עוד אלא שגם אומרים עליו שיש לו חסכונות, השיב להם הרה"ק מבעלזא: עכשיו התיישב לי מאמר תמוה במדרש על הפסוק "אל תכריתו שבט הקהתי" זש"ה אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער, ולכאורה מה הקשר בין שני הפסוקים, אלא בדרך כלל צרה עינם של הבריות בלויים המתפרנסים מכספי הציבור, ורוצים תמיד לגזול מהם "דלותם" ולהוכיח שיש להם כסף סמוי, ואין צריכים להחזיק בהם, לפיכך הזהירה תורה "אל תכריתו - אוכל מפי - שבט הקהתי", ואל תדכאו עני "בשער" בכל מיני השערות שיש לו ממון בסתר.

מטה זבולון..

מעשה שהיה ושני בעלי דין הסכימו ביניהם אחר דין ודברים לבוא לבוררות, בחר לו האחד כבורר את הגאון מווילנא זצוק"ל, והשני בחר לו כבורר בעל הבית שמבין היטב בעסקי ממונות.

כששמע בכך הגר"א סירב לישב עמו בדין, ואמר. מצינו בדגלים בכל שבט שלישי הנמנה על הדגל, שכתוב בו ומטה עם וא"ו החיבור, (ומטה גד ומטה בנימין ומטה נפתלי) חוץ משבט זבולון שנאמר בו מטה זבולון בלא וא"א, כי היות וזבולון לחוף ימים ישכון, והיה מתעסק במסחר, אין ביכולתו להשתוות עם שבט יששכר המתייגע בתורה.

[בסמ"ע (חו"מ סי' ג' ס"ק ג) **מביא בשם תשו' מהר"א** (סי' קמ"ז) **שפסקי בעלי בתים ולומדי תורה הם שני הפכיים עיי"ש]**

ויקח משה את כסף הפדיום

שח הרה"ק רבי יצחק מנעשכיז זי"ע שהעולם טועים במה שיאמרו שמה שאומרים שסעודת פדיון הבן נחשבת כפ"ד תעניתים נמצא באיזה ילקוט או מדרש, שאין נמצא מזה בשום מקום, רק הוא נובע מאמרי פיו של אביו הקדוה"ט מו"ה רבי מרדכי זצ"ל מנעשכיז זי"ע שאמר שבכל התורה כתיב כסף הפדוים ורק כאן כתיב כסף הפדיום שהוא אותיות פ"ד יום, לרמז על זה.

(אילנא דחיי)

לחג השבועות

תיקון ליל שבועות

פע"א בליל שבועות כשערך הרה"ק מרוזין זי"ע את שולחנו, הרהר חסיד אחד בלבבו: הלא מן הענין לומר עכשיו "תיקון ליל שבועות" ומה אני יושב כאן אצל השולחן, הרגיש הרה"ק במחשבתו של החסיד, ואמר: הראשי תיבות של "ת'ערוך ל'פני ש'ולחן" הוא כמו הר"ת של "ת'יקון ל'יל ש'בועות", הרי שעריכת השולחן פועלת כמו התיקון.

(נר ישראל)

☆

בקובץ נחלת צבי מובא שהעיד החסיד רבי סענדער קעלער ששמע מרבו הק' מצאנז קודם חג השבועות שהרעיש מאוד על חיוב אמירת תיקון ליל שבועות וז"ל: ובהיותי צעיר לימים ילדות היתה בי, ורציתי לראות אם רבינו הדברי חיים אומר ג"כ התיקון בליל שבועות, מה עשיתי, בשעה שהי' הרה"ק בביהמ"ד לתפילת ערבית של יו"ט נכנסתי לחדרו והתחבאתי תחת הבגדים שהיו תלויים על הקיר, כשחזר הרה"ק מצאנז אחר התפילה, נכנס לחדרו והחל באמירת תיקון ליל שבועות בהתלהבות גדולה כדרכו בקודש, לאחר שגמר חמשה חומשי תורה הרים את קולו ואמר "באמת צריך לומר התיקון כולו, אלא שמחכים עלי אנשים חשובים שאכנס לביהמ"ד לעשות קידוש, לפיכך נאלץ אני לסיים כאן".

(פניני החסידות)

☆

סיפר הרב מגאלאנטא, שהיה פעם בבעלז אצל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע על חג השבועות ובליל יו"ט אצל עריכת שולחנו הטהור ישבו אנשים מאויבערלאנד, וכשהרה"ק האריך לספר מהבע"ש הקדוש אמרו זה לזה בחשאי שצריכין לומר תיקון ליל שבועות, והרה"ק הרגיש מה שדברו ועמד תיכף במלוא קומתו ואמר בזה הלשון "די גרעסטער תיקון אויף דעם עולם איז שמועסן פון צדיקים.

(יד משה)

☆

פעם אחת בא מוכסן אחד מארץ רוסיא להרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע על חג השבועות זה הי' ימים אחדים קודם חג השבועות כאשר בא לבית הרה"ק בכדי לקבל שלום אמר לו הרה"ק, סע חזרה לביתך לחיים ולשלום, ואני נותן לך במתנה הגארטיל שלי, ובחג השבועות כשתהיה נעור בלילה תהיה חגור באזור שלי, המוכסן התחיל לבקש על נפשו מלפני הרה"ק מבעלזא, כי נסע נסיעה גדולה וקשה ורוצה להשאר על חג השבועות בבעלזא אצל הרה"ק, אמר לו אל תשאל שום שאלות ואם אני מצוה עליך תעשה כן, והוסיף בחג השבועות אל תלך לבית הכנסת להיות נעור בלילה, רק תהיה נעור בביתך כל הלילה, ותלך לבוש באזור שנתתי לך, לשמע דברים אלו לקח המוכסן תיכף ברכת פרידה מהרה"ק מבעלזא ונסע לביתו, והגיע לביתו בערב חג השבועות סמוך למנחה, אשתו כשראתה אותו עמדה ותמהה מאד מה קרה איתו שחזר עוד לפני החג, ועוד בערב יו"ט לפנות ערב, אזי סיפר לה כל המעשה, נענתה ואמרה אם הרה"ק ציוה כן בודאי יש בזה כונה, ואין להרהר, בליל החג אחר הסעודה לא הלך המוכסן לביהכ"נ, רק אזר את חגורו של הרה"ק והתישב בביתו לאמר תיקון ליל שבועות, כשעה אחר חצות הלילה פרצו לביתו שלשה גזלנים ובידיהם מקלות של ברזל, וישאל אותם המוכסן מה חפצם, ומכין שראו את האזור של הרה"ק נבהלו מאד ולא יכלו לענות אותו, המוכסן לקח את האזור וקשר ידיהם היטב והמה כפסלים לא יכלו לעשות דבר, ושלח אחר שוטרים, והושיבו אותם בבית הסוהר.

(כתבי החסידים)

☆

בנו של הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאלוב השתדך עם בת הרה"ק ר' צבי מזידיטשוב, הזוג הי' סמוך על שולחן הרה"ק מקאלוב, פע"א נסעה בת הרה"ק מזידיטשוב לבקר את אביה הק' ויבקש לה אביה שתספר לו קצת מהנהגת חמיה, וסיפרה לו כי פעם שכב חותנה ביום ערב שבועות לישון קצת, והיה ישן והולך בלי הפסק עד יום שני של שבועות, עד שהרבנית הרהיבה עוז בנפשה והקיצה אותו משנתו, והלך להתפלל, אמר לה אביה הרה"ק מזידיטשוב: חבל מאוד שהקיצו אותו, הלא כבר היה בהיכלו של משיח, ואם לא היו מעירים אותו כבר הי' פועל שיבוא.

(ספרן של צדיקים)

☆

פעם בליל שבועות נכנס הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין לבית המדרש, וראה שהקהל יושב מסביב לשולחנות ואומרים את ה"תיקון ליל שבועות" בחיפזון, התחיל הרה"ק מקארלין לצעוק בשפה הרוסית "דאוואי טובאר! טובאר דאוואי!" (כלומר תן סחורה! סחורה תן!...) כשראה הצדיק שאין הקהל מבין כוונתו, הסביר להם את הענין: בנוהג שבעולם, סוחר כשהוא יוצא לדרך, אין הוא מוביל עמו את כל הסחורה, אלא דוגמאות בלבד, דוגמא מכל מין שיש לו למכירה, אך אימתי יש להדוגמאות ערך, כשיש לו סחורה מספקת מכל מין, אבל אם אחד נוסע ומוכר סחורה ומראה דוגמאות מבלי שתהיה לו שום סחורה בבית גנזיו, הרי סופו להתקבל בעיני הבריות כרמאי, הוא הדבר ב"תיקון ליל שבועות", בלילה של חג השבועות, מתיישבים אנחנו ומסדרים אנחנו על השולחן את הדוגמאות מכל מה

שלמדנו במשך כל ימות השנה ואגרנו סחורה, תורה, נביאים, כתובים, משנה, גמרא, וכדו', במה דברים אמורים אם כל זה מונח על האיצטבאות, אבל אם במשך כל השנה אין לומדים והאיצטבאות ריקניות, ובליל שבועות מתישבים פתאום ומתחילים להכריז את כל הדוגמאות השונות, הרי זה באמת מעשה צחוק!, למה לי רוב דוגמאות שלכם, "טובאר דאוואי! דאוואי טובאר!", כלומר סחורה תן ולא רק דוגמאות.

(שיח שרפי קודש)

עשרת הדברות

עובדא ידענא שהרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא סיפר שפע"א הי' בפרשת יתרו בצל קדושת אביו הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע ובקראו את עשרת הדברות ראה ממש קולות וברקים כמו בשעת קבלת התורה על הר סיני ולא בדמיון ראיתי אלא בפועל ממש ראיתי בעיני את הקולות וברקים של מתן תורה, ואח"כ חשבתי אם כך זכיתי לראות בלי ההכנה לזה א"כ אשתדל להכין עצמי בקדושה ובטהרה ושמירה יתירה וכן עשיתי עד חג השבועות עבדתי על זה עבודת הקודש ונסעתי על חג השבועות לאבי והנה אז לא זכיתי לראות והבנתי שמה שזכיתי לראות בפרשת יתרו הי' מפני שאבי רצה להראות לי בכח קדושתו מה שהצדיקים יכולים לראות.

(דברי מנחם)

☆

עוד סיפר הגה"ק משינאווא שבעת שקרא אביו הק' את עשרת הדברות הי' לו התפשטות הגשמיות ממש כמו במעמד הר סיני.

(שם)

☆

וכמה דהיה מספר הגה"ק משאמלויא זי"ע ששמע בשם הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע שפעם ישב בשולחנו הטהור בחג השבועות ודיברו ביניהם על מה דאיתא בשם הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע ש"אפשר לשמוע הקולות והברקים כמו שהיה בעת מתן תורה" ואמר חסיד אחד לחבירו, כי יכול להיות כי הכוונה היא שמתאמצים במחשבה כ"כ כאילו עומדים בהר סיני, עד שאפשר להעמיד בדמיונו כאילו שומעים הקולות והברקים, הרה"ק מליסקא זי"ע בשמעו זאת, ענה ואמר בלשון הקודש: "לא ולא! קול ממש! בוודאי קולות וברקים ממש! וגם אני יודע שהוא אמת".

(דרכי הישר והטוב)

☆

ידוע עבודתו הק' של הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע כשהיה קורא את עשרת הדברות בחג השבועות שהי' נורא על כל סביביו, והיה מעשה בחג השבועות שבקריאת התורה נתלהב כל כך עד שאחד מגדולי תלמידיו קהו פתאום עיניו מראות מחמת ההתרגשות העצומה שתקפתו, וכשגמר הרה"ק את כל הקריאה חזר אליו מאור עיניו, אחר התפילה כשסיפר החסיד להצדיק את אשר קרהו, אמר לו הצדיק שהמאורע בא לו מפני שנתקשרה נפשו בנפשו והוא עבר אז דרך "חושך ענן וערפל" שבמעמד הר סיני, ועל כן חשכו עיניו לפי שעה.

(שיחות קודש)

☆

הרה"ק ר' חיים דוד דוקטור מפיעטרקוב זצ"ל תלמידו של הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע סיפר כשהיה בפעם הראשונה בחג השבועות בלובלין, ובעת שהתחיל החוזה קריאת העשרת הדברות אנוכי ה' אלוקיך, לא ראה שום אנשים בבית המדרש, כי היה מלא כל הביהמ"ד מאותיות "אנוכי" עד שגמר הרב כל העשרת הדברות אז ראה בחזרה כל האנשים.

(גדולת הצדיקים)

☆

וכעין זה שמעתי בשם צדיק אחד כשהיה בביהמ"ד של הרבי מלובלין זי"ע בעת קריאת עשרת הדברות, והביט בעת קריאת עשרת הדברות בביהמ"ד ונדמה לו שכל הביהמ"ד היה פנוי ולא נשאר בו איש.

(ישמח ישראל)

☆

מעשה שהיה אצל מרן הבעש"ט הק' שפעם אחד קודם התגלות למד עם תלמידיו, כידוע שהיה מלמד נערים, ומסר להם חלק תורתם בבחינת מעמד הר סיני בקולות וברקים, וכשהגיע לפני חג השבועות ולמד עמהם סדר מתן תורתינו הק' שאל את הילדים, בניי, אתם זוכרים מעמד הר סיני, והשיבו כולם בפה אחד, אנו זוכרים, כי פתח להם הדעת והשכל עד שזכרו ממש, ורק אחד השיב: אין אני זוכר, וזה יצא לתרבות רעה ר"ל.

(ספר הבעש"ט)

☆

ביום ראשון של שבועות, קודם קריאת התורה, הלך פעם הצדיק ר' חנוך הענוך מאליסק לביתו לנוח מעט, קודם שבא בחזרה לבית הכנסת נזדרזו כמה חסידים ועלו על הבימה, כדי שיוכלו לעמוד סמוך אצל הצדיק בשעה שיקרא עשרת הדברות, כשנכנס הצדיק לבית הכנסת, רמז בידו על האנשים שירדו מהבימה, ואיש פשוט אחד מהמון העם עומד אף הוא על הבימה, ורמז הצדיק שהוא ישאר על מקומו, וחסיד אחד התרעם בלבו וחשב: אנחנו לומדים כל השנה בתורה הקדושה, ולא נתן לנו הרבי לעמוד אצלו, ולעם הארץ הזה נתן רשות, אתמהה! אבל כשהתחיל הצדיק לקרוא עשרת הדברות בהתלהבות נוראה כדרכו בקודש,

עברה וחלפה המחשבה ממנו, כי כל חושיו היו דבוקים לשמוע אמרות קדשו של הצדיק, אחר התפלה נהגו החסידים ללכת לשלחנם של בני הצדיק, ואותו חסיד הלך לחתנו הרב ר' אנשיל אשכנזי, כשבא לשם ומצא אותו האיש שעמד על הבימה אף הוא יושב שם, חזרה וניעורה אותה מחשבה בלבו, ותיכף שמע את ר' אנשיל אומר: בהר סיני, כידוע, נתרפאו כל החולים, וחותני הוא צדיק הדור והבימה שלו היא בבחינת הר סיני, ומפני שהאיש הזה זקוק לרפואה, לכן נתן לו חותני הקדוש רשות לעמוד אצלו בשעת קריאת התורה על הבימה, כדי שתהיה לו רפואה.

(כתבי החסידים)

☆

פעם אחת בשנה שחל ערב שבועות בשב"ק, אמר מרן הדברי חיים שחיוב על כל אחד לומר כל התיקון ליל שבועות, זאת אמר בתורה של סעודה ג' ורצו החסידים לראות אם מרן יאמר כל התיקון ליל שבועות, נכנסו שני אברכים בהסתר לחדר מרן, אח"כ בא מרן וישב ובא הגבאי לחדר ומצאם, בקשוהו שישתוק, אבל הוא התרגז עליהם עד שמרן שמע, וצעק על הגבאי למה מזלזל בהם ומצער בני ישראל בחינם, ויצא ממחבואם ועמדו שם ושמעו אמירת תיקון ליל שבועות, כשהגיע מרן הקדוש לעשרת הדברות שבפרשת יתרו, הרגישו האברכים הנ"ל שכמעט פרחה נשמתם מגודל הפחד שנפל עליהם ממתיקות נעימות הקדושה, וכשהגיע לעשרת הדברות שבפרשת ואתחנן הרגישו עוד הפעם רעדה גדולה עד מאוד, עד שסיים כל התורה.

(בחצרות החיים)

הצדיק ר' ברוך ממז'יבוז', נכדו של הבעש"ט, כשהיה דר בטלטשין, נסע פעם קודם חג השבועות למז'יבוז', להשתטח על קבר זקנו הבעש"ט, ולא נכנס לבקר את אחיו הצדיק בעל "דגל מחנה אפרים" שדר אז במז'יבוז, רק תיכף בבואו העירה נסע אל קבר הבעש"ט, ומשם חזר ישר לביתו לטולטשין, תיכף אחר חג השבועות בא פעם שנית למז'יבוז', ונסע שוב אל קבר הבעש"ט, ומשם בא לבית אחיו בעל ה"דגל" שאל אותו אחיו: למה זה כשהיית קודם החג על קבר זקנינו לא באת אלי, ולמה זה באת תיכף אחר החג פעם שנית על קבר הבעש"ט? השיבו ר' ברוך: אמרו לי מן השמים, שאם אני רוצה אקבל התורה בחג השבועות בקולות וברקים כמו שקבל משה רבינו מסיני, והייתי על קבר הבעש"ט, ובקשתי ממנו שיפעול שיהיה לי כח לקבל התורה באופן זה, חזרתי לביתי, וקבלתי התורה בחג השבועות בקולות וברקים, והנה עכשיו אני רואה שאין כח בידי, ובקשתי מזקני הבעש"ט שיקח זאת ממני.

(כתבי החסידים)

☆

הרה"ק ר' הירצקא מראצפארט זי"ע היה פעם בצאנז בשבת שקורין עשרת הדברות, והיה שם גם הגביר ר' מאיר לעוולקי, ומרן הקדוש קרא בחשאי מאד מפני שהיה אז חלש וגם גרונו נחר, אחר התפילה שאל הרה"ק מראצפערט את הגביר הנ"ל אם שמע את הקולות והברקים בעת שקרא רבינו את עשרת הדברות, והיה לפלא בעיני הגביר הנ"ל כי כל הקהל שהיו שם במקום לא שמעו את קול רבינו בשעת הקריאה ואפילו העומדים סביבו, והרה"ק הנ"ל הגם שעמד למטה ליד התנור שמע קולות וברקים.

(זכרון נפתלי)

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, ברדך צחות ומליצה נאמרים

פעם אחת היו חסידים הרבה על חג השבועות בראדאמסק אצל הרה"ק התפארת שלמה זי"ע, ומחמת שהיו כמה מאות חסידים ולא הכינו עבור 'עולם' כזה, לכן לא היו יכולים לקיים את מאמר חז"ל (פסחים ס"ח) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם. וכאשר לקחו פרידת השלום מזקני זצללה"ה **אמר להם בבדיחותא, שובו 'לכם' לאהליכם, היינו ה'לכם' שחסר לכם פה תקחו אותו לאהליכם שיהיה לכם באהליכם פרנסה וברכה וכל טוב.**

אהל שלמה

י"ל טעם בדרך צחות על מה שאוכלין לביבות 'קרעפליך' בחג השבועות, על פי מה שכתב בספר מגדול עוז להריעב"ץ (בחלק עליית הטבע) שאחד מפלאי הטבע בדוממים נזכר בדברי הקדמונים כי הר סיני העידו עליו כי האבנים הנמצאים בו מצויר עליהן צורת סנה, ולכן נקרא ההר ההוא 'סיני' על שם הסנה, ואחד מנכבדי ברצלונא הביא עמו מן האבנים ההם והיו יכולים לראות בו הסנה מצויר בתכלית הציור והציור ציור אלקי, ושברו את האבן לחצאים ונגלה הסנה בכל חלק, ואח"כ חלקו אותו חלק לחצאים ונמצא הסנה מצויר בכל חלק בפנימיתו, וכן פעמים רבות עד שהיו החלקים כדמות בטנים ועדיין הסנה בהם יעוי"ש. והנה הלביבות עשויים בשלשה קרנות וכשמחלקים אותם לחצאים עדיין יש לכל חלק ג' קרנות, וכשמחלקים אותן החצאין לחצאין עדיין יש בכל אחד מהם ג' קרנות וכן לעולם, **נמצא שבענין זה של חלוקה לחצאין יש להלביבות דמיון לאבני הר סיני, וכיון שבחג השבועות נתעלה הר סיני שקבלו עליו בני ישראל את התורה, לכוונה זו נוהגין לאכול לביבות בחג השבועות.**

קדושת ציון, מועדים

ברוך מתיך לשלם

באותות כבוד והערכה, מקדמים אנו כהלכה, את פני הרב המאור הגדול, מעוז ומגדול, על ישראל הדרתו, מבחוץ מכרזת עליו תורתו, מורה דרכה של תורה בהלכה ברורה, דרשותיו הנלהבים מפיקים עוז ואורה, פה מפיק מרגליות ופנינים יקרים, מחדש חדשים לבקרים, דולה ומשקה מתורת רבותינו עצי התמרים, גפן אדרת, לבית אבותיו עטרת, לו נאה הכבוד והתפארת.

הגה"צ כש"ת

רבי יואל טויטלבוים שליט"א

רב ביהמ"ד בית ברוך - בנו יקירו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל בואו ברינה לארה"ק

בשליחות אביו אדונינו מורינו ורבינו שר צבא ה' הגה"ק שליט"א
לפאר ולרומם את חג השבועות בתוככי קהילתינו הק' בבני ברק

אורחינו הדגול שליט"א
יופיע בהדרתו לבקר בהיכלי
קהילתינו ומוסדותינו הק' בארה"ק

יהא בואו לחיזוק היהדות החרדית ולחיזוק טהרת הקודש בארץ הקודש
ולחיזוק מוסדות "יטב לב" בעיר בית שמש

ויזכה מעכ"ת לרומם קרן התורה והיראה, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו,
ומלכינו גאון עוזינו עט"ר שליט"א בראשינו, בעגלא ובזמן קריב, אמן.

המקדמים פניו בברכה

הנהלת הקהילה - הנהלת המוסדות
בית שמש יצ"ו

במדרש ילקוט בפרשתן אי' בשעה שקבלו בני ישראל את התורה נתקנאו בהם אומות העולם ואמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מאלו, סתם הקב"ה את פיהם ואמר הביאו לי ספרי יוחסין שלכם כשם שבני מביאין שנאמר ויתילדו על משפחותם וכו'.

ויל"פ עפי"מ שראיתי בספר זכור ושמור שמביא בשם שמנה לחמו להקשות דהיאך נתנה תורה בשבת והא קיי"ל בשו"ע (יו"ד סי' רמ"ה) שאין קורין לכתחילה בשבת, דהיינו שאסור ללמוד דבר חדש בשבת (מפני הטורח) ואין לך דבר חדש כמו נתינתה, ותירץ עפ"י המדרש דישראל אמרו נעשה ונשמע עד שלא שמענו כבר קיימנו דהאבות קיימו את התורה קודם נתינתה וא"כ לא הי' התורה דבר חדש, משא"כ גבי אוה"ע שהי' דבר חדש.

וז"ש בשע"ה שקבלו ישראל את התורה דהיינו ביום שב"ק ואפ"ה קבלו ישראל את התורה על אף שהי' דבר חדש, א"כ מה ראו להתקרב אלו יותר מאלו א"ל הקב"ה הביאו לי ספר"י יוחסין שלכם, דייקא "ספר" יוחסין, שיש להם הס"ת כבר בירושה להם מייחוס אבותיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב שקיימו את התורה עד שלא ניתנה וגם אצלם מימיהם של אבותינו לא פסקה ישיבה מהם ואין כל חדש אצלם שפיר השעה מוכשרת לכך וע"כ ניתן להם התורה.

(אלופי יהודה)

☆

איש על דגלו באותות לבית אבותם, במדרש פליאה איתא אל תיקרי באותות אלא באותיות לפיכך אמר בלעם מה אקוב לא קבה אל, והיא פלאי.

ויבואר עפי"מ דאי' בספר עשרה מאמרות דבדגלים היו כתובין האותיות מהאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב כסדר זה, שבדגל הראשון הי' כתוב האות א' של אברהם, האות י' של יצחק, ואות י' של יעקב, וכמו"כ על דגל השני הי' כתוב ע"ז הדרך, הב' מאברהם, הצ' מיצחק, והע' מיעקב, וכן על דגל השלישי היה כתוב, הר' מאברהם, הח' מיצחק, והק' מיעקב, ועל דגל הרביעי היה כתוב, המ' מאברהם, הק' מיצחק, והב' מיעקב, ונשאר הה"א מאברהם שהיתה פורחת באויר ומחופפת על ישראל שלא ישלוט בהם שום רע, עכ"ד.

ולכאורה קשה הלא לפי הסדר הי' צריך ליכתב הה"א שזה קודם למ"ם והמ"ם יהיה פורחת באויר, אך התי' ע"ז הוא שהשי"ת לא רצה להזכיר על בניו הנעימים שום שם של קללה ח"ו ואם הי' כתוב כסדרן דהיינו הה"א מאברהם, והק' מיצחק, והב' מיעקב, הי' יוצא ממנו האותיות קב"ה שהוא לשון קללה ח"ו, וע"כ הי' מההכרח שהה"א דייקא יפרח באויר והמ"ם תיכתב על המפה, (ובזה כתב בספר אבן שלמה (להגה"צ אב"ד שאמלוי זצ"ל) לפרש עה"פ ודגלו עלי אהבה, ודרשו חז"ל אל תיקרי ודגלו אלא ודילוגו, דהיינו ודגל"ו על אהבה שמהדגלים אנו רואים האהבה שהקב"ה אוהב את ישראל וע"ז דרשו אל תיקרי ודגלו אלא ודילוג"ו עלי אהבה, שע"י הדילוג שדילג הקב"ה על הה"א כדי שלא יהיה ח"ו קללה על ישראל מזה אנו רואים האהבה).

ובזה יבואר המדרש איש על דגלו באותות אל תיקרי באותות אלא באותיות לבית אבותם, דהיינו שיכתב האותיות מהאבות הק' על הדגלים כנ"ל ולפיכך אמר בלעם מה אקוב לא קב"ה אל, שע"י שראה "והנה ישראל שוכן לשבטיו" וראה את סדר האותיות על הדגלים הבין שהקב"ה לא רצה שיהא האותיות כסדרן כדי שלא יצא הצירוף קב"ה, ולכן שפיר אמר מה אקוב לא קב"ה אל.

דורש טוב

שאו את ראש כל עדת בני ישראל וגו' במספר שמות וגו'. ודייקו בזה דתיבות "במספר שמות" לכאורה מיותר.

אלא יבואר על פי מה דמתאמרא בשם אחד מהגדולים בהא דאיתא בגמרא (יומא כב:): רבי יונתן רמי, כתיב (הושע ב, א בהפטורת השבוע): **"והיה מספר בני ישראל כחול הים"** וגו', וכתיב (שם) **"אשר לא ימד ולא יספר"**. אלא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (לא ימד ולא יספר), כאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום (והיה מספר וגו'), ע"ש. **והקשה**, והלא אם ישראל אין עושין רצונו של מקום, ומספרם כחול הים, ובשעה אחת יכולים לעשות תשובה שלימה ולהיות עושים רצונו, והיאך אם כן אפשר שיתרבו מיד להיות בלי מספר.

ותירץ על פי מה שמצינו שצדיק אחד שקול נגד כמה וכמה אנשים [כמו יאיר בן מנשה, שכתוב עליו (יהושע ג, ה): "ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש" ואמרו חז"ל (סנהדרין מד.) שהיה שקול כנגד ל"ו איש, רובה של סנהדרין]. נמצא, שאם אין עושין רצונו של מקום, יש להם מספר לישראל, **אבל אם עושין רצונו אז אמנם שקול כל אחד כנגד כמה וכמה, ואם כן אין להם מספר.** עד כאן דברי פי חכם חן.

ולפי זה, אכן שמותם של בני ישראל יש להם מספר, אבל בני ישראל עצמם אין להם מספר כשעושין רצונו של מקום, שהרי אז אחד שקול כנגד כמה, לכן אמר הפסוק "**במספר שמו"ת' שרק שמותיהם יש להם מספר, אבל הם עצמם אין להם מספר.** ומדוייק שפיר.

אבני שוהם

(נדפס בס' 'נחלת יעקב' לאביו, אמשטרדם תפ"ד)

לחג השבועות

והגבלת את העם לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו וכו' וירד משה מן ההר ויאמר להם היו נכונים לשלושת ימים וכו' וקשה למה לא אמר להם מרע"ה תיכף מצות הגבלה, גם אינו מובן מאמה"כ ויאמר ה' אל משה לך רד העד בעם פן יהרסו וכו' והשיב משה לא יוכל העם לעלות אל הר סיני כי אתה העידות בנו הגבל את ההר וקדשתו, וקשה ג"כ למה לא רצה לומר להם מצות הגבלה וגם מה היתה תשובתו אל ה' לא יוכל העם לעלות וכו', ולהלן בפ' כתיב ויאמר ה' אל משה לך רד ועלית אתה ואהרן וכו' וירד משה מן ההר ויאמר אליהם ופרש"י מצות הגבלה ותמוה למה המתין עד עכשיו במצות הגבלה.

והנראה לפרש דמרע"ה אשר היה במעלה גבוה מעל גבוה לא היה יכול להשיג איך אפשר לעבור את פי ה' לעשות ח"ו נגד רצונו ית"ש וסבר דכמו שהוא זיכך את אבריו ומוכנים מעצמם לעשות רצון קונם, כמו"כ ישראל מסתמא אבריהם מוכנים ומזוככים שלא לעבור על מצות ה', לכן אמר כי לא יוכל העם לעלות, ר"ל הלא אין ביכולתם לעלות אף אם הם ירצו אין ביכולתם מפני כי אתה העדותה בנו, א"כ אבריהם מעצמם לא יעשו את פעולתם, לכן אמר לו השי"ת לך רד, רד מגדולתך ואז תראה שישראל הם לא במדריגה זו וצריכים התראה.

(דברי חנוך)

☆

עוד לאלוקי מילין לפרש מה שמיאן משה בתחילה לרדת ורק אח"כ כשאמר לו הקב"ה עוד הפעם לך רד הסכים, עפי"מ דאיתא בגמ' (ברכות ו:) היוצא מביהמ"ד אל יפסיע פסיעה גסה וה"מ למיפק אבל למיעל לית לן בה, ותמהו המפו' דמאי קמ"ל הא בהדיא קאמר היוצ"א מביהכ"נ, וכתב הרי"ף (בעין יעקב ברכות סי' כ"א) דהכוונה אם יוצא מביהכ"נ ע"מ שיבוא מהר בחזרה לביהכ"נ מותר לרוץ אפי' בהליכתו מביהכ"נ שהוא סיבה שיבא מהר בחזרה, וז"ש וה"מ למיפ"ק כשכוונתו לצאת לגמרי אבל למיע"ל פי' שרוצה לחזור אז לית לן בה וכל שכן דהיטנא טפי כדי לחזור מהר,

ובזה פי' בבית אפרים (בפתיחה לאו"ח) מאמר נעים זמירות ישראל חשבתי דרכי ואשיבה רגל"י אל עדותיך שאני יוצא ע"מ לשוב בחזרה לבית הכנסת אז חשתי ולא התמהמהתי כי מותר לרוץ בכה"ג אפי' ביציאתו.

ובזה א"ש דמשה רבינו לא רצה לירד רק בנחת כדין היוצא מביהכ"נ שלא יפסיע פסיעה גסה ולכן התמהמה בירידתו, וה' הבין כוונתו ע"כ אמר לו ל"ך ר"ד ועלי"ת אתה ואהרן דהואיל שתהיה צריך לחזור תוכל לפסוע פסיעה גסה ואז וירד משה.

(זרע שמשון)

דורש טוב

בגמ' פסחים (ס"ח ע"ב) **ר' אלעזר אמר הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, ופירש"י "שישמה בו במאכל ומשתה, להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה בו תורה".** הנה לכאורה היה נראה דהיינו דוקא לדידן שחדשי הקיץ סדורין אחד מלא ואחד חסר ואינם משתנים, לכן יוצא תמיד דעצרת בששה בסיון שהוא יום שניתנה בו תורה, אבל בימי ר' אליעזר הגדול ורבי יהושע (שנחלקו בחיוב לכם) שהיו בזמן הבית **לא היה עצרת תמיד ביום מתן תורה, שהרי עצרת פעמים חמשה, פעמים ששה, פעמים שבעה.** [בגמ' ר"ה דף ו' ע"ב: הא כיצד שניהן מלאין, חמשה. (מלאים היינו ניסן ואייר, שאז יוצא יום חמישים לספירה בה' סיון), שניהן חסרין שבעה, אחד מלא ואחד חסר ששה] **ונמצא דאז היה עצרת לענין החיוב 'לכם' רק כמו שאר ימים טובים, דלא חל ביום שנתנה בו תורה.**

ואת"ל דבאמת בזמן שקידשו עפ"י הראיה לא בכל שנה היו מחייבין ב'לכם' לכו"ע, זה אי אפשר לומר, **דהא מרא דמימרא זו שהכל מודים בעצרת הוא ר' אלעזר בן פדת**, תלמידו של רבי יוחנן, [וכדמפו' ברש"י יבמות דף ע"ב: רבי אלעזר בן פדת לאו תנא היה, ואמורא היה, תלמידו של רבי יוחנן והוא רבי אלעזר סתם דמיירי בכל הש"ס בגמ'] **ובימיו עדיין היו מקדשין עפ"י הראיה**, כדאמרינן בסוף פ"ק דר"ה (דף כ"א), ואם כן איך אמר ר"א **"הכל מודים"** בעצרת כו'. אלא נראה דאכן גם אז היה לכ"ע חיוב לכם, **אמנם לפי"ז צ"ב דניזיל בתר טעמא. ואמאי נתחייב ב'לכם' כשאינו חל ביום שנתנה בו תורה.**

ולכן כתב הצל"ח לחדש דבר נפלא דהנה כתבו התוס' במס' שבת (דף פ"ח) בד"ה כפה עליהן הר כגיגית **ואע"פ שכבר הקדימו נעשה לנשמע, שמא יהיו חוזרין כשיראו האש הגדולה** ע"כ. והנה נעשה ונשמע אמרו ישראל בחמישי בסיון, וכמו שפירש"י בפר' משפטים בפסוק ויכתוב משה וגו' וישכם בבוקר ופירש"י **בחמשה בסיון היה**, ושם (בפסוק ז') כתיב **כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. ואז התחיל זמן קבלת התורה, שהרי קבלו עליהם לשמוע ולעשות, אמנם לא נגמר עד מתן תורה ממש, שראו האש הגדולה ולא חזרו בהם.**

ולכן כתב לחדש דכל הני תלתא יומי נקראין מתן תורה, ד'בחמשה' קיבלנו עלינו נעשה ונשמע, ו'בששה' בו נתקיים העולם על המחשבה של הקב"ה שהיתה ראויה להנתן בו ביום, ו'בשביעי' היתה קבלת התורה בפועל, ושפיר אמר ר"א הכל מודים בעצרת וכו', יום שניתנה תורה לישראל, **דבאיזה יום שיחול בו עצרת נקרא יום מתן תורה**, ואפשר שזה רמז (שבת דף פ"ח) **ההוא גלילאה בריך רחמנא דיהיב אוריין תליתאה וכו' ביומא תליתאה**, **וד"ק.**

צל"ח (פסחים ס"ח ע"ב)

ברכנוכם מבית ה'

ברגשי גיל וחדוה רבה, הננו מקדמים בברכה את פני האי גברא רבא, מחדש חדשים לבקרים, פה מפיק פנינים יקרים, טנא מלא מרגליות ופנינים, מופלג בהפלגת חכמים ונבונים, מקבל את כ"א בענות חן ובנהורא נפישא, שלשלת היוחסין מגזע שולשולתא קדישא, נזר יופי כליל תפארת, לבית אבותיו עטרת, על ישראל הדרתו, רועה נאמן לעדתו, עומד לנס קהילתו.

הגה"צ רבי

יואל טייטלבוים

שליט"א

בן יקיר לכ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
רב דביהמ"ד בית ברוך בקרית יואל יצ"ו

לרגל עלותו לציון ברנה

ויופיע אי"ה לביקור כבוד
בהיכל כוללינו הק' פעיה"ק תובב"א
בשליחות קדשו
של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביום שלישי הבעל"ט

ומברכין אנו בשם קהל עדת מי מנה, עוד רבות בשנים יעמוד על משמרתו, להשפיע מבאר תורתו, ברכת ה' מציון תלוה אותו ויזכה לראות בטוב ירושלים כל ימי חייו, עדי נזכה לותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אמן ואמן.

כ"ד המקדמים פניו בהדרת כבוד
הנהלת הכולל - רבנן ותלמידיהון

פּינת יקרת
מאמר פקיף ויסודי להרחיב הידיעות בענינא דיומא ופרשת השבוע

בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם

המנהג לאכול מאכלי חלב בחג השבועות, והמסתעף

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

מנהג ישראל תורה בבתי בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם, לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של חג השבועות אחר התפלה, ומרנן רבותינו הק' נבג"מ אף השתעשעו בחידושי תורה ופלפולי דאורייתא בשמחת התורה ובשמו יקרא "קרעפל פשעטיל", ובאמת מנהג זה הוא ישן נושן עוד מימי הקדמונים, ונבאר קצת המנהג הקדוש הזה, וטעמו.

יסוד המנהג הזה מוזכר ב'מהר"ם מרוטנבורג', וב'ארחות חיים' (י"ג) ועוד, ובספר ה'כל בו' (נ"ב) [אותו חיבר אחד מן הראשונים] נכתב: "נהגו לאכול דבש וחלב בחג שבועות מפני התורה שנמשלה לדבש וחלב כמו שכתוב (שיר השירים ד, יא) 'דבש וחלב תחת לשונך', עי"ש. והמנהג הי' לעשות פלאדין גדול [במילוי של חלב] וקורין לו "סיני" כמבואר במהרי"ל הל' חלה (אות ז), וב'לקט יושר' (אות לה) מביא המנהג: "ביום ראשון של שבועות אכל פלדין ודגים המטוגנים בחמאה, ואח"כ היה עושה הדחה לידיו ולפיו ומשים אצבעו לתוך פיו כדי להדיחו יפה ואח"כ אכל קינוח ואכל בשר צלוי", עי"ש. ופלא הוא לציין מה שמשמע מלשונו שם, שה'דגים' נמי היו מטוגנים בחמאה [ומבואר דליכא למיחש משום סכנה בזה, וכבר נחלקו בזה בסימן פ"ז והדברים עתיקים], וכן פוסק הרמ"א (תצ"ד סעי' ג): "נוהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות".

וב'מטה משה' (אות תרצ"ב) ומקורו ב'הגהות מנהגים' (מהרי"א טירנא אות מ"ט) סמכו לזה רמז: "בשבועות אוכלין חלב, וזכר רמז לטעמי תורה שנאמר: מנחה חדשה לה' בשבעותיכם" ר"ת **חל"ב**", ובהמשך גם מובא: "וצריך לאכול גם בשר, כי אין שמחה בלא בשר", עי"ש. וכן הוא בספר 'יוסף אומץ' (סימן תתנ"ד), [שהיה בין מאספי מנהגי אשכנז], וז"ל: "רבים נוהגין לאכול מאכלי חלב ביום א' דשבועות, ויש להם על מה שיסמוכו. אכן, מפני שאמרו חז"ל אין שמחה אלא בבשר ויין, צריכים לאכול בשר אחריהן", עי"ש.

אולם יש מקומות שנוהגין לאכול רק מאכלי חלב, כמבואר ב'תורת חיים' במס' חולין (פג.) "דעושין עיקר סעודה מתבשילי חלב, ויש דאין אוכלין בשר כלל, ולכן הקשה עליהם ממתני' (דשם) דארבעה פרקים בשנה דמוכרין הרבה בשר ואחד מהם ערב עצרת, ותנא בא"י מיירי דיש רק יום אחד ודוחק לומר דהוא משום ליל עצרת, וכן ידוע דברי הגמ' במס' פסחים (סח:) דרב יוסף עביד עגלא תילתא דאי לאו האי יומא וכו', מוכח דהי' אוכלין בשר", עי"ש.

וב'דרכי תשובה' יו"ד (סי' פט סקי"ט) מביא, דרבים נוהגין שאוכלין בחג השבועות סעודה אחת של חלב, ואין אוכלין בשר כלל ביום הזה, ומנהג זה אין מקום בהלכה, ומציין שם לדברי התו"ח הנ"ל שהקשה על מנהג זה, ועוד דלא גרע משאר יו"ט דמחיוב לאכול בשר. הן אמת דב'שאגת אריה' (סי' סה) העלה דאף

שמחת יו"ט בזמן הזה מן התורה, מ"מ אינו מחיוב לאכול דוקא בשר, רק לעשות השמחה כראוי לו ובמה שנהנה ממנו, וא"כ י"ל דאם נהנה יותר ממאכלי חלב יכול לאכול מאכלי חלב. אמנם הנה מבואר ביש"ש פ"ב דביצה שכתב וז"ל "כי פשיטא דאין שמחה אלא בבשר וכו', וכן שמע הדרכ"ת מהרה"ק הדברי חיים ז"ל דאין דברי שאגת ארי' מוכרחין, וצריך לאכול בשר בהמה דוקא [אולם כמה אחרונים סבירא להו דיוצאין אף בבשר עוף ואכ"מ להאריך בזה].

וכבר מבואר כן ב'סידור היעב"ץ' (יו"ט של עצרת אות ל"ו) וז"ל: "מנהג ישראל לאכול בו מאכלי חלב, אבל אין שמחה אלא בבשר, והוא אחד מד' פרקים שמשחיטין הטבח, והכי נמי מוכח מרב יוסף וכו', וע"כ ודאי צריך לאכול בשר" וכו', עי"ש.

אולם מנהג נדבורנא ויסודו מהרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן ז"ל דלא אכלו ביום ראשון מאכלי בשר רק חלב, וכן מובא בספר 'הילולא דרבי' מהגאון רבי יחיאל מיכל היבנר ז"ל. ובאמת כבר ציינו למש"כ בספר 'סדר היום', וז"ל: "ויש נוהגין בתבשיל של חלב ונותנין דבש עליו לקיים (שיר השירים ד, יא) דבש וחלב תחת לשונך, והכל לפי מה שהוא אדם ולפי המופעם לחכו והערב לו, **ואע"פ שלא יהיה בשר ויין**, כי אין הענין אלא לענג עצמו אבל לא בענין שיצטער", עי"ש.

ומתאמרא בשם הגאון רי"ז מבריסק ז"ל דאמר בשם אביו הגר"ח מבריסק ז"ל: "דלדעתו המנהג להורות בא **דבזה"ז אין חיוב באכילת בשר ביו"ט דוקא**, ומסתיי' במאכלי חלב, ומשום הכי נקבע לחג השבועות דהכל מודים בעצרת דבעינן לכם, ע"כ. והיינו דבאמת אה"נ בכל יו"ט אין שום חיוב לאכול בשר, ויוצאין באכילת חלב, רק נקבע בחג השבועות המנהג כדי לקבוע דין זה. והוא לשיטתו בחי' הגר"ח (סטנסיל סימן סח) דדוקא בזמן שביהמ"ק הי' קיים הי' המצות שמחה בבשר, אבל לא בזמן הזה, עי"ש. וכפי מה שנתבאר לעיל, שיטת הד"ח אינו כן, רק אדרבה מחיובין לאכול בשר בהמה דוקא אף בזמן הזה.

ובספר 'פתחי תורה' [להרה"ג ר' פתחי' הארנבלאס ז"ל דומ"ץ ווארשא מחסידי ראזדימין, נו"נ הרבה עם הרה"ק האבני נזר ז"ל ועוד] מביא שם כל מנהגים בענין מאכלי חלב, והזכיר גם את מנהג זה שאוכלין רק חלב ולא בשר, והסביר הטעם: "דמצינו דאין שמחה אלא בבשר (פסחים קט.), ומשמע דבשר נותן שמחה לאדם, ובמתן תורה היו בשמחה מזה עצמו שקיבלו את התורה וכמו שאומרים בזמירות שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל, ולכך אין אוכלין בשר שלא תהי' השמחה מחמת הבשר רק מחמת שמחת התורה בלבד", עי"ש.

ויש בכמה קהילות אשכנזים שהי' אוכלין בליל הראשון מאכלי חלב, ובבוקר אכלו רק סעודת בשר, ובספר 'מלכי בקודש' (דף ר) מבואר דכן הי' נוהג הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב ז"ל לאכול סעודת חלב בלילה, [אולם הוא ז"ל אכל מעט גם בבקר לקיים המנהג דנזכר בראשונים], וכן הוזכר מנהג זה בשו"ת 'שיח יצחק' [להגאון רבי יצחק ווייס ז"ל מווערבוי] (או"ח רל"ד) וביאר הטעם: "והוא כעין שכתב בעשר אורות שהרה"ק רבי משה מסאווראן ז"ל אמר שבליל שבועות אין אומרים תורה דדרך ארץ קדמה לתורה ואין דרך ארץ לומר תורה קודם קבלת התורה", עיי"ש, ועיי' בחז"ל (מס' פסחים מט:) עם הארץ אסור לאכול בשר, ועיי' ב'אמרות ה' (פ' שמיני) עה"פ זאת החיה אשר תאכלו ס"ת תורה, לרמז דעם הארץ אסור לאכול בשר, ומרן החת"ס ז"ל כותב ומובא בשער יוסף לדרשות החת"ס (דף כ"ד ע"ב): "ויכסהו הענן לא בא הכתוב אלא למרק אכילה ושתי' שבמעיו, ורמז לחז"ל (תוס' במס' כתובות קד.) בשם המדרש עד שאתה מתפלל שיכנסו דברי תורה במעיך התפלל שלא תיכנס אכילה גסה במעיך ע"כ מירק אכילה ושתי' שבמעיו, אמנם אחר קבלת התורה מצוה לשמוח, וארז"ל פסחים (סח:) בעצרת כ"ע מודים דבעינן נמי לכם ורמז ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו, ונ"ל דמטעם זה תיקנו רז"ל במגילה (ז:) סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא יד"ח ומתענין יום שלפניו שקריאת המגילה הוא במקום קבלת התורה, קיימו וקבלו במקום נעשה ונשמע, ויהי' כ"ז בכרס שאינה מליאה, ואח"כ ישמחו בשמחת פורים ויחזו את אלקים ואח"כ ויאכלו וישתו, עי"ש. ועפי"ז אומר שמה"ט נמנעים בליל שבועות מאכילת בשר באשר הוא עוד קודם קבלת התורה אשר יקבלו בשחרית, אך מעט צ"ע המנהג הזה דמאכלי חלב מכבידים ומביאים השינה, כדאיתא בהגהת מנהגי' דמה"ט אוכלי' בער"פ מאכלי חלב כדי שיישן ביום ויהא נעור בלילה, וצ"ע דהרי

חיובא להיות נעורים בלילה זו כדאיתא במג"א סי' תרצ"ד עפ"י הזוה"ק", עי"ש.

וב'משנת יעקב' [להגאון מקאפיש ז"ל] (ח"ב סימן תצ"ב) כתב לבאר המנהג הנ"ל, וז"ל: "וטעם לאכילת מאכלי חלב י"ל עפ"י דאי' ברשב"ם (ב"ב קכא:) דט"ו באב הוא יו"ט שהשלימו מצות קציצת עצים למערכה, א"כ גם לגמר מצות הספירה צריך לעשות יו"ט סעודה לגמרה של מצוה, ע"כ כשנכנס שבועות שאז נשלם הספירה דתמימות צריך לעשות סעודה, אבל היות שיו"ט הוא ולא יהא ניכר שעשו בשביל גמר הספירה עושין הסעודה בחלב להיכר שאינו בשביל יו"ט שחיובו בבשר אלא הסעודה הוא בשביל מצות הספירה, ואפשר דמשום זה יש מנהג שעושין סעודת חלב בליל א' דשבועות, דעפ"י הנ"ל תיכף בגמר המצוה עושין הסעודה לגמרה של מצוה, **וראיתי מובא מנהג שממאכלי חלב נותנין למי שספר כל המ"ט יום**, וסמך יש מזה לדברי, ושמחתי כשמצאתי במדרש פנחס לזקיני הגה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע", עי"ש.

ובאמת כן מבואר ב'אמרי פנחס' (אות רס"ט), וזת"ד: "דאיתא ויעש שלמה משתה לכל עבדיו מכאן שעושין סעודה לגמרה של מצוה, ובשבועות גומרין מצות ספירת העומר ולכך עושין סעודה, ואם היו עושין סעודת בשר אין היכר אם לשם זה אם לשם יום טוב לכך עושין מחלב" עי"ש. ומובא ג"כ בספר 'המטעמים': "איתא בשו"ע (יו"ד רמו) כי יש לעשות סעודה בכל גמר מצוה, ואסרו חג הוא סעודת גמר מצות יום טוב, וא"כ צריכין לעשות סעודה בגמר ספירת העומר וא"א לעשות סעודה בבשר, כי אינו ניכר שהיא נעשית לשם כך רק לכבוד יום טוב, ועל כן עושין סעודה ממאכלי חלב".

וה'דרכי תשובה' שם מביא מנהג זה ומבאר דאינו לפי הלכה, דאף דלפי השאג"א (סי' סו) אין חיוב שמחה מה"ת אלא בשחרית ולא בלילה, ורק מדרבנן יש שמחה בלילה, יש מקום להקל דאינו מחיוב לאכול בשר בלילה, ויכול לענגו בשאר דברים, אולם השע"ת (סי' תקכט) מסיק כמ"א (סי' תקמ"ו סק"ד) דגם בלילה הראשונה של יו"ט חיוב שמחה הוא מה"ת, וא"כ מצוה לאכול בשר דוקא, **וע"כ יותר נכון המנהג שקבלתי מאבותי ורבותי הק' לאכול המאכלי חלב בעצרת תיכף אחר התפלה בקידושא רבה בלא פת בדרך עראי, ומברכין ברכה אחרונה, וממתינים ערך שעה או יותר, ואוכלין סעודת שחרית בבשר ויין ויוצאין לכו"ע**, רק שצריך לחצות שיניו קודם הסעודה שבין השיניים" וכו', עי"ש. וכן אנו נוהגין.

ועי' בס' שו"ת 'שם משמעון' שכתב טעם למאכלי חלב "דכיון דלכו"ע בשבת נתנה תורה, א"כ היו צריכים לעשות קידושא רבא של יום השבת על היין, אבל מאחר שיצאו אז מגדר נכרי ונכנסו לכלל ישראל, א"כ היו על היינות שלהם דין נכרי, ולא היה ראוי לקדש עליו, וא"כ היו צריכים לקדש על חלב שהוא מרוי ומשכר דומיא דיין, ולזכר זה אנו אוכלין מאכלי חלב בשבועות", ע"כ. ולפי"ד נמי משמע שהמנהג של אכילת מאכלי חלב בשבועות הוא בבוקר ובחלב דוקא.

והי' מנהג אחר בימי קדמונים דהי' אוכלין קודם הבשר ואח"כ החלב, אבל ע"ז כבר עוררו הכל בו [הל' בשר וחלב] דכיון דמאריכין בתפלה עד חצי היום א"כ אין שש שעות להמתין אחר אכילת בשר לאכול החלב, עי"ש.

ובאמת מצינו שהיו כמה מהראשונים שהקילו בחג השבועות בדיני הרחקות בין בשר וחלב, כפי מה שמבואר ב'כל בו' (שם) על המנהג הנ"ל "דהי' אוכלין קודם בשר ואח"כ חלב, ולא היו ממתינים שש שעות, דכיון שהוא תאב לאכול כבר נתעכל הבשר, ובשביל הבשר שבין השיניים יחצוץ שיניו ולהוציא הבשר קודם שיאכל הגבינה", עי"ש. וה'חק יעקב' בסימן תצ"ד (סקי"א) מביאו [וכן בספרו מנחת יעקב כלל ע"ו סק"ה], ומביא בשם 'זכרון משה' [להרה"ק רבי משה הלפרין ז"ל, מתלמידי הרמ"א והמהרש"ל, והי' חמיו של המהרש"א או גיסו כמבואר במבוא לספרו הוצאת זכרון אהרן] וכתב: "דיש נוהגין בשבועות היתר לאכול מאכל חלב ובשר בסעודה אחת", אולם מסיק שם הזכרון משה דשומר נפשו ירחק מהם, ויזהר בחג השבועות כמו כל השנה, עי"ש, וכן מבואר בשאר פוסקים.

וראיתי בספר 'זכרון משה' הנ"ל (דפוס זכרון אהרן דף יד) איך שהסביר הטעם להקל בשבועות לאכול בשר וחלב בסעודה אחת: "לפי שהוא מתן תורה וראוי להתענג ולשמוח ביותר דהא בעצרת כולי עלמא

מודים דבעינן נמי לכם ואי לאו ההוא יומא וכו', וגבינה ובשר מצינו באברהם שכיבד בהם המלאכים כמו שנאמר ויקח חמאה וחלב ובן הבקר וגו', והוא מאכל מלכים כדכ' בזוהר בסוף פרשת משפטים (קכה ע"א, ונלמד בסדר חק לישראל פר' משפטים יום ה') "מיכלא דההוא רשע [נבודכנצר] בישרא בחלבא הוה וגבינה עם בישרא בר מיכלן אוחרי ודאסליק ליה בפיתרא כל יומא", ודווקא בשאר ימות השנה יש להחמיר כמו שכ' הזוהר שם דכל דאכיל האי מיכלא דמתחבר כחדא או בשעתא חדא או בסעודתא חדא ארבעין ימין מתחזיא גדי מקלפא בקלפוי לגבי אינון דלעילא וסייעתא מסאבא מתקרבין בהדיה וגרים לאתרעא דינא בעלמא כו', ע"כ. אמנם האי יומא מתן תורה ליתי רשות להנהו מסאבא להתקרב ולאתרעא דינין בעלמא, ואפשר שהוא מידי דהוי אדכתיב כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' קרבן ראשית תקריבו אותם וגו', כל זה לא כתבתי אלא ליישב המנהג אבל שומר נפשו ירחק מהם", עי"ש. אבל עכ"פ ממוצא דבריו אתה שומע גודל קדושת היום דלא שולט דינין בהאי יומא בכלל.

דרוש נפלא מכ"ק רבינו הגה"ק שליט"א

וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעותיכם מקרא קודש יהיה לכם (במדבר כח כו). **מנהג ישראל תורה לאכול בחג השבועות מאכלי חלב, ויש לזה רמז מן התורה שנאמר מנחה ח'דשה ל'ה' ב'שבועותיכם, ראשי תיבות חל"ב** (ספר המנהגים לר"א טירנא חג השבועות אות מט, משה משה ח"ה אות תרצב). **ויש להתבונן בטעמא דמילתא ולמה נרמז בפסוק זה.**

ב) איתא במדרש (שמו"ר פכ"ח ס"א) **ומשה עלה אל האלקים, הה"ד** (תהלים סח יט) **עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם, באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, צר הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם, ואמר להם לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו. והנה גם בזה יש טעם למאכלי חלב בחג השבועות זמן מתן תורתינו, שהרי המלאכים אכלו בביתו של אברהם אבינו מאכלי חלב כמ"ש** (בראשית יח ח) **ויקח חמאה וחלב, ומחמת זה זכינו למתן תורה. אמנם עדיין יש להתבונן היאך נסתם בזה טענת המלאכים.**

ואפ"ל בהקדם מה שכתב רבינו יונה (ברכות מג.) **לגבי מוש"ק** (מין בשמים שהוא דם שמתקבץ בגרון חיה ואחר כך חוזר ונעשה מוסק ובל"א פיז"ם) **דרמ"ה היה אוסר אותו באכילה מפני חשש דם, ואפשר לתת טעם בו להתיר ולומר דפירשא בעלמא הוא, ואף על פי שמתחילה היה דם, לא חיישינן להכי, דבתר השתא אזלינן, תדע שהרי הדבש אם נפל בו חתיכה של איסור, אין הדבש אסור, אף על פי שהאיסור נימוח בתוך הדבש, כיון שדרך הדבש להחזיר הדבר שנופל לתוכו לדבש, כמו דבש דיינינן ליה ומותר, הכי נמי אף על פי שמתחילה היה דם, כיון שעכשיו יצא מתורת דם, בתר השתא אזלינן ומותר אע"פ שנותן בתבשיל טעם לשבח, עכ"ד. והובא גם ברא"ש** (ברכות פ"ו סי' לה). **ובבית יוסף** (או"ח סי' תסז) **לגבי דבש בפסח אם יש לחשוש מחמת תערובות קמח דהוי חמץ.**

אמנם המגן אברהם (סימן רסז סק"ג) **הקשה עליו מהא דאמרינן במס' בכורות** (דף ז:) [**דאיצטריך קרא לאסור חלב בהמה טמאה, ולא ילפינן ליה מקרא דהטמאים לאסור צירן ורוטבן, משום**] **דחלב חידוש הוא, כיון דדם נעכר ונעשה חלב הוי ליה לאסרו,** [**פי' דאפילו חלב טהורה היה ראוי לאסור ואפילו הכי שריא רחמנא, ומשום הו"א דחלב טמאה נמי מותר לכך איצטריך מיעוטא**], **אם כן שמע מינה דבתר מעיקרא אזלינן** [**דאי בתר השתא אזלינן מאי חידושיה, דהא השתא הוא חלב ולא דם**], **וכי תימא נילף מחלב, הא קי"ל** (פסחים מד:) **דמחידוש לא ילפינן, עי"ש במגן אברהם. והחק יעקב** (סי' תס"ז סקט"ז) **חולק ומתרץ קושית המגן אברהם, דאי משום הא לא אריא, דשאני התם בחלב דהוי אמינא דלא יהיה לשום חלב שום היתר, כיון דכל חלב נתהוה מאיסור דם באיסורא קמא קאי, ואף שנשתנה במראה לא נשתנה לדבר היתר, משום הכי אמרינן דחידוש הוא שחידשה התורה, מה שאין כן בדבש שהדבש עצמו הוא היתר, אם שמו בתוכו דבר איסור שחוזר ונהפך לעשות דבש, שפיר אזלינן בתר השתא שהוא נעשה לדבר היתר שהוא דבש, ומהיכי תיתי לאוסרו משאר דבש כיון שטעמו ומראהו שוה ונשתנה לדבר היתר, עי"ש. וכל בעלי תריסין נקטו צדדין בזה שהוא נפקא מינה לדינא גבי חמץ בפסח וגבי שמן שנעשה מחרצנים של יין נסך, עיין במקור חיים** (סי' תס"ז) **דס"ל כהמג"א,**

ובס' 'עטרת ישראל' [להרה"ק המגיד מבאהאפלי ז"ל] כתב בזה דבר נפלא: "דאחד מהטעמים שאוכלין חלב בשבועות להראות שלא עושין כמו שעשו המלאכים אצל אברהם אבינו שאכלו בשר וחלב ביחד, ולכאורה זה טעם לפגם לגבי אברהם אבינו שהעידו חז"ל שקיים אברהם אבינו את כל התורה כולה אפילו מצות עירובין ואיך נתן לאכול בשר וחלב ביחד שלא כדת התורה, והאריך שם לבאר דנביא לפעמים יש לו רשות להתיר דבר איסור, ובפרט במקום דלא שייך הטעם לאסור ויש ענין פנימי להתיר, וזה הי' כשמלאכים הי' שם דלפי מדרגתם היו מותרים לאכול בשר וחלב, אבל אנו שאנו נוהגין עפ"י הטבע צריכין לנהוג כפי גדרי התורה, ולכן אנו אוכלין חלב ואח"כ בשר ולא ביחד, להורות באכילה ראשונה אחר קבלת התורה דאנו צריכין להזהר לפי מדרגותינו בדרכי התורה, כי אין אנחנו במדרגת מלאכים לאכול בשר וחלב ביחד ח"ו, **ועכ"ז מצאנו אפילו לגבי דידן קולא ביום זה באכילת בשר וחלב שאין צריך להמתין ששה שעות אחר אכילת בשר, כדי להורות שמרוב קדושת היום אינו כשאר ימים דלא כל העיתים שוות"** וכו', עי"ש.

ובשו"ת חתם סופר (חיו"ד סי' קיז) **פסק כהחק יעקב, ובשו"ת תורת חסד** (חאו"ח סי' כא אות ז) **ובשו"ת מהרש"ם** (ח"א סי' טו) **והאמרי יושר** (ח"ב סי' קמ). **ובליקוטי הערות על שו"ת חתם סופר ציין בזה הרבה.**

וממנו נקח למצות תשובה, דאמרינן (יומא פו:) **בתשובה מאהבה זדונות נעשו זכיות, והיינו דאזלינן בתר השתא והוי היתר, ולכאורה יש להעיר בה, הלא זכיות אלו נתהוו מאיסורא מהזדונות שלו, והוי דומה לחלב שעצם הוייתו נתהוה מאיסור דם, ובהכי אף החק יעקב מודה לסברת המגן אברהם דאזלינן בתר מעיקרא אזלינן דהוו איסור, ואמאי הזדונות נחשבו לזכיות.**

אך י"ל דשפיר ילפינן מחלב דאזלינן בתר השתא, והגם דחלב הוי חידוש ומחידוש לא ילפינן, הרי כתב במלא הרועים (ח"ב ערך חידוש לא גמרינן) **דחידוש מחידוש ילפינן אף דאין חידושיהן שוין, עי"ש. והרי תשובה חידוש הוא, כדאיתא בירושלמי** (מכות פ"ב ה"ו) **שאלו לנבואה חוטא מהו עונשו, אמרה להן הנפש החוטאת היא תמות** (יחזקאל יח כ), **שאלו להקב"ה חוטא מהו עונשו, אמר להן יעשו תשובה ויתכפר. ואם כן כיון דתשובה הוי חידוש, שפיר ילפינן מחלב דאזלינן בתר השתא, וכמו בחלב אמרינן שהדם נעכר ונעשה חלב ומותר, הכי נמי בתשובה הזדונות מהפכות הזדונות לזכיות, ובתר השתא אזלינן והוו זכיות.**

והנה כתב החיד"א בראש דוד (פ' בשלח) **אהא דאיתא בגמרא** (שבת פח.) **שהמלאכים קטרגו בשעת מתן תורה ואמרו תנה הודך על השמים, שהם באו בטענת מצרנות, כי מאחר שמושב המלאכים הוא בגבהי מרומים, ראוי שתנתן להם התורה, עי"ש. ונ"ל לסתור טענתם, על פי מה שפסק הרמ"א** (חו"מ סימן קע"ה סכ"ג) **דכל היכא דאיכא פסידא למוכר ליכא טענת בר מצרא. והנה אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ועל ידי תשובה מאהבה זדונות נעשים זכיות, וזכיות כאלו הרי לא שייך במלאכים, כי אין להם יצר הרע ואין להם חטאים ותשובה, ואם כן אם ינתן תורה למלאכים איכא פסידא למוכר בהני זכיות שיש בהם נחת רוח גדול שמוציא יקר מזולל, ולכן ניתנה תורה לבני ישראל.**

ובזה יתבאר המדרש, ומשה עלה אל האלקים, באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, והיינו שהן באו בטענת מצרנות דאין ראוי לתת התורה לבני אדם יושבי מטה, ואם תאמר דאיכא פסידא למוכר מאלו זכיות שמתהפכות על ידי התשובה, לכאורה מהיכי תיתי שהן נחשבים לזכיות, הא אי אזלינן בתר מעיקרא זדונות הוו, על כן צר הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם, ואמר להם לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו מאכלי חלב, ולכאורה הא חלב מעיקרא דם הוא והיאך מותר לאכלו, ועל כרחך דאזלינן בתר השתא, והכי נמי זכיות אלו אזלינן בתר השתא והוי זכיות, ושפיר איכא פסידא למוכר, ונסתמה טענת המלאכים וניתנה תורה לבני ישראל.

וזה שאמר הכתוב וביום הבכורים בהקריבכם מנחה ח'דשה ל'ה' ב'שבועותיכם, ראשי תיבות חל"ב, כי יום הביכורים הוא זמן מתן תורתינו מכח שבני ישראל מקריבים מנח"ה חדש"ה לה', והיינו זכיות שנתהוו מהזדונות על ידי תשובה מאהבה, שזה לא שייך אצל המלאכים שאין להם יצר הרע, ולכן יש בו רמז על מאכלי חלב בחג השבועות, דממאכלי חלב ילפינן דבתר השתא אזלינן, ונחשבים זדונות אלו לזכיות גמורות כיון דהשתא נתהוו על ידי עבודה מאהבה, ומהאי טעמא זכינו לקבל התורה ולא ניתנה להמלאכים.

ודבר נפלא כתוב בזה בספר 'דבר ישרים' [להגאון רבי חיים דוד זילבער-מרגליות ז"ל מחסידי רבי לייבעלע איגר ז"ל ועוד] (שבועות אות ריי"ט) וז"ל: "במפרשי שו"ע א"ח (סי' תצד) כתבו דנוהגין להקל בשבועות באכילת גבינה אחר בשר, ויש להביא סמך קצת לדבר עפ"י מה דמבואר במס' חולין (קח.) בשם מר עוקבא דאביו כי הוי אכיל בשר האידנא ל"ה אכיל גבינה עד למחר כי השתא, דהיינו דהמתין מעת לעת מבשר לגבינה, ואפשר דמטעם זאת לא ראינו רבני קשישאי דאוכלין מאכלי חלב בשבת ויו"ט, דאע"ג דאינם רוצים להחמיר יותר ממר עוקבא, אולם בזמנים קדושים יש לאדם להתקדש יותר, וכמו דמחמירין שלא לאכול פת נכרי בעשי"ת, **ובודאי בשבועות גם אביו של מר עוקבא קיים מנהג ישראל ואכל חלב ובלילה אכל בשר, ונדחה חומרא שלו בשבועות, א"כ גם אנו נלמוד ממנו להקל קצת יותר בשבועות**", עי"ש.

ובספר 'ויעש אברהם' (דף של"ג) נו"נ ג"כ בענין זה אי מקילין בשבועות, וזת"ד: "בחג השבועות רציתי לאכול מאכלי חלב, אבל לא עברו שש שעות מאכילת בשר, **ושמעתי אומרים כי בחג השבועות מקילים בזה**, ושאל זקנו הרה"ק רבי אברהם מטשעכנוב ז"ל וא"ל דאם ישן בצהרים יכול לאכול חלב, ומביא שם דכן פסק הרה"ק רבי בעריש מביאלא ז"ל דהתיר בבקר לאחר שינה לשתות טעה עם חלב אף שלא עבר שש שעות", עי"ש. וכנראה דזקינו ז"ל לא התיר לו משום שבועות, רק דבאופן כללי התיר אחר שינה,.

אולם בשו"ת 'שיח יצחק' ח"א (סי' שצ"ט) הביא בשם הרה"ק רבי דניאל פרוסטיץ ז"ל: "דמרנא החת"ס ז"ל אמר לו שבעת עיונו בהל' בשר וחלב המציא דבר, שמה שפסק ביו"ד (סי' פ"ט) לשהות אחר אכילת בשר ששה שעות דהוא מטעם שעד אז הוא זמן העיכול, וזה לא נאמר רק למי שאוכל ביממא, אמנם כן האוכל בשר בלילה וישן אח"כ אף שלא עברו ששה שעות מעת אכילת הבשר מותר לשתות חלב באשר ע"י שישן בינתיים ממהר העיכול לבוא, ואחר שבירר מרנא דבר זה הכין לעצמו לאחר שאכל בשר בלילה כלי אשר בו ניתן חלב עם קאפפע לשתות אחרי שינה דאיזה שעות, ולפני אשמורת הבוקר כאשר קם מרנא ז"ל ללמוד ולקח הכלי אשר הכין ופעל בו הקאפפע לתתו על האור להחם נשבר לו הכלי ונשפך כל הקאפפע לארץ, אז אמר רואה אני שמן השמים אין מסכימים להוראתי זו, אלא לא פליג חכמים בזמן שהי' אחרי בשר, כיומם כלילה זמן א' להם, והנה נדפס מחדש ס' נפלא 'פסקי תשובה' ושם בח"ג סי' רפ"ה מביא מס' 'ויעש אברהם' שכן הורה הגה"ק מו"ה דוב בעריש מביאלא והתיר לשתות משקה טעה עם חלב בבוקר השכם אף שלא עברו עוד שש שעות מאכילת בשר בערב, ובלי ספק שכן קיבל מהגה"ק מוהר"א ז"ל מטשעכנוב עכ"ד, אמנם בוודאי אילו נודע להגה"ק הנ"ל ממעשה רב הנ"ל דמרנא הקדוש החת"ס זי"ע בוודאי הי' חוזר מפסק זה", עי"ש.

שוב ראיתי ב'בית הלוי' (פ' יתרו) תוך ביאורו על טענות המלאכים לקבל התורה כתב שם: "וזהו הענין שנוהגין בעצרת לאכול מאכל חלב, ועיקר הכוונה בזה דביו"ט מצות לאכול בשר דאין שמחה אלא בבשר, **ובעצרת אוכלין גם חלב מקודם כדי לקיים ההבדל והזריזות שיש בין אוכל חלב לבשר והוא הקינוח והדחת הפה כדי לקיים מצוה שבאכילה**, ועיין במדרש תהלים על פסוק מפי עוללים ויונקים יסדת עוז ,וע"ש שמסדר הויכוח של המלאכים על נתינת התורה ולבסוף אמר וז"ל: אמר הקב"ה והלא אתם כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב שנאמר ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ותינוק שלהם כשבא מבית הסופר ואמו נותנת לו פת ובשר וחלב ואומר היום לימדני רבי לא תבשל גדי בחלב אמו, הרי דבזריזות זו שזהירים מתערובת של בשר בחלב זכו לקבל התורה, **ומכאן יצא המנהג לאכול חלב כדי להראות הזריזות וההרחקה שבין אכילה זו לאכילת הבשר** ולא כמו שעשו המלאכים שאכלו תיכף זה אחר זה" עי"ש כל הענין בארוכות.

אולם ידוע דקולא זו כבר מוזכר ב'דעת קדושים' (יו"ד פ"ט) דע"י שינה אפשר להקל לפחות שעה או ב', וכמה חולקין עליו, וב'קובץ מבית לוי' (ח"ט דף כ"ג) בשם הגאון הגדול בעל שבט הלוי ז"ל דהמנהג הי' בזה להחמיר. וי"א משמי' דמרן הדברי חיים ז"ל להקל בענין זה.

אולם רביה"ק ז"ל אמר דמרן הדברי חיים ז"ל הקיל בזה עיקר מלילה ליום, כמבואר ב'משנת יעקב' [להגאון מקאפיש ז"ל] (ח"ג יו"ד סי פ"ט) בשם רבינו ז"ל, וז"ל: "אמר הגה"ק מהר"י ט"ב שליט"א ביו"ט דשבועות תשכ"ב שהגה"ק מצאנז זי"ע בעל ד"ח נהג לשתות בבוקר לאחר ה' שעות שאכל בלילה, יען **דיש חילוק בין לילה ליום** אבל לא מצד שינה בלילה, דאם בחורף באשמורת לאחר ה' שעות שהם בלילה לא נהג היתר, וכן נהגו אחריו כמה מתלמידיו הגדולים זי"ע", עי"ש.

ועי' ב'דברי חנה' (ח"א) "**שמרן הדברי חיים החזיק לנער מי שמקפיד להמתין בדיוק שש שעות בין בשר וחלב, ומיום ללילה השיעור עוד פחות**", עי"ש, וכן מקובל בשם הרה"ק מראפשיץ ז"ל ויש להאריך בזה ואכ"מ, ועכ"פ לא מצינו דהקילו בזה יותר בשבועות, ומי שהחמיר בזה כל השנה לא הקיל בשבועות, אולם ב'ארז בלבנון' הביא דהגאון בעל באר שמואל מאונסדארף ז"ל הקיל בשבועות דממתינים רק חמש שעות.

וידועים הם דבריו הקדושים של הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק ז"ל בספרו הק' 'נועם אלימלך' פרשת משפטים וזל"ק: "לא תבשל גדי בחלב אמו, נראה לפרש ע"ד הרמז, דיש ליתן טעם לשבח למה נאסר לנו בשר בחלב, והמלאכים כשהיו אצל אברהם אבינו ע"ה נתן להם דוקא בשר בחלב. **וגם אנחנו בחג השבועות התירו לנו חז"ל שלא להמתין אחר הגבינה השיעור כמו בשאר ימות השנה**. ויש לומר כי "בשר" רומז לגשמיות, וע"י שהצדיק אוכל הגשמיות ביחודים, הוא שואב השפעות מעולמות העליונים, ע"ד שאמרו חז"ל באשה דם נעכר ונעשה חלב, כמו כן הצדיק באכילתו, אכילתו נעשה "חלב", דהיינו השפעה נקרא ע"ש חלב, ומחמת שאין בנו כח לעשות היחוד למטה, לכן ציוה השי"ת שלא לאכול בשר בחלב, כדי שלא לערב מה ששייך למעלה עם מה שלמטה. ולא כן המלאכים שכח בידם לעשות היחוד אמיתי גמור למטה כמו למעלה, ולכן לא היו צריכין לשאוב דוקא מלמעלה, לכן אכלו בשר בחלב. **וזה הטעם שהתירו לנו בחג השבועות לאכול [בשר] אחר גבינה בלא המתנת שיעור, מחמת שאז הוא שעת מתן תורה הקדושה, ואנו מראים עצמינו שאנו דוגמת המלאכים בשעת מתן תורה ע"י התורה**" וכו', עי"ש.

וב'גליוני מהר"י [להגה"צ רבי יהודה'לע מדזיקוב ז"ל] העיר ע"ז דמנלן דבשבועות התיר לנו שלא להמתין, ובי"ג אורות מביא בשם רבי איציק'ל מפשעווארסק ז"ל בשם הרה"ק מציעשנוב ז"ל דכוונתו הוא דבכל השנה ממתינין אחר גבינה "שעה שלימה" כפי שמשמע בפשטות הזוה"ק [וכן נקטו הד"ח ועוד דבאמת צריך להמתין שעה ולא חצי שעה, אולם העולם מקילין בחצי שעה ואכ"מ להאריך בזה], ובשבועות ממתינין רק חצי שעה עי"ש, ובספר 'מקדש ישראל' (סימן ע"ה) מביאו בשם הרה"ק משינאווא ז"ל, עי"ש.

ולסיומא דמילתא כדאי לציין את דברי הפמ"ג בסימן תצ"ד (מ"ז סעי' ג) וזל"ק: "יש ליזהר בענין מאכלי בשר וחלב ככל מה שנזהרין בכל השנה המבואר ביורה דעה סימן פ"ח וסימן פ"ט, ושלא לצאת שכרם בהפסדם, ובעונותינו הרבים בגלות המר הזה כל מה שיכולין לגדור גדר יותר טוב, וכל שכן מה שמדינא ומנהג שקבלו כבר הוה כנדר", עכל"ק. וכנראה כן נהגו רבותינו הק' נבג"מ שלא להקל כלום בשבועות מבשאר ימות השנה וכמו שמבואר בדרכי תשובה הנ"ל, ועי' במחזור דברי יואל (אות עז - עט) שרביה"ק לא טעם רק מהעיסה ולא מהגבינה, ואח"כ המתין שעה שלמה, עי"ש, וכן נוהג כ"ק רבינו שליט"א.

לזכות הילד מרדכי אהרן בן ריזל דבורה
לרפואה שלימה

זכות הגליון
בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר חיים צבי
אבערלענדער הי"ו

אב"י בקריית יואל יע"א

לרגל חג השבועות
יומא דהילולא של דוד המלך
והבעל שם טוב הק' זי"ע

ישא ברכה מאת ה' וזכותא דדוד מלכא משיחא ומרן אור שבעת הימים
הבעל שם טוב הקדוש זי"ע יעמוד לו להתברך בכל מילי דמיטב
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה טובה מרובה וגדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

כעתירת וברכת

המערכת

חוקים להורותם
הלכות דינים. מפסקי הראשונים והאחרונים. עם תוספת ביאורים וטעמים שונים
נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

הל' יו"ט שבועות (ב)

דינים השייכים בשנה זו כשחל ערב שבועות בשבת

הלכות לשבת

עניבה במכנסיים או בנעליים

הקושרים המכנסיים בעניבה [כדמצוי בחסידישע הויזן] **או הנעליים בערב שבת או בשבת בבוקר, ובדעתם להישאר לבוש עם המכנסיים או הנעליים עד שבועות בבוקר - יש להם להתיר את העניבה פעם אחת באמצע, דהיינו שיקפידו שהעניבה לא תהא קשורה יותר מעת לעת, דאחרת אסור לעשות העניבה בשבת, ויהא אסור להתידה ביו"ט.**

(דהעניבה שעושים במכנסיים או בנעליים נחשב לעניבה ע"ג קשר, וכדנפסק בסי' שי"ז (סעי' ה') דזה נחשב קשר שאינו של קיימא דמותר לעשותו דוקא כשעשוי להתירו בו ביום דהיינו לפני מעת לעת).

הכנה משבת ליו"ט

ברכה"ת בשבת בבוקר

הנעורים בליל שבועות וברצונם לומר ברכת התורה לפני השינה, טוב לכוין בברכת התורה בשבת בבוקר שאין בכוונתם לצאת ידי חובה אלא עד עלוה"ש שלמחרת.

(שו"ת קרן לדוד (סי' נ"ט) דהרי מי שניעור כל הלילה נחלקו האחרונים אי יכול לברך ברכה"ת, ובספק יכול לכוין ביום שלפניו שאינו יוצא רק עד למחר).

הדחת כלים

אסור להדיח הכלים לאחר הסעודה כשאין צריך להם עוד בשבת, ואף שצריך להם ביו"ט.

(סי' שכ"ג (סעי' ו') לגבי איסור הכנה משבת לחול, וה"ה דאסור משבת ליו"ט).

ואם צריך לכלי אחד בשבת, מותר להדיח כל הכלים.

(מ"א בשם הרוקח ומובא במשנ"ב סקכ"ו, והטעם כיון דכל האיסור הוא משום הכנה, ובזה כיון שהוא צריך להשתמש באחת מהם, נמצא שמכין לשבת עצמה, דהרי יכול להשתמש בכל אחת מהם).

ודוקא מאותו מין הכלי שהוא צריך להשתמש מותר להדיח כולם, דהיינו אם צריך מין כלי המיוחד לאכילת הבשר, מותר להדיח הכלים המיוחדים לאכילת בשר, אולם אסור להדיח אגב זה גם את הכלים המיוחדים לאכילת מרק או דגים. (דכל ההיתר הוא רק משום דצריך לאחד מהם).

הדחת כוסות וכלים שתשמישן תדיר

מותר להדיח כוסות אף לאחר הסעודה, חוץ אם ברור לו שלא ישתה עוד היום.

(שו"ע שם, כיון שכל היום ראוי לשתיה, ולפ"ז הוא הדין לשאר כלים שרגילים להשתמש בהם כל היום דמותר להדיחם).

ומסתבר דבזמנינו שמצוי כלים המיועדים לשימוש חד פעמי, ובשעת הסעודה שותים מכוסות רגילים, ובין הסעודות שותים מהכוסות הנ"ל, אז אין ההיתר להדיח הכוסות לאחר הסעודה.
(דאין ההיתר שהוא צריך להם כל היום)

הדחה למניעת עגמת נפש

כשהכלים המלוכלכים גורמים לעגמת נפש, כגון שיוצא מהם ריח רע, או שגורמים להתקבצות זבובים וכדו', מותר לשרותם במים או להדיחם לפי מה שצריך (דזה נחשב לצורך שבת).

הכנת המאכלים משבת ליו"ט

המאכלים הנצרכים לאכילה בליל יו"ט [מוצ"ש], אין להכינם בשבת, ואפילו הכנה בעלמא, ולכן אין להוציא מאכלים מהפריזע'ר.

ולצורך מותר להוציאם כשעוד היום גדול, ודוקא מאכלים הראוים לאכלם כך, אבל מאכלים שעדיין צריכים בישול או חימום אין להוציאם.

(דאין להכין משבת ליו"ט, ומותר רק אם יוציאם בשבת מוקדם ביום, כך שיהיו להם שהות להפשיר בעוד היום גדול, ויהיו ראוים לאכלם בשבת, כדמבואר בח"א (כלל קנ"ג אות ו). והיתר זה ג"כ שייך רק במאכלים שראויים לאכלם בלא עשיית איסור בשבת, אבל מאכלים שאינם ראויים אלא ע"י חימום אז ממילא אינו שייך שיהיו ראויים בשבת, וממילא לא שייך בהם ההיתר הנ"ל, לכן נכון להכין המאכלים מער"ש בענין שיהיו מוכנים ליו"ט בלא שיצטרך להכינם בשבת).

וכן משקים או שאר דברים שצריכים שיהיו קרים לליל יו"ט, אין להניחם בשבת, אלא אם יניחם כשעוד היום גדול. (ואם לא הכינם יכול להניחם בשבת מבעו"י שיהיו ראויים לשבת כנ"ל).

המאכלים והמשקים שנשארו מהסעודה, מותר להחזירם לפריזדע"ר וכדו'. (דאין זה הכנה, אלא מחזירם למקומם).

סידור השולחן

אין לסדר השולחן בשבת לצורך סעודת יו"ט, ומותר לסדר השולחן בכדי שיהא מסודר לשבת.

הבאת "תיקון ליל שבועות"

אין להביא תיקון ליל שבועות לביהכנ"ס בשבת, ואם מעיין בה בשבת, מותר להביאו ושלא יהא ניכר שזהו תיקון.

(דבסי' תרצ"ג (בשע"ת סוסק"א) כתב לגבי מגילה להביאו בשבת כשיקרא בשבת, ובלבד שיביאנו בצנעא, ושם ניכר שזהו מגילה ולכן יביאנו בצנעא, אבל הכא שזהו ספר די שלא יהא ניכר).

ליל יו"ט

עשיית מלאכה במוצ"ש

במוצ"ש אסור לעשות שום מלאכה קודם הבדלה, דהיינו או הבדלה או הזכרת ותודיענו או אמירת "ברוך המבדיל בין קודש לקודש", ויש להזהיר הנשים על כך.

ותודיענו

שכח לומר בליל יו"ט "ותודיענו" בשמו"ע, אם נזכר לאחר שהתחיל ותתן לנו ה"א, שוב אין לו להחמיר על עצמו לומר ותודיענו.

(מט"א (סי' תקצ"ט סעי' ז), ובסברתו יש לעיין דהרי עדיין לא סיים הברכה, וצ"ל דהמט"א לשיטתו דדעתו דכל שהזכיר ה' אף שלא סיים הברכה אין לחזור, וכפי שכתב בסי' תקפ"ב (סעי' י) לגבי היכא ששכח "וכתוב", ובשו"ת שבה"ל (ח"ט סי' כ"ג) עמד בדבריו וכתב דבאמת שיטת המט"א טעמא בעיא כיון דותודיענו הוא כמו אתה חוננתנו דקיי"ל בזה (בסי' רצ"ד ס"ד) דדוקא כשסיים כבר הברכה אין לחזור, וכתב דיש ליישב קצת דעת המט"א למש"כ התוי"ט (במעדני יו"ט פ"ד דברכות סי' י"ז ז), דאף לשיטות הראשונים דס"ל בעלמא אפי' בדברים שאין מעכבין עדיין יכול לחזור אפי' אם סיים הברכה כל שלא התחיל הברכה השני', מכל מקום באתה חוננתנו לא יחזור כיון שיש עוד הבדלה על הכוס, וי"ל גם לגבי ותודיענו נהי דבאתה חוננתנו חוזרים כל שלא סיים הברכה דהיינו אמירת ה', התם אינו פוגע לפני זה בשם, אבל אם אמר כבר ותתן לנו ה' אלקינו שנתקן לצורך ברכה האמצעית, ואם יאמר אח"כ ותודיענו מפסיד קצת אמירת ה' אעפ"י שאינו מפסיד לגמרי, וכיון שיכול להבדיל על הכוס לא יחזור, מ"מ אם אמרו שם אין מזניחין אותו, וסיים דגוף לשון המט"א הוא רק שא"צ להחמיר על עצמו לחזור ע"כ, אולם עדיין קשה אמאי אינו יכול להזכיר "ותודיענו" באמצע ע התפילה לפני סיום הברכה ולהמשיך מהיכן שפסק בלא לחזור לתחילת הברכה).

ואסור לו לעשות מלאכה עד שיקדש ויבדיל או יאמר ברוך המבדיל, ואם טעם מאכל לפני שהבדיל, צריך לחזור ולהתפלל ולומר ותודיענו.

(כפי שפסקו בשו"ע (סי' רצ"ד סעי' א'), וכ"כ במט"א (שם סעי' ו'), ועי' ביאוה"ל (שם בשם הפמ"ג דה"ה ביו"ט שאחר השבת)).

ואם קידש ולא הזכיר הבדלה ונזכר לאחר שטעם מהכוס, צריך לחזור ולהתפלל. (כנ"ל, כיון שטעם לפני הבדלה ולא הזכיר ותודיענו).

נר נשמה

אין להדליק נר נשמה ביו"ט, ולצורך אפשר להדליק במקום האכילה.

נר יקנה"ז

יש מחמירים שלא להדליק נר מיוחד לצורך הבדלה אלא אם ידלוק זמן רב לצורך הסעודה, ואפשר לברך על הנרות של יו"ט בלא לחברם.

(דבמוצ"ש ליל יו"ט צריך להבדיל על אבוקה, ולחבר שני נרות יש דיעות האוסרים, משום שצריך להפרידם לאחר ההנאה מהנר, ושמעתי מהגאון הגרמ"ש קליין שליט"א דדעת בעל השבה"ל דצ"ל לא היתה נוחה להדליק נר במיוחד לצורך זה לא נחשב צורך מצוה ואין לומר "מתוך" בזה, וכן שמעתי מהגאון הגרש"ז אולמאן זצ"ל, ועדיף לברך על נרות יו"ט בלא לחברם, דמעיקר הדין אפשר לברך אף על נר אחד לחוד.

ובמרא דשמעתתא מובא שאצל הגה"ק הרמ"א פריינד זצ"ל נהגו לקרב שני הנרות ולהפרידן אחרי זה).

מאורי האש על נרות שבזכוכית

המברכים ברכת מאורי האש על הנרות המונחים בכלי זכוכית – יש להסתכל על הנרות מלמעלה מעל הזכוכית, ולא להסתכל מבעד לזכוכית.

(דנחלקו האחרונים בסי' רצ"ח (סע' ט"ז) האם אפשר לברך על נר כשהוא בתוך זכוכית, ולמעשה נקט במשנ"ב (סקל"ג) ובביאוה"ל (סוד"ה או בתוך) דלכתחילה יש להחמיר).

נשים בשתית יין של "יקנה"ז"

מנהג הנשים ששותות יין מכוס הקידוש אף שאמרו עליו גם הבדלה.

(בס' שו"ת משנה שכיר בהסכמת הגרי"ח זוננפלד זצ"ל כתב וז"ל ראיתי לפום ריהטא בסוף הספר שהביא מדברי הגאון ר' דוד לאקענבאך זצ"ל ראבדק"ק פרעשבורג, שנסתפק במוצ"ש שחל ביו"ט, אם מותר למשים לשתות כוס של קידוש, כיון שגם הבדלה אמרו עליו, ואני תמה וכי בליל הסדר הם שותות אף במוצ"ש דזהו מד' כוסות, ומינה יש לדון לכל יו"ט, ובס' ויגד משה (דף רצ"ג) ג"כ דן בזה, ומנהג העולם שהם שותות היין).

הלכות השייכות במילעביג"ע סעודה

קדימה במיני מזונות

חביב ואינו חביב - מברך על החביב.

שלם [בגון דעלקעלע, רוגעלע] **ופרוסת עוגה - יברך על השלם.**

אפוי [מזונות רגיל] **ומבושל** [קרעפלע"ך, לאקש"ן-קוגל] **- יברך על האפוי.**

גדול וקטן - יברך על הגדול, בין כששניהם שלמים ובין כששניהם פרוסות.

ברכת שאר משקין

השותה יין כשיעור רוב רביעית אינו מברך על המשקים ששותה, ויש המחמירים דאם היין הוא של קידוש, לברך קודם שהכל על מין אחר, ובפרט כששתה רק מיץ ענבים.

(לחוש לשי' הרעק"א דיין של קידוש אינו פוטר שאר משקין, וכן נהג הגרש"ז אולמאן זצ"ל, וכתבנו דבפרט במיץ ענבים דיש החוששים שאינו פוטר שאר משקין).

השותה רק מעט יין כגון שאר המסובים, טוב שיברכו על מין אחר שהכל או יצאו שהכל מאדם אחר.

ברכת ה"קע"ז מזונות"

אם הגבינה והקמח מעורבים יחד ונאפו כך, ברכתם מזונות.

(ואפילו יש בה מעט רק קמח, כיון דעיקר היא הקמח שהיא ה' דגן, ובדרך כלל מניחים בה קמח בשביל ליתן טעם).

ואם העיסה והגבינה מונחים בנפרד, דהיינו שיש עיסה מלמעלה ולמטה והגבינה באמצע, אזי אם יש הרבה מהעיסה, ברכתו מזונות, ואם יש רק מעט מהעיסה, והעיסה דקה מאד [ומצוי כשמניחים מהעיסה רק למטה], נכון לברך שני ברכות, ויברך קודם שהכל על הגבינה ואח"כ מזונות על העיסה.

ואם העיסה דקה מאד, שניכר שאינה באה כלל בכדי לאכלה, אלא בכדי להחזיק הגבינה, אין לברך רק שהכל.

(כ"ז רק תמצית ההלכה, ויש מה להאריך בזה, ובכל ספק נכון לברך על דברים אחרים לפטרם בברכה).

שיעור האכילה

היות שאוכלים כמה מיני מאכלי חלב בסעודה זו, צריך להקפיד שלא יאכל שיעור קביעות סעודה מכל המאכלים ביחד, דיש בזה חשש חיוב נט"י וברכת המוציא וברכהמ"ז, והאוכלים הרבה יש להם לימוד זכות.

(בשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סי' פ') מלמד זכות בזה, כיון שמעשיו מוכיחים שהאכילה אינה לצורך סעודה קבועה, דהא אח"כ אוכל סעודת יו"ט).

ברכה אחרונה

טוב להפסיק זמן מה בין גמר אכילת החלב לנטילת ידים לסעודה, ולברך ברכה אחרונה על המאכלים והמשקים.

(דיש בזה הרבה ספיקות בענין הברכה האחרונה, ותלוי במיני המאכלים שאכל, וכן מחמת המתנה בין חלב לבשר יש לברך לפי כמה פוסקים).

אם שתה שיעור רביעית מהיין ומברך ברכת על הגפן על היין, אינו מברך בורא נפשות על המשקין דנפטרו בברכת על הגפן, ואם אכל גם מאכלים שברכתם בורא נפשות יברך לאחריהם בורא נפשות.

בשר בחלב

נוהגים להמתין חצי שעה בין אכילת חלב לאכילת בשר, ודי להמתין עד אכילת הבשר, ואין צריך להמתין עד נטילת הידיים לסעודת הבשר.

יש להחליף המפה בין בשר לחלב, וכן יש להחליף שאר כלי האכילה כגון הכוסות, וכן יש להקפיד בגביע של קידוש, שלא לשתות בה הן בסעודת החלב והן בסעודת הבשר, אלא על ידי שטיפה בנתיים.

האוכל סעודת החלב באותו זמן ששאר בני הבית אוכלים בשר [ומצוי במי שבא מביהכ"נ שמתפללים מאוחר], אין לאכול עמהם על שולחן אחד, אלא אם כן יהא להם מפה נפרדת, או יניחו היכר ביניהם.

הלכות יו"ט שחל במוצ"ש – דיני יקנה"ז

א] יש ללמד את הנשים שלא לעשות שום מלאכה לצורך הלילה כגון הדלקת נרות יו"ט או בישול וחימום מאכלים לצורך סעודות יו"ט עד שיאמרו "ברוך המבדיל בין קודש לקודש בלא שם ומלכות [א] כמו"כ יכולים להתפלל מעריב ולומר "ותודיענו".

ב] דבר שאין בו שום מלאכה רק "הכנה" בלבד ג"כ אסור לפני הבדלה ולכן אסור לשטוף כלי הסעודה לליל החג לפני אמירת "ברוך המבדיל בין קודש לקודש" [ב] וכן עריכת השולחן לסעודת יו"ט אסורה קודם אמירת ברוך המבדיל.

ג] אין להתיר לאשה לעשות מלאכה באמירת "ברוך המבדיל" רק אחרי שהקהל שהיא שייכת לו כבר אמרו ברכו בתפילת מעריב [ג].

ד] אם שכח לומר "ותודיענו" וסיים התפילה א"צ לחזור [ד] אם שכח לומר "ותודיענו" וכבר התחיל לומר "ותתן לנו ה"א" אינו צריך לחזור לומר "ותודיענו" אבל אם רוצה לחזור אין מזניחין אותו כל זמן שלא סיים הברכה[ה].

ה] טעה בקידוש של יקנה"ז וסיים בחתימת הברכה "המבדיל בין קודש לחול" במקום בין קודש לקודש לא יצא חובת הבדלה וצריך לחזור ולהבדיל [ו] ואם נזכר תוך כדי דיבור יתקן מיד ויאמר המבדיל בין קודש לקודש.

ו] באופן שטעה וצריך להבדיל ברכת הבדלה מחדש – לענין אם צריך לברך שנית ברכת בופה"ג יש בזה חילוק דאם נזכר קודם ששתה הכוס אינו מברך שנית בופה"ג [ז].

ז] אכן אם נזכר אחר שכבר שתה את הכוס אזי אם חשב לשתות עוד יין בסעודה או שדרכו לשתות בתוך הסעודה א"צ לברך שנית בופה"ג רק הבדלה אבל אם הסיח דעתו מלשתות עוד יין יחזור על ברכת בופה"ג ואח"כ יברך ברכת הבדלה.

ח] אין מברכין על הבשמים במוצ"ש שחל בה יו"ט [ח] ואם טעה ובירך על הבשמים צריך לברך שוב בורא פרי הגפן[ט] ויש מי שכותב דברכת הבשמים שנאמרה בטעות לא נחשב להפסק וא"צ לברך מחדש בופה"ג [י].

ביאורים והוספות

(א) סי' רצ"ט ס"י ברמ"א.

(ב) במטה אפרים סי' תקצ"ט ס"ה ובאלף המגן שם ועיין במשנ"ב (סי' רצ"ט סק"מ) בשם הא"ר "להביא יין ביו"ט שני אחר שחשיכה אף שלא התפלל עדיין ולא קידש אפילו הכי שרי דהא אין בזה משום מלאכה רק משום הכנה מיו"ט לחבירו וכיוון שנתקדש היום שרי עכ"ל ומבואר בזה דפעולת הכנה אין בו איסור בלילה אפילו לפני הבדלה אך עיין בשש"כ (פנ"ט ס"ב) דקולא זו של המשנ"ב הוא דווקא מיו"ט ראשון לשני אבל משבת ליו"ט חמור יותר

(ג) שו"ת שבט הלוי ח"א סי' ע"ט

(ד) סי' תצ"א ס"ב

(ה) במטה אפרים סי' תקצ"ט ס"ז כתב דאם אמר "ותתן לנו ה' אלוקינו" לא יחמיר לחזור ולומר "ותודיענו" ובשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' כ"ג אות ב') ביאר בדבריו שכוונתו דא"צ להחמיר ולחזור אבל אם רוצה לאמרו אין מזניחין אותו דהרי נפסק בסי' רצ"ד ס"ד באתה חוננתנו דכ"ז שלא סיים הברכה חוזר וכוונת המטה אפרים דכאן כיון שאמר "ה' אלוקינו" שוב א"צ לחזור דיכול להבדיל על הכוס.

(ו) שו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קי"ח) דהוא משנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות ואף שהזכיר בתוך נוסח הבדלה "בין קדושת שבת לקדושת יו"ט הבדלת" מ"מ המשנה בחתימת הברכה לא יצא.

(ז) במג"א ס"ס רע"א ובמשנ"ב שם ס"ק ע"ח פסקו דאם קידש על יין ונמצא שהוא מים ולא יצא חובת קידוש דאינו מברך שנית ברכת בופה"ג אם היה בדעתו לשתות תוך הסעודה וברעק"א שם פליג וס"ל דהוי הפסק בין בופה"ג לטעימה וה"ה בנידון דידן תלוי במחלוקת הנ"ל וספק ברכות להקל ולא יברך – גם בשבט הלוי שם מצדד לומר שאינו הפסק גמור כיון דהזכרת בין קודש לחול בליל מוצ"ש ליו"ט אינה הזכרה פסולה שהרי מזכירין אותה בנוסח ההבדלה ולכן אף שצריך לברך שוב מ"מ אין הברכה הקודמת נחשבת להפסק גמור.

(ח) כמבואר בתוס' ביצה ל"ג ע"ב ד"ה כי הוינן ופסחים ק"ב ע"ב ד"ה רב אמר וטעם הדבר דבשמים בא להשיב נפש האדם ממה שאיבד את הנשמה יתירה ואף דאין נשמה יתירה ביו"ט וא"כ היה צריך לברך על הבשמים משום איבוד הנשמה יתירה מ"מ אין מברכים דביו"ט יש מאכלים טובים ומיישבים דעתו של אדם כמו בשמים.

ט] אם שכח לומר נוסח הבדלה על הכוס ואמר רק נוסח של הקידוש ונזכר אח"כ באמצע הסעודה יפסיק מיד ויבדיל על הכוס ויברך ברכת הנר והברכה המבדיל בין קודש לקודש [יא] ואם לא היה בדעתו לשתות עוד יין בתוך הסעודה צריך לברך גם בורא פרי הגפן.

י] ואם נזכר רק למחר שלא הבדיל יעשה הבדלה על הכוס בלי נר [יב] ואם לא נזכר עד לאחר יו"ט אזי יוצא בהבדלה של מוצאי יו"ט שמברך המבדיל בין קודש לחול שעולה גם משום הבדלת מוצש"ק [יג].

יא] אשה שבירכה "להדליק נר של יו"ט" ונזכרה ששכחה לומר ברוך המבדיל יש להתיר לה להדליק נר אחד כדי שלא תהי' ברכתה לבטלה ותאמר "ברוך המבדיל" ואח"כ תמשיך בהדלקת שאר הנרות [יד].

יב] שכח לומר בתפילת ערבית "ותודיענו" וגם שכח להבדיל בשעת קידוש ונזכר אחר שהתחיל לשתות או לאכול קנסוהו רבנן דחייב להתפלל שנית ערבית ואח"כ יבדיל על הכוס [טו] ואפילו אם טעם רק משהו [טז] ודין זה הוא אפילו באופן שאמר מקודם ברוך המבדיל בין קודש לקודש להתיר מלאכה [יז].

יג] י"א שהחיוב להתפלל שנית ערבית הוא דווקא אם עדיין לא הבדיל על הכוס אבל אם עבר והבדיל על הכוס שוב א"צ לחזור ולהבדיל בתפלה [יח] ולכן אם המקדש טעם אחר קידוש ונזכר שלא הבדיל חייב להתפלל מיד ואח"כ יבדיל [יט] אמנם שאר המסובים שלא טעמו עדיין יכולים לעשות הבדלה מיד.

יד] אם נזכר למחרת בבוקר ששכח להבדיל אתמול בתפלה ועל הכוס וכיון שאכל יש עליו חיוב תפילת ערבית שנית יתפלל עתה פעמיים תפילת שחרית ותפלה שניה משום תשלומין ויזכיר "ותודיענו" בתפלה שניה [כ].

טו] אם שכח לומר בתפלה "ותודיענו" ובהבדלה על הכוס טעה ואמר "בין קודש לחול" ואח"כ אכל ושתה דינו כנ"ל דקנסוהו וצריך לחזור ולהתפלל [כא].

טז] אשה שהתפללה ושכחה להבדיל בתפלה ובקידוש א"צ לחזור ולהתפלל [כב].

יז] אמנם אם אשה זו נוהגת תמיד להתפלל ערבית דינה כאנשים [כג].

ביאורים והוספות

(ט) וכמו שפסק בביאור הלכה סי' רח"צ ס"ה לגבי מי שברך על נר שלא שבת ממלאכת עבירה דלא יצא בזה ברכת בורא מאורי האש והביא שם בשם רעק"א דכיון דלא יצא הרי הוא נחשב להפסק בין בופה"ג לטעימה ויש לברך שוב ברכת בופה"ג ולא דמי למה שהובא לעיל אות ו' בטעה וברך "המבדיל בין קודש לחול" דתלוי במחלוקת המג"א ורעק"א בקידש על יין ונמצא מים דשם פסקו המג"א ומשנ"ב דלא יברך משום דהברכה באה להתיר את האכילה וא"כ אף שאליבא דאמת היה כאן טעות דהרי אינה הברכה הראויה מ"מ הוי כמו גביל לתורא או הביאו מלח לסעודה והתברר שיש כבר מלח דוודאי אינו הפסק אבל בדידן הרי ברכת בשמים אינה חלק מברכת הבדלה ולא בא להתיר את האכילה ומסתברא דטעות בברכה נחשבת להפסק.

(י) בשש"כ פס"ב הע' מ"ט הביא בשם הגרשז"א דלא הוי הפסק וכמו דמצינו בשו"ע יו"ד (רס"ה ס"א) דמברכים על בשמים בברית מילה לאחר ברכת בופה"ג ולא הוי הפסק הואיל והוא כבוד להמצוה עכ"ד וכבר העירו עליו ממש"כ הטו"ז (בסי' תרכ"ד סק"ב) גבי יוהכ"פ שחל בשבת דנחלקו הפוסקים אם מברכים על הבשמים וכתב שם דלמעשה לא יברך משום דהוי הפסק ובהגהות רעק"א שם ציין לשו"ת גינת וורדים סי' ח' ומשמע דהוי הפסק אפילו בדיעבד.

(יא) משנ"ב תע"ג סק"ה.

(יב) דאין מברכים על הנר רק בלילה כמבואר (בסי' רצ"ט ס"ו) דמוצאי שבת הוא זמן בריאת האור.

(יג) בשם הגר"נ קרליץ.

(יד) עיין ברמ"א (סי' רע"א ס"ה) מי שבירך המוציא ונזכר שלא הבדיל יאכל תחלה מעט ואח"כ יבדיל והיינו דאע"פ שיש איסור לאכול לפני הבדלה התירו לו לאכול כדי שלא תהיה ברכה לבטלה וכמו"כ בדידן תדליק נר אחד שלא תהיה ברכתה לבטלה - ויש לצרף שיטת רבינו ירוחם המובא ברמ"א (ס"ס רצ"ט) דמותר לעשות מלאכות שאין בהם טורח כמו הדלקת הנר אף לפני אמירת ברוך המבדיל ואף דלא נוהגין כן למעשה כמוש"כ הרמ"א שם שם אך הכא שהוא צורך גדול יש לצרף שיטה זו להתיר להדליק אף בלי אמירת ברוך המבדיל - ויש לצרף ג"כ השיטה המובא בסי' רצ"ו ס"ח די"א דנשים פטורות מהבדלה כיון דהוי מ"ע שהזמן גרמא.

(טו) כיון ששכח ב' פעמים גם בתפלה וגם על הכוס הרי הוא מזלזל בזה ולפיכך קנסוהו אפילו היה שוגג

(טז) שו"ע הרב שם.

(יז) פמ"ג משב"ז סק"ב.

(יח) בסי' רצ"ד בביאור הלכה ד"ה צריך הביא כן בשם הפמ"ג אך בדרך החיים סותם דאין חילוק ובכל אופן יש עליו חיוב להתפלל שנית.

(יט) ולא הוי הפסק בין קידוש לסעודה כיון דהוא צורך בשביל האכילה.

(כ) משנ"ב רצ"ד סק"ב.

(כא) כיון דטעה בחתימה ולא יצא חובת הבדלה וג"כ לא הבדיל בתפלה.

(כב) כיון דלא קבלו עלייהו חובה להתפלל ערבית ובעצם פטורה מן התפלה מסתבר שלא קנסוה, ובצירוף דעת הפוסקים דנשים פטורות מהבדלה.

(כג) כמבואר בתורת שבת (רצ"ד סק"ד) כיון דאשה זו קיבלה עליה כחובה להתפלל תמיד תפילת ערבית דינה בזה כמו אנשים.

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **משה חיים הכהן רובין** ז"ל

בן הרה"ח ר' **ישעיהו** ז"ל

נלב"ע ו' סיון – א' דשבועות

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בניו ידידינו החשובים

מוה"ר מרדכי רובין הי"ו

ומוה"ר ישעי' יצחק רובין הי"ו

לעילוי נשמת

האה"ח מרת **ברכה פריינד** ע"ה

בת הרה"ח ר' **חיים** ז"ל

נלב"ע י"א סיון

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנה ידידינו החשוב

מוה"ר משה ארי' פריינד הי"ו

ס. ראה"ק דקהילתינו הק' לאנדאן יע"א

ע"נ ע"י הרה"ג ר' שמעון יואל בריאך שליט"א
מו"ץ לענייני סת"ם דקהלתינו הק' - מח"ס כתיבה תמה כהלכתה

לשכת הסת"ם

שאלות ותשובות בהלכות סת"ם
שהגיע בקרבי ההוראה

לרגל חג השבועות זמן מתן תורתינו:

מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין

בגמרא (מגילה ב:) **ואמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא מנצפ"ך** [צורת האותיות הכפולות הנכתבות בסוף התיבה הלא המה: ם' ן' ץ' ף' ך'] **צופים** [הנביאים] **אמרום.** [ומקשה הגמרא] **ותסברא והכתיב 'אלה המצות' שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה** [וא"כ כיצד יכלו הנביאים לשנות את צורת האותיות]. **ועוד האמר רב חסדא** [אותיות] **מ"ם** [סתומה] **וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין** [שחקיקת כל האותיות היתה מעבר אחד של הלוחות לעבר השני, ובשאר אותיות חלקן הפנימי מחובר לצדדים ויכול לעמוד באופן טבעי, משא"כ במ"ם סתומה וסמ"ך שהחלק הפנימי מוקף באויר מכל צדדיו ואינו יכול לעמוד במקומו אם לא על ידי נס, הרי מוכח מדברי רב חסדא שכבר בלוחות היו מ"ם סתומה, וכיצד אתה אומר שהנביאים תקנו אח"כ. ומתרצת הגמרא]. **אין מהוה הוו ולא הוה ידעי הי באמצע תיבה והי בסוף תיבה, ואתו צופים ותקינו, פתוחין באמצע תיבה וסתומין בסוף תיבה. סוף סוף אלה המצות שאין נביא עתיד לחדש דבר מעתה, אלא שכחום וחזרו ויסדום".**

<u>לבנ"י היה בבחינת מ"ס, מלשון מסיא, שהיינו רפואה.</u>
<u>ולאומוה"ע היה בבחינת ס"ם המות.</u>

בספה"ק בת עין (דרושים לשבועות) מבאר הנס של מ"ם וסמ"ך שבלוחות. בהקדם מה שאמרו חז"ל שבשעה שעמדו ישראל על הר סיני נסרכה חכמתם של אומות העולם ונתנו לישראל. ובזה מתרץ קושיית האוה"ח הק' שהקשה על הכתוב הנאמר במתן תורה 'וידבר אלקים' למה הזכיר בנתינת התורה מדת הדין. כי היתה בחינת דין לאומות העולם, שניטל החכמה והיתה להם סם המות.

וכתב שם וז"ל "ואפשר לומר על זה הדרך, מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין". פירוש ס"מ היו תלויין, **שלישראל היו מ"ס בבחינת מסי"א בחינת רפואה,** כמאמר הכתוב (משלי ג' ח') **רפאות תהיה לשרירך, ולאומות העולם היה בחינת ס"ם המות,** שניטל מהם חמתם כנ"ל".

<u>ע"י לימוד התורה ניצלין מן המס דקליפות</u>

רעיון נפלא בזה כתב בבן יהוידע (מגילה שם) וז"ל "נ"ל בס"ד הטעם שהעמיד השי"ת אותיות אלו בנס, לרמוז שיעשה לנו נס להצילנו מן מ"ס דפלוני, ומקליפת כלב הנקרא מס. ומשר השכחה שנקרא מס. בסוד מ"ש רז"ל אינו דומה שונה פרקו מאה לשונה מאה ואחד דגובר על מ"ס. ואנחנו ניצולים מן שלושה מיני מ"ס הנזכרים ע"י מ"ם וסמ"ך שבלוחות שהם רומזים לבינה ותבונה, כמ"ש רבינו האר"י ז"ל שבינה ותבונה מסמים עיניהם של הקליפות כידוע. ולכך בנס היו עומדין".

בענין הפסק באותיות מ"ם וסמ"ך

הנה להלכה נפסק בשו"ע (או"ח סימן לו) שכל האותיות צריכות להיות גולם אחד, ואם נפסקה האותיות פסולה. והנה לענין תיקון בספר תורה דליכא דין של לכתוב 'כסדרן', תמיד מותר לתקן ע"י הוספת דיו. אמנם בתפילין ומזוזות דצריכים לכתבה כסדרן, יש אופנים שמותר לתקן באופן שלא נשתנה צורתן. ולא נחשב דהוה כתיבה שלא כסדרן

והנה חידוש גדול כתב בקסת הסופר (סימן ט ס"ד) באותיות ס' וסמ"ך, שאם נפסקה אפילו הפסק שאינו ניכר להדיא, ואפילו צורתה עליה, מ"מ אין מועיל לתקנה בתפילין ומזוזות, משום חשש שלא כסדרן. וז"ל **"ונראה לי דאם מ"ם סתומה או סמ"ך נפרדו קצת אף שהתינוק קורא כראוי, אין להתיר להדביקן בתפילין ומזוזות לאחר שכתב להלן, משום חשש שלא כסדרן".** ובלשכה"ס שם כתב לבאר, משום דמביא בשם מהרלב"ח דהטעם שיכולים לתקן האותיות אם ניכר צורתן, משום דמעיקר הדין כשר גם לפני התיקון. ורק מכח חומרא פסול לפני התיקון, לכן מהני תיקון, ואין בזה משום שלא כסדרן. אבל אם היה הפסול מעיקר הדין לא היה אפשר לתקן. ולכן במ"ם וסמ"ך ודאי מדאורייתא צריך להיות סתומה, כמו שאמרו חז"ל מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין, ואם היה כשר אפילו בהפסק דק, לא עביד קוב"ה ניסא למגנא, א"כ ממילא יש להחמיר שלא לתקן כיון דקודם התיקון ודאי פסולין מן התורה. ולכן יש בזה משום שלא כסדרן.

אמנם להלכה השיגו האחרונים, (מקדש מעט ס"ק קכא, מהרש"ם ח"א סימן קנג, מהרש"ג או"ח סימן י) **על חידוש דין זה. משום שהטעם שהתירו לתקן הנפסקים הוא אף כשהם פסולים מדינא, ולא רק מכח חומרא, א"כ אף שמ"ם וסמ"ך פסולים לפני התיקון, מ"מ אם צורתה עליהם מותר לתקנה והסכימו דאף באותיות ס' וסמ"ך כל זמן שלא נשתנה צורתן, ואינה דומה לאות אחרת, מותר לתקנה. לפי הכללים בשאר האותיות [אמנם אם נפסקה למטה ונשתנה צורתו למ"ם פתוחה, בזה נעשה לאות אחרת חמור יותר].**

נהר סמבטיון

סַמְבַּטְיוֹן הַנָּהָר. שֶׁבְּכָל יוֹם רָץ וְנִמְהָר.
יוֹכִיחַ בּוֹ מָנוֹחַ. תָּשִׁיב לְמִין אֲשֶׁר שׁוֹאֵל:
(זמירות ליל שב"ק)

מבוא

נהר סמבטיון תופס מקום בראש ביו"ט שבועות, דברי מסורות שונים ובהם שמוצאו של רבי מאיר ש"ץ מחבר פומון "אקדמות" הוא מעבר לנהר סמבטיון, ולרגל גזירה חמורה שגזר מלך אחד, הלך המחבר לעבר נהר סמבטיון בשבת משום פיקוח נפש, כדי להציל היהודים מהגזירה, ושוב לא יכול לחזור למקומו וכך נשאר שם.

בספר אלי' רבה (שו"ע או"ח סי' תצ"ד סעי' ה') **מובא "גם נמצא בלשון אשכנז ישן נושן מעשה באריכות דעל מה תקנו אקדמות וסיים שכיון שהמעשה הי' במדבר לכך תקנו לומר אקדמות אחר במדבר סיני זכר לנס".**

זכר לסיפור נפלא זה מצוי גם באגרת אשר שלחו גדולי צפת בשנת תקצ"א (מובא בס' אגרות א"י אגרת נ"ג) **ובראשם הרה"ק רבי ישראל משקלוב זצ"ל** (תלמיד הגר"א) **וגם חתום ע"י הרה"ק רבי אברהם דוב מאווריטש זצ"ל בעל בת עין, ביד שליח נאמן הר"ר ברוך ב"ר שמואל מפינסק שיצא בשלוחתם לחפש את מקום עשרת השבטים ובני משה, כדי ליצור עמהם קשר שיוכל למסור מכתב זה לידם שיבואו לעזרתם ובאמצע האגרת כ' וז"ל: אשר באזנינו שמענו מפי עדי ראיה, אבותינו ספרו לנו, כי באלף החמישי היתה גזירה קשה בחוץ לארץ במדינת אשכנז ע"י גוי רשע אחד מכשף, כי רצה לאבד את היהודים, וישלחו כלל אחינו בני ישראל שליחים נאמנים למחנה שכונת אחינו בני משה ע"ה, וישיגו אותם חונים מעבר לנהר סמבטיון, ויעבור איש צדיק ושמו רבי מאיר חזן, שחיבר שירת אקדמות שאומרים ביום מתן תורה קודם קריאת התורה, את נהר סמבטיון בשביל פקוח נפש, ויקרב אל אחינו הקדושים וישלחו משם איש צדיק ושמו ר' דן, ובגבורת נפלאות אשר עשה והראה וקידש שמו הגדול והקדוש ית"ש הציל את אחינו בני ישראל בארץ ההוא.**

הנהר הפלאי

נהר של אבנים מופלא ופלאי, הסוער וגועש בששת ימי המעשה, וביום השבת נח מזעפו, נהר המעיד על הבריאה שנבראה בידי הבורא, הוכחה טבעית משל עצם הבריאה על מנוחה ביום השבת קודש.

אין זה נהר במובן הפשוט של המילה, השם נהר מושאל הוא, שכן לא זורמים בו מים חיים אלא הוא גועש וזורק אבנים וחול, דוגמת נהר הגועש במימיו.

וכה כותב "אלדד הדני" שסיפר שבא ממקומם של עשרת השבטים, מתאר את הנהר כדלהלן: הנהר ההוא גולל אבנים וחול בלי שום טיפת מים ברעש גדול, והוא מלא אבנים גדולות וקטנות, וקולן ירעם כגלי הים ברוח סערה, ובלילה ישמע קולו מהלך יום... והנהר הולך והחול והאבנים יערימו ששת ימי המעשה, וביום השבת ישבות עד מוצאי שבת...

מקורו של נהר סמבטיון

על מציאותו של נהר הסמבטיון מצינו שרבי עקיבא התנא האלקי הביא ממנו הוכחה על קדושת השבת ביום השביעי, כדאיתא בגמ' (סנהדרין סה:) שאל טורנוסרופוס את רבי עקיבא ומה יום מיומים, פי' רש"י: למה תחשב יום שבת יותר משאר ימים. אמר ליה ומה גבר מגוברין, פי' רש"י: ומה לאיש כמוך להיות שר וגדול מכל אנשים, אמר ליה דמארי

צבי, פי' רש"י אדוני חפץ לגדלני המלך קיסר המשילנו, אמר ליה שבת נמי דמארי צבי, פי' רש"י הקב"ה חפץ והזהיר על כבודו, אמר ליה הכי קאמינא לך מי יימר דהאידנא שבת הוא, ופי' רש"י דלמא אחד משאר הימים הוא שבת, אמר ליה נהר סמבטיון יוכיח, ופי' רש"י נהר אחד של אבנים ובכל ימות השבת שוטף והולך וביום השבת שוקט ונח.

השם סמבטיון

מקור סיפור נהר זה הוא בגמרא ובמדרשים, בהם מופיע שם הנהר בכינוים שונים אך דומים, כמו "סמבטיון", או "סבטיון", "שבטיון", און סנבטיון", כל אלו שמות וכינויים לאותו נהר הם על שם שביתתו בשבת, וכן מבואר ברמב"ן (דברים ל"ב) כי יום השבת בלשון ההוא "סבטי" כאשר הוא בערבי, ונהוג בלשונם להוסיף בתוארים "יון".

עשרת השבטים

נהר סמבטיון עובר במסורת מדור לדור, ומסופר שלוב זרוע עם סיפורם של עשרת השבטים, בהיותו נמצא רחוק אי שם, המפריד ביניהם לבין שאר העולם, וכך נשאר עלום וכמוס כמו עשרת השבטים.

מציאות בריאה זו שטבע הבורא ית"ש, מונעת מעשרת השבטים הנמצאים בעברו השני לחצות ולעלות לארץ ישראל, שכן בימות החול הוא גועש, ואין אפשרות במציאות לחצות אותו, ובשבת בו הוא נח, אסור לפי הדין לעבור בו.

מציאותו של הסמבטיון כמונע ומפריד בין בני עשרת השבטים מלעליה לארץ ישראל מובא במדרש (במדבר ט"ז) שם דרשו על אותם שגלו מעבר לסמבטיון את הפסוק "לאמר לאסורים צאו", כי לעתיד יאמר הקב"ה לאותם שהם אסורים שם צאו ממאסרכם, שנהר סמבטיון מונע מהם לצאת ממקומם.

האיסור לעבור בו בשבת

נשאלת השאלה מדוע אי אפשר לעבור בו בשבת כשהוא נח, ומה איסור יש בדבר? יש שאמרו לפי שיש בו יותר מתחום שבת (עץ יוסף).

ובס' שיירי קרבן מחזק את התמיהה, שאפילו אם יש בזה איסור דרבנן לעבור בו, כמו איסור כרמלית, שהים כרמלית הוא [ונאמר שגזרו על כרמלית קודם הגלות], מדוע לא יעברו בו לדבר מצוה, ובסוף דבריו הוא מגיע למסקנא שיש בו רפש וטיט, והרוצה לעבור בו צריך לעשות מלאכות גמורות שאסור לעשותן בשבת.

אולם בספר אגודת אגדות של "אלדד הדני", מתאר דברים כהויתן מדוע אין עוברים בו בשבת, "שבשעה שיעריב בין השמשות של יום השישי, ירד עליו ענן, ואין אדם יכול ליגש אליו עד מוצאי שבת", ומביא שם כת"י משנת תרי"ב שמספר שם האיך שנגלו "בני משה" וז"ל הוסיף ובא ענן ונשאם לכל בני משה הם וצאנם - ובקרם לבד, והוליכן לחוליה הקדומה והורידתם שם בלילה ושמע באותו לילה רעש גדול וכבד שסובב המקום הנהר וגולל אבן וחול במקום שלא היו שם, נהר גדול מעולם ונהר גולל אבנים וחול "בלא טיפת מים כלל" ברעש וקול, שאלמלא ההר ברזל הי' מנצפו. ובשבת תרד עליו ענן ומתמלא עשן, ואין אדם יכול ליגש עד מוצאי שבת.

גם חול בכלי זכוכית גועש כל ימות השבוע

תכונה פלאית זו של הנהר הגועש וזורק אבנים וחול, אינה דוקא אי שם במקומו בו הוא זורם, אלא חול הנהר לכל מקום אשר יקחוהו, אף מעט ממנו, ישאר בתכונתו הנפלאה, ויגעש וירעש כל ששת ימות השבוע וביום השישי בין השמשות ינוח מרעשו.

וכה מביא רבי שמואל יפה אב"ד קושטנדינא (תלמידו של המהר"י בן לב) בפירושו "יפה תואר", וזה לשונו: "וכבר שמענו שהובא מעט מהחול ההוא בעששית, והיה מתנדנד כל ששת ימות השבוע וביום השישי בין השמשות ינוח מרעשו" (דברים אלו נמצאים בפירוש המקורי "יפה תואר על המדרש" (ב"ר פי"א) ולא הובאו ב"יפה תואר" המודפס במדרשים שלפנינו שאינו אלא לקט מהפירוש השלם).

אין זו עדות יחידה, עדויות רבות בסגנון זה הובאו על עובדא זו, החכם הפילוסוף ר' מנשה בן ישראל בספרו "מקוה ישראל" מביא עדות בשם אביו - ומן הנמנע הוא שאב יספר וינחיל לבנו שקר - כאשר ביקר בעיר ליסבונא שבפורטוגל, ראה שם כושי, שהיה לו כלי זכוכית מלא מאותו החול של הסמבטיון, והיה

הולך בכל ערב שבת בעת כניסת השבת לרחוב שהיה נקרא "רוו־נאווה" [רחוב החדש], שם היו מתגוררים יהודים אנוסים שהתנהגו כנוצרים, והכושי ההוא היה מכונה אותם בשם יהודים, והיה קורא להם, ומראה להם את כלי הזכוכית אשר בידו ואומר להם: סגרו את החנויות כי בא העת לקבל שבת...

עוד מביא רבי מנשה, ששמע מאיש נאמן, השר רבי מאיר הרופא, שראה כושי עם כלי זכוכית עומד לפני בית תיפלה של ישמעאלים בעיר "אלעפא", והנה עבר שם השופט, ותהה ושאל על מעשה הכלי הנ"ל, כאשר שמע את "סיפור החול" אשר גועש בימי השבוע ומנוחתו ביום השבת, רצה לקחת ממנו את הכלי, וידב אתו ויגער בו: עשית שלא כהוגן! כי זהו חיזוק ליום השבת של היהודים...

זרק את החול באויר והשמיע קולות משונים

באגרת המיוחסת לרבינו הרמב"ם נמצא בשמו עדות דומה: "נהר סמבטיון מושך חול כל ששת ימי המעשה וביום השביעי הוא נח, וכבר הביאו בימי הזקן הצדיק הנגיד אבי אבא ז"ל צלוחית אחת מהחול הזה, והיה 'מסבב' כל ששת הימים ונח בשביעי, והדברים אמיתיים... זרק את החול באויר והשמיע קולות משונים".

גם בתקופה מאוחרת יותר הועדו עדויות על תכונת החול הזה על ידי אנשים שעסקו בחיפוש אחר עשרת השבטים והסמבטיון.

בס' קול מבשר להרב ר' שמעון הורוויץ מעיה"ק ירושת"ו, מביא עדות על החול הפלאי הלזה, מסוחר בוכארי שהעיד לפניו כי בעת היותו בבית הרב של מדינת בוכארה, סיפר לו הרב: לפני כמה שנים בא אלי "ישמעאלי" והביא אתו צלוחית חול מנהר סמבטיון, והיה כל ימות השבוע סוחר והולך בצלוחית, ובשבת היה נח, ונשתוממתי על המראה הגדול הזה, והפצרתי בו שישאיר אצלי את הצלוחית הזו, אולם הוא מיאן לתתה לי, לבסוף מסרה לאוצר המלך והיא גנוזה שם עד היום...

וכה מתאר ר' משה יפה מחברון, שד"ר שנסע לארצות ערב והודו בשנת תר"ח עבור עניי ארץ ישראל, ובעצת הגאון רבי יהוסף שוואַרץ בעל "תבואות הארץ" נתן לבו לתור בארץ זו אחר עשרת השבטים והסמבטיון, וכותב במכתב לר' יהוסף, שהיה בעיר אדען (עדן) והתידד שם עם מושל העיר, ובאחת השיחות סיפר לו שבארץ "סין" נמצאת מלכות ישראל, וגם נהר סמבטיון, אשר עד הנה כיחשו בו כל חוקרי ארץ ונודע עפ"י עדות אנשי סין שאמת הדבר... גם פקד על האנשים, להביא לו חול מהנהר הזה, כדי לבחנו, אולם המלחמה בין אנגליה וסין ניתקה כל קשר בין שתי המדינות ולא היה אפשרות להביא את החול...

ר' מנחם מענכין מעיה"ק ירושת"ו בקונטרסו מבשר ואומר, מביא עובדה שהיתה בחדשות בזמנו, שהפרופסור קרינגטאן ביקר במזרח הרחוק והביא אתו בקבוק מלא עם "החול הזה" לניו יארק, וכשזרקו את החול באויר השמיע קולות משונים...

מקום נהר הסמבטיון

היכן הוא אם כן מקום הסמבטיון האמיתי אשר אליו כוונו חז"ל, דעות שונות, סיפורים שונים ומשונים, מהם נכונים ומהם אינם מוסמכים, נאמרו וסופרו על הסמבטיון, מטבע הדברים סיפורים אלה אינם כולם מדויקים, רוב הסיפורים מבוססים על שמועות בלבד, אשר לדברי המספרים הם מהימנות, הדברים הובאו כצורתן.

"אלדד הדני" מספר בסיפוריו שהסמבטיון נמצא בדרומה של כוש, סמוך למקום בו חונה שבטו, שבט דן.

אולם המקור הנאמן היחיד שיש לנו, הם דברי הרמב"ן הקובע שנהר הסמבטיון הוא נהר "גוזן" הנזכר בתנ"ך, לשם הגלו מלכי אשור את עשרת השבטים, ואם כן מקומו של הסמבטיון הוא קצה ארצות פרס ומדי, ואין ידוע איה מקומו.

בספר דרכי ציון מביא אגרת ששלח רבינו עובדיה מברטנורא לאחיו (בשנת רמ"ח רמ"ט) שם הוא מתאר מה ששמע על הסמבטיון, וז"ל: "ובימים האלה באו פה יהודים מארץ "עדן" והיא ארץ דרומית מזרחית של א"י נגד ארץ כוש... וסיפרו אלו היהודים, כי מפורסם אצלם בבירור, מפי סוחרים ישמעאלים נאמנים, אשר מהלך חמישים יום במדבר, מהארץ ההוא [עדן] נמצא הנהר הידוע "סמבטיון", והוא סובב ומקיף כחוט, את כל הארץ אשר שם יחנו בני ישראל, והוא

יורה אבנים וחול כל ימות השבוע, ואינו נח כי אם בשבת, וזה גורם שלא יוכל שום יהודי ללכת בארץ ההיא, שלא יחלל השבת... והיו אומרים דברים אלה בפירסום, באמרם שאין להם בזה ספק וברור אצלם כשמש... וסיפר לי רב אחד זקן אשכנזי... כי זכור הוא מימי חורפו, כאשר באו אז יהודים מארץ עדן, ממקום שבאו אלה, סיפרו גם הם כדברים האלה ללא שום תוספת או חסרון".

אלכסנדר מוקדון פגש את נהר הסמבטיון, כן מסופר בהגדת אלכסנדר (בא' המהדורות), כאשר עבר במסעותיו ממצרים לכוש הגיע לנהר אחד של חול הגועש כל ימות השבוע מלבד ביום השבת.

במקור מסופר ששלשה ימים הוא גועש חול ושלשה ימים מים, אולם ר"א אפשטיין שערר שהכותב שלא היה יהודי, לא רצה לכתוב שהנהר נח בשבת ושינה את הדברים, ואכן הוא מצא סופר ערבי קדום שמזכיר את הנהר שאלכסנדר ראה אותו, והוא אומר בפירוש שהוא נהר הסמבטיון שנח בשבת, ועל פי סיפור זה נמצא הסמבטיון אי שם בארץ כוש, כפי סיפורו של "אלדד הדני".

לפי כשש מאות שנים הופצה באיראפע אגרת ששלח המלך "יואן" אל האפיפיור, המכתב בא כתשובה לשאלתו של האפיפיור על ארצו ועל הנעשה בה, ובין הדברים הוא כותב ומספר על פלא הנמצא בארצו: יש ים של אבנים ועפר בלי מים, ומשים משבריו וגליו כמו שאר הימים, וממנו מושך נהר של אבנים, והוא נושא אבנים קטנות וגדולות, והולך בינינו ובין הארץ הגדולה, של דניאל מלך היהודים, ואינם יכולים לעבור את הנהר הזה, וזה הנהר הולך כל ימות השבוע, ובשבת הוא נח...

על "יואן" זה חלוקות הדעות היכן היא מלכותו, אם בהודו או בחבש, ובא' ממקומות אלו נמצא הסמבטיון לפי אגרת זו.

ר' אברהם פריצול, שחי לפני חמש מאות שנה, חיבר ספר "ארחות עולם", בו הוא מספר על פלאי העולם (הביאוהו הסדר הדורות ועוד), מביא בספרו זה שהסמבטיון נמצא בהודו, במדינת "קאליקוט", ליד הנהר "גאניוס", ושם תמצאנו בוודאי...

שמע רעש הסמבטיון אך לא ראהו

ר' גרשון בן אליעזר ערך מסע בעולם, ומתארו בספרו "גלילות ארץ ישראל", במסע הוא ניסה לחפש אחר עשרת השבטים והסמבטיון, בפתח ספרו הוא נשבע באלקים חיים, שכל דבריו אמת וצדק, וכה הוא מספר: בשנת שצ"א יצא למסעו, ויהי בבואינו סמוך לעיר הסמוכה לסמבטיון, שמענו קול רעש גדול כמו רעמים, ויותר שקרבנו להעיר, הקול הלך וחזק, ושאלתי מה הקול באזני, אמרו לי שהוא קול רעש הסמבטיון, בבואינו העירה אמרה לי שאי אפשר לנו לזוז מקיר העיר וחוצה מפני שהמלך העמיד שומרים על שפת הסמבטיון, מפני הגודל העושק והחורבן אשר המלך עושה לבני "פריסטיאנע" והוכרחנו לפרוק משאינו ונתעכבנו שם ג' שבועות.

ויהי בהיותי בעיר ההוא שאלתי ע"כ אודותיהם, גם שאלתי הואיל ואי אפשר לעבור אותו נהר, מגודל רעשו וזריקת אבניו, אשר ברזל מתפוצץ, בפגע בו הכאת אבנים האלו, ולמה השיבו שומרים סביבו הלא אי אפשר לעבור הנהר ולבא פה, ואמרו לי באמת כל ימי השבוע אינם שומרים את שפת הנהר, "רק ב' שעות קודם שבת", כשנח מזעפו וישקוט, אז מתאספים השומרים לשמור סביב הנהר, כי אז באים היהודים מעבר הנהר, ואולם אין השומרים עומדים שם למען ילחמו עמהם, רק כשראו מרחוק ביאת היהודים מעבר הנהר, רצים השומרים ומודיעים לערים הבצורות שיסגרו עריהם בעד היהודים, כי היהודים באים עליהם, גם בשבת אינם שומרים, באשר יודעים שהיהודים לא יעברו את הנהר בשבת.

ויהי כאשר הגיע ב' שעות קודם שבת לא שמעתי שום רעש וקול המון ואמרו לי שכך דרכו שכל ששת ימי החול הולך וסוער וסמוך לשבת ישקוט וינוח עד מוצאי שבת וכשסוער הולך אבנים כמו בית בגובהו.

ר' גרשון מאריך בתיאורו על הסמבטיון, שהוא בעצמו שמע את קול הסמבטיון, או מה ששמע מהגוים שסיפרו לו שהם ראו אותו בעיניהם, אולם הוא עצמו ככל הנראה לא ראה את הנהר בעיניו, אף שלפי דבריו היה בקירוב מקום ממש.

יש המפקפקים על אמינותו של ספר זה "גלילות ארץ ישראל" מאחר שמצאו שחלק

מהדברים נראים כמו שהועתק מספרים אחרים של נוסעים, אולם בסדר הדורות מרבה להביאו.

גם בתקופה מאוחרת יותר לא פסקו מלחפש אחרי מקומו של הסמבטיון, כל פירור מידע נוסף עורר מחדש את הרצון לגלות את מקומו.

בפנקסו של הרב הג"ן - חכם באשי בשנת תר"ו - נמצאה גביית עדות של מעשה שהי' בפניו, האיך שבא שר תוגר אחד וסיפר להגאון הנ"ל ולפני שני עדים שהיו בשעת שהוא עצמו ראה את הסמבטיון הסוער כל ימי השבוע באבנים גדולות ובשבת הוא נח, ואף הורה להם את הדרך להגיע אליו, ששה עשר יום מערי "חבש" דרך היבשה נמצא הנהר, הוא סיפר שראה גם את היהודים הנמצאים בעברו השני, "הם משונים בקומה ובגבורה, ומאריכים ימים מאוד, ובעיניו ראה זקן מופלג ואח"כ הראו לו את אביו וזקינו של אותו זקן" (ר"ש הורוויץ מצא זאת בכתביו של הגאון והעתיקה).

תיאור על הסמבטיון הנמצא בסין

אל שתים מהנוסעים שניסו לעלות על עקבות הסמבטיון הגיע שמועות מהימנות על המצאו בארץ "סין", בצירוף תיאור על הדרך איך עוסקים במשא ומתן עם הנמצאים בעברו השני.

ר' משה יפה מחברון השד"ר שנסע להודו, כותב במכתב לר' יהוסף שווארץ בעל "תבואות הארץ", שנתגלה לו מקום המצאו של הסמבטיון, וכה היה מעשה: הסוחר העשיר היהודי "ששון" מבומבי שלח את בנו על עסקי מסחר ל"קנטאן", בהיותו שם שמע מהמתורגמן שלו, כי מהלך שני חדשים מקנטאן, יש נהר הזורק ששה ימים אבנים וחול למרום, רק בשבת הוא נח, ואף כי ביום השבת אפשר לעבור את הנהר, בכל זאת לא יהין איש ליכנס לתוך תחום המדינה אשר בעברו השני, וכך הם נוהגים לסחור אתם, הסוחרים מניחים את סחורתם ומרכולתם על שפתו השני של הנהר, וישובו אחור, ובפעם הבאה יחזרו וימצאו על החוף ההוא את הכסף, מחיר הסחורה שהשאירו שם בשבת שעברה.

ר' שמעון הורוויץ שנסע לחפש בעולם את עשרת השבטים, מספר אף הוא סיפור דומה אשר גם ממנו עולה שמקום הסמבטיון הוא ב"סין".

בהיותו ב"כלכותה" שמע מפי אחד מחכמי הספרדים שמו "חכם יוסף מסתיר", גבאי וש"ץ של ביהכ"נ הגדולה מגן דוד, כי לפני שנה התארחו אצלו סוחרים מ"טיבעט", וסיפרו לו על הנעשה במקומם כמסיחים לפי תומם, הוא התחבר עם הסוחרים והם נתנו את אמונם בו, בתוך כדי שיחתם הם הציעו לו לבוא אתם בצוותא למדינתם "טיבעט", אמר להם הזקן: הרי אין רשות לזרים להכנס לעירכם והאיך אבוא אליכם, הם הבטיחו לו לשמרו ולהביא לו מלבושים כשל אנשי העיר ולא יכירוהו, שאל אותם הזקן, לשם מה עליו להסתכן ומה תועלת תצמח לו מזה, ענו לו הסוחרים: במקומינו נראה לך דבר פלא, והוא, נהר של אבנים הזורק ששה ימים אבנים ברעש גדול ויום אחד הוא נח, הזקן מספר שעשה את עצמו כאינו מאמין לדבריהם ואמר להם: הרי כמה תיירים עברו בכל העולם ולא מצאו דבר כזה, אמרו הסוחרים שאין רשות לאדם זר ליכנס במקומם, ולא דרכה כף רגל זר במקומם, לכן לא מצאו את הנהר הזה.

הם סיפרו לו, האיך הם עוסקים וסוחרים עם אומה הנמצאת בעברו השני של הנהר, ביום שהנהר נח, אנחנו עוברים לצדו השני ומניחים סחורה וכותבים את הסכום המגיע לנו, ואחר כן אנו חוזרים למקומינו כי בפנים אין לנו רשות ליכנס, ואנו ממתינים עד עבור ששה ימים, שהנהר נח, ואנו חוזרים ומוצאים את כספינו עבור הסחורה בשלימות... ובפנים אין לנו רשות ליכנס... ככה נהגנו מעולם אנו ואבותינו...

הזקן אמר לר' שמעון שהיות ושמע ממנו את מטרת נסיעתו הוא מספר לו את הסיפור הזה.

ר' שמעון מתאר את הדרך להגיע לסמבטיון - ליד העיר מנגיליע דרך החוף יש דרך לסמבטיון, אולם העיר הזו סגורה לזרים ולכן לא הצליח להגיע בעצמו למקום זה.

שתי השמועות הללו מצביעות על מקום מסוים במדינת "סין", מקום הסגור לזרים עד היום הזה.

ישנם גם עדויות מיהודי אפגניסיטן, בימים עברו, הגיע

אליהם בני השבטים השוכנים שם, וסיפרו על נהר השוכן שמה, המשליך אבנים ושובת בשבת.

נראה שנגזר על הנהר שלא יוודע איה מקומו, ולפי שמועות הוא מעתיק את מקומו ממקום למקום בכל מדינות המזרח הרחוק.

נהר אחר השובת בשבת

בספר מגדל עוז מהגאון הגדול מהר"י עמדין זצ"ל (בס' בית מידות, עליית הטבע דף צ"ג ע"א) מביא שם בשם ספר - קדמון - רומי ושם הספר 'מ"י וז"ל: כשנסע טיטוס למקומות "ערקא ורופנא" ראה נהר נפלא "שעם היות מימיו כבירים שוטפים - בחוזק" הוא נח מזעפו אחר כל ששת הימים עד שביום השביעי רואין בו תהום יבש ואחר יום השביעי הולך וסוער בלי שום שינוי כלל וע"כ כינו את השם הנהר "שבתיקא" ע"ש ששובת ביום שב"ק.

בס' אוצר ישראל מדחה סברת החוקרים הטיפשים הטועים ואומרים על נהר סמבטיון שהוא מעין אחד במדבר סוריא השוטף ג"כ בכל השבוע ובשבת אין בו מים, ע"כ כינו אותו בשם סמבטיון ובאמת גם לנו ידוע המעיין הזה שהוא סביב מקום יבנה. גם המעיין הנז' מביא ר' פתחי' מרנשבורג בספרו סיבוב ר' פתחי' דף ד' דפוס פראג וכעין זה מתאים כפי סיפור יוסיפוס ופליניאו המדברים מנהר בא"י ובסורי' והילך בין ערי ערקא ורופנא בהרי הלבנון, ובאמת גם זו מפלאות הי' אבל אין זו נהר סמבטיון המיושב מגלות עשרת השבטים הנז' בחז"ל ובפרט בני משה החונים שמה שלביאתם אנו מחכים ולשחוק יחשב להשיב איזה תקוה ע"ז המעיין אשר הוא במדבר שמם. וגם הוא מתנגד לדברי חז"ל שאומרים שהוא נהר חול ואבנים, וכאשר חקרתי היטב ע"י איש שהיה שם אצל המעיין הנז' אין שם כ"א מים. ואין מה לדבר מזה. עכ"ל וזהו סותר מה שכתב המהר"י עמדין שהנהר סמבטיון הוא במקומות ערקא ורופנא.

לעתיד לבא יהי' הסמבטיון בתוך גבולי ארץ ישראל

הרה"ק מהר"י עמדין כתב בספרו מגדל עוז וזלה"ק: ואודיעך מה שהעיד עליו הסופר הנאמן יוסיפין (לרומיים) בספרו השביעי במלחמת בני ישראל והודיע מקומו ביחוד: בארץ הלבנון (לצפונה של ארי"י) אצל ערקא, היה עיר ערקת לבנון הנזכר בפ' מעשר בהמה (בגמ') ונקרא ע"ש הערקי' אחד מעשרה עממין שנתנה לאאע"ה בברית בין הבתרים ועדיין לא נתקיימה ובהכרח תתקיים לעתיד שיזכו ישראל לירש הארץ בגבוליה הרחבים כי לא יפול מדבר ה' ארצה, וכל דבר שיצא מפי הקב"ה לטובה לא חזר בו ובוודאי יקיים באחרית הימים לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו לארכה ולרחבה "ואז יהי' גם נהר סמבטיון תוך גבולי ארץ ישראל" ונראה בעינינו מה שנעלם ממנו עתה בסיבת שיבוש הדרכים מעין עובר ושב.

ואח"כ כתב "לכן אמרתי להזהיר להמון לבל יטעו באבן הטועים הללו ברמיזות הטופשים העקשים מכחישי הנבואה ולא יטעו בדברי תרמית לבם של שוטים שקלקלו".

ולסיום מן הענין להביא את דברי הגר"א שכתב שהסמבטיון השובת בזה העולם, הוא מכוון כנגד נהר דינור שלמעלה, אשר עליו כתוב בזוהר שבו נענשים הרשעים והוא שובת ביום השבת.

נאמין אמונת אומן

מציאותו של נהר הסמבטיון תישאר כפי הנראה עולמה וסתומה בגזירתו יתברך, ואין בידינו לעמוד על סודם של דברים, וכמו שעשרת השבטים ובני משה אין ידוע מקום מושבם בגזירת עליון, כך גם הנהר סמבטיון השוכן אצלם.

עד אשר יבואו השבטים או בני משה הנמצאים מעברו השני של הסמבטיון ויספרו לנו בפרוטרוט על הסמבטיון, אנו נאמין אמונת אומן אשר ישנה מציאות שכזו המוכיחה טבעית על קדושת השבת

וכך יסד הפייטן (בזמירות לש"ק) "זה האות אשר שם קל, בינו ובין בני ישראל, ובשביעי אשר הואל, סמבטיון הנהר שבכל יום רץ ונמהר, יוכיח בו מנוח, תשוב לימין אשר שואל".

ביום תתונתו זו מתן תורה

סדר לימוד במקהלות

נעשה ונשמע

יום שני של חג השבועות

ביום מתן תורתינו הקדושה

בהיכל
בית המדרש הגדול
דק"ק קרית יואל
יצ"ו

מִתְּאֲרַת הָיִיתִי בְּיוֹם חֻתַּנְתִּי
לְרַוְּרִיעַ יָפְיִי וּלְהַגִּיד תִּפְאַרְתִּי

(יוצרות לחג השבועות)

מעמד עסק התורה

ביום שני של חג השבועות
יום מתן תורתינו הקדושה

"ביום חתונתו, זה מתן תורה"
(מס' תענית כו:)

בשעה 8:30 בהיות הבוקר

לכל קהל אנשי שלומינו הקטנים עם הגדולים

"עוד יוסיף אומץ לתת חלק ביום לתורה כיד ה' הטובה עליו,
ויום קדוש כזה אל ישלחנו ריקם מלימוד התורה, והשם אורחותיו
מוצא מקום ללמוד תורה ביום שקבלוה"
(לב דוד – להחיד"א ז"ל)

קְבִיעִין כֵּן תָּהֲווּן בְּהַנְהוּ חֲבוּרְתָא.
צְבִי וְאִתְרְעִי בָּךְ, וּמְסַר לָן אוֹרַיְתָא.

ו' סיון

דוד המלך עליו השלום

וזרח השמש

דוד המלך נולד ביום חג השבועות, כמובא בספר בכור שור (עמ"ס בבא בתרא דף יג:) וזת"ד טעם קריאת מגילת רות בחג השבועות, דהנה מגילת רות נכתבה על ידי שמואל הנביא (ב"ב יד:) כדי לייחס את דוד המלך שיצא מרות, ושמה רות הלא היא על שם שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות (ברכות ז:), והיות ודוד מת בעצרת, וקיי"ל בגמרא (קידושין לח.) דהקב"ה יושב וממלא שנותיהן של צדיקים מיום אל יום, וכיוון שמת בעצרת נולד גם כן בעצרת, לכן קורין רות בעצרת ביום לידתו של דוד מלך ישראל עכת"ד, בשנת ב' אלפים תתנ"ד, לאביו ישי שהי' אחד מארבעה אנשים שמתו בעטיו של נחש (שבת נה:), ולאמו נצבת בת עדאל (ב"ב צא.), מזרע פרץ בכור יהודה, דוד נולד מהול (סוטה י:), דוד ע"פ מזלו הי' צריך למות תיכף עם לידתו אלא שקיבל שנותיו במתנה מאדם הראשון וז"ל ילקוט שמעוני (פרשת בראשית רמז מא): ד"א זה ספר תולדות אדם העביר לפניו כל הדורות הראהו דוד חיים חקוקין לו ג' שעות אמר לפניו רבש"ע לא תהא תקנה לזה אמר כך עלתה במחשבה לפני א"ל כמה שני חיי א"ל אלף שנים א"ל יש מתנה ברקיע א"ל הן א"ל ע' שנים משנותיי יהיו למזל זה מה עשה אדם הביא את השטר וכתב עליו שטר מתנה וחתם עליו הקב"ה ומטטרון ואדם, אמר אדם רבש"ע יפיות זו מלכות וזמירות הללו נתונות לו במתנה ע' שנה שיחיה ויהא מזמר לפניך וזש"ה הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי, ע"כ, כשנעשה שלש עשרה שנה אמר, ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, וז"ל זוהר הק' (שמות) פרשת משפטים: כד מטא דוד לתליסר שנין וזכה בההוא יומא דעאל לארביסר כדין כתיב (תהלים ב) יי' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, ע"כ.

רועה נאמן

הי' מאוס בעיני אביו, מפני שכשהי' קטן, הי' מתנבא ואומר, עתיד אני להחריב את מקומות הפלשתים, ולהרוג מהם אדם גדול ושמו גלית, ועתיד אני לבנות בית המקדש, מה עשה בו אביו הניחו לרעות את הצאן, (מדה"ג דברים ה יז), עיין עוד בילקוט המכירי תהלים קיח כח, דוד שהי' רועה את הצאן במדבר, הי' מסתכל על המדבר ועובד ה', והי' משבח ואומר "כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך וגו', ובלילה בזמן שכולם ישנים על מטותיהם, הי' הוא יושב במדבר, ומסתכל לשמים, בירח, כוכבים ומזלות, וצבא השמים, ומשבח ומרומם להקדוש ב"ה, (זהר חדש שה"ש סז), בדק לדוד בצאן, ומצאו רועה יפה, הי' מונע הגדולים מפני הקטנים, והי' מוציא הקטנים לרעות, כדי שירעו עשב רך, ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית, ואחר מוציא הבחורים שיהו אוכלים

ד' סיון

- רבי ישעי' נפתלי הירץ מדינוב ב"ר דויד (הנותן אמרי שפר) תרמ"ה
- רבי משה זילבערמאן מראצפערט ב"ר נפתלי הירצקא תרפ"ה

ה' סיון

- רבי חיים מלבוב ואחיו רבי יהושע רייצס ב"ר יצחק הי"ד תפ"ח
- רבי שמואל ב"ר יעקב יושע בעל פני יהושע תקכ"א
- רבי יאב וואלף מזיטאמיר (אור המאיר) ב"ר שמואל תקנ"ז
- רבי גרשון אשכנזי אב"ד ניקלשבורג ומיץ ב"ר יצחק (שו"ת עבודת הגרשוני) תנ"ג
- רבי אליהו מזידיטשוב ב"ר יצחק אייזיק תרל"ט
- רבי מאיר מנחם מפיעטרקוב ב"ר הלל מראדישיץ תרע"ב
- רבי צבי חיים הורוויץ מרימנוב ב"ר אשר ישעי' תרצ"ט
- רבי ישעי' שפירא מא"י ב"ר אלימלך מגראדזיסק תש"ה

ו' סיון

- רבי חיים ב"ר בצלאל מווירמייזא (אחי המהר"ל, ספר החיים) שמ"ח
- מרן הבעש"ט הק' רבי ישראל ב"ר אליעזר תק"ב
- רבי אברהם שלום מסטראפקוב ב"ר יחזקאל שרגא משינאווא ת"ש
- רבי חיים טייטלבוים אב"ד טעטש ב"ר אלי' בצלאל תש"ד

ז' סיון

- דוד מלך ישראל חי וקים בן ישי ב"א תתקכ"ד
- הגר צדק מווילנא אברהם בן אברהם תק"ט
- רבי ישכר בעריש מזידיטשוב ב"ר יצחק אייזיק מכפר סאפרין תקצ"ב
- רבי יעקב שמשון הלוי קאנגער מטשחויב- קלויזנבורג ב"ר משה מסאניק תש"ב
- רבי ברוך מקאמארנא ב"ר שלום תש"ג
- רבי צבי הירש כהנא מספינקא ב"ר נחמן תש"ד
- רבי אהרן משה לייפער מגרוסווארדיין ב"ר ישכר דוב בערצי מסאטמאר תש"ד
- רבי זעליג ראובן בענגיס אב"ד ירושלים (לפלגות ראובן) ב"ר צבי תשי"ג

עשב הקשה, ולא נהגם אלא במדבר להרחיקם מן הגזל, אמר לו הקב"ה, נמצא אתה נאמן בצאן בא ורעה את צאני (שמו"ר ב, ב).

משיח ה'

בן כ"ט שנה הי' כשנמשח בשמן המשחה ע"י שמואל הנביא, וז"ל מדרש ילקוט המכירי (תהלים קיח, כח) והי' הדבר טמון עד עשרים ושמנה שנים, כיון שאמר לו הקדוש ב"ה לשמואל "לך ואשלחך אל ישי בית הלחמי (שמואל-א טז ז) ואמר לו ישי "עוד שאר [נשאר] הקטן והנה רועה בצאן" כיון שבא התחיל השמן מבצבץ ועולה, אמר לו הקב"ה "קום משחהו כי זה הוא", פינה השמן על ראשו ונקרש כאבנים טובות ומרגליות, חזר הקרן מלא כמו שהי', וישי ובניו היו עומדים ברתת ואימה, אמרו: לא בא שמואל אלא לבזותינו ולהודיע לישראל שיש לנו בן פסול, ואמו של דוד שמחה מבפנים ועצבה מבחוץ, כיון שנטל כוס ישועות שמחו כולם, ע"כ, "קום משחהו" בגערה אמר לו, קום מלפניו, משיחי עומד ואתה יושב, (מדה"ג דברים א יז), ויקח שמואל את קרן השמן וימשח אותו בקרב אחיו ותצלח רוח ה' אל דוד מהיום ההוא ומעלה (שמואל-א טז יג) עיין רד"ק ותצלח רוח ה' אל דוד, כתרגומו ושרת רוח נביאה מן קדם ה' על דוד, וגו' וכן רוה"ק נולדה בו מהיום ההוא ומעלה ואמר השירים והמזמורים ברוח הקודש שנולדה בו, כי בכלל רוח ה' רוח הקודש, עכ"ל. ואחר שנמשח הי' ה' עמו, והצליח בכל דרכיו, והרג את גלית הפלשתי בחמשה חלוקי אבנים, שאול המלך נתן לו את בתו מיכל לאשה, ויצא דוד בכל אשר ישלחנו שאול ישכיל וישמהו שאול אל אנשי המלחמה וייטב בעיני כל העם וגם בעיני עבדי שאול (שמואל-א יח ה), והי' מנצח בכל מלחמותיו, עיין מו"ק טז: שהי' זורק חץ ומפיל שמונה מאות חלל בפעם אחת.

דוד מלך ישראל

בן שלשים שנה דוד במלכו ארבעים שנה מלך, בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים, ובירושלים מלך שלשים ושלש שנה על כל ישראל ויהודה, (שמואל-ב ה ד-ה), שלשים ושתים ומחצה היו – אלא בשביל לחלוק לו כבוד לירושלים הוא מונה אותן שלימות, (ירושלמי ר"ה פרק א ה"א), עיין המפורשים דשבעים שנה של אדם הראשון כשחטא נפגמו, ואינם מועילים לדוד ע"ה, ולכן האבות ויוסף נתנו לו ע' שנים, אי נמי שדוד המלך ע"ה לא הי' ישן כלל, ולא טעם טעם מיתה, נמצא שחי ע' שנה מן הימים וע' שנים מהלילות, (מדבר קדמות להחיד"א)] דהיינו ל"ז שנה מיוסף מה שחסר נגד שנותיו של יעקב, ומאברהם ה' שנים מה שחסר נגד שנותיו של יצחק, ומשנותיו של יעקב עד שנותיו של אברהם שמונה ועשרים שנה, ונמצא שנותיו שמאברהם ויעקב שלשה ושלשים שנה, נגד זה מלך שלשה ושלשים שנה על כל ישראל, כי בחברון שמלך שבע שנים לא מלך על כל ישראל, ובאמת איזה שנים קיבל דוד מאבות, שנותיו האחרונים, והנה אמרו חז"ל (שבת קנב.) תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתם מתיישבת עליהם, ונמצא קיבל שנותיהם האחרונים המחוכמים ביותר, וזהו הרמז בזוהר דוד מלכא לא קיבל מלכותא עד דאתחבר באבהן, כי השנים שקיבל מאברהם ויעקב הם ל"ג שנים וכנגד זה מלך על כל ישראל ל"ג שנים עכ"ל, עשה הקב"ה לדוד המלך, רגל אחת מהמרכבה העליונה כמו האבות, ולכן נטל המלכות בחברון דוד המלך שבע שנים בכדי להתחבר אתם, (זהר בראשית דף צט ע"א).

תהלה לדוד

שבעה רועים, דוד באמצע, אדם שת מתושלח בימינו, אברהם יצחק יעקב ומשה בשמאלו, (סוכה נב:), שני פרנסים טובים עמדו להם לישראל, משה ודוד, (יומא פו:) כל מה שעשה משה עשה דוד, משה הוציא את ישראל ממצרים ודוד הוציא את ישראל משעבוד גליות, משה עשה מלחמה ודוד עשה מלחמה, משה מלך על ישראל ויהודה, ודוד מלך על ישראל ועל יהודה, משה קרע לישראל את הים ודוד קרע לישראל את הנהרות, משה בנה מזבח ודוד בנה מזבח, זה הקריב וזה הקריב, משה נתן חמשה חומשי תורה לישראל ודוד נתן בקדושת לוי (לקוטים) וז"ל: שנותיו של דוד שבעים שנה, משנותיו של יוסף ויעקב ואברהם, [והיא מהזוה"ק פרשת וישלח, וכבר עמדו בזה המפורשים דהלא כתיב שאדם הראשון נתן לו שבעים שנה משנותיו, ולמה הוצרכו גם הם לתת לו, ואם כבר נתנו לו הי' לו לחיות ק"מ שנה, והוא לא חי אלא ע' שנה, ותירצו

ח' סיון

- **רבי יהושע העשיל מהאליוב** (תלמיד הרה"ק מאפטא) **ב"ר יעקב** (נחלת יהושע) **-תרי"ב**
- **רבי איתמר לייפער מבישטינא ב"ר ישכר דוב בערצי מסאטמאר -תש"ד**

ט' סיון

- **רבי משה רבקש ב"ר נפתלי הירש** (באר הגולה) **- תמ"ד**
- **רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב ב"ר ישכר בעריש - תרל"ג**
- **רבי יחיאל מיכל מראדוויל-בראד ב"ר לוי משה יהודה - תש"ד**

י' סיון

- **רבי בנימין זאב וואלף מבאסקאוויץ ב"ר שמואל הלוי קעלין** (מחצית השקל) **- תקע"ה**
- **רבי משה מראזוואדאב ב"ר אליעזר מדזיקוב - תרנ"ד**
- **רבי יצחק לייפער מבארשא ב"ר יוסף - תש"א**

י"א סיון

- **רבי מרדכי יוסף משה מסוליצא ב"ר יואל משאץ - תרפ"ט**
- **רבי שמואל רויזנבערג אב"ד אונסדארף ב"ר ישראל יונה צבי** (באר שמואל) **- תרע"ט**
- **רבי מרדכי ברסק אב"ד טאשנאד** (מהר"ם בריסק) **ב"ר יהושע - תשמ"ט**
- **רבי יצחק יעקב וויס אב"ד ירושלים ב"ר יוסף יהודה** (מנחת יצחק) **- תשמ"ט**

חמשה ספרים שבתהלים לישראל, (מד' שוח"ט א ב), דוד הי' נחשב בין המ"ח נביאים, מי הם נביאים הראשונים דוד שמואל שלמה (סוטה מח:), דוד לא שלט בו יצר הרע, (ב"ב יז.) אמר רב אושעיא א"ר אחא, ה"ק (דוד): מעולם לא עבר עלי חצות לילה בשינה. רבי זירא אמר: עד חצות לילה היה מתנמנם כסוס, [שהיא ששים נשימות, סוכה כו:] מכאן ואילך היה מתגבר כארי. רב אשי אמר: עד חצות לילה היה עוסק בדברי תורה, מכאן ואילך בשירות ותשבחות. וגו', ודוד מי הוה ידע פלגא דליליא אימת, השתא משה רבינו לא הוה ידע, דכתיב (שמות י"א) כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, מאי כחצות אילימא דאמר ליה קודשא בריך הוא כחצות – מי איכא ספיקא קמי שמיא אלא דאמר ליה (למחר) בחצות (כי השתא), ואתא איהו ואמר: כחצות, אלמא מספקא ליה – ודוד הוה ידע – דוד סימנא הוה ליה, דאמר ר' אחא בר ביזנא א"ר שמעון חסידא: כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכיון שהגיע חצות לילה בא רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו, מיד היה עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר. כיון שעלה עמוה"ש נכנסו חכמי ישראל אצלו, א"ל וגו', (ברכות ג:) עי"ש עוד תירוצים בגמ', גבורה תורה וענווה, שלשתן נמצאו בדוד, (מדרש שוח"ט יח כח).

ובא השמש

שבעים שנה מיום ליום היו ימי חייו עלי אדמות, יום פטירתו – הוא יום לידתו – היתה בחג השבועות שחל להיות בשבת, בזמן המנחה, בשנת ב' אלפים תתקכ"ד, וז"ל בירושלמי (ביצה פרק ב ה"ד) דוד מת בעצרת [אחר שהתחילו להקריב שלמים, פני משה] והיו כל ישראל אוננין [ולא היו יכולין להקריב כל הזבחים עד למחר לרוב שהיו להם] והקריבו למחר, ע"כ, אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, הודיעני ה' קצי, אמר לו: גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם. ומדת ימי מה היא, – גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם. ואדעה מה חדל אני – אמר לו: בשבת תמות. – אמות באחד בשבת – אמר לו: כבר הגיע מלכות שלמה בנך, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. – אמות בערב שבת – אמר לו: (תהלים פד) כי טוב יום בחצריך מאלף. טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח. כל יום השבת הי' לומד כל היום, והמלאך המות לא הי' יכול לו כי לא פסק פיו מללמוד תורה, אמר מה אעשה, הי' לו לדוד פרדס מאחורי ביתו, בא מלאך המות עלה על האילנות והתחיל לנענע אותם בחזקה ונעשה ע"ז רעש גדול, יצא דוד לראות מה היא הרעש, כשירד מהמדרגות נשברה מדרגה תחתיו, נשתתק מלימודו ונפטר לבית עולמו, שלח שלמה לבי מדרשא: אבא מת ומוטל בחמה, וכלבים של בית אבא רעבים, מה אעשה, שלחו ליה: חתוך נבלה והנח לפני הכלבים, ואביך – הנח עליו ככר או תינוק וטלטלו. ולא יפה אמר שלמה (קהלת ט) כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת, (שבת ל:), הניח עליו וילון ופרש עליו, כדי שלא תרד עליו השמש, ויש אומרים לנשרים קרא ופרשו עליו כנפיהם, (רות רבה ג, ב).

ספר תהלים

דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים, ע"י אדם הראשן, וע"י מלכי צדק, וע"י אברהם וע"י משה וע"י הימן וע"י ידותון וע"י אסף וע"י שלשה בני קרח, (ב"ב ט ע"ו), רב הונא בשם ר' אחא אמר אע"פ ע"י עשרה בני אדם נאמרו ספר תהלים מכלהון לא נאמר על שמותם אלא ע"י דוד מלך ישראל, משלו משל למה"ד לחבורה של אנשים שמבקשים לומר הימנון למלך [שיר של שבח, מהר"י הכהן], אמר להם המלך כלכם נעימים כלכם חסידים כלכם משבחין לומר הימנון לפני, אלא איש פלוני יאמר על ידי כלכם, למה שקולו ערב, כך בשעה שבקשו עשרה צדיקים לומר ספר התהלים אמר להם הקדוש ב"ה כלכם נעימים וחסידים ומשובחים לומר הימנון לפני אלא דוד יאמר על ידי כלכם, למה שקולו ערב ה"ד (ש"ב כ"ג) ונעים זמירות ישראל, רבי הונא בשם רבי אחא אמר מי מנעים זמירותיהם של ישראל דוד בן ישי, (שה"ש רבה ד), ספר תהלים כולו יראת שמים, (מהרש"א ע"ז י"ט.), ידוע שדוד המלך עליו השלום אמר כל המזמורים ברוח קדשו בשביל כל ישראל, (יסוד שורש ועבודה בהקדמה), דוד המלך עליו השלום הי' מתפלל על כל הענינים שצריכים ישראל עד ביאת משיחנו, על החולים שיתרפאו, על הבריאים שלא יחלו, ועל פרנסתם שיתברכו ולבטל מהם כל הגזירות קשות וכו', (מאור ושמש משפטים), אילו ידעתם, אמר הרה"ק בעל צמח צדק זצ"ל, כחם של פסוקים תהלים ופעולתם בשמי מרום, הייתם אומרים אותם בכל עת, תדעו שמזמורי תהלים שוברים כל המחיצות ועולים בעילוי אחר עילוי, בלי שום הפרעה, ומשתטחים לפני אדון עולמים, ופועלים פעולתם בחסד וברחמים, (קובץ מכתבים בשם הרה"ק בעל הצמח צדק מליבאוויטש זי"ע), מי שחשקה נפשו לדבקה בו יתברך ובשבחיו, אז ידבק עצמו בספר תהלים, וכבר אמרו רבותינו ז"ל שהתפלל דוד המלך ע"ה שיאמרו זמירותיו בבתי כנסיות ובתי מדרשות, כי אין לנו דבר גדול יותר מספר תהלים שכלול מן הכל, מרבים שבחים להשם יתברך, ורבים מזמורים הם על התעוררות התשובה, ורבים מזמורים הם של בקשות מחילה וסליחה והכל מיד ה' השכיל דוד המלך ע"ה ברוח הקודש, והאומר תהלים הוא כמתפלל והוא גם כן כעוסק בתורה, כי כבר ביקש דוד המלך ע"ה שיהיו מקבלין שכר הקוראים בתהלים כעוסקין בעמקי התורה בנגעים ואהלות (שלה"ק ענין ס"ת וענין ב"ה).

ו' סיון

מרן רבינו אור שבעת הימים
הבעל שם טוב הקדוש זי"ע

תוקף קדושתו

מרן הק' אור שבעת הימים הרה"ק רבי ישראל בעל שם טוב זי"ע, מי הוא האיש אשר לא יחרד וילפת עת תעלה ברעיונו שמו הקדוש, אשר אבן מקיר תזעק מקדושת אדונינו

הבעש"ט הקדוש, וממנה יתד וממנה פינה לאור החסידות המבהיק בכל העולם כולו, אשר עליו כתב בספה"ק אגרא דכלה (ד"ף בראשית) כי בראשי"ת ראשי תיבות א'ור ת'ורת ר'בינו י'שראל ב'על ש'ם, אשר בשבילו נברא העולם, האי עיר וקדיש אשר מן שמיא נחית להאיר בתוך חשיכת הגלות לבני ישראל באור עבודת השי"ת, וכמו שמביא בספר מפעלות הצדיקים (נדפס בלבוב תרט"ז) בשם המגיד הקדוש מטשערנאביל, כי כל מה שיאנח איש הישראלי וישבר לבו בהרהורי תשובה עד ביאת המשיח, הכל הוא מכח הבעש"ט הקדוש, ובזכותו נזכה גם כן להושע בתשועת עולמים בקרוב, וכמ"ש בספה"ק דגל מחנה אפרים (פ' בשלח) על דברי התרגום ובני ישראל נפקין בריש גלי, ברי"ש ראשי תיבות ר'בי י'שראל ב'על ש'ם, אשר בזכותו נפקין מן גלותא.

ותפול על האדם אימתה ופחד בראותו דברי קדשו של הרב הקדוש רבי מנחם מענדל מויטעבסק, מה שכותב בספרו הקדוש פרי הארץ (מכתב ב'), וזל"ק, היה היה דבר השם ביד הבעל שם טוב ויגזור אומר ויקם, אחד היה, ומהקדמונים לא קם כמוהו, ואחריו לעפר מי יקום, עכ"ל.

ופוק חזי מ"ש הקדוש מקאמארנא בספה"ק היכל הברכה (פ' ואתחנן) על מרן הבעש"ט, שכשהיה לומד תורה עם התלמידים הקדושים, היה אש מלהטת סביבותיהם, ומתקבצין מלאכי השרת, והיו שומעין הקולות והברקים ואמירת אנכי ה' אלקיך מפי הש"י, ובספרו מגילת סתרים מאריך עוד מקדושת הבעש"ט, אשר היתה קדושתו נורא מאד מיום הוולדו, והיה מדבר עם נשמת הצדיקים ועם אליהו הנביא, ובפרטות עם מרן אלקי האר"י שהיה שכיח אצלו בכל שעה, והיה בקי במעשה בראשית ובמעשה מרכבה ובכל התורה כולה, ובשיחות כל בריח ובדיה, ושיחות מלאכי השרת, והיה מלא אהבת הש"י ויראת הש"י, וכל מדות טובות חסידות וענוה ואהבת ישראל, והיה צופה מסוף העולם ועד סופו, וכשראה שום כלי כגון ספסל ושולחן אמר כל המחשבות שהיו להאומן כשעשה זה הכלי, עיי"ש מה שהאריך מקדושתו הנשגבה, ובספרו נוצר חסד (פ"ו מ"ז) כתב על הבעש"ט בזה"ל, אחרון שבדורינו, שארית ישראל, וגדול מן הנביאים, מרן אלקי קודש קדשים, אשר זכה ע"י אמונתו באלהיו ודביקות נפשו בהשם, שנעשו על ידו נסים כמו לרבי חנינא בן דוסא, אותן דברים מבהילים לא נראה ולא נשמע מימות התנאים, ורוח הקודש ושכינה שורה עליו בקביעות, והיה לו השגות עליות נשמה ועליות פרדס, השגה ממש של רבי עקיבא וחבריו.

ומסופר שפע"א בא אל הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע אחד מנכדי מרן הבעש"ט הק', וביקש ממנו כתב המלצה עבורו כדי שיוכל לקבל כסף לנשואי בנו. ובתחילה סירב לתת לו המלצה, באמרו שאינו נוהג לתת המלצות כאלה, אך הלה נשאר שם בבעלזא על חג השבועות, ובעת ההפסקה באמצע תפילת החג, קרא לו הרה"ק לחדרו ואמר לו: "הבעש"ט הקדוש היה חתיכת אש שירדה מן השמים בלבוש אדם, הכנס אלי אחרי החג ואתן לך את המכתב שאתה מבקש".

ובספר הקדוש תולדות יעקב יוסף (פ' בלק) כתב וז"ל: אחיה השילוני שקיבל ממשה רבינו עליו השלום והיה מיוצאי מצרים, ואחר כך מבית דינו של דוד המלך עליו השלום, והיה רבו של אליהו הנביא, הוא היה רבו של מורי זלה"ה, ובספה"ק עבודת ישראל (פ' יתרו) כתב שהיה מושל הבעש"ט אפילו על שרי מעלה למנות אותם כרצונו, ובספה"ק בית אהרן מביא, שפעם כאשר קיבל הבעש"ט את השבת על פני השדה היה שם צאן רועים, והגביהו את רגליהם הראשונים למעלה ועמדו רק על ב' רגליהם האחרונים כעמידת איש, כי את הכל העלה ברוב קדושתו, ומתאמרא בשם רבינו הקדוש מלובלין שאף אם יבא אדם ויאמר שראה את הבעש"ט שעשה סולם ועלה לשמים בחיים חיותו אאמין לו, וכ"כ בספר זכרון טוב להרה"ק מנעשחיז (דף ט' ע"ג) כי לכל המעשיות שמספרים מן הבעש"ט ראוי להאמין, כי הגם אם לא היה המעשה בפועל ממש, אבל היה בכוחו וודאי.

עבודת ישרא"ל

התולדות סיפר שפעם אחת עמד כלי גדול עם מים בחדר שהתפלל בו הבעש"ט הק' וראה בשעת תפלתו איך שהמים נעים ונדים, וזה מהשראת השכינה שהי' על הבעשטה"ק ומזה רעדה הארץ כמו שכתוב מפני אשר ירד עליו ד' באש ויחרד כל ההר מאוד ואצל הבעש"ט לא הי' ניכר הרעדת הארץ רק על המים הי' ניכר מאוד ותלמידו הה"ק רבי דוד פורקעס זי"ע סיפר שפעם אחת התפלל הבעש"ט הק' בהיותו על אם הדרך בבית אחד בכותל מזרח וסמוך לכותל מערב עמדו חביות מלאות תבואה וראו שהתבואה רועדת.

וסיפר המגיד הק' ממעזריטש זי"ע דפעם אחת בי"ט והבעש"ט התפלל שחרית לפני התיבה והיו מתפללין בחשק גדול ובזעקות גדולת והמגיד דהק' לא הי' יכול לסבול הזעקות כי הי' חולה גדול ויצא מביהמ"ד והתפלל בחדר קטן אצל הביהמ"ד וקודם מוסף הלך הבעש"ט למקוה ובא להחדר שהי' שם המגיד ללבוש הקיטל כי הי' צריך לברך טל (או גשם) ואמר המגיד שהי' מכיר בעת שהי' על הבעש"ט הק' השראת השכינה, ועתה כשראה אותו הכיר בו שיש עליו השראת השכינה כי אינו בזה העולם וכשלבש הקיטל נקמט הקיטל על כתיפיו ואחז המגיד בהקיטל לפשטו מקמיטתו וכאשר רק נגע התחיל לרעוד ואחז בשלחן שהי' שם וגם השלחן התחיל לרעוד והבעש"ט כבר הלך משם והוצרך המגיד להתפלל ולבקש מהש"י שיקח ממני דבר זה כי אין בכחו לסבול.

אחר פטירתו של הבעש"ט הק' הי' להמגיד הק' פאטשיילעי (מטפחת) ממנו וראה עלי' מעט טאבאק מן הבעש"ט שנשאר עליו מחייו ואחזו כל כך יראה עד שהתעלף.

ד' עמו והלכה כמותו

בס' ישועת ישראל (מהה"ק רבי אליעזר חיים מיאמפלי זי"ע) כותב איך שהה"ק רבי דוד לייקעס זי"ע נתקרב להבעש"ט הק' שהוא הי' מליטא ושמע את שמע הבעש"ט ושהוא חידוש ונסע למעזיבוזש להכירו והגיע שם ביום ה' בלילה ואחר תפילת ערבית ערכו שלחן והבעש"ט ישב בראשו והוא ישב בשלחן בסוף מול הבעש"ט פנים אל פנים והבעש"ט אמר

לאנשיו שכל צדיק בדור רואה פגם של דורו והתיקון של דורו והאר"י הק' בדורו תיקון כוונת המקוה ויחודים לפי ערך דורו, ובדור זה אני הצדיק הדור ואני רואה שצריכים יחודים אחרים והתחיל לומר כוונת ויחודים ולא קיבלו ממנו תלמידיו בין כך ראה רבי דוד את הבעש"ט כמו שהתעלף ולא נתפעלו ומזה תלמידיו והוא רבי דוד נרדם על השלחן ובחלומו רואה איך שנשמתו יצא ממנו והולכת בעולם העליון וראה שם הרבה נשמות מסתובבים פתאום יצא כרוז ישראל בן שרה בעש"ט הולך והיו הרבה נשמות שבקשו שהבעש"ט הק' שיתקן אותם והמלאכים לא הרשו להם הנשמות שילכו אחרי הבעש"ט ואותו נתנו רשות שילך אחריו וכן עשה, וראה איך שהבעש"ט נכנס להיכל של האר"י הק' ואמר האר"י ישראל בני שב לימיני ושאל אותו מה שלומו וענה לו דאתה היית צדיק הדור ותקנת לצורך יחודים וכוונת המקוה עתה אני הוא הצדיק הדור בעולם העש' והנני רואה שצריכים כוונות אחרות והאריז"ל אמר לו שצריכים לכוין כוונות שלו אמר לו האר"י הק' שילכו להיכל של משיח ונשאל אותו על הדרך ג"כ עמדו הרבה נשמות ובקשו משני הצדיקים שיעשו להם טובה ולא הניחו אותם המלאכים שילכו אחריהם רק לו לרבי דוד נתנו רשות, והם באו להיכל של משיח וההיכל הוא חורבה והמשיח הק' יושב על הארץ וגופו מלא מכות ופצעים מצרות ישראל והרים משיח את עצמו מעל הארץ ואמר להם בני מה אתם צריכים ממנו והם אמרו לו טענותיהם וענה להם שהוא לא יכריע ביניהם רק נלך כולנו להבית דין של מעלה והם יכריעו, והם הלכו להבי"ד של מעלה ולא הניחו להנשמות שילכו אחריהם רק לו לבד והוא רואה איך שהם מציעים טענותיהם לפני הבית דין שלמעלה ויצא הפסק דמי שצריך תיקון על חטאת נעורים שיכוין כוונת המקוה מהבעש"ט, אני ישנתי והבעש"ט הק' הקיץ ושאל לתלמידיו האם כוונות שלי לא יכוונו והם בדעתם שלא יכוונו אותם ועמד הבעש"ט הק' והקיץ אותו ואמר לו דוד בני עמוד על רגליך ותעיד מה שראו עיניך ומה ששמעו אזניך.

והגה"ץ רבי מאטיל סלאנימער זי"ל סיפר כי התולדות הי' צועק לפעמים באמצע התורה של הבעש"ט "אין אר"י שטייט אנדערש" ופעם בליל שבת למד הבעש"ט עם האר"י איזה מאמר והעיר הבעש"ט את רבי זאב קיצעס שישן שם שיהי' עד שכך למד עמו האר"י הק' אם יצעק התולדות שלא כך כתוב בהאר"י וכך הי' שלמחרת בעת שחזר הבעש"ט על המאמר צעק התולדות אין אר"י שטייט נישט אזוי וקרא הבעש"ט לרבי זאב קיצעס להגיד שכך שמעו למד עם האר"י ז"ל.

עם נשמת התבואות שור

סיפר מרן הק' משינאווא זי"ע שפ"א הגיע הבעש"ט הק' לעיר א' ובעה"ב א' עשה סעודה לכבודו והזמין את הרב והדיינים משם ובשעה שהביאו הבשר נתהווה שאלה על עצם מהעוף והרב והדיינים וכו' לא רצו לפסוק בפני הבעש"ט הק' ע"כ הגישו השאלה להבעש"ט שאל הבעש"ט לבעל האכסניא אם כל אחד מבני הבית ישנם כאן אצל השלחן ענה כן, ושאל הבעש"ט אם אף א' אינו חסר והשיב לו הבעה"ב שיש לו עוד בן אמנם מאז שנולד לפני י"ג שנים לא נשתנה רק נשאר כאבן דומם והיום נעשה בר מצוה, נתן הבעש"ט המקל לא' וצוה לילך להבחור ולומר לו שהבעש"ט צוה שיבוא להשלחן וכשאמר לו כנ"ל ישב על המטה ואח"כ עמד ולבשוהו ספאדיק ובעקישע ובא להשלחן שישבו הבעש"ט והמסובין כשהבעש"ט הק' ראה אותו עמד מלא קומתו לפני הבחור ונתן לפניו כסא וישב אצלו והגיש השאלה לפניו ואמר לו "זאל דער רבי פסק'נען" והביט הנ"ל עליה ואמר כשר, אח"כ צוה הבעש"ט להחזירו וכשיצא עמד עוה"פ לפניו מלא קומתו וכשהשכיב עצמו על המטה נסתלק תיכף, ואמר אח"כ הבעש"ט שזה הי' הגאון בעל התבואות שור זצ"ל כי פ"א מיהר בערש"ק לילך למקוה ובאה אשה אחת בשאלה על עוף ופסק במהירות טריפה, ובעוף זה הי' גלגול מנשמה שאחר כמה טלטולים הגיע לעוף כשר וליהודי ובזה שהטריפה נדחית עוד פעם, וכשבא הגאון הנ"ל למעלה הזמין אותו לדין תורה ופסקו שצריך לירד עוה"פ ושהנשמה יגולגל עוה"פ בעוף ושיפסוק כשר, וביקש התבואות שור היות שלא חטא בכלום רק בזה על כן רוצה להיות כאבן דומם שלא יהא לו נסיון לקלקל ח"ו ועכשיו נתגלגלה הנשמה הנ"ל בזה העוף והבעש"ט הק' ראה זה ברוח קדשו ע"כ בא לעיר הזאת לתקנם.

במיתתם קרוים חיים

איש אחד מחסידי הבעש"ט ז"ל היה חשוך בנים ר"ל ולעת זקנתו של הבעש"ט אמר לו בשנה זו יהיה לך בן זכר רק תצטרך לשמור אותו ששה שנים רצופות שלא להסיר השגחה מעליו וכשנולד לו התינוק תיכף שכר לאיש שיהיה תמיד אצל התינוק ואחר שנתים נפטר הבעש"ט ז"ל וכשהגיע התינוק לשנה החמישית היה אצלו משרתת, ופעם אחת ראתה שאיש שחור מוליד דוב שמרקד ורצתה ג"כ להסתכל ותיכף נזכרה בהילד וחזרה לביתה ולא היה הילד בבית ואחר שחפשו בכל העיר לא נמצא ונסע אביו לעיר מעזשיבוז וספר דאגתו לפני הצדיקת אדיל'ע בת הבעש"ט זי"ל ותאמר לו אין אני יודעת כלום רק זאת אני יכולה לעשות בשבילכם, אלך על ציון אבי זי"ל ומה שיאמר לי אספר לכם, וכשחזרה מהציון אמרה שאבי זי"ל צוה שתסעו למשל לצד מזרח כסדר וכל מקום שתבואו לפוש או לבית מלון ללון תספרו תיכף להבע"ב דשם מה שאירע לכם וכך נסע שמונה שבועות כסדר ובפעם אחת בא לכפר אחד והיה קודם חצות היום ומהר להניח תפילין להתפלל ותיכף נזכר שלא ספר לבעל האכסניא כלום וקרא אותו בבקשה, שמעוני מה שאספר לכם, וכשגמר המתין הבע"ב עד שהניח תפילין ואמר לו כפי הנראה נמצא הילד שלכם בכפר הזה כי האדון של הכפר הזה איש זקן מאד ואין לו בנים והכומרים אמרו לו אם יהיה באפשרות לחטוף איזה תינוק מילדי העבריים ולהמיר דתו והילד הזה יהיה נחשב לו כבנו ממש וזה ערך תשעה שבועות שהביא אחד מילדי העבריים והיום יום המוגבל להמיר הילד והרבה אדונים וכומרים באו היום לשמחה הזאת רק ממתינים על המיטראפאליט שהוא ימיר אותו והתחיל לבקשו עשו לי איזה טובה אצל האדון שלכם ויאמר לו אשר האדון רשע ושונא ישראל הוא אשר כמוהו לא נמצא שאין יכול להסתכל בצורת

ישראל ואין אצלו שום חילוק בינו ובין ישראל אחר רק על המיטראפאליט אומרים שהוא אוהב ישראל ע"כ עצתי שתסעו לנגדו חוץ להכפר וכשיבוא אצלכם תבקשו מאתו אפשר יעשה לכם טובה, וכך עשה ויסע לנגדו, וכאשר ראה שאיש אחד נוסע במרכבה יקרה מאוד וכמה אנשים רוכבים על סוסים מלפניו ומאחוריו הבין שזה הוא המיטראפאליט ונפל על פניו לפני המרכבה ויצו המיטראפאליט שיספר בקשתו וכאשר סיפר לו ובכה שיחזור לו בן יחידו ויאמר איני יודע איך יפול הדבר ועצתי שתהיה בחצר האדון ואם אוכל לעשות לך איזה טובה בודאי אעשה לך, וכשבא לבית האדון וינפש מעט שאל את האדון מה בקשתך ממני ויספר לו עצת הכומרים, ויאמר לו המיטראפאליט בדעתך שאם אתה תמיר ילד עברי ותמסור לו הון ורכוש שלך ודאי תמיד יחזיק באמונת הנוצרי ואני אומר שיאבוד כל ההון והרכוש שלך ואח"כ יחזור לדת ישראל כי כן דרך העבריים שלבם מושכים זל"ז הלא התינוק הזה כפי שאתה מספר לי הוא אצלך כמה שבועות ובודאי לא ראה בבית אביו המאכלים הטובים עם כל תענוגי העולם והמלבושים הטובים שלובש אצלך עכ"ז נסה נא ונלך בחוץ ואם יראה איזה איש יהודי מה יהיה ויקיח המיטראפאליט ביד אחד של הילד והאדון ביד אחר של הילד וילכו החוצה והילד כשראה את אביו קרא בקול אוי טאטע, ויאמר לו ראה כשראה איש מישראל קורא אותו אבי הנח לו ילך למקום שאין מכירין אותו ויניחוהו וירץ לאביו ואביו הוליכו תיכף להעגלה שלו ויסע אתו בשמחה רבה ובמהירות וכשנסע כמה מילין ראה שכנגדו נוסעת עגלה כמו עגלה של הבעש"ט וכאשר בא סמוך לו ראה שהבעש"ט יושב בעגלה ותיכף עמד לפני הבעש"ט ברעדה ובפחד ויאמר לו הבעש"ט בשביל השטות שלך שלא שמרת אותו הטרחת אותי מעולמות העליונים להתדמות כמו המיטראפאליט להצילו מיד רשעים, וכך היה המעשה להמיטראפאליט שלחו מתנה מן השמים איזה חולי על כמה ימים ואחר שנעשה בריא נסע להאדון הזה וכאשר שאל להאדון מה אתה מבקש ממני ויאמר לו האדון הלא היית בכאן ושמעתי לעצתך שיעצת אותי שלא להיות לי עסק עם היהודים ע"כ.

ו' סיון

הגה"ק רבי אברהם שלום מסטראפקוב זי"ע

צור קודש מחצבתו

נולד בשנת תרט"ז (או תרי"ז) לאביו מרן הדברי יחזקאל משינאווא למחברתו הרביעית הרבנית הצדקנית מרת חנה רחל אלמנת הרה"ק ר' אליעזר בן הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע, אביו הק' הפליג מאוד על רום מעלתו וקדושתו ואמר עליו שהמשיך לבנו נשמה קדושה וטהורה מאד מאד מגבהי מרומים "גבוה מעל גבוה", ואמר אביו הק' שראה בעינים איך שבנו הוא גברא דמארי סייעי' בבחינת רצון יראיו יעשה, כי פעם אחת בא אליו ובקשתו בפיו שיתן לו מעות שהוא צריך למלבוש, ולא היו מעות בידו ליתן לו, וכשיצא בנו מחדרו נכנס אצלו איש אחד ונתן לו סחורה לעשות ממנו מלבוש, ומפני גודל מדריגת הבטחון שלו (של בנו) נתמלא תיכף בקשתו, אביו הק' אמר לו הנהגות מה שלא אמר לשאר בניו הק', ואמר הרה"ק על עצמו דבר פלא כי הוא הינו בנו של מרן הק' מצאנז דמה שאביו הק' הי' ביניהם לא קלקל כלום.

נשא בזיווג ראשון את בת הרה"ק רבי אברהם חיים מלינסק (השני) ממנה נולד בנו הרה"ק רבי מנחם מענדל מסטראפקוב זי"ע (שנלב"ע בשנת תשי"ד בוויליאמסבורג), ולעת זקנתו נשא את בתו של הגאון רבי דוד שליכטער דומ"ץ קאמארנא.

באהבתה ישגה תמיד

הי' ידוע גודל התמדתו בתורה שהי' לו כמו י"ז או י"ח שיעורים בכל מעת לעת, והי' לומד ביגיעה רבה שעות רבות ברציפות, וכשנפל עליו עייפות למד בעמידה כשמחזיק הספר בידו וכה הי' ממשיך בלימודו עד אפיסת הכוחות, ולא הי' חילוק אצלו בין יום ולילה שהי' לומד עד אפיסת כוחותיו ואז הי' ישן קצת וממשיך בלימודו, והי' לו עבודה לפני שהי' מתחיל ללמוד שהי' שם ידו על עיניו ואמר כמה דיבורים בלחש, וכשהי' צריך להפסיק באמצע כגון כשבאו אליו עם פו"פ וכדו', כשהי' חוזר ללימודו הי' עושה כנ"ל.

עבודתו הק'

תפילותיו הקדושים הי' מעורר כל השומעין שהי' ברוב רשפי אש. ובשעת קריאתו בתורה שהי' בהתלהבות נוראה הי' נראה עליו התפשטות הגשמיות, הי' לו עבודה גדולה בתפילת מעריב שהי' ישן מקודם שעה וחצי ואח"כ התפלל בנעימות קודש במתינות גדול (כידוע שהי' עבודה גדולה בצאנז בתפילת מעריב), והי' מתפלל ואומר כל הברכות מתוך סידור דייקא, והי' מקפיד מאוד על דקדוק ההלכה. והי' אצלו דבר פלא דכל פעם ששכב לישון תיכף נפל עליו שינה ובשום פעם לא שכב ער לפני שינתו, ואמרו אנשי מעשה שזה מדריגה גדולה. פעם כשביקר בוויען עקב אחריו בעל האכסניא וראה שבלילה שפך מים רותחין על ידיו.

והאמת נר לרגליו

לא הי' סובל שום דבר שקר, והי איש אמת בתכלית, והי' מגרש את הבאים אליו בלי כוונה אמיתית, והי' אומר להבאים אליו שאין לו בית מלון. על גודל מדרגתו במדת האמת מסופר שפעם בערב שבת בא אליו חסיד אחד ונתן לו סכום גדול לפדיון, וביום שב"ק שכבר עמדו באמצע פסוקי דזמרה לקח מנין והלך לביתו לגמור התפלה, ואחר התפלה כששאלו הגבאים מדוע הלך לביתו באמצע פסוקי דזמרה, ענה להם כי אתמול בערב שב"ק נתן לו אחד פדיון גדול והיום בבוקר עלה על זכרונו מהכסף הנז', ופחד שמא יגנבוהו וזה בלבל אותו מכוונת התפלה על כן הלך לביתו להתפלל, ונתפלאו זקני החסידים על גודל מדת האמת שבו שהי' יכול לומר שאין מרגיש בטוב, כי באמת כן הי' שלא הרגיש טוב ולא הי' לו מנוחה מהכסף, והפליאו שאדמו"ר של חסידים יאמר על עצמו שדאגת הכסף בלבלהו בתפלתו.

פזר נתן לאביונים

הי' מרבה לפרנס עניים, עד שפעמים אפי' בגדו נתן לעני, פ"א הי' אצלו איזה רב אחד לחסות בצלו, אמר לו שזה אינו לפי כבודו לילך בבגד קרוע כל כך, ונתן לו מלבוש נאה ביותר, כשהרבנית הרגישה בדבר, צעקה אליו הלא זה רק איזה שבועות שעשיתי לך בגד חדש, הלא הי' לך לתת בגדך הישן ולא החדש, השיב לה אם אנו מקימים מצות השי"ת צריכים לקיים במין היותר משובח ונאה וכמו שכתוב כל חלב לה' שצריכים לקיים מצות השי"ת בדבר היותר טוב ונאה כן איתא ברמב"ם הלכות צדקה.

פ"א ראה איש מתפלל בטלית קרוע, קרא אותו לחדרו ונתן לו "טערקישע טלית" נאה מאד, ההוא נתן לו תודה והלך לו, אחר איזה ימים בא אליו בחזרה, ואמר לו הנה בבואי לביהמ"ד חושדין אותי שגנבתי את הטלית כי היתכן איש עני כזה יהי' לו טלית כ"כ נאה, ענה לו יש לי עצה, אכתוב לך תעודה בחותמת שלי שאני נתתיו לך במתנה ואם יחשדוך תראה את המכתב.

מורח ודאין

הי' קדוש מאוד מאוד שאפילו ריח של עבירה לא הי' יכול לסבול, פ"א בעת חתונת בתו, התחיל לצעוק שאינו יכול לשבת אצל השלחן כי הוא מריח ריח רע, ויתכן שבשמחה של מצוה זו לא ישגיחו שיהי' מקום נקי כראוי, והתחילו לחפש חיפוש אחר חיפוש אחר הריח הרע ולא מצאו כלום, אבל הוא באחת שאינו יכול לישב מפני הריח הרע, עד כי אמר אחד הצדיקים שהי' שם, אולי לקחו השלחנות ממקומות רעים שעשו עבירות אצל השלחן, חקרו ודרשו ונודע להם שמפני שהצטרכו הרבה שלחנות ולא מצאו, לכן שאלו כמה שלחנות מבית ועד של פורקי עול, תיכף הוציאו את השלחנות ונכנסו אליו ואמרו שכבר הוציאו את השלחנות ויישב אל השלחן והכל על מקומו יבוא בשלום.

פועל ישועות

אביו הק' משינאווא סמך אותו שיהיה פועל ישועות באמרו עליו שאצלו יכולים להוושע בכל מיני ישועות, עפ"י מה דאיתא בתנא דבי אליהו שהנושא אשה לשם שמים זוכה והויין לי' בנים שמושיעין את ישראל, ואני נשאתי אמו לשם שמים ע"כ הוא מבטיח שיהי' מושיען של ישראל, וכשבא פעם אחד מבני קהלתו מסטראפקוב להזכיר עצמו לישועה אצל מרן הק' משינאווא זי"ע, נתן שני ידיו הק' על פניו משני צידי עיניו ואמר לו: בני הרב מסטראפקוב יש לו כח לעשות טובות לישראל.

דרכו בקודש הי' לבקש סכומי כסף כשביקשו ממנו לפעול ישועה, ואפי' בהיותו בצל אביו הק' נהג כן (הגם שאביו הק' לא היה דרכו בכך ולא הי' דעתו נוחה מצדיקים אחרים שהתנהגו כך).

צדיק גוזר

פעם כשביקר בעיר מיהאלוויץ בא אליו אשה ובכתה לפניו על מצב בנה בחור כבר שיתסר שנפל למחלה אנושה ר"ל וכבר קראו לאנשי החברה קדישא והדליקו נרות, הרה"ק צוה עליה שתלך לביתה ושתביא אליו כל הכסף שנמצא בביתם, וכן עשתה האשה שהריקה כל הכיסים בביתה ובאה ומסרה כל המטבעות עד לפרטי פרוטות, הרה"ק צוה לה שתרוץ אל החולה ולומר לו כדברים האלה: לא יקרא עוד שמך כמקדם כי רפאל שמך כך אמר הרב מסטראפקוב בן הרב משינאווא בן הרב מצאנז שהשי"ת ירפאך במהרה ותהי' בריא אולם, האשה לא אחרה ותיכף שבה לבנה החולה ואמרה לו כדברים האלה כמה וכמה פעמים, עד שהעומדים שם ראו כן תמהו שפתאום נשתנה מראה החולה ופניו התאדמו קצת, והתחיל הבחור לגמגם בלשונו והרכינו לשמוע מה הוא אומר, ושמעו שחזר על הדיבורים הנ"ל שמי אינו (כמקדם) רק רפאל שמי והרב הנ"ל בן הנ"ל בן הנ"ל אמר שאהי' בריא וארפא ברפואה שלימה, ככה נשתנה פניו משעה לשעה וחזר בתוכו חיות ואחר כמה ימים שב לאיתנו, והרופאים והעומדים שם אמרו שראו תחיית המתים בעין, ולפלא שנשכח לגמרי שמו הראשון וקראוהו רפאל.

מאן דיהיב חי"י

הרה"ק כשכבר לא ראה בעין אחד התחיל לכאוב לו עין השני' ונסע לעיר וויען לדרוש ברופאים, (אגב: אף שלא היה יכול לקרוא בעיניו הי' בניו של בעל האכסניא הרב מביקאווסק קוראים לפניו דפים גמ' תוס' וכו' וככה המשיך בשיעוריו, ואז ראו ריבוי שיעוריו בתה"ק שלמד במסי"נ) והלך לרופא מומחה הגדול ביותר והרופא אמר לו דעינו הוא בסכנה וצריך לנתחו וגם אינו יכול להבטיח שיועיל הניתוח, הרה"ק הודה להרופא וחזר לאכסניתו, כשהגיע לשם לא דיבר כלום רק שאל אם יש "ביכל" עם השמות ומקום מגורם של הרופאים, וצוה שיספרו מתחילת הרשימה י"ח רופאים ויזמינו ביקור אצל הרופא הי"ח שמופיע בהרשימה, וכן עשו, והרופא הי"ח בהרשימה הי' רופא עינים אבל הי' רופא פשוט, והלך אליו הרה"ק והרופא בדק את עינו ואמר שהעין בריא רק צריך למנוחה, ונתן לו איזה תרופה ונתרפא העין ויהי לפלא.

בצל תומר

העריץ והחשיב מאוד את משפחת עצי התמרים ועשה פעולות שונות להגדיל שמם. סיפר הגה"צ מראחוב זצ"ל שבשנת תרס"א יומא דהילולא קמא של מרן בעל הקדיו"ט זי"ע ראה שחסידים רבים מתכוננים לצאת לדרך, שאלם לאן פניהם מועדות, ענו לו לעיר סיגעט ליומא דהילולא של הקדיו"ט, אמר להם שיקחו גם אותו באומרו "אז מען זעהט אידן פארן דארף מען מיט פארן", כשהגיעו לשם על שבת שחל אז היומא דהילולא, העצי חיים זי"ע הציע לו מקום מיוחד להתפלל ולערוך שולחן בפני עצמו, אבל הוא אמר שרצונו לערוך את השלחן ביחד עם האחים הקדושים בכל השבת, ובעת עריכת השולחנות הציע שהוא רוצה לסדר מקומות הישיבה אצל השולחן, וסידר מקומו באמצע בראש השולחן ואת העצי חיים ורביה"ק זי"ע סידר אחד לימינו ואחד לשמאלו כן עשה כל השבת, ויהי לפלא, וסיים הגה"צ

מראחוב שה' נראה שכוונתו להפריד בין שני האחים שלא ישבו יחד בראש האלפים הנאספים מחשש עינא בישא, כי הי' זה חזיון נפלא ששני אחים יהיו שניהם מושלמים בתורה ובחכמה ובקדושה.

רביה"ק זי"ע העריץ אותו מאד, ושלח לו קויטלעך עם פדיונות, בשנת תרצ"ז כשנסע רביה"ק לפולין לישא זיוו"ש, עבר דרך עיר קאשוי (שאו התגורר הרה"ק מסטראפקוב שם) לקבל ממנו ברכתו לפני יום חתונתו, והרה"ק צוה אז להכין השלחן ולכסותו במפה המיוחדת לשב"ק.

הרה"ק מסטראפקוב הקפיד מאד על באי ביתו, אם נסעו בצל צדיקים אחרים, אבל יוצא מהכלל הי' אם היו נוסעים לרבינו ז"ל. בימים הראשונים כשבא רבינו הקדוש זי"ע לסאטמאר בא הרה"ק מסטראפקוב לשבות בעיר סאטמאר והפצירו בו החסידים שיבוא להתפלל בביהמ"ד דחסידים שבעיר, והוא התעקש ורצה להתפלל דווקא אצל בן הרב מסיגעט שכבר הי' לו ביהמ"ד בפני עצמו, והפצירו בו ולא הסכים בשום אופן, והחליטו לבקש את רבינו שהוא בעצמו ידבר על ליבו, והסכים רק אם השלחן יערוך דווקא בביהמ"ד של רבינו, וכן הי', ובליל שב"ק באו שם קהל עצום שבאו לכבודו של האורח הגדול, לפני ברהמ"ז ביקש רבינו מהרה"ק מסטראפקוב שיאמר דברי תורה ולא רצה באומרו שאביו הרה"ק משינאווא לא אמר תורה רק אם גילה מן השמים (כידוע), וכך הי' בסעודה שני', וכשביקש רבינו בסעודת רעוא דרעוין עוד פעם שיאמר ד"ת, התרגז ואמר אבי הק' אמר שאינו אומר תורה רק אם משפיעים לו מן השמים ובזה אפשר לפרש "זאת חוקת התורה אשר צוה ד' לאמר" פירוש אם יש צווי ה' אז, לאמור, יאמרו ד"ת, ענה לו רבינו, זקיננו היטב לב זי"ע צוה לבניו ולזרעו אחריו שיאמרו תורה לישראל ובזה נראה לפרש אשר צוה ה' לאמור אם יגרום ע"י התורה שישמרו ציווי ה' אז לאמר צריך לומר ד"ת, וכשמוע הרה"ק מסטראפקוב דברי רבינו, אמר לו אז תאמרו אתם ד"ת, ורבינו לא רצה משום כבודו, וכפל ושנה, עד שהכריז הננו מצוה על כבודו שיאמר, ואז אמר רבינו ד"ת כדרכו בקודש, אשר הפליא את כל שומעיו שהי' ציבור גדול ורב, ומני אז נתוספו ספסלי ביהמ"ד והתחילו לנהרות אליו חסידים ואנשי מעשה, וזקני חסידים אמרו אז, שזאת הי' כוונתו שרצה לערוך השלחן דווקא בבית מדרשו של רבינו, כדי להגדיל שמו ברבים.

בספר שאול בחיר ד' מובא שהרה"צ ר' זלמן לייב טייטלבוים זצ"ל אב"ד סיגעט בן מרן העצ"ח בא פ"א לבקר את הרה"ק מסטרפקוב כשבא לביתו אמר לו הגבאי שהרב מתנמנם מעט על השולחן, וישב הרב מסיגעט והמתין, אחר זמן מה כשהקיץ מתנומתו, מסר המשב"ק שהרב מסיגעט בא לבקרו ויושב ליד השלחן ומחכה, כששמע זאת רחץ תיכף ידיו והלביש את עצמו הקאפטין ורחץ עוד פעם את ידיו, וטרם פנה אליו לקח פיסת נייר חלק וכתב עליו "אברהם שלום בן חנה רחל" ואז פנה אליו ונתן לו שלום ונתן לו הנייר בתוך ידו לקוויטל וע"ז הוציא הרב מסיגעט את הקויטל שלו שהוא הכין עוד קודם, וזה הי' אף שהרה"ק מסטראפקוב הי' כבר מפורסם בעולם לבעל רוה"ק ולפועל ישועות, והי' כבר בן ע"ו שנה, והרב מסיגעט לא הי' יותר מעשרים שנה.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

הי' רב בעיר סטראפקוב משנת תרנ"ח ובשנת תר"צ התיישב בעיר קאשוי ואמר שהוא עושה זאת כסגולה לאריכות ימים, וביום ו' סיון חג השבועות ת"ש לפ"ק עלתה נשמתו הק' לגנזי מרומים, יצויין לדבר פלא דבנו מ"מ הרה"ק ר' מנחם מענדל מסטראפקוב זי"ע אמר שזקינו הגה"ק משינאווא נפטר ביום ו' טבת, ואביו הק' נפטר ביום ו' סיון, וזהו הפי' מה שאומרים בזמירות "בווין תתקטר" דאיתא בספה"ק דכשצדיק בא לעולם העליון קושרים כתרים על ראשו, וזהו "בווין" – ביום וא"ו – תתקט"ר יתקשטו בכתרים, ולפלא כי גם הוא נפטר ביום ו' אייר.

י' סיון

הגה"ק רבי משה מראזוואדאוו זי"ע

מתולדותיו

נולד ביום ה' אייר תקפ"ה, לאביו הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב בן מרן הרה"ק אבי החכמים ר' נפתלי מראפשיץ זי"ע, זמן קצר לפני פטירתו של זקינו הרה"ק מראפשיץ הכניס הרה"ק מדזיקוב את בנו הרה"ק מראזוואדאוו שהי' אז בן שנתיים ימים אצל אביו הרה"ק מראפשיץ זי"ע שנסתלק י"א אייר תקפ"ז, הרה"ק מראזוואדאוו נתגדל ונתחנך על ברכי אביו הרה"ק מדזיקוב וממנו ינק תורתו וקדושתו, וכשהי' עוד ילד קטן נתפרסם מאד בקדושתו וצדקתו,

האיש מקדש

כשהי' נער צעיר בן י"ד שנה בחודש סיון תר"א לקח לאשה את הרבנית הצדקנית בתו הבכירה של מרן הגה"ק הייטב לב זי"ע מרת גיטל יהודית ע"ה, רביה"ק ז"ל דיבר פ"א בשבחה, שהיתה צדקנית ואשה חכמה מאד ובעלת השגה, וסיפר רבינו שכשהי' אבל ל"ע על פטירת אביו הרה"ק בעל הקדוי"ט זי"ע הי' פ"א בראזוואדאוו אצל בנו של הרה"ק ר"מ מראזוואדאוו הרה"ק ר' צבי זי"ע שמילא את מקום אביו, והרבנית ע"ה היתה אז עוד בחיים שזכתה לזקנה מופלגת, ולא רצו לגלות לה מפטירת אחיה הקדיו"ט, וביקש ר' צבי מרבינו שיאמר את הקדיש בעת התפילה בקול נמוך שאמו לא ישמע אותו אומר קדיש וע"י זה יתוודע לה מפטירת אחי', וכך עשה, אחר התפילה נכנס רבינו אצלה, אמרה לו היית יכול לומר הקדיש בקול, הנני יודע הכל, כי זה זמן רב שאיני מקבל שום מכתב מאחי, וראיתי אותו בחלום הלילה ואמר לי שהוא כבר בעלמא דקשוט, אך אמור לי איך הי' בדיוק הפטירה, – חותנו

העריצו וחביבו מאד, עיין את התוארים הנפלאים שכתב עליו בספה"ק ייטב לב סו"פ בא וז"ל: ומפי חתני הרב הצדיק הקדוש המפורסם בישראל גדול שמו מהו' משה הורוויץ נ"י אבד"ק ראזוואדאוו בהיותו בימי נעוריו סביב לשולחני שמעתי.

משה קיבל תורה

זכה להיות תלמיד מובהק של חו"ז מרן בעל ישמח משה זי"ע, שכנשא את אשתו הי' הישי"מ בחיים ונסע תיכף אחר חתונתו להסתופף בצלו, עם כי לא ארכה לו הימים שישב אצל זקינו רק שמונה שבועות ישב אצלו, כי באותה שנה בכ"ח תמוז נסתלק הישי"מ, ע"כז זכה לקבל מלא חפנים של תורה וחסידות והדרכות אשר זקינו הישי"מ השפיע עליו באהבה וחיבה יתירה, רבינו ז"ל סיפר ששמע מחותנו הרה"ק מפלאנטש זי"ע בשם אביו הרה"ק מראזוואדאוו, שהישי"מ לא מנע מנכדו החביב שום דבר וגלה לו כל ענינים שידע, רק דבר אחד לא רצה להראות לו, והיא השופלאד שהי' מונח הקמיעות שנהג הישי"מ לחלק, והזהירו שח"ו לא ינסה לפותחו, פ"א פתח הרה"ק מראזוואדאוו את השופלאד והישי"מ הרגיש תיכף ברוח קדשו שנכדו פתח השופלאד, ובא מהר וא"ל דע כי כל קמיע יש בה חיות ויש לי קשר עם כל קמיע, ותיכף כשפתחת השופלאד הרגשתי תיכף, ולקח הישי"מ קמיע אחת והניחה אותו על ידו והראה לנכדו איך שהקמיע מתנועע מהחיות שיש בה, פ"א אמר הישי"מ לנכדו הייטב לב לקחת לך חתן – כזו הנהגה לא ראיתי מאז ר' אברהמ'לע המלאך, ידוע שהרה"ק הישי"מ הי' דרכו להתפלל בחדרו, בשבת הראשונה כשהרה"ק מראזוואדאוו הגיע אל הישי"מ כיבדו הייטב לב להתפלל שחרית לפני התיבה, בשבת שני' כיבדו עוד פעם, אבל אז כבר סירב באמרו אליו "איך בין דען א–היגער חזן", לאחר התפילה שאל הישי"מ לנכדו הייטב לב מי התפלל בשבוע העבר לפני התיבה, ענה לו שחתנו התפלל, שאל הישי"מ ומדוע לא התפלל גם היום, ענה הייטב לב ביקשתי ממנו אבל הוא סירב, קרא הישי"מ להרה"ק מראזוואדאוו ואמר לו אני מבקש ממך שבכל עת שתהי' כאן תתפלל שחרית לפני התיבה, החייתני בתפילתך, – גם הי' מקושר מאד למרן הרה"ק מצאנז זי"ע ועוד בצעירתו הי' מרבה לנסוע לצאנז עפ"י ציווי אביו הרה"ק מדזיקוב, כשאכל מזונות אצל חותנו הייטב לב הי' נוסע לצאנז לכל שבת רביעית או חמישית, דרכו הי' שהי' נותן בכל יום ג' גרייצער לצדקה שניים לעילוי נשמת אביו ואמו, ואחד לאריכות ימיו ושנותיו של מרן בעל הד"ח, וידוע שקיבל מהרה"ק מצאנז את הסוד של ל"ג בעומר ומאז התחיל לערוך שולחנות בל"ג בעומר והי' יום זה מיוחד אצלו לישועות ולרפואות, והי' מרבה לאמר לבאים אליו אחר ישועה שיבואו בל"ג בעומר אליו, בשנה שנפטר הרה"ק מצאנז בכ"ה ניסן חל ערב פסח בשבת וזימן הרה"ק מראזוואדאוו את בניו אליו בשבת לשתות "מעד" בצהריים, וכשנכנסו אליו ראו שעינים שלו אדומות מבכי, והורה להם לנגן "מלך רחמן" ויהי לפלא בעיניהם, בחוה"מ הגיעו טלגרמות לעורר רחמים עבור הרה"ק מצאנז

על כס הרבנות

בראפשיץ הי' המנהג שכשהגיעו לחג השבועות עשרה אנשים מאיזה עיר היו עורכים להם שלחן בנפרד, פ"א הכריז הרה"ק מראפשיץ "דזיקוב זאל זיך מאכן א–עקסטרע טיש, דזיקוב וועט אמאל זיין א שטאט", (כוונתו הי' שלאחר פטירתו התקבל בה בנו לכהן ברבנות) ושוב אמר ראזוואדאוו תשב ליד שלחן לעצמה, "אמאל אמאל וועט ראזוואדאוו אויך זיין א שטאט", ואכן לא הרע לראות ברוח קדשו כי לימים נתמנה נכדו לכהן בה כרב, צעיר לימים הי' כאשר נתמנה לרבה של ראזוואדאוו, אבל ניהל את העיר בחכמה ובתקיפות, פ"א שלח אחרי בעל דין שיבוא לפניו, אבל הבעל דין לא בא, שוב שלח אחריו ועוד פעם לא בא כך הי' כמה פעמים עד שלבסוף אמר לו שאם לא יתייצב לפניו לא יוציא ח"ו שנתו ר"ל, לאחר זמן נסע לאביו לדזיקוב אמר לו אביו שמעתי שאמרת לאחד מקהילתך שלא יוציא שנתו היתכן לומר דבר כזה, אמר לו הרה"ק מרזוואדאוו לא אמרתי לו זאת משום שלא נתן לי דמי חנוכה או משום שלא שלח לי משלוח מנות, אמרתי זאת משום שלא בא להתייצב לפני דין תורה, אמר לו אביו אמרת עליו שלא יוציא את שנתו, חוששני שהוא עוד יגיע לגיל תשעים, ענה לאביו "איך בין א–ערליכן מאן" אמרתי ואקיים, – פ"א בא אליו לבקרו חותנו מרן הייטב לב, שאל הרה"ק מאזוואדאוו את חותנו, שמעתי שיש לחותני רדיפות בעירו, מדוע אינו מסלקם מן העולם, לי גם הי' רדיפות וכבר סילקתי את כל אויבי רק על הראש הקהל לא הי' לי עדיין שליטה, ובתוך הדברים בא הראש הקהל לקבל שלום מן הייטב לב ואז אמר הרה"ק מאזוואדאוו הנה עכשיו גם הוא בידי, וכן הוה שלא הוציא שנתו ל"ע.

אשכבתי' דרבי

נפטר ביום י' סיון תרנ"ד, יש הרבה מדברי תורתו בכת"י, סיפר בנו הרה"ק מסטיטשין שפ"א ראה אביו בחלום ואמר לו שמעתי בגן עדן שאתה משבח את התורות שלי, השיבו לא אמרתי כל שבח אלא רק שהתורות של ה"אמרי נועם" על התורה נאים יותר, ואילו על המועדים התורות של אבא יותר חשובים, אמר לו הרה"ק מראזוואדאוו כל עוד העולם קיים, שלא ידפיסו את התורות שלי, – חתנו הרה"ק מבלאזוב זצ"ל ערך פ"א סעודה גדולה בי' סיון לכבוד יומא דהילולא של חותנו, באמצע הסעודה אמר איני מבין לשם מה הסעודה הגדולה הרי הוא מסתובב בגיהנם, מיד נעשה רעש גדול מהדיבורים אלו והגיעו הדברים אל הרבנית בתו של הרה"ק מראזוואדאוו ולא רצתה לתת הבשר להשלחן שאל הרה"ק מבלאזוב למה לא מביאין את הבשר, ענה לו פשר הדבר, נענה ואמר איזו פיקחות לא התכוונתי אלא לומר שהצדיק ביומא דהילולא שלו נכנס אל הגיהנם ומוציא משם את הנשמות השייכות אליו.

דבר בעתו

יו"ט שבועות

לקט מפרי קודש מפי צדיק וקדוש עלין לעזר קדושת היום וסגולתו

מעמד הר סיני וקדושת היום הנשגב מתעורר בכל שנה בחג השבועות וכשאדם זוכה שומע הוא את הקול שמכריז אנכי ה' אלוקיך.

(קדושת לוי)

◆◆◆

בחג השבועות מקבל האדם את התורה והמצוות בכוח וכן את כל ההרגשות הקדושות של כל השנה ובמשך השנה אם האדם משתדל ברגש ובחיות הוא מוציא לפועל את הכוחות שקיבל.

(הרה"ק האבני נזר מסוכטשוב)

◆◆◆

חג השבועות הוא נגד יום כיפורים וכמו שיש ראש השנה עשי"ת ויום כיפור כן פסח הוא בחינת ראש השנה וימי הספירה הם כנגד עשי"ת וחג השבועות כנגד יוהכ"פ.

(בית אברהם)

◆◆◆

ידוע מדברי קדושי עליונים שבכל ימים טובים חוזר הדבר לאיתנו הראשון ובחג השבועות מי שמזכך ומטהר את עצמו זוכה לפי מדריגתו לקדושה גדולה מעין קדושת ישראל במעמד הקדוש ביום הקדוש הזה בהר סיני וכמו שאז נפתח שער ענוה לישראל וכאמרו כן בכל דור ודור חוזר להיות כן לכל מי שמטהר ומזכך את עצמו ביום הקדוש הזה לבא למדת ענוה.

(מאור ושמש לשבועות)

◆◆◆

מה שלא נתבאר בהדיא בתורה תשלומין לשבועות וכו' והטעם לזה כי חג המצות נקרא חג ע"ש האכילה שהוא מצות וסוכות נקרא ע"ש המקום ודירה שהוא סוכת ואמנם שבועות נקרא ע"ש הזמן המקודש שבועות ז' שבועות תספר והוא ע"ד עולם שנה נפש כמוזכר בספר יצירה וע"כ בשבועות שמקדש הזמן א"א להשלימו בזמן אחר שאיננו אותו הזמן והזמן שעבר עבר וא"א להחזירו לעולם.

(דרשות חת"ס)

◆◆◆

הנה ביום שניתנו לוחות שניות לבנ"י היתה מחילה וסליחה כי זאת היה ביוהכ"פ וניתן יום זה למחילה ולסליחה לדורות ומכל שכן בחג השבועות שניתנה התורה לישראל בוודאי שהוא יום מחילה וסליחה לבנ"י לדורות עולם.

(חסד לאברהם לשבועות)

◆◆◆

י"ל טעם לשבח שפסח וסוכות הם כ"א ימים אחדים ויום חג השבועות הוא רק יום א' ולכאורה הוא העיקר והוא עפ"י דחז"ל (מגילה ו') מקום הארון אינו מן המדה משום דכל דבר שבקדושתו הוא יותר הוא בעולם הזה יותר בהסתר והעלם וכו' ולכן מחמת שהעיקר הוא התורה לכן הוא בכמות קטן יותר.

(הישר והטוב)

◆◆◆

עצרת תרגומו כנישון לשון אסיפה דידוע שבמעמד הר סיני פסקה זוהמת ישראל ונתקן ע"ז חטא עה"ד שהטיל אז זוהמא בהם כנודע ונתקנו כל הנשמות שהיו כלולים באדה"ר כנודע והנה בכל שנה נתעורר אותו אור שהי' במעמד הר סיני ויש תיקון לכל הנשמות ובאים למקומם כל הדברים שנתפזרו וזהו עצרת מלשון אסיפה למקומם.

(תולדות יצחק)

◆◆◆

החג הקדוש הזה הוא כלל המועדים של פסח וסוכות כי ענין יציאת מצרים הוא לדחות את ההיפך וסוכות הוא לכנוס תחת צל קדושתו יתברך ושבועות כולל שניהם וזה שנאמר במ"ת אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים רומז על קדושת חג הפסח שהוא דחיית ההיפוך ואשא אתכם על כנפי נשרים הוא קדושת חג הסוכות לחסות בצל כנפיו יתברך ואביא אתכם אלי הוא קדושת חג השבועות הכולל שניהם.

(תורת אמת)

◆◆◆

והקרבתם מנחה חדשה ובכורים החביב לה' שעושה מרע טוב וממר מתוק ומחול קודש ושלא יעלה על דעתם כי כחם ועוצם ידם עשה את החיל הזה לעשות מרע טוב לזה אמר וקראתם בעצם היום הזה כלו' שתקראו לומר שע"י עצם היום מקרא קודש והי' לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו שכ"כ קדושת היום גורם להשכיל להטיב עד שאתם צריכים לעשות מלאכת עבודה לזה כי עצמו של יום גורם לזה.

(ייטב פנים)

◆◆◆

אמרתי כי אז בחג השבועות זמן השפעת פרנסה ובני חיי ומזוני כיון שהעולם נברא בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקרא ראשית ובעת מ"ת עמודי שמים ירופפון אם לא יקבלו ישראל את התורה והפך העולם לתהו ובהו ע"ז מגיע לישראל העוה"ז דע"י קבלתם התורה הוי מצילים העוה"ז כדין מציל מזוטו של ים ומשלילתו של נהר שה"ז שלו.

(שער יששכר שבועות)

◆◆◆

בכל המועדים שיש בהם מצות פרטיות מצה ולולב וכדומה אנו מברכין על כל מצוה ומצוה הברכה הראויה לה על נטילת לולב או על אכילת מצה וכדומה וזמנו של מצוה זו איננו בזמנו של זה וכל דבר ודבר בעתו מה טוב לא כן בחג

הזה בקבלת התורה הנה נכללים בו כל התרי"ג מצות ביחד טועמיה חיים זכו לא תחסר כל בו.

(תפארת שלמה שבועות)

◆◆◆

חסידי קדמאי לא הוי ניימי בהאי ליליא והוו לעאן באורייתא ואמרי ניתי לאחסנא ירותא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין וההוא ליליא כנסת ישראל אתעטרא עלייהו ואתיא לאזדווגא ביה במלכא ותרוויהו מתעטרי על רישייהו דאנון דזכאן להכי.

(זהר פ' אמור)

◆◆◆

ודע כי כל מי שלא ישן בלילה כלל ועיקר ויהיה עוסק בתורה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק והוראות הוויות האדם הוא בלילה הזה.

(שו"ע האר"י ז"ל)

◆◆◆

בלילה הזה של חג השבועות ידיר השינה מכל מי שרוצה לדבק בקדושה ויעסוק בתורה כל הלילה.

(של"ה)

◆◆◆

ויזהר האדם מאד למעט באכילתו בסעודת הלילה זו בכל מה דאפשר כדי שיוכל לעשות התקון של הלמוד בלילה הזה ותיכף אחר ברכת המזון ילך בזריזות לבית המדרש לעשות התקון של הלימוד ולא יבטל בשיחת חולין אף רגע כמימרא ח"ו.

(יסוד ושורש העבודה)

◆◆◆

ומה גם בליל התקדש יתלהב האדם ויתעורר מאוד כי הזמן גורם קרבת אלוקים ועת להשליך אחרי גוו אלילי כספו אשר דבק בהם באהבה.

(לב דוד)

◆◆◆

מנהג פשוט בישראל להיות עוסקין בתורה בליל זו של שבועות ומי שאינו ישן אפילו רגע כל הלילה ניצל מכרת אותו השנה שכן אותיות כת"ר הוא כרת ומובטח לו שישלים שנתו ולא יהיה לו שום היזק ומלאכי השרת מכתירים לנשמתו בכתר תורה אשרי לו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא.

(שערי ציון)

◆◆◆

אמנם הנעורים יזהרו שלא יעסקו בדברי בטלה ואין צריך לומר בשחוק וקלות ראש כי אז נאה להם השינה.

(יעב"ץ)

◆◆◆

צריך ליזהר מאד אחר התיקון שעשה בלילה שלא יפסיק בשום שיחה בטילה עד אחר שאמר במוסף קדושת כתר כי אז עולין כל קישוטי הכלה שעשה בלילה ע"כ יזהר מאד לטהר מחשבתו עכ"פ עד כתר זה.

(בעש"ט)

◆◆◆

ויסעו מרפידים קשה למה איחר המוקדם כי פסוק זה היה לו להקדים קודם פסוק שלפניו שאמר באו מדבר סיני אולי שהוא ע"ד אומרם אהבה מקלקלת את השורה להקדים המאוחר שלהיות כי היא זה יום המקווה לבורא לתורה לעולם לעליונים ולתחתונים ומיום הבריאה הם יושבים ומצפים מתי יבואו בנ"י מדבר סיני לזה כשהגיעו שמה לא עצרו כח לספר סדר הדבר ותיכף קדמה ההודעה באמרו ביום הזה באו וגו' הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק ושמחו שמים וארץ כי זה הוא תכלית הבריאה ותקוותה ואח"כ חזר הכתוב להודיע פרטן של דברים.

(אור החיים יתרו)

◆◆◆

שלשה ענינים הם עקרי ההכנה לקבלת התורה שבאמצעותם נתרצה ה' להנחילם נחלת שדי היא תורתינו הנעימה, הא' הוא התגברות והתעצמות בעסק התורה כי העצלות הוא עשב המפסיד השגתה, ולזה תמצא כי כל מקום שיזכרנה ה' לתורה ידקדקו לומר לשון חוזק ואומץ עד גדר שימית עצמו עליה וכנגד זה אמר הכתוב ויסעו מרפידים לא בא להודיע מקום שממנו נסעו שאם כן היה לו להקדימו קודם תחנותם, אלא נתכוין לומר שנסעו מבחינת רפיון ידים והן עתה נסעו מבחינה זו והכינו עצמם לעבוד עבודת משא בנועם ה' והוא אומרו ויבואו מדבר סיני וענין ב' הוא השפלות והענוה כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר וכנגד זה אמר ויחנו במדבר פירוש לשון שפלות וענוה כמדבר שהכל דורכים עליו, וענין ג' הוא בחינות ייעוד חכמים בהתחברות בלב שלם ותמים לא שיהיו בד בבד, שעליהם אמר הכתוב חרב אל הבדים אלא יתוועדו יחד ויחדדו זה לזה ויסבירו פנים זה לזה וכנגד זה אמר ויחן שם ישראל לשון יחיד שנעשו כולן יחד כאיש אחד והן עתה הם ראויים לקבלת התורה.

(אור החיים יתרו)

◆◆◆

ויזהר כי הגם שיש לשמוח ולאכול וכמו שמצינו דגדולי עולם שמחים ושבעו ויתענגו מ"מ יקיים וגילה ברעדה כי התורה נתנה ברתת ואימה וגם הוא זמן דין על פירות האילן עוד יוסיף אומץ לתת חלק ביום לתורה כיד ה' הטובה עליו ויום קדוש כזה אל ישלחנו ריקם מלימוד התורה והשם אורחותיו מוצא מקום לנוח מעט ולשמוח בשמחת יו"ט בסעודה וללמוד תורה ביום שקבלוה.

(לב דוד להחיד"א)

◆◆◆

בעצרת נידונים על פירות האילן (ר"ה ט"ז) האילן רומז על בחי' האדם עץ השדה שלפי קבלת התורה שלו בחג הק' הזה משפיעים עליו השפעת העבודה בכל השנה.

(תולדות אהרן)

◆◆◆

לבאר מה שאנו אומרים בנוסח התפלה זמן מתן תורתינו והי' די לומר מתן תורה מהו תורתינו ונראה דהאמת כל אחד מישראל לפי תיקון וכשרון פעולתו כן הוא מקבל חלק תורתו וזהו מתן תורתינו שהוא מתן תורה של כל אחד לפי כשרון מעשיו.

(דעת משה)

בסוד נשמתו:

"**קבלה ביד הצדיקים, שהבעל שם טוב ז"ל היה מאותן הנשמות שנפתלקו וברחו קודם חטא עץ הדעת, ולא טעמו בעץ הדעת כלל**" וענין הפתלקות הנשמות קודם חטא עץ הדעת, נמצא בספר שער הגלגולים (סו, א הקדמה לט), עיי"ש".

בית אהרן, קארלין (אבות פ"ו)

"והנה בדור שהקב"ה שולח בו נשמות גבוהות **מעצם הדעת**, אזי כל הדור גדול במעלה ונקרא **דור דעה** כמו דור המדבר שנקרא דור דעה (ויק"ר ט, א), כיון שמקבלים הארה מהצדיק מעצם הדעת, **וכמו דור הרשב"י, האר"י והבעש"ט שהיו גדולים במעלה מאד...** על כן ריחם השי"ת על עמו ישראל, ועיר וקדיש משמיא נחית, אור ישראל וקדושו, רוח אפינו קדוש ה' רשכבה"ג שר התורה **אשר לו דומיה תהלה רבינו ישראל בעש"ט זי"ע,** וללהב יצא ללבב, ולהלהיב לבות בני ישראל, ולהאיר את העולם. והנה קבלה בידינו מצדיקים יסודי עולם, אשר **היה בחינת נפש דוד** ונלע"ד ברור שגם היה לו **ניצוץ ממשה רבינו ע"ה, מעצם הדעת העליון** [אח"כ מצאתי בספר דגמח"א (ליקוטים בסוה"ס) מנכדו הק' ז"ל ששמע ממנו ז"ל שאביו לקחו בלי דיבורים, כמו אביו של משה, ע"ש, והנאני]....

דברי שלום, קוידנוב (הקדמה דף ו)

אך לאחר **שנחית עיר וקדיש מן שמיא הבעל שם טוב ז"ל** אשר גדלו מבואר בספר יכין ובועז [פרק ב'] להגאון בעל מאיר נתיבים **שהעיד על גודל קדושתו ונפלאותיו** וכן שם הגדולים [ערך אור החיים וערך צפנת פענח] סיפר בשבחו **וכמה גאונים קדמונים שהעידו שמן השמים נשלח לתקן דורו** וכו', עכ"ל ועיי"ש.

שו"ת דברי חיים (ח"ב או"ח סימן י"ח)

חמש מאות שנה הפצירו הצדיקים שיורידו את נשמת הבעש"ט חק' לעולם, אך לא נתרצית לירד, רק לבסוף ירדה, בעבור לא ידח ממנו נדח וכך היה המעשה: פעם נתעורר רעש גדול בשמים שנשמות צדיקים הרעישו שכבר תהיה הגאולה שלימה כי בא מועד, לעומתן היו שטענו כי עדיין אין השעה כשירה לכך, שכן עדיין נמצאות נשמות רבות הצריכות לתיקון, ומה תהא עליהם, והללו טוענים: שאין על כל כלל ישראל לסבול בגין הנשמות אלו, והסכימו כולם שמכיוון ונמצאת אתם נשמה גדולה ישאלו את פיה, ומששאלו אותה השיבה הלא מפורש בקרא (שמואל ב' יד, יד) לבלתי ידח ממנו נדח אמרו לה: הרי כלל ישראל כבר סובל מחמתן זה זמן רב כל כך ועד מתי יסבלו, **לכן דרשו הימנה שתרד היא לעולם ותיתקן אותם הנשמות, וכך ירדה נשמת הבעש"ט לעולם.**

מאמר מרדכי – סלאנים (מערכת מרן הבעש"ט זי"ע)

"לִגְדוּלָתוֹ אֵין חֵקֶר"

הראו לרבינו (מרן רביה"ק בעל דברי יואל זללה"ה) באיזהו מקומן של שבחי"ם על אחד מגדולי ישראל, גדול שבגדולים ממש, שכתב עליו אחד מגדולי תלמידיו שאם היה בדורו של ראשונים היה נמנה בין הראשונים, ואמר רבינו כי אינו רק גוזמא בעלמא, ושאלוהו הלא הרה"ק מקאמארנא זללה"ה כותב על הבעש"ט הק' זיע"א כהנה עוד יותר שאילו היה בדור הנביאים היה נביא, והרהר מרן רבינו קמעא ואחר כך פתח ואמר: "**הבעל שם טוב, לגדולתו אין חקר**"...

עדות ביוסף, (חלק הסיפורים, מעשיות שסיפר רבינו הק' מהבעש"ט ותלמידיו הק' זיע"א)

ברום מדרגותיו:

"**היו היה דבר השם ביד הבעל שם. ויגזור אומר ויקם. אחד היה. ומהקדמונים לא קם כמוהו. ואחריו לעפר מי יקום**".

פרי הארץ (מכתב י"ט)

הבעש"ט ה"ק ראה גדול אחד במקום אחד, ורצונו היה להתקשר עמו, ובליל שב"ק חלם לאותו הגדול מאמר אחד בזוה"ק, אשר אמר הבעש"ט הק' ע"ז איזה פשט, וגם האר"י הקדוש אמר ע"ז המאמר פשט

אחר, ואמרו זה לזה נלכו ונשאל את רשב"י, ואמר רשב"י כהאר"י, ואמר הבעש"ט לרשב"י עשיתם הזוהר עפ"י רוח הקודש, **"נשאל את כביכול בעצמו, ואמרו כשמים הפשט כהבעש"ט"** כך חלמו להגדול הלז, ובעבודה שלישית הלך הגדול הנ"ל להבעש"ט, ודחק א"ע לשמוע התורה של הבעש"ט, **ושמע שאמר הבעש"ט הזוהר הלזה, וא"ל הבעש"ט כבר אתה שמעת בלילה הזוהר הזה.**

צרור החיים (מערכת הבעש"ט)

ולפעמים היה מדבר [המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע] ואומר משבח הרב המובהק מוהר"ר ישראל בעש"ט הנ"ל, ושמעתי מפיו הקדוש מה אתה מתמה שהיה לו גילוי אליהו ועוד מדריגות גבוהות מאוד, והתחיל לרמז מהות מדריגות גילוי אליהו **וכמה בחינות יש בזה גבוה מעל גבוה**, ופעם אחת שמעתי מפיו הקדוש ממש **שהבעש"ט זלה"ה למד אותו שיחת עופות ושיחת דקלים וכו', וגם למד עמו סודות שמות הקדושים ויחודים, וגם ספר מעין חכמה למד אותו ואמר לו פירוש על כל תיבה, וגם הראה לי בספר רזיאל אותיות וכתב מלאכים ואמר שלמד אותו כל זה כי כל מלאך יש לו תמונת אותיות א"ב משונה מחבירו לפי מדתו וערכו ומאיזה עולם הוא,** והמשכיל יבין. וגם הראה לי בספר הנ"ל כמה שמות מלאכים, ואמר לי ממש שעל ידי שמות אלו ידע הבעל שם טוב בכל חודש ניסן בכל שנה איזה ממונים ממנים על העולם, בכדי לידע איך להתנהג עמו ועל ידו ושאלתי אותו ולמה בר"ח ניסן. והשיב מפני שהוא ראש השנה למלכים וכו'... ומגודל ענותנותו לא רצה לדבר [המגיד הק'] ממדריגת עצמו כלום, ושאלתי אותו למה אדומ"ו אינו רוצה לגלות מדרגתו, והלא הבעש"ט זלה"ה גילה מדריגתו, **והשיב שהוא גם כן לא גילה רק אפס קצהו, ומגילוי אליהו לא גילה רק אפשר קודם מותו, רק אני השגתי זה ב"ה בבואי אליו,** וכמה מעשיות קצרה מהכיל....

בהקדמה ל"מגיד דבריו ליעקב לקוטי אמרים" מאת הרה"ק רבי שלמה מלוצק זללה"ה

"הנני מעיד בעדות נאמנה בפני המעיין, מה ששמעתי מפי הותני הרב המאור הגדול המפורסם מוהר"ר יואל זללה"ה אב"ד דק"ק סטעפאן, אשר **הרב המפורסם אור ישראל וקדושו מוהר"ר ישראל בעש"ט** נתאכסן בביתו, ונסע עמו ללותו לכבודו, על עגלה אחת, לכפר אחד רחוק ב' פרסאות מהעיר, דרך היער, והיו האילנות מקשקשין וצפרים מצפצפין, וצוה הבעש"ט זללה"ה שיעמיד העגלה, ושמע הצפצוף והקשקוש, ואמר לחותני שאומרים לו ששכחו דבר נחוץ בעיר. ואמר לי הותני הרב ז"ל, שכמעט קצת חרה לו הדבר, מחמת שהיה הדבר רחוק בעיניו שבדורות הללו ימצא מי שיודע זה, אבל לבסוף נמצא שכן הדבר, ששכחו חפץ נחוץ, והוצרכו לשלוח אחריו....

קורא מראש להרה"ק רבי אהרן שמואל הכהן מאוסטרהא זללה"ה (פרק יג. ומסיים בזה"ל: "כל זה אני מעיד ששמעתי מפי הותני הרב המאוה"ג זצללה"ה, ופוק חזי מאן גברא רבא קא מסהיד עליה, דמלתא המפורסם אינו צריך ראיה, אשר הותני הרב הצדיק זללה"ה עולה לא נמצא בשפתיו ח"ו").

"יש צדיק גדול שיודע לייחד יהודים וצירופי שמות, **זה יכול לתקן את האדם בהסתכלות שמסתכל בו לחוד, תיכף מביא בו תרחורי תשובה**, ע"י יהודים וצירופי שמות, **כמו ששמענו מבעש"ט שתיקן תיכף ומיד בהסתכלות בו ואם היה אדם קשה עורף, ואינו מניח עצמו לתקן בשום פנים, היה מוציא ממנו ניצוץ הקדוש לגמרי".**

תולדות אהרן, זיטאמיר (פרי ויראו)

אחרון בדורינו שארית ישראל וגדול בנביאים מרן קודש קדשים מורינו ורבינו הרב ישראל בעל שם טוב בעלה דמטרוניתא "שזכה להעלות המלכות עד כתר שם טוב", רישא דלא איתיידע, אשר זכה ע"י אמונתו באלקים ודביקות נפשו בחשי"ת לתכלית אמת בלי שום דבר שנעשו על ידו נסים כמו לרבי חנינא בן דוסא אותן דברים מבהילין, לא נראה ולא נשמע מימות התנאים, ורבו המובהק היה אחיה השילוני, **"ודיבור קטן מדבריו הוא מעיין החכמה הקדמה אמיתית לכל כתבי מרן האר"י"** והיה מלא חכמה ויראת חטא, ואמת וחסידות וענוה ושפלות הרוח ממש ורוח הקודש שורה עליו בקביעות, **ברגע קטן צפה בכל החוה, היה לו השגות עליות נשמה, ועליות פרד"ס השגה ממש של רבי עקיבא וחביריו וגילוי אליהו, והיה מייחד בכל תנועה ותנועה יחודים נוראים**, עכל"ק.

נוצר חסד, (פ"ו אות ו')

<u>מדרכו בקודש:</u>

מבואר מכל הנ"ל אשר הברכה במעשה ידיו נעשה על ידי זה שנותן הצדקה בשמחה וטוב לב. והנה שמעתי בשם החסיד האלקי מוה' **ישראל בעש"ט** נבג"מ, אשר שאלו אותו למה הוא מפזר לצדקה יותר מחומש והוא נגד מאמר חז"ל (כתובות סז:) שאמרו: המבזבז אל יבזבז יותר מחומש. והשיב הוא ז"ל, דלשון מבזבז הוא מלשון **ביזה דהיינו מי שאינו נותן בשמחה**, רק כמו גוזל לנפשו, והוא

עושה נגד רצונו לקיים מצות בוראו, לזה נתנו חכמים שיעור לבל יתן יותר מחומש. **אבן מי שנותן בשמחה ויש לו תענוג מזה שנותן, אין שיעור לדבר כן שמעתי מפי מגיד אמת בשם החסיד האלקי** הנ"ל, וכמדומה ששמעתי מפי הרב החסיד האמיתי מוה' דובער זללה"ה שאמר כן בשם הבעש"ט ז"ל.

והנה כבר ידוע ומפורסם אשר דברי האלקי הקדוש, כל דבריו כגחלי אש, ואפילו שיחת חולין שלו היו פולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ומילין לצד עילאה ימלל כו', אבן למה שמבואר למעלה יומתקו דברי האלקי הקדוש ז"ל ורוח ה' דיבר בו, והוא לפי מ"ש למעלה כמה פעמים דזה שנותן בשמחה ותענוג וטוב לב ועביד כגוונא דלעילא, זה בטוח שימשיך לנפשו חיים וברכה ועשירות ויתברך במעשה ידיו כפלי כפלים ממה שנותן אבן מי שאינו נותן בשמחה, ודומה לו שהוא מחסר את ממונו בשביל מצות הבורא, אף ששכרו הרבה מאוד בעוה"ב אבל אינו בטוח שיתברך במעשה ידיו, כי הברכה מצד שלא ירע לבבו וכנ"ל. וא"כ יומתק דברי האלקי הקדוש הנ"ל, דהא דאמרו חז"ל אל יבזבז יותר מחומש, מיירי מאדם שאינו נותן בשמחה ותענוג ומחשב שהוא מחסר ממונו בשביל מצות הבורא... דכיון דאינו בטוח שיתברך במעשה ידיו בעוה"ז לכן אין לו ליתן יותר מחומש שקבעו חכמים, ד'אפס לא יהיה בך אביון' כתיב (דברים טו, ד) וחייו קודמין, אבן מי שנותן בשמחה ותענוג אשר בטוח שהש"י יזמין לו כפלי כפלים אין שיעור לדבר, דכל מה שיתן יותר ירויח לו הש"י יותר ויותר כו'.

וצוה הכהן, להרה"ק רא"ש מאוסטרהא (פרק טו. עמ' קטז)

"מכ"ק אאדמו"ר שמעתי בשם זקיני מצאנז זי"ע שאמר: במתן תורה היתה התחלת עמוד התורה, ובבית המקדש היה עמוד העבודה שהוא הקרבנות, **והבעש"ט זי"ע אחז צדיק דרכו בקודש לדורות עולם בעמוד גמילות חסדים, והוא לזכות גם את חבירו בנפש ובגוף, וזוהי דרך החסידות לסיים לזולתו הן במילי דשמיא הן במילי דעלמא.**

קדושת ציון, באבוב (פר' בחוקותי)

ליקוטי מאמרים ממשנתו

"ולגלוגו עלי אהבה"

רבי ישראל בעל שם אמר: אדם שהוא קורא בתורה, ורואה האורות של האותיות שבתורה, אע"פ שאינו מנגן הטעמים כראוי, **כיון שהוא קורא באהבה גדולה ובהתלהבות, אין השם יתברך מדקדק עמו אף שאין אומרם כראוי.** משל לתינוק שאביו אוהבו מאוד, ומבקש דבר מאביו, אע"פ שהוא מגמגם ואינו אומר כראוי, אביו נהנה מאוד, לכן כשאדם אומר דברי תורה באהבה, השי"ת אוהבו מאוד ואין מדקדק אחריו אם אומרם כראוי או לא, כמו שדרשו רבותינו ז"ל (מדרש שיה"ש פר' ב) 'ודגלו עלי אהבה' אמר הקב"ה ולגלוגו עלי אהבה"

ליקוטים יקרים (אות ג)

פיזורת בשם קדשו

"כשרוצין ליפרע העונש למי שהוא ראוי לעונש, אזי נוטלין ממנו מדריגת הבטחון. **על כן ראוי להתפלל לפניו ית' שיתחזק בבטחון בו וכו'** ודפח"ח".

תולדות יעקב יוסף (פר' משפטים, עמ' רח)

♦♦♦

"אדם השלם, אם יזדמן לו איזה ביטול תורה ותפלה יש לו להבין שגם זה הוא ידו יתברך, **שדוחה אותו כדי שיתקרב יותר בסוד 'שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני'** (שה"ש ב, ו) וכו', ודפח"ח".

שם (פר' וישב, עמ' קא)

♦♦♦

"שמעתי בשם מורי, מה **שנאמר לו משמים, טעם איחור ביאת משיח, שאין מאריכין ב'אהבה רבה'.**

שם (פר' וארא, עמ' קמג. עיי"ש)

♦♦♦

"כמו אדם שמביא נר למקום החושך, שהחושך הולך לגמרי ואינו ניכר כלל, כך כשחוזר בתשובה, אף שהיה בתחלה מקום חושך, **כשמאיר אור התורה אז החושך הולך לגמרי.**

דגל מחנה אפרים (ליקוטים ד"ה א"י אשרי העם יודעי)

♦♦♦

"צריך האדם להיות תמיד בדעה מיושבת, ולא במהירות, וזהו: 'ואבדתם מהרה' (דברים יא, י) צריך לאבד את המהירות".

צרור החיים (מערכת י אות מז)

עליית הצדיק בעולם העליון בכח העסק במשנתו ובטובה גדולה להמת עסקים

"שמעתי מרבי ישראל בעש"ט זללה"ה, כי אין הצדיק יכול לעלות ממדריגה למדריגה לאחר מותו, אם לא שדנין אותו בכל פעם, עד שדנין אותו על קלות שבקלות, ואחר שכבר דנו אותו על קלות שבקלות **אי אפשר עוד לבוא למדריגה יותר. רק כאשר בני אדם מספרים למטה מתורה ומעשים טובים שלו, אז בא הצדיק שספרו ממנו לעליה גדולה**, וכן בכל פעם ופעם. וזה שאמר (מלאכי ג, ט) אז נדברו לשון נפעל, פירוש כשנדברו יראי ה' על ידי איש אל רעהו היינו, מה שמספרים איש אל רעהו מן יראי ה' הנפטרים, אז יש להצדיק הנ"ל עליה, וז"ש **ויכתב ספר זכרון לפניו וגם להאנשים המספרים יש להם עליה, וזה שאמר: 'לחושבי שמו פירוש, כי הצדיקים הם המרכבה, נמצא כשחושב הצדיק הוא ממש חושב שמו כנ"ל".**

ברית אברהם, (הפטרת שבה"ג, דף פג, טו"ד)

חוסר הרגש עליה בעבודת צדיקים

"אני בעצמי פעם אחת **ראיתי הריב"ש ז"ל בחלום**, ושאלתי אותו מפני מה בתחילת עבודתי כאשר נכנסתי אצל הצדיקים ללמוד ממעשיהם, והרגלתי את עצמי לעבוד השי"ת, הרגשתי בעצמי שינוי לטובה מיום ליום, בעסק התורה לשמה ובכוונת התפילה ושאר מעשים, ועתה אינני מרגיש כלל השינוי, ונדמה לי כמו יום אתמול כן היום, וכמו כן יום מחר. והשיב לי בדרך משל כשהתינוק לומד א' ב' או סידור או חומש, מדי יום ביומו ניכר השינוי בו שלומד יותר ממה שלמד אתמול, למשל בשבוע העבר למד פרשה אחת חומש ועתה לומר ב' פרשיות וכיו"ב, מה שאין כן אם הולך ומתגדל ולומד בעצמו גפ"ת עם הפוסקים, והוא מפולפל גדול, אין ניכר בו שינוי יום מיומו. **אמנם לפי ראות עיני השכל בוודאי מה שהאדם נעתק בגדלותו יום מיומו במדרגה, הוא גדול אלף אלפים פעמים ככל המדרגות שהתינוק נעתק בכל השנה, כי המה בקטנות**, עכ"ל, ודפח"ח".

עבודת ישראל, (פר' שמיני)

"כמוצא שלל רב"

"**אמר הבעש"ט ז"ל** על הפסוק (תהלים קיט, קסב) 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב', למשל, אדם שמוצא אוצר גדול ונחמד ולוקח הרבה מאד כאשר יוכל שאת, **ואין לו תענוג מזה שלקח מהאוצר זהב או כסף הרבה כמו ממה שלקח מחמת שלא יכול לשאת אותו כולו לביתו, והצער החוא גדול יותר מן זו השמחה שמצא את האוצר.** כך אמר דוד המלך ע"ה: שש אנכי על אמרתך זהו התורה הקדושה שנקראת 'אמרתך'; **יש לי שמחה כמוצא שלל רב שיש לו צער גדול במה שנשאר, כמעט שאין השמחה נחשב אצלו, כך השמחה שלי כמוצא שלל רב, וידעתי שלא לקחתי אך מעט מזעיר, ולא נחשב אצלי לכלום במה שלקחתי, ממה שנשאר** וד"ל".

אור יצחק, ראדוויל (פר' יתרו)

עבודת ה' צריך להיות לא עבור מדריגות

הנה עינינו רואות אשר יש לך אדם שעושה סגופים ומקואות ומרבה בתורה ותפלה, ועיקר כוונתו ומגמתו להשיג רוח הקדוש או גילוי אליהו וכדומה, וכאשר שמעתי בימי הבעש"ט זללה"ה היה אחד כזה שעשה סגופים והלך למקוה שישוג רוח הקודש, **ואמר הבעש"ט זללה"ה בזה הלשון אשר בעולם התמורות משחקים עליו, והאמת כן הוא כי מה לאדם לדדוף אחר זאת ולבו חסור העיקר דביקות אל, שזהו תכלית העבודה לדבק במדותיו יתברך באמת ובתמים, ואחרי הדביקות השלימה יכול להיות שישיג כל משאלות לבו, כי ממילא נולד מזה השגת רוח הקודש וכדומה ממעלות המובחרות והמעולות, אמנם לא לזה ישים את לבו ורוחו ונפשו בהעבודה.**

אור המאיר, (פר' שמות)

לעילוי נשמת
האשה החשובה
מרת איטא ראזמאן ע"ה
בת הרה"ח ר' מנחם מענדל ז"ל
נלב"ע ה' סיון
הונצח ע"י בנה מוה"ר אהרן ראזמאן הי"ו אב"ד בוויליאמסבורג יע"א

שבת שלפני שבועות

'שבת הגדול שלפני שבועות' ◇ בכוחו לתקן כל ימי חייו ◇ ממנה ממשיכין הארה לשבועות
שבת דרך ארץ ◇ מסוגל לרפואת הגוף והנפש ◇ שבת קבלת התורה ◇ השורש והמקור של מתן תורה

מנהג קדמון לקרא לשבת זו 'שבת הגדול שלפני שבועות'

"במחזור ישן בכת"י נמצא דגם שבת שלפני שבועות נקרא שבת הגדול, ונמצא שם "יוצר לשבת הגדול של שבועות" מהפייטן בשם אברהם מיוסד על סדר א"ב. וכן מצינו מזמן הראשונים שהיתה נקראת שבת הגדול, והוא ב'פירוש למסכת משקין' לרבינו שלמה בן היתום, שחי בימי רש"י באיטליה, שכותב: "ר' ינאי הוה ליה ההוא תלמידא, דכולא שתא הוה מקשי ליה בבית המדרש בשעת הלימוד, **מיהו בשבת הגדול שלפני פסח ועצרת וראש השנה, שכן בשבת זו דורשים שם בכתי כנסת** בעניני צדקה, תשובה ומעשים טובים, וסוכה לא היה מקשה ליה, מפני שמתקבצין כל העם לשמוע הדרשה מר' ינאי פן יבלבל דעתו מרוב חריפתו, דתלמיד חריף ומפולפל הוי ושמה ביה ר' ינאי".

וכ"כ בשבלי הלקט (סימן רה; ומשם בתניא רבתי, סימן מב) **"ועל שנעשו נסים לישראל באותו שבת אשר לפני הפסח נקרא שבת הגדול שבת שלפני הפסח, וכן נהגו לקרות שבתות לשלש רגלים".**

ואמנם כן מצינו במחזור רומא: **"יוצר לשבת הגדול של שבועות"**; וכן יש שם: **"אזהרות מרבי שלמה ז"ל ופירושם, אומרים אותם בשבת הגדול של שבועות".** וכן נמצא בסידור לחג השבועות, כ"י קדמון, מנהג קורפו, כתוב בדף הראשון: **סדר לשבת הגדול של שבועות.** ובפנים כתוב: שבת שלפני שבועות נוהגין כאן לקרא אותו שבת הגדול, כמו השבת הגדול של פסח, על שם הנס הגדול שנעשה בו. **"וטעם למנהגנו הוא שקורין גם לזה שבת הגדול, על שם הכרזת התורה, שנתנה בשבועות, שהיא גדולה מן הכהונה ומן המלכות, לכן נוהגין לומר בשבת זו יוצרות ורשות כמו בשבת הגדול של פסח".**

משב"ק שלפני שבועות צריך להמשיך הארה לשבועות

איש על דגלו באותות לבית אבותם. בליל שבת ערב שבועות אמר בשם אביו זצוק"ל. איש על דגלו, על דגלו על דלוגו, והאריך בזה כל אחד לגוון הקבוע לו ולדלוגו במה שמדלג למקומו, איש על דגלו באותות לבית אבותם, שיהיו האותיות והאו"ת הידוע, יהיו לבית אבותם, כמו שהיו במצרים שלא שינו את שמם ולבושם כו', ולא היה אחד מהן פרוץ בערוה כו' (ויקרא רבה לב, ה). ולכך קורין תמיד פרשה זאת קודם שבועות, כי זאת הפרשה הכנה לקבלת התורה, **ופוף דבריו שעיקר הכנה לקבלת התורה בשמחה.**

ואז בזמן מתן תורה, היה צריך להיות קבלת התורה בהתגלות קולות וברקים, **ומאז ועד עתה יש בכל שנה קבלת התורה** אבל לא בהתגלות פרטי כאז בשעת מתן תורה, וסיים היוצא לנו מזה, **כי בשבת זה צריך כל אחד לראות להכין עצמו לקבה"ת,** וחזר ואמר, כי השבת הוא גדול מהג השבועות ואיך יהיה הכנה לו, **רק מהשבת צריך להמשיך הארה להחג וירא כל אחד להכין עצמו בקדושה ובשמחה לקבלת התורה.**

בית אהרן

שבת זו מסוגל לרפואת הגוף והנפש

"שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבא" (שבת יב.) **הוא ביחוד בשבת זה שקודם מתן תורה, כידוע שבמתן תורה נתרפאו כולם,** והנה עפ"י פשוט, שעל ידי קבלת התורה נעשה רפואה לכל המיחושים כמו שנאמר (משלי ג, ח): 'רפאות תהי לשריך'. אולם הלא חז"ל הוציאו זה הדרש מהפסוקים שקודם מתן תורה, שלא היה בהם אלמים שנאמר 'ויענו כל העם'; גדמין וחרשין שנאמר 'נעשה ונשמע', **ואם כן בהכרח**

לומר שנתרפאו קודם מתן תורה על כל האברים שיהיו מוכנים לקבל, כי באמת גם על זה נצרך רפואה לכל החושים שיהיו מוכנים מצד האדם, כמו כלי השמיעה והראיה, וכן כולם, שלא יהיה שום עיכוב מצד האדם. אמנם יש עוד בשורש כח השמיעה והראיה בעצם שממנו נשפע 'כל הכוחות להכלים', **וזה נשפע בקדושת שבת שהוא מקורא דכולא** (מקור הכל).

ועל זה רמזו חז"ל (שבת פז.) **'הכל מודים שבשבת ניתנה תורה'**, כי כל כלי המקבל שיהיו מוכנים לקבל, הוא בהכרח רק ע"י קדושת שבת, **'ובוודאי בכל שנה נשפע הכח הזה בשבת הקודם למתן תורה, שיהיה שבת הוא מלזעזק ורפואה קרובה לבא".**

תורת אמת

"שבת שלפני שבועות" לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה

בשנה זו (שנת תשל"ח) הכניסו חמשה ספרי תורה לבית המדרש הגדול בקרית יואל שנכתבו על ידי אנ"ש, שני ספרי תורה בכל יום מימי החג, והחמישי היה של הרה"ח ר' יוסף משה טויב ע"ה שעלה ונסתפק אם להכניס את הספר תורה שלו בעצם חג השבועות, לקיים מה דאיתא (עיין ברכ"י או"ח סי' תצ"ד) **כל הנותן ספר תורה חדשה לביהכנ"ס בעצרת כאילו הקריבו מנחה בזמנה**, ואף על פי שלא יוכל לעלות לתורה ולברך על ספרו, או שיקדים להכניסו ביום השבת בכדי שיוכל לעלות לתורה, ושלח לשאול את הכרעת רבינו ז"ל. רבינו ז"ל שמע את שאלתו, **וכתשובה הרים את ידיו הק' ואמר בלה"ק: "לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה".** (מס' שבת דף פ"ו:), וכן עשה שהכניס את הספר ביום השבת.

רצון צדיק (דף שכח)

שבת דרך ארץ

בשבת שלפני חג השבועות שאל הרה"ק הרמ"מ מווארקא זצ"ל שבת שלפני הפסח נקראת "שבת הגדול" שבת שלפני יום הכפורים נקראת "שבת תשובה", ומה שמה של שבת זו שלפני שבועות, הוא שואל והוא משיב: "שבת דרך ארץ", משום שדרך ארץ קדמה לתורה.

בית יצחק. ווארקא

שבת קבלת התורה

והנה בשבת במדבר אמרו בטור ושלחן ערוך (אורח חיים סימן תכח, סעיף ד) **'לעולם קורין פרשת במדבר קודם חג שבועות'**, ובשבת שלפני חג השבועות קבלת תורה הקדושה, 'כיון שכל ברכאין דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין ביום שבת קודש שקודם' **'ואור קדושת החג וברכת השפעת התורה העתידה לבא בשבוע זו בחג השבועות הוא תלוי ביום שבת קודש, על כן צריכין להתפלל ביום שב"ת** (שבו ניתנה תור"ה (שבת פו, ב)), **שנזכה לקבל חלקנו בתורה הקדושה באמת, ובשב"ת בודאי מתקבלת התפל"ה על זה כנזכר, ונוושע לנצחים בכל ענינינו:**

חמשה מאמרות. מונקאטש

שבת שקודם שבועות, הוא השורש והמקור של מתן תורה

ברוב שנים קורין פרשת **במדבר בשבת שקודם שבועות; וגם טעם קריאת שם הספרה 'במדבר' ולא 'שאו'** ע"ש 'שאו את ראש' כמו [פרשת] 'נשא', יש לומר, **'מפני שהשבת שקודם שבועות, הוא השורש והמקור של מתן תורה'**, כי הכל מודים שבשבת ניתנה תורה (שבת פו:), מפני שבראשונה כשנאמר הדיבור 'זכור את יום השבת לקדשו' הופיע מדברים האלו אור קדושת שבת בעצומו של יום, **'ומשם והלאה בכל שבת שקודם שבועות מופיע גם כן המקור של מתן תורה'** ועיקר ההכנה של מתן תורה הוא 'במדבר סיני', וכמו שנאמר 'בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני' (שמות יט, א), כי עיקר הכנת האדם לדברי תורה הוא היציאה מבחינת 'מצרים' לבל יהיה נקשר ונטבע בחמדות ומדות זרות, כי בחינת מצרים הוא שורש ההיפוך, זה לעומת זה, נגד הקדושה, כמ"ש (בראשית יג, י) 'כגן ה' כארץ מצרים', מפני ששם הקשר של כל מ"ט מדות הרעות שנקראו מ"ט שערי טומאה, **ועל ידי שמטהרין ומבררין במ"ט ימי הספירה למאום את כל המדות שמצד תאוות הזרות, באים למ"ט שערי הקדושה שנקרא 'מדבר סיני' על שם שירדה שנאה לאומות העולם עליו** (שבת פט היינו השנאה לבחינת הרע, דם התענוגים זרים שמצד האוה"ע).

ועל זה נאמר: 'ביום הזה באו מדבר סיני כי זה לעומת זה, זה יוצא וזה בא, שכמה שנטהר הלב למאום בתענוגים הזרים של המ"ט מדות ההיפוך, כן לעומת זה נכנסים בשערי הקדושה הנקרא 'מדבר', שהוא בחינת התרחקות מתענוגי עולם הזה.

וי"ל שלזה נרמז בר"ת: **ב**'חודש ה'שלישי ל'צאת **ב**'ני י'שראל גימטריא **מ"ט, רומז על היציאה ממ"ט שערי טומאה,** ור"ת: **ב**'יום ה'זה **ב**'או מ'דבר **גם כן גימטריא מ"ט, רומז על הכניסה למ"ט שערי הקדושה, שבזה נעשים מוכנים לקבלת התורה ביום החמשים".**

תורת אמת

יו"ט שבועות

מעלת וסגולת היום ◇ תיקון ליל שבועות ◇ קבלת התורה ◇ מאכלי חלב

מעלת וסגולת היום

נשבע כח אמונה שבשנה זו נזכה לקבל התורה כראוי

וארשתיך לי לעולם וארשתיך לי בצדק ובמשפט בחסד וברחמים וארשתיך לי באמונה וידעת את ה' (הפטרה לפרשת במדבר) י"ל שמרומז על ג' ימי הגבלה, כי בג' ימי הגבלה נעשים האירוסין וקידושין בינו יתברך ובינינו, כמ"ש וקדשתם היום ומחר, ובמתן תורה היה הנשואין, כש"נ ביום חתנתו, ואמרו ז"ל זה מתן תורה. ולטעם זה קורין על הרוב הפטרה זו קודם שבועות בימים האלו שהם ימי האירוסין, וזהו וארשתיך לי לעולם, שמהאירוסין הראשונים של קודם מתן תורה נקבע בנו לעולם הארת הכח הזה, להתקדש בכל שנה בהגיע הזמן הזה, והוא על ידי וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים, היינו מצד אתערותא דלעילא ברוב רחמיו וחסדיו, כמו שאומרים הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך, **וארשתיך לי באמונה, היינו שלא יפול לב האדם עליו כשיודע כמה שנים עברו עליו זמנים כאלו, ואינו מרגיש בנפשו שנתחדש ונתקרב להש"י, ואיזה התחדשות יהיה לו בשנה זו יותר מכל השנים שעברו, וע"ז נאמר וארשתיך לי באמונה, שענין אמונה הוא דייקא במה שנתכסה מהאדם ורק מתחזק באמונה, שיוכל להוושע ולהתקדש מהיום, הגם שהוא רחוק מן הדעת לערך העת שעד עתה.**

וכן היה ג"כ באותו זמן שקודם מתן תורה שאמרו נעשה ונשמע ביום הזה שהוא חמישי בחודש, והוא ג"כ ענין אמונה ובטיחות למעלה מן התפיסה, שידוע מאמר חז"ל בכמה מקומות בשבח שהקדימו נעשה לנשמע, שהוא ענין תוקף אמונה קודם השמיעה והשגה, וכן השיב רבא ע"ז אנן דסגינן בשלימותא, כתיב בן תומת ישרים תנחם, **וחנה הגם שאמונה זו נצרך מאתערותא דלתתא, עכ"ז גם הכח הזה נתעורר מלעילא בנפשות ישראל בעת הזה, לחיות מתעוררים לאמונה הזו**, וע"ז נאמר וארשתיך לי באמונה, וכידוע בענין קידושין ואירוסין שהם מכח האיש שנותן הכסף להאשה, וע"ז נתקדשת. וזהו וארשתיך לי באמונה וגו'.

(**תורת אמת,** שבת לפני שבועות תרל"ג סעודה שניה)

• • •

להאמין שיזדכך מקדושת החג

צריך להאמין שעתה ישוב ויזדכך. הכלל הוא, כי צריכים לשמוח מאד בקבלת התורה, כי כל אחד ואחד מקבל לפי ערכו, **וצריך להאמין שבוודאי עתה ישוב מאולתו ויזדכך, ויהיה באמת כך ובלבד שיקבל עליו בלב שלם.**

(בית אהרן)

• • •

שבועות הוא דוגמת השמנונית של כל התרי"ג מצוות

ישלם ד' פעלך ותהי משכורתך שלימה מעם ה' אלקי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו (רות ב, יב) **הנראה לרמז בזה גודל מעלת קבלת התורה ביום חג השבועות אשר בו מגיע לכל השלימות מכל התרי"ג מצות.** משל למה הדבר דומה על פי הנראה מהכמני הרופאים שיצוה לבשל לחולאים רוטב מכל מיני בשר אשר עולה לסך עצום. ומחמת כח השמנונית מכל מיני בשר עולה לתרופה לחזק כוחות כל הגוף. **כן נוכל להבין גודל מעלות יום הזה זמן מתן תורתנו.** כי בכל המועדים שיש בהם מצות פרטיות מצה ולולב וכדומה אנו מברכין על כל מצוה ומצוה הברכה הראויה לה על נטילת לולב. או על אכילת מצה וכדומה. וזמנו של מצוה זו איננו בזמנו של זו. וכל דבר ודבר בעתו מה טוב. **לא כן בחג חזה בקבלת התורה חנה נכללים בו כל התרי"ג מצות ביחד טועמי' חיים זכו לא תחסר כל בה.** וז"פ ג"כ גבי רות אשר באתה עתה להתגייר ולקבל עלי' כל מצות המחויבת בה הנה מחמת הקבלה תגיע לשכר כל המצות לכן כתי' משכורתך שלימה מפני אשר באתה לחסות תחת כנפיו **בקבלה לבד תגיע לכל השלימות.**

(תפארת שלמה)

• • •

בשבועות מקבל השכל איך יעבוד בו את השי"ת

בשבועות מקבל האדם את התורה היינו באיזה שכל יעבוד השי"ת. זה ידוע, כל המצות זמניות בבוא הזמן של המצוה נתעורר הדבר שהיה בעת הראשון כשנצטוה המצוה. **וכן בשבועות, מקבל כל האדם את התורה, דהיינו שבאיזה שכל יוכל לעבוד את השם באותה שנה.**

(מאור עינים)

...

קבלת התוה"ק הוא גם כל תקוות ושמחת הגוף

בגמרא (פסחים סה, ב) אמרינן **הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם.** רצה לומר, דפסח אדם שמח, שגופו שמח, יצא מעבדות, דהוא טובות הגופני, אמנם שבועות דהשמחה היא נתינת התורה ולכאורה היה קשה לגוף לשמוח, דהא מתן תורה הוא רק טובות רוחניות, **לזה אמרו בעצרת דבעינן נמי לכם, שישמח הגוף, דיאמין שהתורה הוא חיי העולם, חיי עולם הבא ועולם הזה, ואורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד** (משלי ג, טז), **ורפאות תהיה לשרך** (שם ג, ח), **ובזה יתענג גופו גם כן, ויתעלם גם כן בשימו דברים אלו על לבו.**

(קדושת לוי)

...

כלל ישראל השתוקקו יחד לקבלת התורה

ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. אדמו"ר הה"ק הרבי ר' בונים מפרשיסחא הקשה למה אמרו נעשה ונשמע בלשון רבים הרי כל אחד ואחד היה צריך לומר אעשה ואשמע, ופירש על דרך משל כמו היושבים במאסר בחום היום וצמאים ומים אין להם, ופתאום בא אחד ושאל להם אם ישתו, **וחשיב כל אחד 'נשתה', יען שכל אחד ואחד יודע שהכל צמאים והכל חפצים לשתות. כן בקבלת התורה שכל אחד כלתה נפשו לתורה, אין מים אלא תורה,** עכלה"ק . וקשה דאם כן למה בשירה נאמר אז ישיר ולא אז נשיר בלשון רבים. ונראה לפרש שהשירה היתה לשעה לכן נאמר בלשון יחיד, **וקבלת התורה היה לדורות לכל הדורות הבאים, לפיכך אמרו בלשון רבים.**

(הרה"ק רד"ב מביאלע זללה"ה)

תיקון ליל שבועות

לקבל התורה בצלילות וישוב הדעת

איתא במדרש, שביום מתן תורה, בקשו להתנמנם בבוקר ושנתם ערבה להם עד שעוררן משה רבינו ע"ה לקבל את התורה, ע"ש. ואמר הצדיק הגאון מוה"ר לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, חלילה לחשוב על עם קודש שנפלו בתרדימת העצלות והשינה ביום הנכבד שידעו שיתן הקב"ה את תורתו להם, אלא יש לומר **דכונתם היתה לשם שמים, שמיום שני בסיון התחילו לעשות הכנה לקבלת התורה ועבדו בכל כוחם ובמחשבותם הקדושים עד שנפל עליהם ליאות ועייפות והיו מתייראים פן לא יוכלו לקבל את התורה במחשבה צלולה כראוי.**

(עבודת ישראל)

...

לא לדבר שיחה בטילה מאחר התיקון עד קדושת 'כתר'

בשם מורי נר"ו **צריך ליזהר מאד אחר התיקון שעשה בלילה שלא יפסיק בשום שיחה בטילה עד אחר שאמר במוסף קדושת כתר, כי אז עולין כל קישוטי הכלה שעשה בלילה, על כן יזהר מאוד לטהר מחשבתו, על כל פנים עד כתר זה.**

(סידור הר"ר שבתי ז"ל)

...

ליזהר באזהרות של מרן אלקי קודש הקדשים הריב"ש טוב **שלא יפסיק בשום שיחה בעולם עד אחר התפלת מוסף, כי אז נגמר עליות כל קשוטי חתן וכלה מה שהתחילו בלילה לכבוד בחם,** ואם יש בו כח להתפלל באור הבוקר ולא יפסיק כלל בשום שינה מה טוב, אבל עתה בדורות הללו שאין בבני ישראל הקדושים כל כך כח ומה להתפלל בהשכמה, עכ"פ לא יפסיק שום בר ישראל עד הבוקר בשום שינה בעולם אפילו רגע אחת והוא עד שיטבול במים חיים בקדרותא דצפרא, ואחר סדר זה מותר להניח לישן עד קודם זמן התפלה, **ולא יפסיק בשום דבר הגשמי בעולם מעת הטבילה של קדרותא דצפרא עד סוף כל התפלה של שחרית ומוסף, כי אז הוא עת רצון גדול להתפלל ולדבק באמונה ובטחון גדול ביוצר בראשית.**

(דמשק אליעזר – קאמארנא**)**

...

מצות היום הוא התעוררות התשוקה והחמדה לקבל התורה

כ"ק אבי אדמו"ר [בעל אבני נזר] זצללה"ה אמר כי בכל המועדים ניחא מה ששמחת יום טוב אינה נוהגת בלילה משום דיש חיוב לקיים מצוות אשר על ידן מקבלים קדושת היו"ט, בפסח חובה לאכול מצה, בסוכות לאכול בסוכה, והלילה ראשון חובה. משא"כ בשבועות דליכא שום חובה א"כ תתנהג שמחה גם בלילה. אך לפימש"כ בזוה"ק (ח"ג צז, ב) **'דצריך לנטרא דביו עלאה דמטי עלי' בהאוא ליליא'** [שצריך לשמור הטהרה עליונה שבא עליו בלילה זו] ניחא, עכתדה"ק.

ועדיין אינו מובן הלא זה בא מן השמים והאדם אינו עושה שום פעולה בזה. אך י"ל דלשון נטרא היא שמירה בלשון הקודש, מלשון (בראשית לז, יא) **ואביו שמר את הדבר, שיצפה האדם וישתוקק לחאי דכיו** ואפילו למ"ד (בבא מציעא צג, א) משמר לאו כעושה מעשה, **מ"מ להשתוקקות זו צריך האדם לעורר א"ע ואינה באה מאליה, ובזה מקבלים קדושת היו"ט, א"כ שוב לא שייכת שמחה קודם זה כמו בכל המועדים, והבן.**

(שם משמואל, תר"ע)

קבלת התורה

הרב בוצינא קדישא מוה"ר דוב בער (המגיד ממעזריטש) זללה"ה אמר, שמצינו בדברי רז"ל (שבת פח, א) שהשי"ת ב"ה כפה על ישראל הר כגיגית ואמר אם תקבלו את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. ולמה הוצרך לכך, הלא ישראל אמרו נעשה ונשמע, ומרצונם קבלו את התורה. **אלא מפני שחיו ישראל אז במדריגה גדולה כזו במוחין גדולין, אמרו נעשה ונשמע**, שאמר השי"ת מי גילה לבני רז זה, לשון שמלאכי השרת וכו'. הראה להם השי"ת שאע"פ שאח"כ יפלו ממדריגתן ויפלו המוחין, שלא יעשו עצמן חפשי מן העבודה והמצוות, **וכפה עליהם הר כגיגית, לומר שהם מוכרחים בעבודה, ואעפ"י שאינן נהנין מן העבודה, שאין להם מוחין צריכים לעבוד השי"ת כפי יכולתם ומדריגתם במקום שהם,** עכ"ד ודפח"ח.

(פרי חיים, אורח לחיים, בדר)

• • •

אופן המחשבות וההרגשים של בר ישראל ביום זה

יחשוב במעמד הר סיני, כי אנחנו כולנו היינו שם, וקבלנו התורה, וברוך שהבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו. ויחשוב כי פנים בפנים דיבר ה' אתנו, ויחשוב בשבועה שנשבענו, כי כולנו מושבעים ועומדים מהר סיני. **והרבה דברים כאלה יחשוב, וימלא רחת, ויעשה לעצמו לב טהור. ויעשה מוסכם חזק כאלו עתה בזה היום קיבל התורה, ויתלהב בלבו להטביע אהבה להשי"ת לעבדו בשמחה ובטוב לבב.**

(של"ה הק')

• • •

הולך וחזק, בכל שנה ושנה, לכל אחד מישראל

קול השפר הולך וחזק (שמות יט, יט) מתוסף ומתחזק מדי פעם. **בכל שנה ושנה מתעורר מחדש כוח נתינת התורה, התורה ניתנת בבחינה מחודשת שלא היתה עדיין בעולם, וכל אחד מישראל מקבלה לפי השגתו ולפי מה שהכין עצמו לחג הקדוש.**

(אור המאיר)

• • •

יסוד ועיקר גדול לאמונתינו הוא זכירת מעמד הנבחר

רק השמר לך וגו' פן תשכח את הדברים (דברים ד, ט) הכתוב הזה לפי דעתי מצות לא תעשה, הזהיר בה מאד, כי כאשר אמר שנזהר בכל המצות ונשמור החוקים והמשפטים לעשותם, חזר ואמר "**רק אני מזהירך מאד להשמר ולשמור עצמך מאד מאד לזכור מאין באו אליך המצות, שלא תשכח מעמד הר סיני מכל הדברים אשר ראו עיניך הקולות והלפידים, את כבודו ואת גדלו ודבריו אשר שמעת שם מתוך האש, ותודיע כל הדברים אשר ראו עיניך במעמד הנכבד ההוא לבניך ולבני בניך עד עולם**". ופירש הטעם, כי השם עשה המעמד ההוא כדי שתלמדו ליראה אותו כל הימים ואת בניכם תלמדון לדורות עולם, אם כן עשו אתם ככה ואל תשכחו אותו.

והנה, קודם שיזכיר הדברות שנאמרו שם, הזהיר במצות לא תעשה שלא נשכח דבר מן המעמד ההוא ולא נסירהו מלבנו לעולם, **וצוה במצות עשה שנודיע בו לכל זרענו מדור לדור כל מה שהיה שם בראיה ובשמיעה. והתועלת במצוה הזאת גדולה מאד,** שאם היו דברי התורה באים אלינו מפי משה בלבד, אע"פ שנבואתו נתאמתה באותות ובמופתים, אם יקום בקרבנו נביא או חולם חלום ויצונו בהפך מן התורה ונתן אלינו אות או מופת יכנס ספק בלב האנשים; **אבל כשתגיע אלינו התורה מפי הגבורה לאזנינו ועינינו הרואות אין שם אמצעי, נכחיש כל חולק וכל מספק, ונשקר אותו,** לא יועילהו אות ולא יצילהו מופת מן המיתה בידינו, כי אנחנו היודעים בשקרותו. זהו שאמר שם (שמות יט, ט) גם בך יאמינו לעולם, **כי כשנעתיק גם כן הדבר לבנינו, ידעו שהיה הדבר אמת בלא ספק כאלו ראוהו כל הדורות, כי לא נעיד שקר לבנינו ולא ננחיל אותם דבר הבל ואין בם מועיל, והם לא יסתפקו כלל בעדותנו שנעיד להם אבל יאמינו בודאי שראינו כולנו**

בעינינו וכל מה שספרנו להם כו' וכבר הזכרתיו שם בפרשת בחדש השלישי.

(רמב"ן)

• • •

מיסודי התורה שבכל דור יש צדיק שעפ"י תורתו וקדושתו כן יקום

בשם החידושי הרי"מ זי"ע, ביום הששי אנו אומרים 'זמן מתן תורתנו' וגם מה שאומרים לשון מתן ולא לשון קבלה כמאמר לשון קיבל, אבן **עיקר ויסוד התורה ככתוב על פי התורה אשר יורוך וכן בכל דור ודור כמו שהצדיק גוזר הדין עפ"י תורתו וקדושתו כן יקום, והראה לנו השי"ת שקיים כדברי משה רבינו שהוסיף יום א' מדעתו ולא שריא שכינה עד צפרא ונתוודע לנו שהתורה נתונה לנו במתנה להצדיקים וחכמי תורה** וזה הוא ביום הששי תיכף ולאחר אומרים אנו ביום הששי יום מתן תורתנו, **ודבר פלא הוא** וד"ק.

(שיח שרפי קודש)

• • •

בעינן נמי לכם, כי קבלת התורה נתנה קיום לעולם

הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם (פסחים סח, ב) הנה, אלמלא קבלו ישראל את התורה היה העולם חוזר לתוהו ובהו, כמאמרם ז"ל (שבת פ ח, א) ועל ידי ישראל מתקיים העולם. וזהו: **"הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם" – כי בכך שקיבלו את התורה קיימו את העולם.** [כלומר דהיינו 'בעינן לכם', שראוי להם לישראל כל שפע טובה וברכה שבעולם, אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, שהם בלבד מקיימי עולם הזה].

(הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב זללה"ה)

• • •

חזר על כל אומה ולשון כדי שיוכל להשפיע לנו כל טוב

מצינו בחז"ל (ע"ז ב, ב) שהקב"ה חיזר על כל האומות שיקבלו את התורה והם מיאנו בדבר. ותמוה: וכי איכא ספיקא כלפי שמיא, והרי ידוע בבירור שלא ירצו לקבלה, אמנם כוונתו ית"ש היתה בכדי שלא יהיה קיטרוג על השפע שישפיע לישראל בניו אהוביו, **שהרי ק"ו הוא אם לעובדי רצונו העכו"ם שמיאנו לקבל את התורה, לא חסר כלום ונשפע להם כל מחסורם ועוד יותר, על אחת כמה וכמה שישראל קדושים שקיבלו את התורה וחקדימו נעשה לנשמע, בודאי שמגיע להם כל טוב וראויים הם להשפיע להם חכמה עושר וכבוד.**

(הרה"ק הרבי מלובלין זללה"ה)

מאכלי חלב

בשבועות יש לנו כח לפעול יחודים כמו המלאכים

יש ליתן טעם לשבח למה נאסר לנו בשר בחלב, והמלאכים כשהיו אצל אברהם אבינו ע"ה נתן להם דוקא בשר בחלב, **וגם אנחנו בחג השבועות התירו לנו חז"ל שלא להמתין אחר הגבינה השיעור כמו בשאר ימות השנה.** ויש לומר, כי בשר רמז לגשמיות, ועל ידי שהצדיק אוכל הגשמיות ביחודים, הוא שואב השפעות מעולמות העליונים, ע"ד שאמרו חז"ל באשה דם נעבר ונעשה חלב (בכורות ו:), כמו כן הצדיק באכילתו, אכילתו נעשה חלב, דהיינו השפע הנקרא ע"ש חלב. ומחמת שאין בנו כח לעשות היחוד למטה, לכן ציוה השי"ת שלא לאכול בשר בחלב, כדי שלא לערב מהשייך למעלה עם מה שלמטה, ולא כן המלאכים שכח בידם לעשות היחוד אמתי גמור למטה כמו למעלה, ולכן לא היו צריכין לשאוב דוקא מלמעלה, לכן אכלו בשר בחלב. **וזה טעם שהתירו לנו בחג השבועות לאכול אחר גבינה בלא המתנת שיעור, מחמת שאז הוא שעת מתן תורה הקדוש, ואנו מראים עצמינו שאנו דוגמת המלאכים בשעת מתן תורה על ידי התורה.**

(ספה"ק נועם אלימלך)

• • •

ב' טעמים נפלאים לאכילת מאכלי חלב

בשם הרב ז"ל (הרה"ק רבי פנחס מאריין זללה"ה), **טעם לאכילת מאכלי חלב בשבועות,** דאיתא ויעש שלמה משתה לכל עבדיו מכאן שעושין סעודה לגמרה של מצוה, ובשבועות גומרין מצות ספירת העומר, ולכך עושין סעודה, **ואם היו עושין סעודת בשר, אין היכר אם האכילה לשם זה אם לשם יום טוב, לכך עושין מחלב.** טעם אחר אמר באכילת מאכלי החלב, **משום שהתורה אין אוחבת אלא שפלות, לכך בימים קדמונים היו לומדים על הארץ. ולכך אוכלים מאכלי חלב בשבועות שהוא קטנות. ומורה על ענוה ושפלות ברך.**

(אמרי פנחס)

ביום תתונתו זו מתן תורה

סדר לימוד במקהלות

נעשה ונשמע

יום שני של חג השבועות

ביום מתן תורתינו הקדושה

בהיכל
בית המדרש הגדול
דק"ק קרית יואל
יצ"ו

טרם ניגשים לשפוך שיח בתפלת

וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ

נתדבק בקדושת התורה בהתמדה במעמד קהל רב כאיש אחד בלב אחד

בהיות הבוקר
ביום מתן תורתינו הקדושה
ביום שני של חג השבועות

קודם תפלת שחרית

משעה 8:30 עד תפלת שחרית

בבית מדרשינו הגדולים די בכל אתר ואתר

בהשתתפות כל הקהל הקודש יחד

בעלי בתים

אברכים יקרים

בחורי חמד

ובכך נזכה שתתקבל תפלתינו בזכות התורה, וכמאמר הפיוט באקדמות:

צְבִי וְחָמִיד וְרָגִיג, דְּיִלְאוֹן בְּלָעוּתָא.
צְלוּתְהוֹן בְּכֵן מְקַבֵּל, וְהַנְיָא בָּעוּתָא.

"גם בכל התפלות איתא (ברכות לא) לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה, ומכל שכן בחג הזה צריכין לסמוך תפלה לתורה".
(שפת אמת - שבועות תרנ"ח)

פנימי | תער"נ | בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מסיבת שבע ברכות לרגל שמחת נישואי נכד כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בת בנו הגה"צ אבד"ק סיגוט שליט"א

יחד עם עסקני ורבני "איגוד יושבי אוהל" שע"י כוללי קהלתינו הק' מרחבי ניו יארק רבתי בבית כ"ק רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום א' פרשת צו תשפ"ב לפ"ק

יכיל בקרבו:

ברכת הקודש • בשבח לומדי הכולל והעסקנים שיחיו • מללמוד ולזכות את אחרים אין מפסידין • גדר חזרת הלימודים • האם לחזור על כל הנו"כ באורך • שיטת התניא בשיעור חזרת הלימודים • טובים השנים, לימוד גמרא או הלכה • מעלת כתיבת החידושים • עשה מה שבכוחך לעשות • לבו חפץ ללמוד מה שהיא שורש נשמתו • עיקר ללמוד הלכה עם דברי גדולי האחרונים • שואל כענין ומשיב כהלכה • כי קאי בהאי מסכתא • ברכה"ת לפני שמיעת שיעור על טעלעפאון • זכות לימוד התורה • אברך כמשמעו ומדרשו • להרגיל למסור שיעורים • מן הזהירות, שלא תרבה להזהר • בעלי דרשנים, ביראתו הקודמת • דרך ואופני לימוד ספרי חסידות • לימוד ספר אחת באופן קבוע • דברות קודש לכבוד השמחה ולכבוד העם הנאספים.

בשבח לומדי הכולל והעסקנים שיחיו

רבינו בירך לחיים לכל המסובים, ודיבר בשבח לומדי הכוללים והעסקנים החשובים [1]

ואמר: לחיים פאר אלע משפיעים, אלע מרביצי תורה, דער אויבערשטער זאל העלפן יעדער איינער זאל מצליח זיין אויף זיין אפטיילונג, איש על מחנהו ואיש על דגלו, להגדיל תורה ולהאדירה, מ'האט אזוי ממדר געווען אויסצושטעלן די שמחה מחזק צו זיין יונגעלייט לומדי תורה, דברי תורה צריכין חיזוק, און מ'דארף האבן חיזוק, א יונגערמאן קומט אריין אין כולל, ער וועט פארלוירן, ער קוקט זיך אים ער וייסט נישט וואו זאל ער אנהייבן און וואו זאל ער ענדיגן, די מקצוע צי יענע מקצוע, מ'דארף אים באגלייטן, און דורך דעם שטייגט מען, ס'איז דא יונגעלייט מיט שטארקע כשרונות, און אז מ'העלפט זיי ארויס ברענגען זייערע כשרונות שטייגן זיי און זיי וואקסן אויס בם"ד לשם ולתפארת.

מ'קען היינט זאגן, די ישיבה גיט ארויס זייער שיינע פירות, כ'בין שוין ברוך ה' אין די ישיבה אסאך יארן, אבער מ'קען זאגן נישט נאר אז ס'איז שענער ווי ס'איז געווען אמאל, נאר ס'איז שענער ווי ס'איז געווען מיט אפאר יאר צוריק,

[1] "איגוד יושבי אוהל" נתייסדה אחר השבת "עמלי תורה" שהתקיים בתחלת חורף תשפ"א לקרוב לאלף לומדי קהלתינו הק' מרחבי ניו יארק וקאנאדא, עושים פעולות לטובה להרים קרן התורה בין היושבי אהל.

ס׳איז בעסער, די ישיבה גיט ארויס אלם בעסער און בעסער, און כ׳מיין אז די וואם זיצן אין כולל קענען זיין עדות אויף דעם, זיי קומען דאך אן אין כולל, מ׳זעהט אויף די פרישע יונגעלייט זייער באנעמונג זייער התמדה זייער הבנה ווי אזוי זיי לערנען, זעהט מען דאם אז ס׳איז דא א געוואלדיגע התעלות ביי יונגעלייט.

ברוך ה׳, מ׳קומט אריין אין כולל, מ׳איז דאך אין א עולם הפוך ווי אמעריקא, און דא אין אמעריקא קען מען האבן אזעלכע חשוב׳ע זיידענע יונגעלייט איז עם א געוואלדיגע חשיבות, און ס׳איז א געוואלדיגע חשיבות פאר די אלע עזרים והמסייעים, א יונגערמאן דארף דאך האבן א תנא דמסייע, און אז מ׳וויזיט אן פארן יונגערמאן מ׳צייגט אים און מ׳העלפט אים און מ׳זעהט אז ער זאל קענען פארן, פאר איינעם איז בעסער די מקצוע און א צווייטער נעמט א צווייטע מקצוע, איינער לערנט גמרא מיט תוס׳, מ׳זעהט יעדער איינער לויט זיין תכונות הנפש וואם אים ציהט און אין וואם ער איז מצליח, און די יונגלייט זענען דורך דעם מצליח און לערנען, זיי וואקסן אויס תלמידי חכמים מופלגים.

ברוך ה׳ עם קומט ארויס פון כולל מורי הוראה, זיי גייען צו ערנסט צו א שאלה, זיי וויסן ווי אזוי צו צוגיין צו א שאלה, און זיי וויסן ווי אזוי צו פסק׳ענען א שאלה, עם קומען ארויס תלמידי חכמים מרביצי תורה וואם זענען גוטע מגידי שיעור, זיי לערנען מיט בחורים מיט עמקות, זיי פאר׳שטייען און קענען מסביר זיין, און אזוי איז דא אין אלע ענינים, מלמדים, שוחטים, מוהלים, סופרים, אלע כלי קודש קומען ארויס פון דארט, דאם זענען די פירות פונעם כולל וואם גיט ארויס פירות העומדים ל׳שרת בקודש.

מ׳זאגט נאך אז דער זיידע ז״ל דער ייטב לב האט אמאל געזאגט פאר א יונגערמאן, ער זאל זיך לערנען שחיטה, ער זאל ווערן א שוחט, האט ער אננעהויבן צו זאגן, רבי, איך זאל ווערן א שוחט, כ׳האב מורא ס׳איז דאך א גרויסער אחריות, אז מ׳דארף ווערן א שוחט נעמט מען אויף זיך אן אחריות, האט ער אים געענטפערט, נו ווען דען זאל איך נעמען? ווען דען זאל איך שטעלן אלם שוחט?, איינער וואם האט נישט מורא, ווער ס׳האט נישט קיין אחריות, טאקע ווער ס׳האט מורא און ער האט אן אחריות, דעם וויל איך טאקע פאר א שוחט.

דאם זענען די יונגעלייט, יראת ה׳ חופפת על פניהם, זיי האבן טאקע מורא, און איידער מ׳פסק׳נט א שאלה טראכט מען גוט אריין, מ׳האט אן אחריות אז מ׳זאגט ארויס א פסק הלכה, איז עם מיט ישוב הדעת, אריין געטראכט אדורך געזומען די הלכה פון אלע צדדים, און מ׳שעמט זיך נישט נאר מ׳רעדט זיך אדורך מיט א צווייטן, בדיבוק חברים איז מען מברר די הלכות, אויף אלעם מוז זיין יראת ה׳ מקדימה, קודם דארף זיין יראת שמים, ברוך ה׳ זיי שטייגן אויס טאקע אזוי, זייער שיינע פירות, און ס׳איז ביי מיר א שמחה אז ווען כ׳האב א שמחה ביי מיר אין שטוב, בין איך משתתף מיין שמחה מיט די אידן וואם זיי העלפן, זיי זענען מרביצי תורה, אליינם זיצן זיי און זיי לערנען, און זיי העלפן אנדערע, זיי זענען די עושים והמעשים, זיי זענען זוכה ללמוד וללמד, ללמוד אליינם עוסק צו זיין בתורה, וללמד זיי העלפן צו אנדערע זאלן אויך קענען לערנען, אנדערע זאלן אויך שטייגן, זיי זענען פון די מזכי הרבים, צו זיין פון די מזכי הרבים דאם איז א געוואלדיגע ענין, וויל איך ארוים ברענגען שטארק דאם חשיבות פון די וואם זענען דא, די אלע מסובין דא ביי דעם טיש, פון די שמחה של מצוה.

דער אויבערשטער זאל העלפן עטץ זאלטם האבן וועייטער הצלחה יעדער איינער אין זיין ענין, אין זיין פעלד, ס׳איז דא וואם זענען אין הלכה, ס׳איז דא וואם זענען אורח חיים, ס׳איז דא וואם זענען יורה דעה, ס׳איז דא אין אבן העזר, און אין חושן משפט, אין אלע מקצועות, און ס׳איז דא וואם זיי לערנען גמרא מיט תוס׳, און ס׳איז דא וואם זיי לערנען חסידישע ספרים, ס׳זאל זיין להלהיב לבבות לאבינו שבשמים, ס׳איז א געוואלדיגע זאך, דער אויבערשטער זאל העלפן שתשרה שכינה במעשי ידיכם, עטץ זאלטם האבן גרויס הצלחה, דער אויבערשטער זאל העלפן עטץ זאלטם וועייטער ממשיך זיין יעדער איינער, זיין א בחינה פון מוסיף והולך, אין תורת ה׳, אין עבודת ה׳, און אין אלע ענינים, הצלחה בגשמיות וברוחניות.

מלמוד ולזכות את אחרים אין מפסידין

השואל: כ׳בין א שליח ציבור פון די אלע מרביצי תורה וואם זענען דא, ברשות דעם רבי׳ן שליט״א, ס׳איז דא יונגעלייט וואם חזר׳ן מקצועות, און די אלע וואם זיצן דא העלפן ארויס אנדערע צו לערנען און צו חזר׳ן, מ׳האט מיר געשיקט פרעגן אפאר שאלות:

די ערשטע שאלה איז, די אלע וואם העלפן ארויס אנדערע יונגעלייט, קומט אויס אז זיי דארפן אליין אוועק געבן זייער

אסאך צייט, און אמאל גייט עס אויפן חשבון, דער יונגערמאן טראכט אז אין די צייט קען איך אליינס לערנען, איך קען אנקומען נאך א סימן און נאך א מקצוע, וואס דארף איך אוועק געבן אזויפיל צייט פאר אנדערע, דאס איז א נושא וואס באדערט אסאך פין די עסקנים.

רבינו: ס׳איז דא א תורה אין ייטב לב אין פרשת מקץ (בד״ה עוד יתבאר) – פארשטייט זיך ס׳איז געזאגט געווארן חנוכה, פרשת מקץ, ס׳איז דא אין ייטב פנים אויך חנוכה תורות, אבער דאס איז אין ייטב לב פרשת מקץ – גייט ער אריין דארט אין די מחלוקה אין די גמרא, צי מדליקין מנר לנר, ס׳איז א מחלוקה אין פרק במה מדליקין (שבת כב.), איין מאן דאמר האלט מדליקין מנר לנר, און איינער האלט אין מדליקין מנר לנר, וואס איז דער טעם פון אין מדליקין מנר לנר, די גמרא האט דארט צוויי טעמים, איין טעם איז וועגן ביזוי מצוה, און איין טעם וועגן אכחושי מצוה, אזוי שטייט אין די גמרא.

דער ייטב לב טייטשט עס אוים אזוי אויף א חסיד׳ישן אופן, זאגט ער אזוי, נר ה׳ נשמת אדם, א נשמה דאס איז א נר, מדליקין מנר לנר, איינער זאל משפיע זיין פאר״ן צווייטן אין דעם איז דא צוויי דרכים, ס׳איז דא איין דרך וואס ער זאגט, כ׳האב נאר מיר אליינס אינזין, כ׳וויל הארעווען, כ׳וויל שטייגן, איך לערן און איך שטייג אין תורת ה׳ אין עבודת ה׳, אבער זיך אפצוגעבן מיט א צווייטן דאס האלט ער ס׳איז נישט אזוי פאר עם, פארוואס נישט? קודם, ס׳וועט מיר שאדן, כ׳מוז אוועק געבן צייט, כ׳מוז אוועק געבן כח, זאגט ער, ס׳איז דא ״אכחושי מצוה״, אדער זאגט ער, ס׳פאסט מיר נישט איך זאל מיך אראפ לאזן פאר א צווייטן, זאגט ער דאס איז ״ביזוי מצוה״, דאס איז דער מאן דאמר וואס האלט אין מדליקין מנר לנר, נאר פאר זיך אליינס. זאגט ער, די הלכה איז מ׳פסק׳נט ״מדליקין מנר לנר״, מ׳דארף זיך יא אוועק געבן פאר א צווייטן, און נישט ער זאל קוקן נאר אויף זיך אליינס, מ׳דארף נישט חושש זיין, נישט אויף אכחושי מצוה, און נישט אויף ביזוי מצוה, וויל די הלכה איז מדליקין מנר לנר, דאס איז א געוואלדיגע הדרכה אין עבודת ה׳ פאר די אלע וואס זענען עוסק אין מלאכת הקודש, מ׳דארף דאס געדענקען, מדליקין מנר לנר.[2]

נאכדעם זאגט ער וויטער אביסל מער, פון נר לנר דארף מען דאך אנצינדן א שפענדל, מיט א קיסמא, דארף מען דאך נעמען א דבר חול כדי יענעם אנצוצינדן, זאל מען אויך נישט קוקן אויף דעם, ס׳איז א שיינער שמועם דארט אין ייטב לב אויף דעם.

און דאס איז געווען דער דרך פון אלע צדיקים, זיי האבן געזוכט משפיע צו זיין פאר א צווייטן, און מ׳האט נישט אזוי וויט געקוקט דייקא אלעם אויף זיך אליינס, מ׳האט געוואוסט מזכה זיין א רבים דאס איז א געוואלדיגער ענין.[3]

---

2 וולש״ק בתו״ד: ...גראה לי, דאיתא במדרש בהר (ויק״ר לה. ד) על הפסוק (ויקרא כה, לה) וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו, הדא הוא דכתיב (משלי כט, יג) רש ואיש תוככים נפגשו, רש בתורה, ואיש תככים זה ששנה סדר או שני סדרים נפגשו, עמד רש ואמר לו השניני פרק אחד והשנהו, מאיר עיני שניהם ה׳. ושם (פר׳ בהר ד״ה והנראה, ואילך) פירשתי על פי פירוש העקרים (מאמר ג פ״ה) אמה דכתיב (ירמיה טו כב) אל יתהלל חכם בחכמתו דייקא, במה שמחזיקו לעצמו, כי אם בהשפיעו לזולתו, וכן בגבור ועשיר, עיי״ש.

אמנם לזה צריך הרב החכם להשפיל עצמו ולעמצם שכלו להסביר הדבר לתלמידו הקטן ממנו, כי מכח צמצום שכלו להסביר היטב, יבין וישכיל הוא בעצמו במה שלפניו, ובל ישוטט למרחוק ויכשל במה שלפניו, וזהו שאמרו (תענית ז.) מתלמידי יותר מכלם, עיין בהקדמה לספר חוות דעת. וכיון שהוא צריך לירד ממדרגתו לצמצם עצמו ולמודו ללמוד בפחות ממה שרגיל ללמוד במהרה וחפזון בפני עצמו סדר או ב׳, כי אם לשנות פרק אחד לתלמידו כפי בחינתו, והתלמיד צריך להעלות את עצמו לישא עיניו ואזניו ולבו מול פני הרב לקבל ממנו, עדי אחד באחד יגשו. על דרך משל, סלם מוצב ארצה וגו׳ זה למעלה בראש הסלם וזה למטה, אם יטו זה אל זה ויתוועדו יחדיו אל תוך הסלם אז ידברו זה עם זה. לכן נקרא הרב איש תככים, כתרגומו גברא מצעיא. וזהו שאמרו וכי ימוך אחיך (בדעת), ומטה ידו עמך (שגם אתה תטה אותך למטה), והחזקת בו, זהו שאמר הכתוב רש בדעת, ואיש תככים ששנה סדר כו׳ ואמר לו השניני פרק אחד, שזה לחכם בחינת ירידה ממדרגתו אל התוך, אז מאיר עיני שניהם ה׳, שגם הרב יאורו עיניו בגלל זה עד כי יבין וישכיל ביותר מאשר לומד בחפזון לעצמו:

וכמו כן הוא בענין להורות לעם ה׳ דרכי ה׳, להכניס מורא שמים בלבם ולהשיבם בתשובה, שצריך לצמצם את עצמו בבחינת יראת עונש וקבלת שכר וכדומה, שזה בחינת ירידה ממדרגתו, ירידה זו צורך עליה להעלותן למעלה, שמתוך שלא לשמה יבואו לשמה (פסחים נ ע״ב), והוא מקבל שכרו משלם מאת ה׳ בתורה ויראת שמים להשפיע לכל הגלוים אליו לכל אחד ואחד לפי כחו... עיי״ש שמאריך לפרש בזה כמה פסוקים.

עוד מלשון קדשו: ומסיק, אי הדלקה עושה מצוה, מדליקין. והוא אם עיקר מצותו תליא בהדלקה שמדליק נר נשמת חבירו, ואף אם אחר כך הוא נכבה שנופל חלילה ממדרגתו, עם כל זה טוב עשה בהדליק אותו לפי שעה, אז מדליקין מנר לנר. וכו׳, ולדעה אחרונה מדליקין אפילו על ידי נר של חול, היינו אפילו אם צריך להסביר להם דברו על ידי משל בדבר חול של עניני עולם הזה, הוא מכונה קינסא או נר של חול, אם שלפי מדרגת החכם העולה למעלה נחשב זה ודאי לירידה לדבר

כ׳האב מיך דערמאנט אז ס׳איז דא א חתם סופר, זייער אן אינטערעסאנטער חתם סופר,[4] ער רעדט פון אברהם אבינו, זאגט דער חתם סופר, אברהם אבינו איז געווען א נביא, המכסה אני מאברהם אשר אני עושה, ואברהם היו יהיה לגוי גדול, כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו (בראשית יח, יט), זעהט מען אין די תורה אז הקב״ה פארעכטפערט זיך אזוי איידער ער גייט מגלה זיין פאר אברהם, זאגט דער חתם סופר א מורא׳דיגע ווארט, אברהם איז נישט ראוי געווען צו די מדריגה פון נבואה ווו ער איז אנגעקומען, אפילו לפי ערכו, און דער אויבערשטער האט אים געגעבן במתנה די מדריגת נבואה, און הקב״ה זאגט דעם תירוץ אויף דעם אז ער שמועסט עם אוים, פארוואס איז אברהם אבינו נישט געווען ראוי צו די מדריגות, ווייל ווען ער גיט זיך נישט אפ מיט אנדערע און ער וואלט נאר געקוקט אויף זיך וואלט ער אנגעקומען, נאר אזוי ווי ער האט זיך אוועק געגעבן מפיץ צו זיין אז ס׳איז דא א באשעפער אויף דער וועלט, האט עס אים געקאסט כח און צייט, און ס׳איז געגאנגען אויף זיין חשבון, זאגט דער אויבערשטער, המכסה אני מאברהם אשר אני עושה, איך זאל זאגן אז ער איז נישט ראוי? איי ער איז דאך טאקע נישט אין די מדריגה, אבער פארוואס איז ער נישט אין די מדריגה? כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה׳, ער איז פארפארעט מיט דעם, במילא קומט אוים, גיט אים דער אויבערשטער די מתנה.[5]

במילא דאם וויל איך דא זאגן לגבי דעם, דער זיידע זאגט, ס׳איז דא אכחושי מצוה, און ס׳איז דא ביזוי מצוה, אבער הקב״ה זעהט איינער וואם ער טוט, ער וויל ארויס העלפן פאר אידישע קינדער זאלן לערנען, זיי זאלן שטייגן אין תורה, איז אפילו ער וואלט נישט געווען ראוי, גיט אים דער אויבערשטער צו א מתנה, ער זאל עם קענען משלים זיין, וואם פאר אנדערע דויערט עם לענגער, העלפט אים דער אויבערשטער אז ער זאל עם קענען מאכן אין א קורצערן זמן, ער זאל עם שנעלער תופס זיין, דער אויבערשטער באצאלט, במילא קומט אוים, ס׳איז אינגאנצן נישט קיין הפסד.

גדר חזרת הלימודים

השואל: ברוך ה׳ אין אלע שטעט אין די כוללים איז דא חבורות וואם מ׳פארהערט זיך יעדן חודש, מ׳פארהערט זיך שולחן ערוך אלע מקצועות וואם מ׳לערנט, דא איז אויך דא די שאלה, וועגן חזר׳ן אויף אויסנווייניג – אויב כ׳מעג דערמאנען – מיין עלטער פעטער איז געווען ר׳ יצחק דאנאם, האט ער דערציילט יבלח״ט אויפן רבי׳ן זאל זיין געזונט, אז ווען דער רבי איז געווען אלם קינד, האט דער רבי געלערנט און זיך פארהערט אויף אויסנווייניג בלעטער גמרא ממש אלץ קליין קינד, ער פלעגט צו געבן דעם רבין געלט פאר יעדע בלאט גמרא, אזוי האט ער פארציילט.

ער האט געזאגט אז ביים קריג פלעגן זיי חזר׳ן משניות, מ׳האט געדארפט זינגען דעם ניגון, די דייטשן די רשעים האבן געהאט אזא הימנע ניגון וואם יעדער האט געדארפט זינגען, און ער מיט זיין חבר האבן גע׳חזר׳ט משניות אויף אויסנווייניג, פארצייטישט אידן בעל־בתי׳שע פשוט׳ע אידן האבן אלעם געקענט אויף

---

4 בדרוש ׳פתוחי חותם׳ מובא בהקדמת חת״ס עמ״ס חולין, נכתב ע״י בנו הגה״ק רבי שמעון סופר ז״ל אב״ד קראקא כהספד על מרן אביו.

5 וזה לש״ק של החת״ס (לקוטים פר׳ וירא וברשות חת״ס ח״א עמ׳ כ״ג) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וגו למען הביא ה׳ על אברהם את אשר דבר עליו, הנה אדם צדיק כאאע״ה שמתענג מאוד מעבודת ה׳ מעיונו ודביקותו בה אין מגיע לו שום שכר על זה, אעפ״י שמ״מ הקב״ה משלם שכרו אדרבא כל שיותר מתענג ועובד ה׳ מאהבה יותר יש לו שכר על אותו עונג ואהבה, מ״מ הכל מחסדי ה׳, אבל באמת אינו מגיע לו ואינו רוצה שום שכר, כי מתענג מעין עה״ב ודי לו בזה, וחנוך בן ירד התהלך את האלקים והתענג בזה התענוג ולא פסק מתענוגיו עד שנתהפך ונעשה מלאך מט״ט כידוע (ילק״ש ישעי׳ סוף רמז תע״ב), ולא השגיח על בני דורו כלל ומזה נולדו אנשי דור המבול.

אך לא כן אאע״ה, אעפ״י שנקרא אברהם אוהבי (ישעי׳ מ״א ח׳), ועוצם אהבתו ותענוגיו בהשי״ת אין לשער, מ״מ הפסיק תענוגיו לגייר גרים ולהכניסם תחת כנפי השכינה ולהדריך בני ביתו, והיה לו בזה צער גדול לבלות זמנו עם המתחילין בעיון, מ״מ סבל צער זה כדי שישארו אחריו עבדי ה׳ ומכירים נפלאותיו, ועל זה הצער מגיע לו שכר באמת כי לפום צערא אגרא, והיינו כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, הוא הסבה להביא ה׳ על אברהם את אשר דבר עליו, כי על עבודתו בעצם אינו מגיע לו שכר בדין כשהוא לו לתענוג, אך לעומת זה הוא לו לצער מה שמלמד ביתו אחריו ושמרו דרך ה׳ א״כ ע״ז מגיע לו שכר.

אויסנוויניג. די שאלה איז וויפיל א יונגערמאן וואס לערנט שולחן ערוך מקצועות, וויפיל דארף ער אוועק געבן צייט אויף צו קענען די מקצוע אויף אויסנוויניג, און נישט נאר פון אינעווייניג.

רבינו: וועז דער זיידע ז"ל דער עצי חיים האט פארהערט, און איינער האט געזאגט אז ער קען נאר פון אינעווייניג, האט ער געזאגט, אינעווייניג? דאם דארפסטו דאך צו קענען איבעראל, דאם וואס דו האסט געלערנט און געהזרט דאם דארפסטו צו קענען אויף אויסנווייניג – דאם האט ער געזאגט וויל ער איז דאך געווען א גרויסער בעל זכרון – אינעווייניג דארף מען איבעראל קענען... ס'איז אבער זייער שווער צו זאגן, ס'איז דא איינער וואס האט א בעסערן זכרון, און איינער האט א שוואכערן זכרון, איינער האט א בעסערן קאפ, און דער אנדערער האט א שוואכערן קאפ, און אז מ'זאל חזר'ן צו קענען אויסנווייניג, הייבט זיך אהן א שאלה וואס הייסט קענען אויסנווייניג? דער זיידע ז"ל האט געזאגט, ער האט נישט פארשטאנען אז מ'געדענקט נישט מחבר און רמ"א מיטן לשון, ער האט נישט פארשטאנען אז א צווייטער געדענקט דאם נישט, ער האט געדענקט דעם מחבר און דעם רמ"א מיטן לשון, האט ער נישט פארשטאנען אז א צווייטער געדענקט דאם נישט...[6]

נו, צו זאגן מ'זאל דאם קענען אויסנווייניג וועט דאם זייער לאנג נעמען, דער עיקר מ'דארף אפאר מאל חזר'ן אינעווייניג אז מ'זאל וויסן דעם תמצית, וואס עם קומט ארויס דער פסק הלכה, צי ס'איז א ש"ך צי א טורי זהב, וואס עם קומט ארויס למעשה, וואס דער מגן אברהם פסק'נט, די אחרונים אויף דעם. ס'איז געגנג אז מ'וויסט דאם נאכצוזאגן, אבער צו קענען ממש אויף אויסנווייניג, איז א שווערע תשובה צו זאגן וואס ס'הייסט קענען אויסנווייניג.[7]

האם לחזור על כל הנו"כ באורך

השואל: ס'איז דא נאך א שאלה וואס אסאך יונגעלייט פרעגן, וועז מ'לערנט און מ'חזר'ט שולחן ערוך, לערנט מען דעם מחבר און דעם רמ"א, מגן אברהם און טורי זהב, איז דא אמאל א לאנגע טורי זהב, עם קען זיין א עמוד אנדער–האלבן, דאם איז אמאל שווער ביי חזרה, פרעגט מען ווי אזוי איז מען זיך נוהג וועז עם קומט צו אזא לאנגע טורי זהב צי א בית יוסף.

רבינו: באמת, לערנען דארף מען געהעריג אדורך לערנען, טורי זהב איז זייער שווער צו לערנען, ווער ס'וויסט טורי זהב איז שווער, אויך ס'איז פארהאנען א לענגערע טורי זהב, און ס'איז דא א קורצע'רע טורי זהב,[8] צי איינער לערנט ש"ך אין חושן משפט, דארט איז דא גרויסע לאנגע ש"ך'ן, אזוי איז יעדע זאך, מ'דארף דאם אליינם פארשטיין בהשכל ובדעת, וואו דארף מען חזר'ן, אדורך לערנען שנעל, איבער גיין, וואס האב איך געלערנט דא אויף דעם סימן בקיצור, אמאל דארף מען איבער גיין באריכות, ווי אמאל, מ'קען נישט ענטפערן, נישט אלעמאל איז גלייך די תשובה.[9]

---

6 כידוע שמרן העצי חיים זצ"ל איזה ימים לפני פטירתו, השתתף באסיפת הרבנים בעיר קליינווארדיין ודיברו מאיזה הלכה בהל' ביהכ"נ, וטעה במ"מ בהעתקת המג"א, ונחלשה דעתו מאוד, שלא אירע לו כן מעולם, ובאותן הימים נפל למשכב עד שעלה בסערה השמימה ביום ו' שבט תרפ"ו לפ"ק.

7 ונעתיק עוד ממה שאמר מרן רבינו שליט"א בהזדמנות להראה"כ שליט"א בענין זה: ..... "אין ישיבה איז שטארק דאס ענין פון חזר'ן, מען לערנט און מען חזרט, מען פארהערט זיך סוף יאר, זייער א גרויס חלק פארהערט זיך וואס מ'האט געלנט גמרא מיט תוס', דאס ברענגט אריין מ'זאל חזר'ן, מ'קען נישט לערנען נאר נייע. ...דער זיידע ז"ל האט געזאגט, "מען דארף אויסלערנען אז מען דארף חזרן", דאס אליין איז א לימוד, און דעמאלט'ס קאן מען חזרן, טאמער נישט קומט עס שווער אן, אזוי איז איז א מענטש וויל אליין לערנען פריש. דאס איז אליינס א לימוד וואס מ'דארף זיך אויסלערנען".

"עס איז דא א שיין ווארט פונעם טאטן די טאטע ז"ל האט אמאל גזואגט אויפן פסוק מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה, ווייל איינס פון די זאכן וואס לאזט נישט חזרן איז ווייל א מענטש טראכט דאס האב איך שוין געהערט, איך ווייל לערנען נייעס. אזוי אויך ווען א איד דאוונט פארן באשעפער זאגט אים דער באשעפער, דאס דאוונען דאס האב איך שוין געהערט, נייע זאכן, אזוי אז מען קען איבערלערנען א זאך וואס מען האט שוין געלערנט, קען מען איבער דאוונען אזאך וואס מען האט שוין געדאוונט אויך, מסיר אזנו משמוע תורה, ער וויל נישט חזרן, גם תפלתו תועבה. מ'דארף אויסלערנען אז מ'דארף חזרן".

"עס איז באקאנט וואס די דברי חיים האט גזואגט "ער דאוונט אז ער זאל קענען דאוונען", די זעלבע "מען דארף לערנען אז מען דארף חזרן".

8 וכידוע שהרבה מהטורי זהב הארוכים נכתבו כפירוש על הטור, ואח"כ נעתקו בתוכבי השו"ע. כמו"כ ידוע מה שכתב בהקדמת ס' כתר תורה (להרה"ק רבי מאיר בן הקדושת לוי ז"ל) שפירוש הטו"ז מתאים ג"כ עפ"י סוד.

9 עי' בס' בעש"ט (עה"ת פ' שופטים) שמביא מס' שארית ישראל (רמזי סוכות) בשם הבעש"ט זצ"ל, וז"ל: שהטורי זהב והש"ך הם הפוסקים

שיטת התניא בשיעור חזרת הלימודים

השואל: אין שולחן ערוך הרב פסק'נט דער תניא (הל' ת"ת פ"ב ה"ג) אז מ'זאל נישט גיין ווייטער, לערנען נייע זאכן, ווילאנג מ'קען נאכנישט וואם מ'האט געלערנט און מ'געדענקט עם נישט אזוי ווי בשעת'ן לערנען.[10] קומט אלץ פאר די שאלה ווי אזוי מ'נעמט אן למעשה אין דעם ענין.

רבינו: דער בני יששכר ברענגט אין דרך פיקודיך (בהקדמה), אל תאמר לכשאפנה אשנה (אבות פ"ב מ"ד), שטייט אין אלע ספרים, קודם דארף מען תשובה טוהן און נאכדעם זאל מען לערנען, וועט זיך איינעם דאכטן כ'האב נאכנישט תשובה געטוהן, כ'קען נאכנישט לערנען, טייטשט ער, אל תאמר לכשאפנה אשנה, אזוי זאגט דער דרך פיקודיך.[11]

10 וז"ל הרב: ועכשיו שתורה שבע"פ כתובה לפנינו אין צריך לחזור מאה פעמים ואחת בשעת לימודו ממש רק שיזהר מאוד לחזור על הראשונות תמיד לפרקים קרובים בענין שתהיינה כל ההלכות שלמד עד עתה חקוקות היטב בזכרונו כל הימים שבינתיים וברורות לו בלי גמגום כבשעת לימודו ממש.

11 ולש"ק בהקדמה: כבר קדם מאמרינו מפי סופרים ומפי ספרים שכל התורה ומצות שאדם עושה בעודו נקרא רשע לא ירצו לקרבן אשה לה'... כמו כן הוא הענין בענייני התורה ותפלה ומצות אשר יעשה אותם האדם בעודו נקרא רשע ונסכך בקוצים ואבני נגף מהקליפות וסטרין בישין נותן ח"ו כח בהם, רק צריך מקודם לתקן את אשר עיוות ובפרט הרוצה למלאות ידו לחפש בגזוייא דמלכא לעסוק בחלק סודות התורה נסתרות לה' אלקינו ועוד נפשו לא מטוהרה מכתמי העונות וחטאים ופשעים, צריך בודאי לטהר ולנקות איברי גופו ונשמתו מכל חטא ועון ואשמה.

ולפי זה יאמר האדם א"כ אפטור את נפשי מעסק התורה ומצות ח"ו ובפרט מעסק סודות התורה עד אשר אתקן את אשר עויתי ואעשה כל התיקוני תשובה אשר גזרו חז"ל ברוח קדשם לכל חטא ועון. נשתקעו הדברים ולא נאמרו, הגע עצמך וכי ס"ד שלא יתפלל אדם תפלתו בכל יום ולא יקרא ק"ש ולא יניח טלית ותפילין ולא יתן צדקה עד אשר יתענה כל הימים הנקצבים לכל חטא ועון, והנה הוא חובת כל יום מוטל אקרקפתא דגברא, ואם לא יניח באיזה יום תפילין יקרא קרקפתא דלא מנח תפילין אשר את פושעים נמנה (ר"ה י) ומעוות לא יוכל לתקון זה שביטל ק"ש ברכות כו', וכן הוא הענין בלימוד התורה שאין לו רשות לבטל כרגע בשום כשלא ילמוד לא ידע מה חטאו ומה פשעו ויהיה כעוור ימשש באפילה, והאיך יהיה יכול לתקן מעשיו וגם האחרונים, ועל כן צריך לראות שלא לעבור על דעתם כי אם להחמיר, אבל לא להקל נגדם, כי אם בצירוף איזה טעם, באופן שגם הם היו מסכימים להקל, כגון בהפסד מרובה וכדומה, אבל מכל מקום גם החיבורים שאחר הט"ז והש"ך ח"ו להרהר עליהם מאחר שנתקבלו, ויש הסכם עליהם, נמשך בהם כוח רוח הקודש.

טובים השנים, לימוד גמרא או הלכה

השואל: ס'איז דא יונגעלייט וואם זאגן, די אלע וואם זיצן דא זענען מעורר אנדערע צו גיין חזר'ן און זיך פארהערן, ס'איז דא יונגעלייט וואם זאגן אז זיי האבן נישט קיין צייט צו חזר'ן שולחן ערוך און זיך פארהערן, ווייל זיי האבן א בחינה פון גמרא, זיי פארהערן זיך ש"ס, האבן זיי נישט קיין צייט אויף שולחן ערוך, די שאלה איז טאקע וואם איז עדיף צי זיי זאלן זיך פארהערן גמרא תום' צי זיי זאלן זיך פארהערן שולחן ערוך.

רבינו: דאם שטעלט זיך קודם די שאלה, צי זיי זאלן לערנען גמרא צי זיי זאלן לערנען שולחן ערוך, דאם איז שטעלט זיך נישט נאר ביים פארהערן, די שאלה איז וואם מ'זאל לערנען?

גדולי ישראל האבן געלערנט ביידע, זיי האבן געלערנט סיי גמרא, און סיי שולחן ערוך, און באמת דאם דארף צו זיין דער דרך, מ'דארף צו לערנען ביידע. עם איז דא וואם האבן א געפיל נאר צו גמרא תום', גיין אים זאגן ער זאל לערנען שולחן ערוך? פארקלאפט מען אים דעם אפעטיט, אזוי איז עם, במילא אזא איינעם קען מען נישט הייסן, ער וויל זיצן און לערנען גמרא מיט תום'. ווייטער פארקערט איז דא וואם נפשם חשקה צו לערנען שולחן ערוך, קען מען אים אויך נישט זאגן ער זאל טוהן אנדערש, מ'זעהט דאך אז ער איז מצליח אין דעם, אבער אלגעמיין איז דא א דרך די זעלבע זאך דא אויך, מ'דארף טאקי געדענקן די לימודים אבער מ'מוז לערנען, מ'מוז גיין ווייטער.[12]

מחלק סודות התורה אין לו רשות להפטר כאשר כבר הוכחנו בראיות עצומות.

ולדעתי זהו שאמרו רז"ל אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה (אבות פ"ב ד) הנה לא אמרו אחרי שעה אשנה וכיוצא רק לכשאפנה וגם האיך תיסק אדעת האדם שיאמר לכשאפנה אשנה, והנה החוב עליו גם כעת והגית בו יומם ולילה כתיב (יהושע א ח), וגם בתירוצם שאמרו שמא לא תפנה אפילו ברור לו שיפנה מי פטר אותו בשעה זו.

ע"כ נראה דבאו רז"ל לשלול הדעת הזה שיאמר האדם להיות התורה שהאדם עוסק בעודו רשע הוה כזורע אל הקוצים, ע"כ יאמר האדם לכשאפנה מקודם מן העבירות שבידי ואעשה תשובה הקצובה לכל חטא ועון אז אשנה, לזה אמר שאינו כן, כי שמא לא תפנה היינו שלא יהיה כימים הקצובים בתענית וסיגופים לכל חטא ועון... עיי"ש עוד.

12 הגה"צ מפריימאן ז"ל מביא בספרו מרפא לנפש שמרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל אמר שלמעשה לא קיי"ל כשיטת התניא בזה. וע"ע בס' ישראל ואורייתא, חוקת התורה ועוד.

המעמוצע, אז מ׳גייט בדרך הממוצע דארף מען האבן ביידע, מ׳דארף לערנען גמרא מיט תוס׳, און מ׳דארף לערנען שולחן ערוך.[13]

מעלת כתיבת החידושים

השואל: ברשות דעם רבי׳ן שליט״א וועל איך ממשיך זיין צו פרעגן נאך שאלות, עס איז דא אן ענין פון שרייבן חידושי תורה, מ׳האט גערעדט פון עניני הזרה, טאקע די וואס הזר׳ן ווען מ׳לערנט סוגיות, איז מען נאכדעם מסכם מיטן שרייבן, איז דא יונגעלייט וואס זיי פאנגען יעצט אן צו שרייבן, זיי האבן נאכנישט געהעריג געשריבן, עס נעמט זייער אסאך צייט, וואס איז די ריכטיגע וועג צו ענדערש אוועק געבן אסאך צייט אויף שרייבן, אדער נדערש לערנען נייע זאכן און חזר׳ן.

רבינו: עס וועגדט זיך וואס הייסט שרייבן? ער האט מחדש געווען א בירור הלכה, צי אמאל איז עס א נייע חידוש, ס׳שטייט ׳וקנ״ה לך חבר׳, דער פעדער זאל זיין דיין חבר, ס׳איז גוט צו שרייבן,[14] א זאך וואס מישרייבט אראפ געדענקט מען בעסער, דאס איז דער מציאות.[15]

עשה מה שבכוחך לעשות

השואל: דער רבי האט דערמאנט אז דער עצי חיים האט געדענקט אויף אויסנווייניג יעדן מחבר און רמ״א, מ׳וויסט אז פאר די מלחמה און בכלל גדולי ישראל האבן געקענט אסאך קלארער און אסאך מער ענינים ווי מ׳זעהט היינט, מ׳וויסט אז דער רבי דער ברך משה איז שוין געווען רב גאר גאר יונג. היינט זעהט מען נישט אז מ׳זאל שנעל קענען אזוי סאך. די שאלה וואס קען מען טוהן, אפילו די יונגעלייט קענען נישט אנקומען צו דעם, אבער על כל פנים מ׳זאל גיין אויף דעם וועג.

רבינו: א איד דארף טוהן וואס מ׳קען היינט צו טוהן, ס׳האט נישט צוטוהן וואס ס׳איז אמאל געווען, מ׳דארף צו טוהן וואס ס׳איז היינט ביכולת צו טוהן.

לבו חפץ ללמוד מה שהיא שורש נשמתו

השואל: מ׳פארשטייט אז ס׳איז א סברא אז מ׳דארף קענען הלכה אורח חיים און יורה דעה וואס איז נוגע למעשה בעיקר, איז די שאלה וואס איז ענדערש צו לערנען אורח חיים און יורה דעה, אדער אז איינער האט א געפיל צו אנדערע זאך וואס איז נישט נוגע למעשה זאל ער עס נישט לערנען.

רבינו: מ׳זעהט די תכונות הנפש פון א איד, די נשמה פון א איד איז מקושר צו די תורה הקדושה, און דאס זעהט מען, מ׳זעהט איין איד ציהט אים הלכות שבת, א צווייטער איד זעהט מען אז אים ציהט אין א מקצוע, און ער לעבט אין די מקצוע, און דער צווייטער אין א צווייטע מקצוע, וואס איז דער פשטו? מיר גלייבן אין עפעס העכער׳ס, אז א נשמה פון א איד איז מקושר צו די תורה, במילא קומט אויס זיין נשמה איז אין די מקצוע, און א צווייטער אין אן

---

13 וידוע מה שכתב מרן רבינו ז״ל בספרו ויואל משה (מ״ג סי׳ ל״ז), בענין זה, וז״ל: וא״כ אין ספק שכל מי שלמד כמה מסכתות גמורא ותוס׳ וראשונים צריך ללמוד גם שו״ע עם הנושאי כלים בעיון לידע דרכי ההלכה, ובפרט האברכים הממשיכים בתורתם גם אחר הנשואין בודאי מחויבין ללמוד שו״ע הרבה ביגיעה עם הנושאי כלים כנז״ל, ואך הד׳ חלקי שו״ע עם הנו״כ הם המאירים עינים בהלכה לא זולת, כי הלא אין לנו רשות לפסוק שום הלכה בלא השו״ע וממילא שטרם שלמד דברי השו״ע אין לו ידיעה מה היא הלכה למעשה ואין זה ידיעת התורה.

14 עיין בס׳ משנת חכמים שכ׳ לפרש הפסוק ובתורתו יהגה יומם ולילה, דאם הוא בבחינת תורתו שמעלה על הכתב חידושי תורה שלו, זה מביאו שיהגה בו יומם ולילה.

ועיין במטה משה שכתב כ׳י ת׳שמרם ב׳במנך ראשי תיבות כת״ב, וכן כ׳י ב׳שמחה ת׳צאו ר״ת כת״ב, שע״י שכותב חידושיו מקבל שמחה וחשק להוסיף בלימודים ולחדש חידושים, וכן כ׳י ת׳אמר ב׳לבבך כי הכתיבה הוא לשון הלב.

והגאון בעל כפי אהרן ז״ל כותב לבנו שלעולם לא ישיג לברר דין בירור גמור אלא עד שידע לכתוב חידושים מדעתו ושזה יגיעהו מיום אל יום ממדריגה למדריגה זכר לדבר וקנה לך חבר וכל החכמים שאתה רואה בעיניך שחברו חיבורים גדולים שנתמלאו מהם כותלי בית המדרש לא הגיעו למעלה זאת אלא על ידי הלימוד עם הכתיבה פי׳ שהיו רגילים לכתוב בשעת לימודם.

ועיין בליקוטי עצות המשולש בשם מוהר״ן מברסלב ז״ל (ת״ת אות ל״ג) דהכותב דברי תורה אע״פ שהכתיבה מכלה זמן הרבה, ובזה הזמן שכותב היה יכול ללמוד הרבה יותר, אעפ״כ מאחר שמוכרח לכתוב נחשב כאילו למד ממש כל אותו הזמן יעו״ש, ועוד שהכתיבה הוא תועלת גדול להלומד שעי״כ מבין מוב ביותר ועי״כ זוכר טוב יותר וכו׳

ועיין בס׳ ישראל ואורייתא (עמ׳ קמ״ו) דמטו משמיה דרביה״ק זי״ע שהצטער בימי זקנותו שלא הרגיל עצמו להעלות על הכתב חידושיו בימי נעוריו ועי״כ הוא התקשה בכתיבת בירורים לתועלת הדור.

15 ידוע מה שכתב המהרש״א (ב״ב י.) על הגמ׳ אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, הפמ״ג בס׳ נוטריקון, החיד״א (יוסף אומץ ב׳ שער התוך) בשם ס׳ מטה משה (דף רס״ז), ועוד.

אנדערע מקצוע, צי די מסכתות, מ׳זעהט איינער האט געהאט א געשמאק אין די מסכתא, און א צווייטער האט געהאט אין א צווייטע מסכתא, זיין נשמה איז מקושר צו דעם, במילא קומט אויס יעדער איינער האט זיך זיינע תכונות הנפש.[16]

מ׳קען נישט זאגן קיין כלל, ס׳איז נישטא קיין כלל אין דעם, נישט וואס עס ציהט פאר דעם, ציהט פאר יענעם, לאמיר זאגן פאר איינעם ציהט חושן משפט, מ׳זעהט דאס ער לערנט חושן משפט, ער לעבט אין חושן משפט, אז דו וועסט אים צושטעלן צו א חברותא פון הלכות שבת, וועט עס נישט גיין, דאס איז א געצווינגענע זאך, אזוי איז עס, דאס איז דער מציאות, במילא קומט אויס דארף מען זעהן לויטן געשמאק, היינט איז דאך דא א גרויסער כולל און ס׳איז דא אסאך חבורות, און יעדער קען זיך אויסקלויבן א חבורה וואס אים ציהט.

עיקר ללמוד הלכה עם דברי גדולי האחרונים

השואל: גדולי ישראל אין אלע זמנים האבן געקענט סוגיות ראשונים און אחרונים, היינט – על כל פנים זיכער ווען מ׳חזר׳ט – געווענליך לערנט מען פון שולחן ערוך און ווייטער, מ׳איז זיך משתדל צו חזר׳ן פרי מגדים, אין יורה דעה דעם חוות דעת, איז דאס די ריכטיגע וועג, אדער אפשר וואלט מען געדארפט לערנען מער ראשונים, ווען ער איז מעיין אין חוות דעת, ער מוטשעט זיך אויף א חוות דעת, אפשר דארף ער קענען די סוגיא פון די גמרא, דעם רמב״ן דעם רשב״א, וואס איז די ריכטיגע וועג?.

רבינו: אז ער לערנט שולחן ערוך און ער מוטשעט זיך אויף א חוות דעת איז זייער גוט, ווייל דער חוות דעת גיט אים א דרך ווי אזוי צו פסק׳ענען א שאלה, פשט אין שולחן ערוך, ווי אזוי דער חוות דעת האט אריין געלערנט אין ש״ך, ווי אזוי האט ער אריין געלערנט אין טורי זהב, ווי אזוי האט ער געלערנט די ראשונים, אלעם קומט דאך אויס פון די ראשונים, מ׳זעהט א פרי מגדים ווי אזוי ער האט געלערנט, מ׳זעהט ווי אזוי זיי האבן געלערנט פשט, דער מחצית השקל זאגט אזוי פשט, און דער לבושי שרד זאגט אנדערש פשט, דאס איז מעשים בכל יום ויום, וואס איז שייך צו זאגן.[17]

דער עיקר איז אז מ׳לערנט הלכה גוט, בעיון.[18]

שואל כענין ומשיב כהלכה

השואל: ס׳איז דא די ״ושבי אהל שיעורים ליין״, א טעלעפאון ליין וואס מ׳האט געגרינדעט פאראיאר נאך דעם שבת פ׳ תולדות, (כאשר נסע רבינו מהיין לעיר לעשות את השבת ״עמלי תורה״ יחד עם קרוב לאלף אברכים יושבי אוהל בין כותלי כוללינו מורהבי ניו יארק רבתי), דער רעיון איז אז אלע שיעורים פון אלע כוללים גייען ארויף אויף דעם ליין, הונדערטער יונגעלייט האלטן דאס מיט פון די גאנצע וועלט, פון אלע סאטמאר׳ע כוללים, איז איינע פון די אפטיילונגען אויפן ליין הייסט ״שואל ומשיב״, יונגעלייט שמועסן זיך אליינם אדורך אין אלע מקצועות התורה.

איז דא יונגעלייט וואס פרעגן אז זיי האבן מורא צו רעדן – בעיקר בעניני הלכה – היות אזויפיל אידן הערן דאס אוים, האבן זיי מורא אז מ׳וועט אפפסק׳ענען שלא אליבא דהלכתא, ס׳איז דא אזויפיל וואס הערן דאס אוים, און מ׳האט זיך נאר אדורך געשמועסט לפלפולא, האבן זיי מורא ארויף צו גיין זאגן מיינונגען במקצועות התורה.

רבינו: חלילה, ווער ס׳לערנט דער מעג זאגן, דאס הייסט בפלפול חברים, איינער פרעגט און דער צווייטער

---

16 עי׳ בבני יששכר (חודש סיון מ״ה) שד׳ חלקי הלימוד פרד״ס הם נגד ד׳ עולמות אבי״ע, ומי ששורש נשמתו בעולם הזה מסוגל ללמוד דרך זה, כגון מי ששורש נשמתו מעולם עשי׳ה נפשו מושכת ללימוד פשט, עולם הבריאה מושך לדרוש וכו׳.

17 וז״ל מרן רביה״ק בספרו הק׳ ויואל משה (פ״א אות לה): אבל אחר שנתבארו דברי השו״ע בטו״ז וש״ך ופרמ״ג וחוו״ד שהם קילורין לעינים הלומד דברי השו״ע עם ארבעה מטיבי לכת המזכרים יוכל לבוא לידי הבנה בהלכה, וכן בכל ד׳ חלקי שו״ע האירו נושאי כליהם הידועים בשערי ההוראה לפקוח עינים עיוורות בהלכה את כל הלומדים חלקי השו״ע ביגיעה. ובודאי שעדיף יותר הלומד ממקור דברי התלמוד והראשונים עם הטור וב״י אבל גם הלומד השו״ע עם נושאי כלים הנז״ל אינו דומה למ״ש המהרש״א על השו״ע בזמנו. ובהוראה באמת אף הלומד מש״ס וראשונים עם השו״ע צריך לראות גם דעת גדולי האחרונים שבדורות שלפנינו כי דעתינו קצרה וכולי האי ואולי לא יבוא לידי טעות ומכשול.

18 וז״ל עוד שם (סי׳ ל״ו): וא״כ אין ספק שכל מי שלמד כמה מסכתות גמרא ותוס׳ וראשונים צריך ללמוד גם שו״ע עם הנושאי כלים בעיון לידע דרכי ההלכה, ובפרט האברכים הממשיכים בתורתם גם אחר הנשואין בודאי מחויבין ללמוד שו״ע הרבה ביגיעה עם הנושאי כלים כנז״ל, ואך הד׳ חלקי שו״ע עם הנושאי כלים המה המאירים עינים בהלכה לא זולת, כי הלא אין לנו רשות לפסוק שום הלכה בלא השו״ע וממילא שטרם שלמד דברי השו״ע אין לו ידיעה מה היא הלכה למעשה ואין זה ידיעת התורה.

ענטפערט, זה בונה וזה סותר, אזוי גייט עס, און מ׳מעג זיך קריגן, אזא אופן מעג מען מרבה זיין מחלוקת בישראל, מ׳זאל זיך טאקע קריגן אזוי אז ס׳זאל גיין א רויעך, דער זאל זאגן אזוי, און דער זאל זאגן אזוי, מ׳זאל נישט חושש זיין נישט פון קיין יוהרא און נישט פון קיין אנדערע חששות.

כ׳דערמאן זיך א מעשה, דער גרויסער רבי נתן אדלער האט געהאט א חומרא, ער איז נישט געזיצן אויף א גענפיטערט בענקל (נעשה מחומר שיוכל לבוא לחשש שעטנז), נאר אויף אן האלצערנעם בענקל, וועגן א חשש אז אין דעם קען צומאל זיין שעטנז, ער האט געהאט פאר זיך אזא חומרא. איז רבי נתן אדלער איז אמאל אנגעקומען צו אן אסיפת הרבנים, ס׳איז געווען אנגעגרייט בענקלעך, און ס׳איז געווען אזא שיין בענקל, אזא גענפיטערט בענקל, און ער איז שטיין געבליבן, ער האט זיך נישט געוואלט אראפ זעצן, וויל ער האט געהאט א מנהג אז ער זיצט נישט אויף א גענפיטערט בענקל, און אז ער איז געבליבן שטיין זענען לכבודו אלע אנדערע אויך געבליבן שטיין, קיינער האט זיך נישט אראפ געזעצט, און מ׳איז געגאנגען זוכן א בענקל, און ס׳איז נישט געווען אזויפיל בענקלך, ס׳האט געדויערט צייט ביז מ׳האט געטראפן א בענקל, און ס׳האט פארדראסן דארט פאר איינעם פון די מסובים אז יעדער איז געבליבן שטיין, וויל מ׳האט געווארט אזוי איבער דעם בענקל, און ער האט אים געפרעגט צי ס׳איז נישט מיחזי כיוהרא? אזוי האט ער געפרעגט פון רבי נתן אדלער, האט ער אים געענטפערט, א חידוש פון א זאך, אויף ׳מיחזי כיוהרא׳ אליינם האט מען נישט מורא, אויף ׳מיחזי כיוהרא׳ האט מען מורא?...[19]

כ׳זאג די זעלבע זאך דא, וואספארא גוטע זאך דאס איז, איינער לערנט א זאך ס׳איז אים שווער א קשיא, פרעגט ער אויפן טעלעפאון, דער כלי האט דען דער אויבערשטער באשאפן נאר אויף נישט גוט׳ס, ער האט עס באשאפן אויך אויף גוט׳ס, דאס איז זייער א גוטע זאך, מ׳פרעגט אריין א קשיא, צי מ׳פרעגט א שאלה, און מסוף העולם ועד סופו הערט מען דאס, די יושבי אהל זיצן און הערן דאס, דער האט געזעהן א פרי מגדים, און דער האט געזעהן א התם סופר, דער האט געטראפן א אנדערע זאך, צי א מהר״ם שיק, צי א קשיא אדער א תירוץ, און ער זאגט אים אריין, און דער זאגט צי ס׳איז יא גלייך צי ס׳איז נישט גלייך, ער פרעגט אים אפ די ראיה, ער איז מדמה מילתא למילתא. און וואס געשעהט דא? עס ווערט א פלפול דאוריתא, ס׳איז זייער א גוטע זאך, אדרבה, יגדיל תורה ויאדיר, לויטער גוטע זאכן קומט ארויס פון דעם.

כי קאי בהאי מסכתא

השואל: די יונגעלייט האבן שאלות, מ׳האט געהערעדט ס׳קומט אויס צו געבן שיעורים ברבים נאך פאר ווען מ׳ענדיגט א מקצוע, למשל א מקצוע ווי שבירות וקבלנות, ווען מ׳ענדיגט איינם צוויי סימנים און מ׳האט נאכנישט

---

19 עיין בס׳ דרך הנשר (דף י״ח) הה״ג בנש״ק מו״ה אשר ראבין אב״ד ראדנא מח״ס מקוה ישראל ה׳ סיפר לי בשם זקנו הה״צ מו״ה נפתלי אב״ד ווישניצא שליט״א זצ״ל חתן הגה״ק בעל דברי יחזקאל זצוקל״ה כי הה״צ מו״ה אברהם יוסף איגרא מזשילין חתן הה״צ מו״ה מרדכי מנדבורנא ז״ל התנהג כידוע כמו חותנו ז״ל, והתפלל באיחור מאד ובדיוק כל תיבה ותיבה, והיות כי הסתופף הרבה בצל קדושת הרה״צ משינאווא הוכיחו תמיד ע״ז ולא הועיל.

וידוע שרבנו משינאווא לא ישב לאכול עם התבריא זולת סעודת שבת רק יחידי סגולה שנקראו ע״י רבינו באו ג״כ לסעודת ימי החול לראות דרכו בקדש ולשמוע מתורותיו הנעימים בסעודת הצהרים, והרב מזשילין השתוקק תמיד שיקראוהו לסעודה ולא עלתה בידו, כי רבנו אמר לו האיך אקרא אותו כשאנו סועדים בצהרים והוא עדיין לא התפלל, והשיב לרבנו שיעסה ויקדים להתפלל ויזמין עצמו לסעודתא דמלכא, ורבינו הבטיחו שאם יעשה כן יקראהו לסעודה, וכן עשה והתפלל בהשכמה בכל הימים שישב שם וקיים בעצמו בכל עת יהיו בגדיך לבנים וכאשר ראה שכבר עברה שעה או ב׳ אהה״צ ולא נקרא אל המלך סעד באושפיזא שלו, וכן ביום הב׳ והג׳, עד שבעש״ק ג״כ הקדים להתפלל וכשהגיע חצות ועדיין לא נקרא, גמר בדעתו שהיום אין עת להמתין יותר ובלא״ה לא יקראוהו עוד ואכל ארוחתו באושפיזא, ובעת גמרו נקרא לבית הרב, ואם כי הרב מזשילין הקפיד לא לאכול ב׳ סעודות בעש״ק לא גילה הדבר כי כמובן חשקו לא היתה האכילה רק לראות התנהגותו, והלך בזריזות אל שלחן רבנו.

ובתוך אחד השיחים אשר נדברו יראי ד׳ שאל את הה״צ משינאווי שתמוה לו על אותם הנוהגים שלא להתוך הלחם בעש״ק רק בוצעים אותה בידם, הלא נראה כרעבתנותא.

ויאמר לו רבנו, שמעתי כי במדינת אשכנז היתה סעודה גדולה אשר כל גדולי המדינה נקראו אליה גם הגה״ק רבי נתן אדלר ז״ל, ואם כי היה צעיר לימים הכינו למענו ספסל בשורה הראשונה לפי כבודו, כבואו לשם ישבו כמעט כל הקרואים במקומם ועמדו לפניו, ובהגיעו למקומו ראה בסאו עשוי מצמר ומשי וחשש לשעטנז, וצוה להביא לו בסא עץ גדול א׳ שישב לצדו לא יכול להתאפק, ואמר הלא מיחזי כיוהרא והשיבו מרנ״א ז״ל, אינני מבין מדוע העולם חוששין תמיד למיחזי כיוהרא, ועל יוהרא וגיאות גופא אינם חוששים, וסיים רבנו, גם אתם על מיחזי כרעבתנותא אתם חוששים, ועל רעבתנותא עצמו אינכם חוששים.

דעם גאנצן היקף פילט מען אז מ׳קען זיך נאכנישט אויפשטעלן צו געבן א שיעור דערויף ביז ווילאנג מ׳וויסט נישט דעם גאנצן היקף פון די מקצוע.

רבינו: עם וועגדט זיך ווי אזוי, למשל אזא מקצוע ווי הלכות שבת, הלכות שבת איז צוטיילט אין מערערע מקצועות, און דאם זעלבע הלכות פסח איז צוטיילט אין מערערע מקצועות, אז איינער האט אדורך געלערנט די מקצוע און ער האט נאכנישט אדורך געלערנט די אנדערע, ער האט געלערנט די גאנצע הלכה, אבער ער האט נישט געענדיגט, אוודאי אז ער וויל לערנען רנ״ב מיט שכ״ה מיט ש״ז ש״ז דאם זענען מקצועות שכנים ווי מ׳זאגט, און מ׳קען נישט געבן קיין שיעור אין שכ״ה אויב מ׳האט נישט געענדיגט רנ״ב, אבער אז מ׳האט נישט געלערנט הלכות מוקצה קען מען נאך געבן א שיעור, און אז מ׳האט נישט געלערנט הלכות בישול איז אויך נישט קיין פראבלעם, יעדע מקצוע האט דען א קשר איינער מיטן צווייטן?, וואם מ׳האט געלערנט אויב מ׳האט עם גוט אדורך געלערנט קען מען שוין זאגן א שיעור, ס׳איז נישט קיין חסרון.

ברכה״ת לפני שמיעת שיעור על טעלעפאון

השואל: איינס פון די אויפטוהן פון דעם טעלעפאון ליין, אמאך יונגעלייט הערן דאם אויפן וועג צום ביהמ״ד צופרי ווען מ׳האלט נאך פאר די מקוה פאר ברכת התורה, איז די שאלה צי ס׳איז אויסגעהאלטן צו הערן פאר ברכת התורה דעם ליין, צו הערן שיעורי תורה פאר ברכת התורה?

רבינו: דאם גייט אריין אין הרהור כדיבור דמי (או״ח סי׳ מ״ז). באמת הערן א שיעור איז דאך דא די שאלה פון שומע כעונה. לכתחילה איז עם זיכער נישט, מ׳זאל טאקע זאגן ברכות התורה קודם.

ווען ער גייט אין ביהמ״ד און ער טראכט אין לערנען פאר ברכת התורה, דאם איז אנדערש, אבער גיין אויסהערן א שיעור אויפן טעלעפאון, דאם גייט שוין אריין אין שומע כעונה אויך.[20]

זכות לימוד התורה

השואל: ס׳איז דא א שאלה אויך וועגן פארקויפן די זכותים, מ׳פארקויפט דעם זכות פונעם ליין, מ׳בעט נדיבי עם זאלן אפקויפן א זכות אינעם אויסהאלטן דעם טעלעפאון ליין, איז די שאלה צו עם וועלט געהערט וויי זכות לימוד התורה.

רבינו: יעדע זאך וואם מ׳לערנט דורך דעם האט א זכות, אז אינגעלייט הערן אויס אוך מ׳רעדט ארום אין לערנען הייסט עם זיכער לימוד התורה, עם האט דעם זכות.

אברך כמשמעו ומדרשו

השואל: עם שטעלן זיך היינט אויף יונגעלייט רעדן, זיי גיבן שיעורים, דער רבי האט דאך פריער דערמאנט וועגן מיחזי כיוהרא, אז מ׳זיצט אין כולל אוך עם זיצן דארט עלטערע ראשי כולל מיט עלטערע ראשי חבורות, די שאלה צי עם פאסט אז א יונגערמאן זאל זיך אויפשטעלן דארט זאגן א שיעור אדער א דרשה, קעגן די עלטערע רבנים.

רבינו: אויב ער קען, איז עם נישט קיין חסרון.

להרגיל למסור שיעורים

השואל: דער רבי האט שוין פריער דערמאנט דאם, אז יונגעלייט זאלן גיבן שיעורים, אבער ס׳איז נאך אלין גרינגער זיך ארויס צו דרייען אוך נישט צו גיבן, איז דא יונגעלייט וואם האבן די כשרונות אוך מ׳פסק׳נט דאך מדליקין מנר לנר. אבער ס׳איז דא יונגעלייט וואם קענען באמת נישט רעדן, די שאלה איז צי ס׳איז א תועלת, היינט קען מען זיך אלעם אויסלערנען, צי א יונגערמאן זאל זיך גיין אויסלערנען צו קענען זאגן א דרשה ברבים.

רבינו: אויב ער וויל האבן פרנסה דערפון, אז ער וויל זיין א מגיד שיעור, אדער א מלמד, דארף ער דאך האבן דעם

---

20 עיי׳ בשערי תשובה (סי׳ מ״ז אות ג) הביא בשם הלכות קטנות דהגם דעל הרהור אין מברכין ברכה״ת, מ״מ על שמיעה מברכין דכיון דשומע כעונה עדיף מהרהור, וכ״כ בשו״ת משכנות יעקב (או״ח סי׳ ס״ד) דהשומע ומתכוין לשמוע ד״ת מברך ברכת התורה ולא דמי להרהור.

אמנם הגאון מהרש״ק בשו״ת האלף לך שלמה (האו״ח סי׳ ל״ה) נשאל בדין השומע דברי תורה אם צריך לברך ברכת התורה, וכתב שדבר זה תלוי במחלוקת רש״י ור״ת (בסוכה לח״ה) במי שעומד בתפלה ושמע קדיש וקדושה, דלרש״י ישתוק וישמע בכוונה והרי הוא כעונה ושכן כתב בה״ג, ולדעת ר״ת אם היה שומע ומכוין הו״ל הפסק, ע״ש. ולפי זה לרש״י דלא הוי הפסק על כרחך שומע אינו כעונה ממש, וה״נ א״צ לברך, אבל לר״ת שומע כעונה ממש ומשום הכי הו״ל הפסק וצריך לברך, וכיון דקי״ל באו״ח סי׳ ק״ב ישתוק ויכוין כרש״י א״כ א״צ לברך ע״כ.

טאלאנט פון רעדן, א מגיד שיעור וואס האט חן בשפתותיו מיט זיין רעדן, איז דבריו מתקבלים, במילא קומט אויס, יעדער איינער פארשטייט, אז וואס מ׳טוט דארף דאס האבן חן, וועט עס האבן א הצלחה, אז איינער וויל זיין א מגיד שיעור, צי ער וויל פארלערנען ברבים, צי ער וויל פארלערנען פאר בחורים, צי פאר קינדער, וואס ער זאל נאר נישט וועלן, מוז ער האבן אן אויפטרעטונג, ער זאל קענען אויפטרעטן, וויל ער זיין אן עסקן פאר א דבר מצוה, מוז ער אויך האבן קוראזש, ער דארף דאס האבן, די משנה זאגט לא הביישן למד, אז מ׳איז שעמעדיג טראכטט מען איך קען נישט, מ׳דארף צו וויסן איך קען יא.

עם קומען יונגעלייט פרעגן וועגן זיין מוהל, ער וויל אליינס זיין מוהל, זאג איך, די ערשטע זאך דארף מען האבן דעם קוראזש, ער דארף וויסן איך קען זיין מוהל, טאמער וויסט ער נישט פון פאראויס אז איך קען זיין, דעמאלטס קען מען טאקע נישט.[21] דאס זעלבע זאך איז אין יעדע זאך, איך קען פארלערנען, איך קען רעדן, דעמאלטס קען מען. דאס זעלבע זאך איז דאוונען פארן עמוד, ווען איינער וויל צוגיין צום עמוד, מוז ער וויסן איך קען דאוונען פארן עמוד, ווען נישט קען ער טאקע נישט, יעדע זאך דארף מען וויסן בעפאר, אז מ׳וויסט איך קען דעמאלטס קען מען טאקע, און מ׳מעג זיך דאס צולערנען אויב מ׳וויל דאס קענען.

מן הזהירות, שלא תרבה להזהר

השואל: היינט אויף דעם ליין – ברוך ה׳ מ׳רעדט פון איבער די וועלט – איז דא יעדן טאג צוויי טויזענט מענטשן וואס רופן אריין אויסהערן די שיעורים, ס׳איז דא טעגליכע שיעורים וואס מ׳לייגט ארויף וואס א יונגערמאן רעדט, און מ׳האט אסאך מאל מורא, היינט אז מ׳זאגט א וואורט און מ׳מאכט א קליינע טעות קען מען שוין נישט צוריק ציען, דארף מען וויסן ווי אזוי א יונגערמאן זאל זיך פירן.

רבינו: קודם דארף מען טאקע אבטונג געבן נישט צו מאכן קיין טעותים, און מ׳דארף נישט מורא האבן, און אויב ס׳פאסירט א טעות, איז טעות לעולם חוזר.

21 עי׳ בס׳ נימוקי או״ח (הל׳ מילה) שהגה״ק המנחת אלעזר ז״ל סיפר שזקינו הגה״ק הבני יששכר ז״ל היה מעודד מאוד את האברכים להרגיל א״ע לקיים מצות מילה בעצמו.

בעלי דרשנים, ביראתו הקודמת

השואל: מ׳ברענגט כסדר ארויף בעלי דרשנים מפורסמים, למשל פאר א יו״ט וכדו׳, די שאלה איז וועלכע מיני בעלי דרשנים און וועלכע מגידים קען מען ברענגען זיי זאלן רעדן אויפן ליין.

רבינו: קודם, נאר א ירא שמים, דאס איז די ערשטע זאך, ער מוז זיין א ירא שמים. נאבדעם קען ער זיין א רעדנער אין א מקצוע, ער מוז זיין ערליך. די זעלבע איז אין הלכה און אין דרשות, אין אלעם, עם מוז זיין א ירא שמים. און די זעלבע איז אין וויבער שוהל אויך, די דרשניות וויבער וואס קומען זאגן דרשות, מוז מען אכטונג זיי זאלן זיין ערליך, זי מוז זיין א יראת ה׳ א יראת חטא, זי דארף זיין א חסודה, וויסן וואס מיינט ביי אונז אן עבירה. ווי די וועלט זאגט, מיר האמיר איין פאטער, אבער מיר האבן נישט איין מוטער [מותר], וואס ביי דיר איז מותר, איז נאך ביי מיר אסור,[22] דאס דארף מען צו וויסן, דאס גייט אן ביי אלע בעלי דרשנים, מ׳דארף אויף דעם זייער אכטונג געבן, דאס איז א יסוד.

דרך ואופני לימוד ספרי חסידות

השואל: מיר האבן געוואלט קודם איבערגעבן א גרוס פארן רבי׳ן. איינע פון די פולע חידושים וואס איז נתחדש געווארן דעם לעצטן יאר, זייט דעם שבת ׳עמלי תורה׳, וואו דער רבי האט דעמאלטס מעורר געווען מ׳זאל לערנען קביעות׳דיגע שיעורים אין ספרי חסידות, און ספרי מוסר, זייט דעמאלט׳ס איז געווארן חבורות פון אלע כוללים אין אלע שטעט, מ׳האט געגרינדערט די חבורה ׳להתעדן באהבתיך׳, יונגעלייט האבן זיך געזעצט לערנען ספרי מוסר בקביעות און ספרי חסידות. מ׳האט שוין געענדיגט ׳יושר דברי אמת׳, מ׳האט שוין געענדיגט ׳מסילות ישרים׳,

22 עיין בס׳ נזר ישראל (עמ׳ פ) שכך השיב הרה״ק האהבת ישראל מווייניצא ז״ל לא׳ המשכילים שהגיע אליו לבקש שיתמוך בו בעת הבחירות להפארלאמענט בראמעניא, והרה״ק לא השיבו, אז טען הלה הלא אב אחד לכולנו, מירק ומען פון איין פאטער, ולמה אינכם מתחברים עמנו, אז השיב לו הרה״ק כנ״ל מיר האבן איין פאטער אבער נישט איין מוח״ר, ווייל וואס פאר איך איז מותר איז ביי אונז אסור בתכלית האיסור, עיי״ש.

עיין בס׳ תורת אבות (סלונים) בשם הר״ן מלעכאוויטש ז״ל, וז״ל: י״ל בדרך צחות בל״א אמו ואביו פי׳ מוטער און פאטער, ור״ל שתיראו מהמותר ומהפטור, ע״ש.

און מ׳האט אנגעהויבן ספר ׳מאור עינים׳, און מ׳האט אנגעהויבן ׳חובת הלבבות׳, מ׳האלט יעצט ביי שער הבטחון, הונדערטער יונגעלייט האלטן מיט די שיעורים, מ׳האלט מיט ס׳איז דא שיעורים אויפן טעלעפאון, מגידי שיעור לערנען פאר, מ׳זעהט באמת יונגעלייט האבן אנגעהויבן צו לעבן א העכערע לעבן, א טיפערע לעבן, מ׳האט אנגעהויבן שטארק לערנען ספרי חסידות בקביעות, און דאם פארשפרייט זיך מער און מער. האבן מיר גערואלט פרעגן אפאר שאלות אין די נושא פון לימוד ספרי מוסר וחסידות.

קודם וויפיל צייט פארלאנגט זיך א יונגערמאן זאל אווטק געבן א טאג פאר מוסר ספרים אדער חסידישע ספרים.

רבינו: נישט קיין סאך, א צעהן–פופצן מינוט.

השואל: איינער האט געפרעגט צי ס׳איז ענדערש ער זאל לערנען איין מאל א וואך א לענגערע שיעור?.

רבינו: ניין, מ׳דארף לערנען יעדן טאג.[23] מעדעצין נעמט מען אויך יעדן טאג..., נישט איינמאל א וואך אנשטאט א גאנצע וואך.

השואל: כ׳האב געוואלט פרעגן נאך א שאלה, ס׳איז דא יונגעלייט וואס האבן זיך קובע געווען צו לערנען ספר ׳מאור עינים׳, זיי לערנען דעם ספר על הסדר, מ׳האט אנגעהויבן פון אנפאנג, מ׳לערנט על הסדר, איינם נאכן צווייטן, מ׳האלט יעצט ביי פרשת וירא, מ׳לערנט בקביעות, און ס׳קומט פאר א יו״ט איז די שאלה צי מ׳זאל איבער לאזן דעם ספר וואס מ׳לערנט בקביעות און מ׳זאל גיין לערנען ׳קדושת לוי׳, אדער מ׳זאל לערנען ׳בני יששכר׳, צי זאל מען וויטער ממשיך זיין אויף דעם סדר?.

רבינו: מ׳מעג יעדן ערב יו״ט מפסיק זיין און לערנען מענין פון דעם יו״ט, דאם גיט אריין א טעם אינעם יו״ט.

השואל: יונגעלייט לערנען א ספר, אין ׳מאור עינים׳, צי אין אנדערע ספרים, מ׳קומט אן צו שווערע שטיקלעך, ס׳איז שווער אויף די מינוט, ס׳איז דא וואו מ׳קען גיין זיך אריין זעצן און זיך מעמיק זיין אדער גיין פרעגן מענטשן וואס זיי פארשטייען?.

רבינו: מ׳זאל נישט בלייבן שטיין נאר גיין וויטער.

השואל: נאך א שאלה וויל מען פרעגן בענין זה, מ׳זעהט היינט מער אז יונגעלייט ווילן פארשטיין א זאך מער טיף, עם קומט א שבת, מ׳וויל פארשטיין טיפער, מ׳וויל קענען די טייטש פון כגוונא, מ׳וויל פארשטיין אביסל מער טיפער א זאך, מער ווי אמאל, אמאל האט מען געוואוסט אלעם בפשטות, פשוט, עם קומט א שבת א יו״ט, יונגעלייט ווילן היינט מער פארשטיין, זיי ווילן וויסן צי דאם איז א מעלה צי ס׳איז א חסרון?.

רבינו: א חסרון? דאם זיכער נישט. אדרבה, ווי מער מ׳לייגט אריין דעם קאפ אין הייליגע ענינים אלם בעסער איז.

לימוד ספר אחת באופן קבוע

השואל: כ׳האב געוואלט פרעגן, יונגעלייט פון די חבורה אדער בכלל, לערנען מוסר ספרים צי חסידישע ספרים, ס׳איז כדי צו לערנען איין ספר בקביעות, אדער ענדערש זאל מען גיין יעדן טאג אויף אן אנדערן ספר?.

---

23 ונעתיק כאן מתוך דברות קודש שהשמיע מרן רבינו שליט״א בענין זה לפני תלמידי ישיבה״ק בקרית יואל, ואת חנוכה תשע״ח לפ״ק:

״...דארף מען זעהן צו לערנען א חסיד׳יש ספר, ספרים הקדושים פון תלמידי בעש״ט, וכל דבריהם כגחלי אש, אלע זייערע ווערטער זענען כגחלי אש, ווי א פייער, דאס פלאקערט אויף א הארץ, ס׳ברענט, דאס ברענגט אריין אביסל התלהבות אין א איד, מ׳זאל מרגיש זיין אין א יו״ט, מ׳זאל מרגיש זיין אין א מצוה, א מצוה זאל מען טוהן מיט א לעבן מיט א חיות מיט א ברען, פארוואס קאכט מען אין א מצוה, ווייל ער פילט, ער האט א אין הארץ השתוקקות צו די מצוה, ס׳גלוסט אים די מצוה, טוהט ער דאס מיט חשק.

איך וויל זאגן דא פאר די בחורים, מ׳דארף לערנען חסיד׳ישע ספרים, מ׳הייבט אן צו פרעגן וועלכע ספר? ס׳איז שווער צו זאגן, ווייל נישט יעדער מענטש איז אייניג, איינעם איז די ספר מושך דעם לב, און א צווייטן איז א צווייטע מושך די לב, מ׳קען נישט זאגן בכלליות, אבער איין ספר וואס איך וויל אייך יא זאגן בכלליות.

דער הייליגער בני יששכר האט געמאכט אזעלכע הייליגע ספרים, אין בני יששכר אליין - ס׳איז יעצט געווען חנוכה, ס׳איז דאך אזוי שיין און אזוי זיס אבער - אביסל איז העכער און אביסל איז פשוטער, נישט יעדער פארשטייט יעדע שטיקל, ס׳איז דא אבער א ספר פון בני יששכר דרך פיקודיך, דרך פיקודיך האט ער געמאכט אויף תרי״ג מצוות, ער האט נאר געמאכט די ערשטע אכט און פופציג מצוות - אפשר האט ער געמאכט מער, ס׳איז נאר נישטא - אזוייפיל האבן מיר פון בני יששכר. איז דא אן הקדמה אין ספר דרך פיקודיך, זייער א הייליגע הקדמה, זייער הייליג, איך וויל בעטן די בחורים לערנטס אדורך די הקדמה, די הנהלת הישיבה וועט דאס אפדרוקן די הקדמה, לערנטס דאס אדורך, מ׳וועט געוואר ווערן וואס הייסט א איד גייט מקיים זיין א מצוה, וויאזוי איז מען מקיים א מצוה, דבריו הקדושים זענען זייער מעורר, און ער רעדט זייער צום הארץ, דברים פשוטים לאנשים כמוני, פאר יעדן איינעם, יעדער פארשטייט, גארנישט קיין הויכע זאכן, זייער פשוט, יעדער בחור קען פארשטיין״.

רבינו: איין ספר.

השואל: אבער עם מאכט זיך די שאלה, אז רוב חסידישע ספרים איז געבויעט אויף די סדרה?

רבינו: אעפ"כ מ'מעג לערנען כסדר.

השואל: נאכדעם מאכט זיך די שאלה, ווען מ'ענדיגט איינמאל דעם ספר צי מ'זאל גיין צי א נעקסטע ספר, אדער ענדערש מ'זאל איבערגיין נאכמאל דעם זעלבן ספר?

רבינו: מ'זאל אנהייבן א אנדערן ספר.

כ'האב געהערט פון טאטן ז"ל, ער האט פארציילט, אז ס'איז געווען הרב רבי יהודה הערש דאלינער, ער איז געווארן אן איידעם אין צאנז, ביים דברי חיים אליינם אדער ביי די אייניקלעך, ער האט געגעסן קאסט אין צאנז, און דער דברי חיים האט אים אריין גערופן, און ער האט אים געזאגט, כ'וויל מאכן מיט דיר א שיעור, דער זיידע וויל מאכן מיט אים א שיעור, נו וואם זאל זיין דער שיעור? האט ער אריין געטראכט דער הייליגער דברי חיים, און געזאגט ער וויל לערנען מיט אים 'אוהב ישראל', האט ער אפגעמאכט מיט אים א צייט וואו ער איז געקומען יעדן טאג און האט געלערנט מיט אים 'אוהב ישראל', ער האט געהאט א שיעור.

האט פאסירט אמאל א מעשה, אז דער דברי חיים האט געלערנט, און ס'איז נישט געווען קיין לעקטער'ס אויפן דאך אזוי, ער האט געהאט א ליכט אין די האנט, און אזוי האט ער געלערנט, און דער הייליגער דברי חיים האט ווי איינגעדרימלט אויף זיין האנט, צי ס'איז געווען דביקות, אבער אזוי איז געווען, ער איז אזוי געלעגן אויף זיין האנט, און ער האט געהאט א ליכט אין די האנט, און ליכט אז ס'ברענט ווערט עס קלענער און קלענער, און ס'איז געווארן קליין, און דער דברי חיים איז געליגן אזוי אויף זיין האנט, און די ליכט איז אנגעקומען צו די האנט, האט ער נישט געווואוסט וואם זאל ער טוהן? זאל ער אוועק כאפן די האנט? זאל ער א שאקל געבן דעם הייליגן דברי חיים? האט ער געהאלטן די האנט, און דאם פייער אים אראפ געקומען, און ס'האט אים אנגעהויבן צו ברענען די האנט, ער האט נישט אוועק גערוקט די האנט, און דעמאלטס האט זיך דער הייליגער דברי חיים אויפגעכאפט, ס'האט אים שוין ממש געברענט די האנט, כל ימיו האט ער געהאט א צייכן.

דער דברי חיים האט געלערנט מיט אים 'אוהב ישראל' כסדרן.

השואל: עם מאכט זיך די שאלה, נישט יעצט – יעצט האלט מען אינמיטן די צוויי ספרים – אבער ס'מאכט זיך אלם די שאלה וואם מ'זאל ענדערש לערנען, ס'איז דא אזוי ווי יעצט לערנט מען 'מאור עינים' מיט 'חובת הלבבות' ביידע זענען שטארק שווערע ספרים, אבער די כולל יונגעלייט קענען זיך דאם ערלויבן, אבער פון די אנדערע זייט פאר סתם מענטשן, און ס'איז דא אסאך יונגעלייט אויך, איז דא צי שווער, אפשר זאל מען גיין צו גרינגערע ספרים?

רבינו: ס'איז דא פאר איינעם וואם איז גוט שווערע, און ס'איז דא וואם וויל גרינגערע, אין הכי נמי, מ'דארף טאקע מאכן א חבורה פון גרינגערע ספרים פאר די וואם דארפן.[24]

השואל: אין דרכי חיים שטייט אז דער צאנזער רב האט יעדן טאג פאר'ן דאווענען אנגעהויבן צו לערנען א ספר על הסדר, און ער האט קודם איבער געלערנט די נעכטיגע בלאט און נאכדעם האט ער גלעלערנט דעם קומענדיגן בלאט, און אונטן ברענגט ער בשם דער טשערנאבלער רבי און בשם דער טשעהויבער רבי אז דער צאנזער רב האט גלעלערנט 'מאור עינים', אזוי ברענגט ער, ס'איז זיכער געווען איינע פון די ספרים, נישט אזוי?

רבינו: ס'איז מעגליך, אבער די מעשה וואם איך האב דערציילט איז געווען מיט 'אוהב ישראל'.

השואל: אסאך מאל איז דא א שטיקל וואם דארף אביסל מער שימת לב, מ'דארף צולייגן קאפ, איז דא א מהלך אז מ'זיצט זיך איין טאג און מ'טראכטט עם אדורך און מ'לערנט עם לויט די אייגענע השגה, נאכדעם איז דא מגידי שיעורים וואם זענען ברייטער אין די נושא, זיי האבן א ברייטערע השגה, איז וואם ענדערש כדאי מ'זאל אליינם צולייגן קאפ אדער פון די מגידי שיעורים וואם האבן א ברייטערע השגה?

רבינו: מ'מעג הערן פון א צווייטן, מ'מעג זיך פארגרינגערן, אויסהערן שיעורים פון אנדערע מגידים וכדומה, דאם העלפט אויף שפעטער.

השואל: ס'איז דא געווייסע זמנים וואם מ'פלעגט מער משקיע געווען אין לערנען חסידישע ספרים, צי זמנים אין טאג, צי זמנים אין די וואך?

---

24 ואכן בתחלת זמן הקיץ העבר ניתוסף שיעור נוסף בלימוד ספה"ק סידורו של שבת.

רבינו: אום שבת קודש, פלעגט מען מער צייט גיבן פאר לערנען חמדישע ספרים.

השואל: וועלכע ספרים קען מען זאגן אז אונזערע רבי׳ם און אונזערע זיידעם האבן עוסק געווען?

רבינו: ס׳איז נישט שייך צו זאגן, אלע האבן עוסק געווען אין אלעמען.

שואל [מנכדי רבינו שליט״א]: דער זיידע דער ברך משה האט געהאט א קביעות אין א ספר וואס ער האט געלערנט בקביעות, אדער געריידט וועגן דעם?

רבינו: כ׳האב געהערט אז ער האט אמאל געזאגט, מ׳דארף צו האבן א רבי׳ן, סיי א לעבעדיגן רבי׳ן, און סיי מ׳דארף האבן א רבי׳ן א ספר.[25]

השואל: ס׳איז שייך צו זאגן אז היינטיגע צייטן איז וויכטיגער צו מאכן אן עסק מער פון די מוסר און חמדישע ספרים?

רבינו: דער עיקר איז גמרא מיט תוס׳ און שולחן ערוך.

השואל: חמדישע ספרים ברבים און אויף אן אופן פון א חבורה איז א תועלת?

רבינו: דאם איז מער פאר זיך אליינס.

השואל: א גרויסן יישר כח, מיר ווילן זיך באדאנקען בשם אלע יונגעלייט וואס זענען דא, אלע יונגעלייט דא האבן אונטער זיך אסאך יונגעלייט יושבי אהל, איבער צוויי טויזענט יונגעלייט פון אלע כוללים איבעראל, צי ס׳איז נוגע אויף די חזרה פון די מקצועות וואס מ׳האט זיך שוין פארהערט, צי ס׳איז נוגע לערנען די חמדישע ספרים, צי ס׳איז אויף די טעלעפאון, וואס אגב דאם איז דא אסאך יונגעלייט פון אנדערע כוללים פון אנדערע קהילות וואס האלטן מיט און רעדן אריין די ׳שואל ומשיב׳ שאלות, דאם איז געווען א שטארקער חיזוק אויף וויטער, אויף די פירות פירותיהם, און א ברכה לראש משביר דער אויבערשטער זאל העלפן דער רבי זאל זיהן אסאך נחת פון די משפחה און פון אונז אלע מיט הרחבת הדעת ביז ביאת המשיח.

רבינו: מיר זענען נישט קיין צר עין, און אסאך גוטע זאכן וואס מיר האבן געמאכט האט מען נאכדעם געמאכט אין אנדערע קהילות, אין די ישיבות קטנות, ס׳איז געווען אמאל אז ראש חודש האט זיך אויפגעהערט די לימודים, האט מען איינגעפירט אז מ׳לערנט א וואך לענגער ביז ז׳ ניסן, און יעדעם יאר נאך א ישיבה שטעלט זיך צו. די זעלבע זאך די חבורות וואס מ׳האט געמאכט, יסודי התורה צי תורתך שעשועי, אלע קהילות האבן דאם נאכגעמאכט מיט אנדערע נעמען, און מיר זענען גארנישט ברוגז. און אזוי אויך אין אנדערע זאכן.

דברות קודש

והשמיע כ״ק מרן רבינו שליט״א דברות קודש לכבוד העם הנאספים אצל שמחת השבע ברכות

האשה נקנית בשלשה דרכים (קידושין ב.), אזוי הייבט זיך אן די משנה. תוס׳ (ד״ה האשה) מוטשעט זיך מיט א קשיא, פארוואס שטייט האשה נקנית בשלשה דרכים, וואס איז דער ה״א, עס איז דא פלעצער וואו עס שטייט יא מיט א ה״א, און ס׳איז דא וואו ס׳שטייט נישט מיט א ה״א, פארוואס שטייט ׳האשה נקנית׳, עס וואלט וועז געקענט שטייט ׳אשה נקנית׳.

ס׳איז דא א מדרש שוחר טוב, אמרו רבותינו כל מי שאין לו אשה, חסר לו ה׳ דברים, אזוי שטייט אין מדרש, אין תהלים קאפיטל נ״ט דארט איז דער מדרש, ער רעכנט אויס, ס׳פעלט אים שמחה, ס׳פעלט אים טובה, ס׳פעלט אים ברכה, ס׳פעלט אים חיים, און די פינעפטע זאך סיוע, עזר כנגדו, פינעף זאכן, אויף יעדע זאך איז דא א פסוק. אזוי ברענגט דער מדרש, ער רעכנט אויס ׳חיים׳, וראה חיים עם האשה (קהלת ט, ט). ׳שמחה׳, ושמח באשת נעוריך (משלי ה, יח). ׳טובה׳ זאגט ער, מצא אשה מצא טוב (משלי יח, כב). ׳ברכה׳ ברענגט ער, וייל עס שטייט ויברך אותם אלהים (בראשית א, כח), זאגט דער מדרש, ס׳שטייט נישט ׳אותו׳,

---

25 ולחיבת הקודש נעתיק כאן דברי הדרכה שאמר מרן רביה״ק ברך משה זי״ע לבחור אחד קודם שנכנס לישיבתינו הק׳ בקרית יואל:

"איך האב געפרעגט דעם רבי׳ן אן הדרכה פאר מען גייט אריין אין ישיבה האט דער רבי געזאגט "פאר׳ן דאוונען איז מורא׳דיג וויכטיג צו לערנען א חסיד״יש ספר" אין דעם פרט האט דער רבי געזאגט דארף מען ארבעטן מיט א סדר, קודם דארף מען אנהייבן א ספר וואס מען זאל לערנען אויפ׳ן סדר הדף נישט קיין חילוק וואס פארא ספר, און אפילו נישט לויט די סדרה פון די וואך וואס עס גייט יעצט, נאר אנהאלטן אויפ׳ן סדר הדף, און דערנאך דארף מען האבן א ספר וואס מען זאל לערנען אויפ׳ן סדר השבוע און מען זאל לערנען א ספר וואס מען שפירט די גרעסטע התעוררות און התחממות, און דער רבי האט ממשיך געווען אז ער אלס בחור האט ער געלערנט דעם ספר הקדוש "מאור ושמש" אויפן סדר הדפים און ספר הקדוש "מאור עינים" אויפ׳ן סדר השבוע".

'סיוע', שנאמר אעשה לו עזר כנגדו (בראשית ב, יח), פינעף זאכן.

קומט אויס אז מ'האט חתונה וועלט נשלם די ה' דברים, דערפאר שטייט 'האשה', און רש"י זאגט, האשה נקנית, נקנית לבעלה, וואס מיינט רש"י צו זאגן דערמיט, האשה נקנית לבעלה, די לומדים לאזן זיך אין דעם אריין, וואס קידושין איז, אויף די רש"י, דאס איז די ערשטע רש"י אין מסכת קידושין, האשה נקנית לבעלה.

רש"י וויל דא זאגן, ער וויל פארענטפערן תום' קשיא, פארוואס שטייט 'האשה', ווייל מי שאין לו אשה חסר ה' דברים, וועגן דעם הייבט ער אן מיט א ה"א, 'האשה', אז וועלן ס'קומט א אשה קומט צו די ה' דברים וואס איז נקנית לבעלה, דאס פעלט בעפאר פאר"ן מאן.

כ'האב געקלערט נאך האשה נקנית, פארוואס שטייט 'האשה', ס'שטייט דער מקור איז דער רמ"א אז וועלן מ'האט חתונה מאכט מען א חופה תחת כיפת הרקיע, כ'האב געטראפן א רמז אין פסוק אויף דעם, הרב הקדוש רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב ז"ל, איז באקאנט ער פלעגט אנצווואונטשן ס'זאל קומען א ברכה פון הימל, א ישועה פון הימל, אינטערסאנט, אזוי איז געווען דרכו בקודש צו וואונטשן, הימ"ל איז די ראשי תיבות ה'וא י'שלח מ'לאכו ל'פניך (בראשית כד, ז), האב איך געקלערט אזוי א רמז אז ס'דארף זיין א חופה תחת כיפת הרקיע, ווייל ס'שטייט הוא ישלח מלאכי לפניך ולקחת אשה לבני, וועלן ס'איז 'ולקחת אשה לבני', דעמאלטם 'הוא ישלח מלאכו לפניך', אז ס'איז דא א חופה אונטערן הימ"ל, איז ה'וא י'שלח מ'לאכו ל'פניך, דעמאלטם איז מען זוכה צו א ברכה פון הימ"ל, וואס איז די ראשי תיבות ה'וא י'שלח מ'לאכו ל'פניך, איז מען זוכה צו א ברכה פון הימל.

הימ"ל איז בגימטריא פ"ה (85), אין מסכת קידושין איז דא פיר פרקים, האשה נקנית, האיש מקדש, האומר, און עשרה יוחסין, די ראשי תיבות פון די פיר פרקים באטרעפט פ"ה, אז איינער האט חתונה דארף דאך זיין א זיווג מן השמים, פון הימל, איז די ראשי תיבות פון די פיר פרקים פון מסכת קידושין איז בגימטריא הימ"ל, אזוי שטימט עם.

נו, איז דאך פארענטפערט תום' קשיא, וועלן ס'וואלט נישט געשטאנען האשה, נאר ס'וואלט געפעלט דער ה"א, וואלט נישט געשטימט די גימטריא, מוז שטייט 'האשה' נקנית ס'זאל זיין פ"ה, ווייל דאס איז א רמז אז א זיווג איז פון הימ"ל, ס'איז מן השמים, אזוי האב איך געקלערט בדרך צחות.

הוא ישלח מלאכו לפניך, אז דער אויבערשטער העלפט מ'האט חתונה, דאס איז א ברכה אויפן גאנצן לעבן, אז מ'מאכט א חתונה תחת כיפת הרקיע, איז ה'וא י'שלח מ'לאכו ל'פניך, שיקט דער אויבערשטער א מלאך זאל זיי באגלייטן דעם גאנצן לעבן. דער אויבערשטער זאל העלפן מ'דארף דאך האבן א שמירה יתירה, מ'לעבט אין א שווערע וועלט בגשמיות וברוחניות, דארף מען דאך האבן א שמירה, נאר אז מ'האט א מלאך וואס באגלייט, מ'שיקט פון הימל פאר יעדן איינעם א מלאך זאל אים באגלייטן אפצוהיטן, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל ווערן געבענטשט מיט אלעם גוטן.

איז האשה נקנית לבעלה, דורך דעם איז דער מאן זוכה אז ער באקומט א מלאך וואס זאל אים באגלייטן דאס גאנצע לעבן, ברוך ה' מ'דארף לויבן און דאנקען דעם הייליגן באשעפער אז מ'פירט אונטער די חופה אן אייניקל, דער אויבערשטער זאל העלפן בשעה טובה ומוצלחת, כ'וויל וואונטשן פאר די חתן כלה א ברכה פון הימל, ה'וא י'שלח מ'לאכו ל'פניך, דער אויבערשטער וועט שיקן א מלאך וואס זאל זיי באגלייטן דאס גאנצע לעבן, לשמרך בכל דרכיך, 'דרכיך' ווייזט דאך אויך אויף קידושין, אזוי ווי די גמרא זאגט אין אנהייב מסכת קידושין, דער אויבערשטער זאל העלפן דער זיווג זאל עולה יפה זיין, עם זאל זיין א קשר של קיימא, און א בנין עדי עד, דורות ישרים ומבורכים לעד ולנצח נצחים, דער אויבערשטער זאל העלפן אויפשטעלן א שיינע ערליכע לעכטיגע אידישע שטוב מיט לעכטיגע געבענטשטע אידישע דורות, דער אויבערשטער זאל העלפן לתפארת האבות אבותינו הקדושים פון אלע צדדים, און דער אויבערשטער זאל העלפן מיין זון דער מחותן זאל זעהן אסאך תענוג ונחת ביי דעם קינד און ביי אלע קינדער און אייניקלעך, מיט נחת און שמחה, ברכה והצלחה און סייעתא דשמיא מיט אריכות ימים ושנים.

ולאחמ"כ המשיך כ"ק מרן רבינו שליט"א בדברות קדשו לכבוד יושבי אהל

און כ'וויל זאגן פארץ ציבור וואם זיצן דא, כל העם הנאספים, מ'מאכט א ברכה שהכל ברכה לכבודו, זאגט רש"י פאר וועמען גייט ארויף די ברכה, לכל העם הנאספים, עם איז א ברכה לכל העם הנאספים, עס איז א ברכה פאר די אלע וואם זענען געקומען לשמוה בשמחת חתן וכלה איז דא פאר זיי א ברכה, וועל איך פאר זיי אויך וואונטשן 'הוא ישלח מלאכו לפניך', יעדער איינער זאל זיין געבענטשט מיט אלעם גוטן ברכה והצלחה.

מען רעדט דא צו מרביצי תורה, מ'רעדט דא צו יונגעלייט הם העומדים על הפקודים, און אז מ'קוקט זיך אום זיצן דא א מספר פון אפאר צענדליגער יונגעלייט, אבער די השפעה פון די יונגעלייט, איז ווי מ'זאגט אויף צוויי טוייזענט יונגעלייט אויף וועמען זיי זענען אלץ משפיע, און נישט אין איין שטאט נאר אין מערערע מקומות, דארף מען דאך אוודאי האבן א גרויסע ברכה, דער אויבערשטער זאל העלפן ברכה והצלחה, דער אויבערשטער זאל העלפן עטץ זאלטם מצליח זיין במעשי ידיכם.

עם איז א געוואלדיגער ענין צו זיין פון די מזכים את הרבים, עם איז א געוואלדיגע ענין, כ'וויל ענק מחזק זיין, כ'וויים יעדער מענטש האט זיך אמאל א שווערע מאמענט און אמאל א גרינגערע מאמענט, אמאל טראכט ער צו זיך פארוואם האט עם מיר אויסגעפעלט, עם וואלט וועק בעסער געווען אזוי, דארף מען זעהן ממשיך צו זיין ביתר שאת, מ'דארף צו וויסן אז וועד ס'איז מזכה את הרבים, וועד עם העלפט צו, דער האט סייעתא דשמיא, און ער זעהט א פרי ברכה בעמלו, דארף מען זעהן ממשיך צו זיין, מ'דארף זעהן עם קומען אריין יונגעלייט אין כולל, אן אפרוה שלא נפקחו עיניו, ער וויסט נישט וואם צו טוהן, ער איז געווארן פון א בחור איז ער אויפאיינמאל געווארן א יונגערמאן, ער וויסט נישט וואו אהער און וואו אהין, און אז מ'באגלייט אים נישט דעמאלטם פאלט ער אדורך, דאם איז דער מציאות, און אז מ'באגלייט אים און מ'גיט אים אנווייזונגען, מ'זארגט אים און מ'שטעלט אים צוזאם חברותות, א חברותא צו לערנען די מקצוע און יענע מקצוע, איז אינו דומה מועטין העושין את המצוה למרובים העושים את המצוה, מרובים העושים את המצוה האט א גענואלדיגן כח.

און כ'וויל אייך זאגן, מ'דארף זעהן ס'קומט ארויס יונגעלייט, אוודאי נישט אלע יונגעלייט זענען אייניג, אבער זייער אסאך יונגעלייט קומען אריין אין כולל באמת מיט א תמימות און מיט אן ערליכקייט, מיט א יראת שמים, אסאך האבן שוין געלערנט אין די בחור'ישע יארן, און זיך פארהערט, איך פארהער דאך אין די ישיבה אויך, זיי שטייגן אוים אין די ישיבה זייער שיינע תלמידי חכמים, בחורים אין די ישיבה פארהערן זיך הונדערטער בלעטער גמרא, באמת להפליא, בחורים פארהערן זיך גאנצע מקצועות, ס'איז דא בחורים וואם פארהערן זיך הלכות שבת, בחורים פארהערן זיך דעם ערשטן חלק יורה דעה, און מ'קען טאקע, ס'איז נישט געפאפט, און ב"ה זיי שטייגן, זיי האבן שוין געלערנט ילמוד תורה ואחר כך ישא אשה, און נאכדעם ישא אשה ואחר כך ילמוד תורה בטהרה, זיי ווילן עוסק זיין בטהרה, מ'דארף זעהן דאם מחזק צו זיין.

אשריכם אז עטץ האט'ס א זכיה צוצוהעלפן צו שטייגן פאר די יונגעלייט, און די תלמידי חכמים פונעם דור העתיד וועט ענק זיין צו פארדאנקען, די תלמידי חכמים, אסאך מורי הוראות, אסאך מגידי שיעור, מרביצי תורה, און בעלי בתים, ערליכע בעלי בתים, נישט יעדער איינער קומט אהן צו וועלן א כלי קודש, אבער אז ער לערנט אפאר יאר און נאכדעם וועלט ער א בעה"ב, איז ער אבער אן ערליכער בעל הבית, א בעל הבית א תלמיד חכם און ער האט אין זיך געשמאקייט, ער האט אין זיך א תוכן, מזעהט אויף אים אז ער האט א תוכן, צי ס'איז אין גמרא מיט תום', צי אין שולחן ערוך, צי אין מילי דחסידא, מ'זעהט א וואריימקייט, אן ערליכקייט, אן אפגעהיטנקייט, ערליכע אפגעהיטענע בעלי בתים, מ'זעהט אזעלכע חשוב'ע הייזער, אזעלכע חשוב'ע שטובער, זיי פירן זיך אזוי שיין, ס'איז דאך א שווערער וועלט, און אין דעם דור איז דא אזעלכע חשוב'ע יונגעלייט.

דער פעטער ז"ל האט אמאל געזאגט בימיו, עמיצער האט אים אמאל געזאגט וועגן די בחורים וואס לערנען אין די ישיבה, אז אין אנדערע ישיבות לערנען בחורים בעסער, האט ער געענטפערט, גיי קוק די יונגעלייט, איך האב שענערע יונגעלייטו! דאם קענען מיר היינט זאגן, ברוך ה', אונז האבן מיר זייער שיינע יונגעלייט, זייער טייערע יונגעלייט, אזוי חשוב, אזוי ערליך, אזוי אפגעהיטן, אוז זענען טאקע עוסק בתורה אין עבודה אין גמילות חסדים, ממש לשם לתפארת ולתהילה, דאם איז די שטאלץ פון די קהילה, דא אין שטאט, צי אין וויליאמסבורג, צי אין בארא פארק, אין אלע מקומות, אין מאנסי, איבעראל איז דא אזעלכע שיינע חשוב'ע יונגעלייט, זיי שטייגן אוים אוז וואקסן, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל ווייטער מצליח זיין אין א בחינה פון מוסיף והולך, מ'זאל קענען ווייטער אנגיין.

מ'טראכט אזוי אריין, אזוי איז ביי אונזער קהילה, אוז אזוי איז ביי אנדערע קהילות איבעראל, אונז זענען מיר נאר געווען די ערשטע וואס מיר האבן געערעדט דערפון, מיר האבן דאם ארויף געברענגט אויפן אויבער פלאך, אז די קהילות זענען צוטיילט אין צוויי מחנות, ס'איז דא וואס מ'האט אנגערופן די 'מחנה אלקים', אן ערליכע מחנה, וואס די קאפ אוז מח ליגט זיי אין תורה אוז עבודת ה', מ'לערנט אוז מ'דאוונט, מ'גיט צדקה, דאם דאוונען דאוונט מען מיט אן התלהבות אוז מיט א ברען, מ'זעהט אז מ'האט אן השגה אויף וואס איז מען אראפ געקומען אויף דער וועלט, וואס איז דער תכלית, וואס איז דער חובת האדם בעולמו, וואס טוה איך אויף דער וועלט, אוז אז מ'דארף גיין זוכן פרנסה, זוכט מען פרנסה, אבער ס'איז מלאכתן עראי ותורתן קבע, מ'זעהט וואס הייסט תורתם קבע, דאם איז ביי אים דער קביעות, דאם איז ביי אים דער עיקר, אוודאי ער דארף האבן פרנסה, ער האט דאך א שטוב מיט קינדער, אבער וועז ער האט צייט כאפט ער זיך צו, שבת צי אינדערוואכן, אינדערפרי צי אויפדערנאכט, ער זיצט אוז ער לערנט טאקע, וועז ער לערנט איז אים די קאפ ביים לערנען, ער האט נישט אינזין די אלע שטותים, ער שטייגט, ער איז מחנך די קינדער ערליך, ערליכע אפגעהיטענע צניעות'דיגע הייזער, אויפן שענסטן אוז אויפן בעסטן אופן.

אוז אין די זעלבע צייט איז צו באווייזען וואס נישט יעדער איז אזוי, עם איז דא ליידער א גרויסע מחנה, א שוואכע מחנה, א 'מחנה מגושמים', מ'ליגט אין גשם, מ'ליגט אין פראסטקייט, מ'ליגט אין אלע נארישקייטן, אין אלע תאוות, מ'גייט אוז מ'קומט, מ'וויסט נישט, מ'האט נישט קיין השגה, אינדערוואכן איז נישט קיין אינדערוואכן, אוז שבת איז נישט קיין שבת, יו"ט איז נישט קיין יו"ט, מ'קומט שבת דאוונען ער קוקט שוין אויפן זייגער וואס דויערט אזוי לאנג, ער וויל שוין אהיים גיין, נאך פאר ער איז אנגעקומען אין ביהמ"ד וויל ער שוין אהיים גיין, אוז נאך פאר'ן ליינען מוז ער שוין קידוש מאכן, ער ליגט אין אלע נארישקייטן, אין די כלים, ס'איז א גרויסער פראבלעם, ווייל זייער א גרויסער חלק פון כלל ישראל איז אזוי, מ'ווערט נאכגעשלעפט נאך אמעריקא, מ'ווערט אמעריקאנעזירט אזוי בכל פרטיה ודקדוקיה.

האב איך געזאגט, ווי שענער די כולל יונגעלייט וועלן זיין, ווי העכער זיי וועלן זיין, וועט זיך אלעם הייבן, ווי העכער אונז וועלן מיר גיין וועט זיך אלעם הייבן, קיינער וויל נישט זיין אזוי ווייט אפגעזונדערט, טאמער וועט מען נאכלאזן, אונז די 'מחנה אלקים' וועט נאכלאזן, וועט יענער נאכמער פאלן, ער וועט נאכמער זונקען, דארף מען זעהן צו האבן התעלות אין תורה אוז עבודה וואס מער, זעהן מזכה צו זיין אנדערע, יעדן איינעם וואס מ'איז מזכה אוז מ'האט אים אויפגעהויבן, ער פילט זיך ווי א חפץ, ער איז עפעס א וויכטיגע זאך, זיין לערנען איז א לערנען, אוז זיי דאוונען איז א דאוונען, במילא האט מען אסאך אויפגעטוהן, אוז אפילו אז מ'האט נישט אויפגעטוהן אויפן פלאץ איז יש מחר אחר זמן, ס'פלאמט אויף ס'וועקט זיך אויף.

וועגן דעם וויל איך אייך זאגן, חזקו ואמצו!, מ'דארף וויטער אנגיין, דאם איז אונזער תפקיד משפיע זיין, מיגו דזכי לנפשיה זכו נמי לאחריני, מ'דארף פאר א צוויטן אויך מזכה זיין, דער אויבערשטער זאל העלפן חפץ ה' בידכם יצליח מיט הצלחה מרובה אין אלע ענינים, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין אקעגן צו גיין דעם גואל צדק במהרה בימינו אמן.

ביום תתונתו זו מתן תורה

סדר לימוד במקהלות

נעשה ונשמע

יום שני של חג השבועות

ביום מתן תורתינו הקדושה

בהיכל
בית המדרש הגדול
דק"ק קרית יואל
יצ"ו

לעסוק בדברי תורה
ביום חג השבועות

יום קבלת התורה

לקבוע עתים ביום זה לתורה

יום טוב שני של גליות דעצרת, חיבה יתירה נודעת לו, שבו נתנה תורה ביום נ"א אחר הפסח שחל בשבת, דלכו"ע נתנה תורה (שבת פו:), והסכימה דעת עליון לחוג בכבודו ובעצמו ביום טוב שני של גליות, שהוסיף משה מדעתו...

וכתב הרב יעב"ץ בסדורו **כי גדול יום זה מאד**, ובו ממש נתעברה יוכבד ממשה רבינו ע"ה, ובו עלה להר לקבל שאר התורה. ולפחות אנן בדידן **נשים הלקינו בתורה בלילה** ויו"ט **שני** כדת מה לעשות כו' שבו נתנה תורה כו' וגדול יום זה מאוד כו', **מה טוב ומה נעים לקבוע עתים ביום זה לתורה, דזמניה היא.**

(לב דוד להחיד"א ז"ל - פרק ל"א)

ללמוד תורה ביום שקבלוה

"עוד יוסיף אומץ **לתת חלק ביום לתורה** כיד ה' הטובה עליו, **ויום קדוש כזה אל ישלחנו ריקם מלימוד התורה,** והשם אורחותיו מוצא מקום **ללמוד תורה ביום שקבלוה**"

(לב דוד – להחיד"א ז"ל)

בחג הקדוש הזה לסמוך תפלה לתורה

"גם בכל התפלות איתא (ברכות לא.) לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה, **ומכל שכן בחג הזה צריכין לסמוך תפלה לתורה".**

(שפת אמת - שבועות תרנ"ח)

לעשות העיקר לה' כי מתן תורה הוא

"והנה דקדקו בלשון בעינן נמי לכם, ולא אמר בעינן חצי לה' וחצי לכם. אלא העין, **אף שמצוה לשמוח ולהתענג ולהיות לכם,** מכל מקום יהיה הלכם נמי, והעיקר לה', כי השמחה של לכם תהיה לשם ה' שמחה רוחניות, **כי מתן תורה הוא".**

(של"ה הקדוש מס' שבועות, תורה אור אות יח)

חביבה תורה ביום נתינתה

עצרת הוא חג קדוש מאוד אשר בו קדשנו השי"ת בתורתו... ואחר שינוח מעט יחזור ללימודו, **כי חביבה תורה ובפרט בשעתה ביום נתינתה.**

(פלא יועץ - ערך עצרת)

בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ

בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ - זוֹ מַתַּן תּוֹרָה

(תענית לא.)

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

דינער השנתי לטובת החזקת מוסדותינו הק' בעיר מאנסי

ד' במדבר תשפ"ב לפ"ק - באולם אטריום פלאזא

אין מדרש ילקוט שטייט, וועז דער אויבערשטער האט געגעבן די תורה אויפן בארג סיני, זאגט דער מדרש, ס'איז נעקר געווארן דער הר המוריה און ס'איז געקומען צו מדבר סיני, און מ'האט געגעבן די תורה אויפן הר המוריה. דארף מען צו פארשטיין וואס איז דאס ענין, פארוואס איז געקומען דער הר המוריה צום בארג סיני.

האב איך געקלערט אזוי א קורצע געדאנק, שטייט אין בני יששכר אין די מאמרים דא אויף חודש סיון, כ'וועל זאגן א קורצע תוכן פון זיינע הייליגע ווערטער, ער זאגט, דער שכר פון יראת שמים איז תורה. דער מדרש זאגט, פארוואס האט דער הר המוריה געהייסן 'הר המוריה' שמשם יראה יצאת לעולם, פונעם הר המוריה פון יענעם מקום איז יראה ארויס געגאנגען פאר די גאנצע וועלט, און ווער ס'איז זוכה צו יראה איז זוכה צו תורה, ווייל דער שכר פון יראה איז דאך תורה.

במילא פארשטייט מען, תוס' אין בבא בתרא דף כ"א ברענגט אראפ, כי מציון תצא תורה, ברענגט תוס', מ'האט ארויף געטראגן א קינד קיין ירושלים, ווייל וועז מ'האט געזעהן אין ירושלים, אזוי זאגט תוס' דעם לשון, כשהיה רואה קדושה גדולה, ער האט געזעהן קדושה גדולה אין ביהמ"ק פון כהנים בעבודתם, מכוין לבו יותר ליראת שמים ולתורה, אן אינטערסאנטער לשון פון תוס', אז מ'האט ארויף געטראגן א קינד קיין ירושלים, פון דארט איז יראה יצאת לעולם, און אז ער האט באקומען יראת שמים, דער שכר פון יראה איז תורה, דערפאר האט מען געבראכט א קינד צו לערנען קיין ירושלים.

מיט דעם קען זיין דאס ענין פארוואס ס'איז נעקר געווארן הר המוריה און ס'איז געקומען צום בארג סיני, ווייל הר המוריה האט משפיע געווען יראה, און אז איז האבן באקומען יראה דער שכר פון יראה איז תורה, במילא וועט מען זוכה זיין צו קבלת התורה.

דער בני יששכר אין דעם מאמר רעדט דארט ארום דער ענין פון מעשר, עשר תעשר, למען תלמד ליראה, אז געבן מעשר - און דער בני יששכר זאגט לאו דוקא מעשר, נאר יעדע צדקה לעניים, יעדע צדקה - איז משפיע למען תלמד ליראה, אזוי זאגט דער בני יששכר.

פארשטיי איך פארוואס מ'האט קובע געווען צו מאכן א דינער, צוזאם נעמען דעם גאנצן ציבור פאר החזקת המוסדות, קורץ פארן יו"ט שבועות, דער יו"ט פון קבלת התורה, וועז אידן קומען זיך צוזאם און זיי געבן צדקה דאס איז משפיע יראה, דער שכר פון יראה איז תורה, במילא וועט מען זוכה זיין דעם יו"ט שבועות מקבל צו זיין די תורה אזוי ווי ס'דארף צו זיין, דאס האב איך געקלערט א דבר תורה לכבוד אנשי שלומינו דא אין מאנסי.

ברוך ה', אונזער מוסדות אין מאנסי, אז מ'רעדט 'אין מאנסי' דארף מען רעדן מיט דרך ארץ פאר די שטאט מאנסי, די שטאט מאנסי איז א ערליכע אידישע שטאט, ממש אין דוגמתו, קהילות קדושות אלעם ווייל זיין א ערליכע אידישע חסידישע שטאט, חסידים ואנשי מעשה וואס דינען דעם היילגן באשעפער, אלע זקנים עם נערים, אלעם אויפן שענסטן און אויפן העכסטן אופן, צוויישן די קהילות וואס איז דא שיינע קהילות אין מאנסי, שיינט ארויס אונזער קהילה, אונזער קהילה מיט אונזערע מוסדות, די חינוך הבנים והבנות, אויסער די ישיבות און דער כולל, דאס איז אן עקסטערע זאך.

די מוסדות החינוך, אונזער מוסדות דא אין מאנסי וואקסט ב"ה בפועל באיכות ובכמות, יעדעס יאר פון יאר צו יאר דערקענט מען דאס נישט, ווייל ס'וואקסט, עס קומען צו אידן די אייגענע וואוקס, און אויסער דעם קומען צו פון די וואס ציעהן זיך אריין דא אין שטאט נאך אידן, אזוי אז די וואוקס וואס די מוסדות וואקסן איז אין קיין שום מקום נישטא אויף אזא גרויסן אופן.

די מוסדות באשטייען פון זייער חשוב'ע מלמדים, איבערגעגעבענע מנהלים, איבערגעגעבענע מחנכים, דאס איז אין חינוך הבנים, דאס זעלבע און חינוך הבנות, אויפן ערליכסטן און שענסטן אופן, מיט א געוואלדיגע הצלחה, אלעם אונטער די הדרכה פונעם חשוב'ן רב דא פון מאנסי זאל זיין געזונט. במילא איז א געוואלדיגן ענין אז מ'קומט זיך צוזאם ארויס צו העלפן פאר די הנהלה גשמי, ברוך ה' ס'איז דא א הנהלה גשמי, זייער א איבערגעגעבענע הנהלה, און זייער א איבערגעגעבענע הנהלה רוחני.

כ'וויל איבער זאגן אפאר ווערטער וואס ס'איז מיר אויסגעקומען צו רעדן אין בארא פארק מיט א וואך צוריק, במילא וויל איך איבער געבן די זעלבע ווערטער וואס כ'האב געזעהן אז ס'איז גילטיג אין בארא פארק און ס'איז גילטיג אין מאנסי, און אין אנדערע מקומות אויך.

אונזער קהילה און אונזערע מוסדות זענען מיוסד אויפן דרך וואס דער פעטער ז"ל האט אונז געלערנט, אלע יארן וואס ער איז געווען אויף דעם עולם דא, און נאך זיין הסתלקות וועז דער טאטע ז"ל האט דאס ממשיך געווען, געשטעלט אויף הרבצת התורה באופן גבוה וואס עס איז נאר מעגליך, משריש צו זיין אין די תלמידים תורה יראת שמים מידות טובות וישרות, און אויך א געוואלדיגע דגוש אויף עניני קדושה וצניעות. במילא איז דא אין די קהילה דא גדרים וסייגים, סיי ביי די תלמידים און סיי ביי די תלמידות, און פאר די עלטערן פון די תלמידים ותלמידות, די עלטערן וואס זיי שיקן זייערע קינדער דא אין דעם מוסד.

יעדער וויסט און יעדער פארשטייט, אין אונזער קהילה איז דא זייער חשוב'ע אידן, חסידים ואנשי מעשה וואס זיי ווילן אז דער חינוך פאר זייערע קינדער זאל זיין מיוסד אויף די ענינים וואס מיר האבן אויסגערעכנט, און אויך פאדערן זיי אז זייערע קינדער זאלן האבן א גוטע חברותא, ווייל א חברותא איז שטארק משפיע, פון אזעלכע הייזער וואס זיי פירן זיך אויף דעם וועג, און וועגן דעם נעמט מען אן תלמידים ותלמידות אין מוסד פון אזעלכע הייזער וואס זיי פירן זיך אויף דעם וועג, מ'רופט עס די 'מחנה אלקים', מ'האט עס אין מאנסי ארויס געבראכט אז ס'איז דא צוויי מחנות, ס'איז דא א מחנה אלקים, זייט דעמאלטס הער איך נאך אז יעדער האט דאס איינערקענט, און אנדערע קהילות האבן דאס איינערקענט, אז ס'איז דא א מחנה אלקים און ס'איז דא א אנדערע מחנה.

אין די אנדערע מחנה איז דא וואו מ'האט טענות פארוואס מ'האט טענות אויף זייער התנהגות אין כמה ענינים, כ'וויל ארויס ברענגען א קליינע נקודה וואס כ'האב געהערט, מאכן בר מצוה פאר א קינד, דער אויבערשטער העלפט א קינד ווערט בר מצוה, מ'ברענגט אריין א קינד לעול המצוות, כ'הער אז ס'איז דא מעט מן המעט בר מצוות וואס ווערט געפירט אויף א אפט-נארמאלן אופן, מיט אפט-נארמאלע ענינים, ס'איז באמת א סתירה אין חינוך וואס דער מוסד גיט פאר די קינדער, מ'מאכט א בר מצוה רופט מען די חברים פון דער בר מצוה בחור, די אלע חברים זעהן א מאדנע בר מצוה, זיי חידוש'ן זיך, דער רב האט פריער געזאגט זייער א טרעפליך ווארט, וכל העם רואים את הקולות, מ'דארף זיין רואים את הנשמע, מ'דארף זעהן מיט די אויגן דאס וואס מ'לערנט אין מוסד, זיי זעהן גאר אן אנדערע וועלט, ס'איז א סתירה פאר'ן חינוך, ס'איז א סתירה פאר'ן חינוך פאר די איגענע קינדער, און ס'איז א סתירה פאר'ן חינוך פאר פרעמדע קינדער.

אונז זאגן מיר פאר אלע אידן, עס קומען אידן און קלאפן אויף די טיהר, אונז ווילן מיר אריין שיקן די קינדער אינעם מוסד, צווישן די אידן וואס זיי קומען איז דא פארשידנארטיגע מענטשן, זיי זענען באמת ווארימע חסידישע אידן וואס זיי ציהען זיך ארויס קיין מאנסי, אונז ווילן מיר שיקן די קינדער אין מוסד, פאר די אידן זאגט מען ברוכים הבאים, מ׳נעמט זיי געהרן אן, דער אויבערשטער זאל העלפן ס׳זאל פלאץ, אוודאי וועט מען אננעמען חסידישע אידן וואויל ווארימע הייזער, מ׳וועט זיי אוודאי העלפן מחנך צו זיין זייערע קינדער. ס׳איז אבער דא אנדערע וואס זיי קומען ארויס קיין מאנסי ווייל זיי באשליסן דא אין מאנסי קען מען זיך צופירן די הענט אויף זאכן וואס אין שטאט האבן זיי זיך נישט ערלויבט, און זיי קומען אז זיי ווילן די קינדער זאלן לערנען בייא אונז אין מוסד.

וויל איך זאגן פאר די אידן, אנטשולדיגט, אייער התנהגות איז א סתירה אויף די יסודות וואס דער מוסד איז געבויעט, מעלין בקודש ולא מורידין, אונז קענען מיר איך אויפהייבן, אבער ולא מורידין, נישט אראפ שלעפן דעם מוסד, אונז ווילן מיר הייבן אידן, גיין שענער און בעסער אלעמאל, עס האט נישט קיין פלאץ למעלה, אבער חלילה אראפ צושלעפן די מוסד, אונז ווילן מיר מחנך זיין די קינדער, אלע תלמידים ותלמידות, אויף די בחינה פון מעלין בקודש, גיין וואס שענער און בעסער, און אויף דעם דארף מען האבן די הילף פון אלע עלטערן זיי זאלן פארשטיין און מיטגיין מיט דעם דרך.

דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל קענען ממלא זיין דעם תפקיד אין חינוך הבנים והבנות, זייער אן ערנסטער תפקיד און זייער א שווערער תפקיד, מ׳דארף האבן א געוואלדיגע סייעתא דשמיא היינטיגע צייטן, ס׳איז דא געוואלדיגע נסיונות, און מ׳דארף זיך קענען מתגבר זיין אויף די נסיונות, דארף מען בעטן דעם הייליגן באשעפער אז מ׳זאל האבן הצלחה און סייעתא דשמיא, מ׳זאל קענען מחנך זיין אלע תלמידים ותלמידות צו תורה צו יראת שמים און צניעות, ווי עס פאסט זיך פאר חסידים ואנשי מעשה, ווי עס פאסט זיך פאר סאטמאר׳ע חסידים. עס איז דא אידן וואס זיי זאגן אז זיי זענען סאטמאר׳ע חסידים, כ׳מוז זיי נעבעך זאגן, עטץ שטאמט׳ס פון סאטמאר׳ע חסידים, אבער עטץ זענטס ליידער נישט דאס, אונזער מוסד איז געשטעלט פאר סאטמאר׳ע חסידים.

כ׳האב געוואלט געבן א געוואלדיגן יישר כח פאר די הנהלה גשמי, וואס זיי שטייען בראש פונעם מוסד, ס׳איז א שווערער עול, דער אויבערשטער זאל העלפן זיי זאלן האבן גרויס הצלחה, זיי זאלן מצליח זיין, מ׳שטייט און מ׳קוקט געלויבט דעם הייליגן באשעפער, מ׳בויעט בנינים נפלאים פאר חינוך הבנים והבנות, צו בויען אזויפיל בנינים און אזעלכע גרויסע בנינים אין איין תקופה איז א זעלטנהייט, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל דאס קענען באווייזן, יעדער ווייסט און פארשטייט דאס נחיצות, עס קען נישט אריין קומען א קינד אין מוסד ווייל ס׳איז נישטא קיין פלאץ, ס׳איז נישט קיין גוזמא, נאר ס׳איז אן אמת, מ׳קען נישט אריין נעמען א קינד אין מוסד ווייל ס׳איז נישטא וואו א טישל וואו עס אראפ צו לייגן, נישטא קיין בענקל וואו ער זאל זיך אראפ זעצן, דער אויבערשטער וועט העלפן עס וועט אויפגעבויעט ווערן די בנינים וועט קענען זיין כי עתה הרחיב ה׳ לנו, עס וועט זיין הרחבת הדעת, עס וועט קענען ניתוסף ווערן ספסלי ביהמ״ד.

דער אויבערשטער זאל העלפן עטץ זאלטס קענען דאס צוענדיגן, בורא עולם בקנין השלם זה הבנין, מ׳זאל קענען משלים זיין, ענדיגן די בנינים, עס זאל גרינג אנקומען, נישט גרינג, אבער נישט אזוי שווער, אדאנק די מתנדבים בעם, וואס אידן לאזן זיך קאסטן גרויסע געלטער, אזוי קען מען בויען אזעלכע בנינים, און אידן לאזן זיך קאסטן גרויסע געלטער אויפן עקזיסטענץ פונעם מוסד, מ׳זאל קענען דאס פירן, זאל דער אויבערשטער העלפן אז עטץ זאלטס האבן הצלחה, ביז יעצט, און דער אויבערשטער זאל העלפן ווייטער, מ׳דארף דאנקען דעם באשעפער אויפן עבר, און א תפילה פארן באשעפער אויפן עתיד. דער אויבערשטער זאל העלפן הצלחה אין אלע ענינים, דער אויבערשטער זאל העלפן פאר די אלע אידן המתנדבים בעם זאלן אלע געבענטשט ווערן מיט אלע מיני ברכות, בני חיי ומזוני רויחי און נחת פון אלע קינדער, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין צו די גאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

אִם שָׁמוֹעַ בִּשָּׁמַע תִּשְׁמַע בְּקוֹלִי

קול קורא לתורה אשר דרש דרש

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביום ד' במדבר, ב' סיון, יום המיוחס תשפ"ב לפ"ק

לפני תלמידי המתיבתא הקדושה (סניף ויואל משה) קרית יואל יצ"ו

"היינט איז ב' סיון. דער פסוק זאָגט אין פרשת יתרו (שמות יט, א) "ביום הזה באו מדבר סיני", דאָס איז געווען ראש חודש סיון (שבת פו:), "ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמור", איז געווען ב' סיון, ווי די גמ' זאָגט (שם) "יומא קמא לא אמר להו ולא מידי", דעם ערשטן טאָג דער אויבערשטער גאָרנישט נישט געזאָגט, דעם צווייטן טאָג, איז 'משה עלה אל האלקים', דאָס איז געווען ב' סיון, און דער אויבערשטער האָט געזאָגט פאַר משה רבינו "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים וגו', ועתה אם שמוע תשמעו בקולי".

"אם שמוע תשמעו בקולי" זאָגט דער מכילתא (בחודש, פרשה ב): "מכאן אמרו, שמע מצוה אחת, משמיעין לו מצוות הרבה, שנאמר אם שמוע תשמעו". - אַז מ'הערט איין מצוה, איז דער אויבערשטער משפיע מערערע מצוות. בפשטות דרש'עט מען דאָס פונעם דאָפּעלט לשון, אם "שמוע תשמעו" בקולי.

אויפן פסוק (דברים כח, א) והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך, דרש'עט די גמרא (סוכה מו:) "אם שמוע בישן תשמע בחדש". אַז מ'לערנט די אַלטע, קען מען דערנאָך לערנען נייע.

אידן האָבן געזאָגט נעשה ונשמע, מ'האָט מקבל געווען אויף זיך דעם עול התורה ועול המצוות. "נעשה" מיינט מען קיום המצוות, און "נשמע" מיינט לימוד התורה. זיי האָבן געזאָגט "נעשה" מיט "נשמע", אז מ'וועט מקיים זיין און לערנען די תורה. האָט דער אויבערשטער געזאָגט פאַר משה רבינו, "ועתה אם שמוע", אַז דו ווילסט מקבל זיין אַז מ'זאָל מקיים זיין "ונשמע", צו לערנען, דעמאָלטס "תשמעו", זאָל מען לערנען בישן, צו לערנען וואָס מ'האָט שוין געלערנט. ווייל איידער מ'גייט מקבל זיין די תורה דאַרף מען צו לערנען.

דער יסוד צו קבלת התורה, איז לערנען. אז מ'לערנט תורה, קען מען מקבל זיין די תורה. און אַזוי אויך פאַרקערט, אויב מ'לערנט נישט קיין תורה, איז נישט שייך אַז מ'גייט מקבל זיין די תורה.

עס ווייסט יעדער איינער וואָס מ'האָמיר געזאָגט (בשב"ק פר' בחקותי העבר), "בשבעה בסיון ניתנה תורה לישראל", דעם צווייטן טאָג שבועות האָט מען געגעבן די תורה.

אָבער כדי מקיים צו זיין "ועתה אם שמוע תשמעו", צו קענען מקבל זיין די תורה, וואָס איז געגעבן געוואָרן דעם צווייטן טאָג, מוז מען לערנען די תורה.

רעד איך יעצט צו די חשובע בחורים דאָ, און די זעלבע איז די בחורים פון אַנדערע ישיבות. מ'זאָל מקיים זיין "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי", ווי דער דרש פון חז"ל "אם שמוע בישן", דעמאָלטס וועט מען קענען מקבל זיין "תשמעו בחדש", ווייל כדי מ'זאָל מקבל זיין די תורה מחדש, מיט אַן התחדשות, בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, דאַרף מען לערנען די תורה, צו לערנען בישן.

אַלע בחורים זאָלן קומען דעם צווייטן טאָג שבועות אינדערפרי, פאַר'ן דאַוונען, פאַר צוויי שעה, פון האַלב-ניין (8:30) ביז האַלב-עלף (10:30)

זאל יעדער קומען אין ביהמ"ד און עוסק זיין בתורה.

מקיים צו זיין "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי", וועט זיין "והייתם לי סגולה מכל העמים".

זכות הלימוד ברבים

נתנדב לע"נ הרב הגאון המפורסם חו"פ

הרב פנחס חיים בן הרב נפתלי הלוי ז"ל רובינפעלד

לרגל היארצייט ביום ב' דחג השבועות - נדבת בניו שיחיו

